01

Μάρτιος 2006 • 3€

αλάνα

...στις Αμερικές των κινημάτων

ΜΕ ΤΗ ΦΩΝΗ ΤΩΝ ΑΠΟ ΕΚΕΙ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΕΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΩΝ

Ζαπατίστας: η Άλλη Καμπάνια • teleSUR • εναλλακτική τηλεόραση στη Λατινική Αμερική • η αμεροληψία στη δημοσιογραφία είναι μύθος • στο Ροσάριο οι τοίχοι διηγούνται παλιές ιστορίες

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΤΟΠΙΑ

εκλογικές αναμετρήσεις • Βολιβία: το πέταγμα του Κόνδορα • το πετρέλαιο της Βενεζουέλας • Βραζιλία: εκλογές και σκάνδαλα • Αϊτή: μια ιστορία κατοχής και αντίστασης • οι λαοί και οι σύνοδοι κορυφής

ΕΝΑΣ ΚΟΣΜΟΣ ΑΝΑΠΟΔΑ

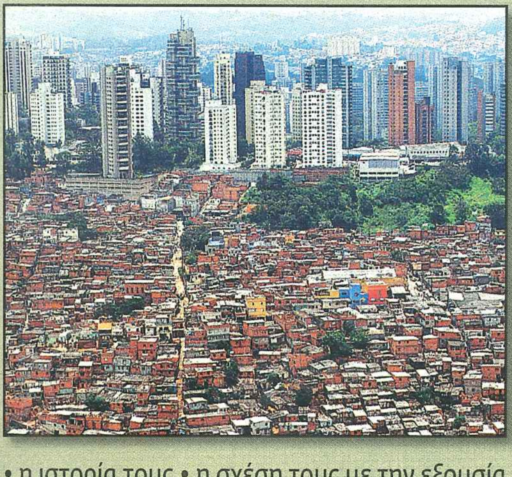
το σύστημα υγείας στις ΗΠΑ • περιβάλλον • στη δουλειά... • εξομολόγηση ενός πληρωμένου «οικονομικού δολοφόνου» των ΗΠΑ

ΟΣΑ ΔΕΝ ΠΑΙΡΝΕΙ Ο ΑΝΕΜΟΣ

συνέντευξη με τους Los de Abajo • οι ιστορίετας του Μεξικού • ρίζες πολιτισμών: μια μικρή εισαγωγή

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

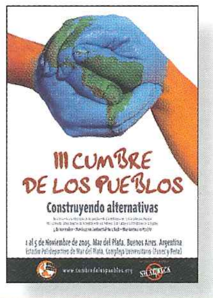
οι γειτονιές των φτωχών

• η ιστορία τους • η σχέση τους με την εξουσία • οι αντιστάσεις που αναπτύσσουν • ο πολιτισμός που παράγουν

Αφιερωμένο
στην **Αγγελική Ξύδη**
στον ένα χρόνο από τον θάνατό της,
και στις **γυναίκες** όπου γης
που επινοούν καθημερινά
τους εαυτούς τους...

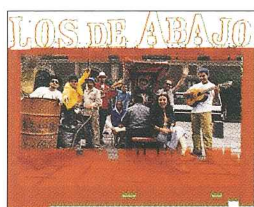

Αλ Αν Α όπως λέμε... αλληλεγγύη, αντίσταση, αξιοπρέπεια

σκίτσο του Χερουβείμ

Η αλάνα είναι το έξω, το ανοιχτό, η ελευθερία, η λαχτάρα, η έξαψη.
Είναι το παιχνίδι, η χαρά, είναι η ένταση της στιγμής
για την ώρα της απόδρασης, για την ώρα των συναντήσεων, παράνομων και νόμιμων,
των μικρών μυστικών, των ερώτων, των πεταχτών φιλιών...
Η αλάνα ανήκει στην ομάδα, στις ομάδες,
με πρωταγωνιστές τις αισθήσεις, τη φαντασία
να δημιουργούν τους δικούς τους κανόνες και νόμους.
Η αλάνα γίνεται επικίνδυνη, κάποτε απαγορευμένη και παράνομη ζώνη
γιατί είναι ο αδιαμόρφωτος και ανεξέλεγκτος χώρος!!
Η αλάνα δεν είναι ο κενός χώρος
είναι ο ελεύθερος, μη χειραγωγημένος, για χρήση χώρος...
Η αλάνα καταργεί τη θανάσιμη πλήξη της ασφάλειας
δημιουργεί τη μαγική ένταση
του απρόβλεπτου και απροσδόκητου.
Τα έχει όλα...
Διασκέδαση, παιχνίδι, συνεργασία, συντροφικότητα,
στήριξη, δάκρυα, συμμορίες, καυγάδες.
Με λίγα λόγια... αλάνα είναι ζωή.
Αλάνα ο αλήτης, ο πλάνητας, ο περιπλανώμενος,
ο ταξιδευτής που φέρνει και μεταφέρει.
Αλάνα η ταξική, τη βρίσκεις στις γειτονιές των φτωχών,
των περιφρονημένων, των κάτω, των νότιων.
Δεν τη συναντάς εκεί στους πάνω
στα γκέτο των πλούσιων, των αφεντικών.
Τα κινήματα των από κάτω έρχονται από τις αλάνες του κόσμου.
Αλ Αν Α όπως λέμε... αλληλεγγύη, αντίσταση, αξιοπρέπεια.
Τρεις λέξεις που ξανάδωσαν ζωή, νόημα και ουσία τα κινήματα της Αμερικής
είναι οι αλάνες, οι τόποι, τα ξέφωτα απ΄την καπιταλιστική βαρβαρότητα
των αποκλεισμένων και έγκλειστων
εκεί που παίρνουν τα πράγματα στα χέρια τους.
Συνδιαμορφώνουν, οργανώνονται και αντιστέκονται
στα εργοστάσια, στις γειτονιές, στα οδοφράγματα,
στις πόλεις, στην ύπαιθρο, στη θάλασσα.
Το πέρασμα από τη στασιμότητα στην κίνηση
από τα διαμορφωμένα στα αδιαμόρφωτα...
Τόποι που μπορούν να γεννηθούν εξεγερμένες συνειδήσεις.
Το να πας στην αλάνα μπορεί να έχει και τίμημα.
Ναι, στην αλάνα πάνε τα αλάνια.
Ο τόπος του αλανιάρη και της αλανιάρας.
Είναι αυτοί οι ανήθικοι, οι αναιδείς, οι επικίνδυνοι, οι παραβατικοί
που προκαλούν καταστάσεις... έκτακτης ανάγκης!!
Η αλάνα είναι ένα κομμάτι από το παρελθόν που έχει τη δυναμική του μέλλοντος
γιατί όλοι ποθούμε έναν ΚΟΣΜΟ ΑΛΑΝΑ.
Εκεί, στην αλάνα, είναι που φωνάζουμε κι ακούμε **Φτου!!! Ξελευτερία!!!**

Δώδεκα χρόνια τώρα, οι Ζαπατίστας μας έδωσαν πολλά. Κάτι ιδιαίτερο όμως που μας χάρισαν ήταν ετούτο: Μας έδωσαν πίσω τον χρόνο μας. Τον χρόνο των αποφάσεων που βγαίνουν από το στομάχι, που βιώνονται. Τον γήινο χρόνο. Κάναμε ένα βηματάκι απελευθέρωσης από την τυραννία της αποτελεσματικότητας και δώσαμε στους εαυτούς μας τη δυνατότητα να κυοφορήσουμε εννιά ολόκληρους μήνες το συλλογικό βηματισμό μας. Αφουγκραστήκαμε όλοι όλους, περιμέναμε, ψάξαμε και κουβεντιάσαμε πολύ για την ίδια την ομάδα μας.

Οι εννιά αυτοί μήνες περιείχαν τα πάντα: συζητήσεις, γέλιο, πειράγματα, εκνευρισμούς, αμφιβολίες, ενθουσιασμούς, σκοντάματα, προβληματισμούς, θαυμαστικά, ερωτηματικά, αναδρομές, καταθέσεις γνώσεων, εμπειριών, απειριών, παιχνίδι.

Οι επαφές και οι ειδήσεις από τις Αμερικές μας ενέπνευσαν, μας στενοχώρησαν, μας κινητοποίησαν, μας προβλημάτισαν... Κι όλα αυτά θέλουμε να τα μοιραστούμε μαζί σας. Υπάρχουν διάφορα μέσα για να το πραγματοποιήσει κανείς αυτό. Κάνουμε την αρχή με το έντυπο που σήμερα έχετε στα χέρια σας αφήνοντας παράθυρα κι αυτιά ανοιχτά σε ό,τι άλλο προκύψει.

Στόχος και επιθυμία μας είναι να ακούσουμε και να συναντηθούμε με άτομα και συλλογικότητες. Να ανταλλάξουμε γνώσεις και πληροφορίες για όλα όσα στη διαδρομή μας ερχόμαστε σε επαφή. Να συνθέσουμε από κοινού μια πολύχρωμη τοιχογραφία. Κι ό,τι βγει, όπως βγει. Πάντως θα είναι ωραίο γιατί θα είναι συλλογικό, θα έχει πολλά χρώματα, θα ζωηρέψει τη ματιά μας.

οι αλανιάρες και οι αλανιάρηδες

Αγαπημένοι μου, τι χαρά. Τι όμορφο να ξέρεις ότι υπάρχουν ακόμα στον κόσμο, και ευτυχώς δεν είναι λίγοι, άνθρωποι ωραίοι όπως εσείς, διατεθειμένοι να πουν αυτό που δεν λέγεται και να μολύνουν με την επικίνδυνη βεβαιότητα ότι ένας άλλος κόσμος είναι εφικτός.

Μερικές φορές, όταν μου επιτίθεται και με γυροφέρνει η πανούκλα της απελπισίας, ανασταίνομαι κάνοντας τη σκέψη ότι η πραγματικότητα είναι μια κυρία εντελώς τρελή και ιδιαίτερα απρόβλεπτη. Το περιοδικό αυτό είναι μια πράξη όμορφης τρέλας, που περιέχει ένα κουτί με εκπλήξεις από εκείνες που μας βοηθάν να ζούμε: όχι να επιβιώνουμε, που λίγο αξίζει, αλλά να ζούμε, που σίγουρα αξίζει τον κόπο.

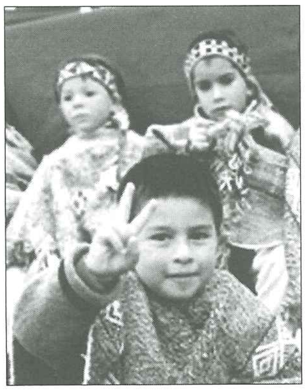
Από το Μοντεβιδέο, σας στέλνω την παντοτινή μου αγάπη

Εδουάρδο Γκαλεάνο

με τη φωνή των από εκεί

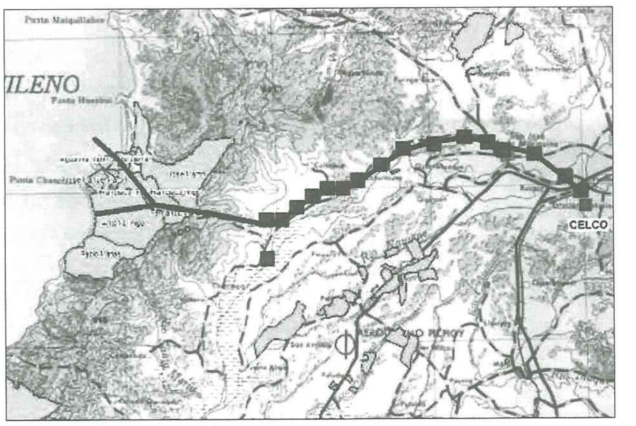
επιμέλεια: Μυρτώ Μπολώτα

ΧΙΛΗ: Τον Δεκέμβριο του 2004 απολύθηκαν αυθαίρετα δεκάδες εκπαιδευτικοί Μαπούτσε οι οποίοι εργάζονταν στο πρώτο αυτόνομο σχολείο στις κοινότητες των Μαπούτσε-Λαφκέντσε, προωθώντας τη γλώσσα και τις παραδόσεις του λαού τους. Στις 7 Ιανουαρίου 2006, μετά από αγώνες, οι κάτοικοι γιόρτασαν την επιστροφή του σχολείου τους στον άμεσο έλεγχο των κοινοτήτων τους.

«Με την ανάκτηση του πρώτου αυτόνομου σχολείου των Μαπούτσε επαναδιατυπώνουμε την πίστη και τη θέληση να αγωνιστούμε για να ανασυνθέσουμε ποιοτικά τη δική μας χαρακτηριστική εκπαίδευση Μαπούτσε, σύμφωνα με τις ανάγκες και την κοινωνική, οικονομική, πολιτισμική, γλωσσική και πολιτική πραγματικότητα των κοινοτήτων Μαπούτσε-Λαφκέντσε». www.mapuexpress.net/?act=news&id=637

ΧΙΛΗ: Τον Αύγουστο του 2005 ενώ οι αρχές συναινούσαν στη δημιουργία αγωγού που θα διοχετεύσει τα ρυπογόνα απόβλητα της χαρτοβιομηχανίας CELCO στη θάλασσα, οι κάτοικοι με την προτροπή των Μαπούτσε-Λαφκέντσε και των επαγγελματιών ψαράδων, σε συνεργασία με περιβαλλοντικές και κοινωνικές οργανώσεις, κατέληγαν στους τρόπους υπεράσπισης των

περιοχές των Μαπούτσε

«Αυτό που συνέβη στη Βαλβίδια (όπου και το εργοστάσιο της CELCO) *μας δείχνει πόσο επικίνδυνη μπορεί να αποδειχτεί η δράση της χαρτοβιομηχανίας. Ευτυχώς, η κοινωνία της Βαλβίδια το πήρε είδηση, αντέδρασε κι έτσι όλοι οι κάτοικοι της ακτής γνωρίζουμε πόσο αρνητικά μπορεί να επιδράσει πάνω μας, υποθηκεύοντας την υγεία όσων επιβιώνουμε από τη θάλασσα»*

(Αδόλφο Μιγαμπούρ, δήμαρχος της Τιρούα) www.rebelion.org/noticia.php?id=1885

«Τον τελευταίο καιρό αρθρώνουμε την αντίστασή μας με άλλες. Πιστεύουμε ότι η κατάστασή μας δεν είναι ξένη με αυτή των συνδικάτων των ψαράδων που συμβιώνουν με τις κοινότητές μας (...) και βρισκόμαστε σε διαδικασία προσέγγισης. Πρέπει, όμως, να γίνει καθαρό ότι δεν πρόκειται μόνο για οικονομικό ζήτημα, όπως το βλέπουν τα συνδικάτα. Πρόκειται για ζήτημα που επιδρά στο σύνολο της περιοχής και, με αυτή την έννοια, η δράση μας βασίζεται στην ανάδειξη όλων των δυνατών παραμέτρων»

(Ιβάν Καριλάο, εκπρόσωπος των Λαφκέντσε) www.rebelion.org/noticia.php?id=1885

«Θα προστατεύσουμε την περιοχή μας. Εκείνοι δεν ξέρουν πώς θα απαντήσουμε. Ζητάμε τη δύναμη της μάνας γης. Και γι' αυτό αύριο πρωί πρωί, πριν ξημερώσει, θα πραγματοποιήσουμε μια τελετή γκουιγιατούν». (Χουάν Καβιουλάφ, Λόνκο του Maiquillahue) www.mapuexpress.net/?act=news&id=644

«Οι αρχές δεν εξετάζουν σε βάθος το ζήτημα και συναινούν σε μια στρατηγική που καλεί τρίτους, σε αυτή την περίπτωση τους Μαπούτσε-Λαφκέντσε, προγονικούς κατοίκους των παραλίων, να πληρώσουν το περιβαλλοντικό κόστος της επιχείρησης» (Χοσέ Αιλγουίν, διευθυντής του Παρατηρητηρίου για τα δικαιώματα των ιθαγενών λαών) Aldea Comunicaciones

«Η κληρονομιά της θάλασσας, οι θαλάσσιοι πόροι, η διατροφική αυτάρκεια και η καταστροφή των οικοσυστημάτων είναι ζητήματα που αφορούν όλους μας (...)» (Αλφρέδο Σεγουέλ, μέλος της οργάνωσης Κοναπεουμάν) Ecoceanos News

η Άλλη Καμπάνια
έχει ήδη ξεκινήσει...

της **Γκλόρια Μουνιός Ραμίρες** για την **«αλάνα»**

Φωτογραφίες: Χρήστος Στεφάνου

Γεωγραφίες των αντιστάσεων

Ο υποδιοικητής Μάρκος ξεκινώντας την περιοδεία για την ´Αλλη Καμπάνια.

Τον Ιούνιο του 2005 ο Ζαπατιστικός Στρατός για την Εθνική Απελευθέρωση (EZLN) κάνει γνωστή στο Μεξικό μια νέα στρατηγική αγώνα που περιγράφεται στην `Εκτη Διακήρυξη της Ζούγκλας Λακαντόνα. Η `Εκτη Διακήρυξη είναι συνέπεια μιας αναζήτησης χωρίς τελειωμό, είναι η συνέχεια, η επιβεβαίωση, η επιμονή και το προαναγγελθέν βήμα ενός αγώνα που έγινε γνωστός την 1η του Γενάρη του 1994.

Δέκα χρόνια οργάνωσης στην παρανομία και δώδεκα χρόνια δημόσιου αγώνα χρειάστηκαν για να νιώσει ο EZLN έτοιμος να βγει από τις κοινότητές του και να εμπλακεί, κατά τρόπο μόνιμο και άμεσο, στη δημιουργία μιας άλλης διαδικασίας να κάνεις πολιτική, ενός εθνικού προγράμματος αγώνα και ενός νέου Συντάγματος. Στόχοι που, αν και δεν είναι νέοι στη διαδρομή του EZLN όλα αυτά τα χρόνια ούτε και δημοσιοποιούνται άλλωστε για πρώτη φορά, σήμερα παρουσιάζονται με την ωριμότητα ενός κινήματος που 22 χρόνια μαθαίνει και που δεν παύει να δημιουργεί παρά τα εμπόδια και τις δυσκολίες.

Με την `Εκτη Διακήρυξη ξεκινά μια νέα περίοδος στον πολιτικό αγώνα των Ζαπατίστας. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι απαρνούνται το παρελθόν τους, ούτε ότι έχουν καταλάβει πως έζησαν και αγωνίστηκαν λανθασμένα και τώρα ξαναπαίρνουν τον σωστό δρόμο, όπως κάποιοι ερμηνεύουν. Η ουσία δεν αλλάζει. Ο αγώνας τους είναι για τους από κάτω, όχι μόνο για τους ιθαγενείς αλλά και γι' αυτούς, είναι αντικαπιταλιστικός και από τα αριστερά (ποτέ δεν ήταν κάτι άλλο). Δεν θα μετατραπούν σε πολιτικό κόμμα ούτε και σχεδιάζουν τον αγώνα για την εξουσία. Σήμερα, δεν επιδιώκουν μόνο να δημιουργήσουν ένα δίκτυο αντιστάσεων (όπως το είχαν ανακοινώσει το 2003), αλλά, επιπλέον, να οργανωθούν άμεσα με τους αγώνες στο Μεξικό και στον κόσμο και ν' αναζητήσουν από κοινού μια άλλη πολιτική ενάντια στον νεοφιλελευθερισμό και την παγκοσμιοποίηση, που θα συμπεριλαμβάνει και θα δημιουργηθεί από τα κάτω.

Στις 17 Νοέμβρη του 1983 οι Ζαπατίστας ξεκίνησαν ένοπλοι και φτάνουν ένοπλοι στο 2006, αν και ο υποδιοικητής Μάρκος, εκπρόσωπος και στρατιωτι-

Τα κείμενα της ενότητας επιμελήθηκαν οι: Ευγενία Μιχαλοπούλου, Αντζερού Κωστάρη

κός ηγέτης του EZLN, περιοδεύει τώρα στη χώρα χωρίς όπλα, εκπληρώνοντας την υπόσχεση να συνεχίσουν τον αγώνα μέσω του ειρηνικού δρόμου.

Η Άλλη Καμπάνια είναι η έμπρακτη εφαρμογή της Έκτης Διακήρυξης. Είναι η άμεση εμπλοκή του EZLN στην πολιτική ζωή της χώρας, στο περιθώριο του συστήματος των κομμάτων. Πρόκειται, καταρχάς, να συσχετιστεί με τις πολιτικές οργανώσεις της αριστεράς, τους ξεχασμένους ψαράδες, τους αγρότες χωρίς γη, τις οικογένειες των δολοφονημένων γυναικών, τους καταπιεσμένους δασκάλους, τις πόρνες-θύματα εκμετάλλευσης, τους εργάτες χωρίς μισθό, τους νέους χωρίς προοπτικές και ένα μακρύ «και τα λοιπά», που θα συμπεριλαμβάνει όλο το φάσμα που κινείται στο περιθώριο και στα αριστερά αυτής της χώρας που λέγεται Μεξικό. Έχει στόχο να ακούσει και να μιλήσει. Να αρχίσει με τις απλές ερωτήσεις όπως: Ποιος είσαι; Πώς υποφέρεις από τις πολιτικές της κυβέρνησης; Πώς αντιστέκεσαι και πώς αγωνίζεσαι; Να ακούσει τον κόσμο αλλά κι ο ένας τον άλλον. Αν και μοιάζει απλό, είναι πιο πολύπλοκο στην εφαρμογή του και, ακριβώς γι' αυτό, είναι η σπονδυλική στήλη αυτής της στρατηγικής.

Ο υποδιοικητής Μάρκος, γνωστός σε αυτή τη φάση ως Αντιπρόσωπος Μηδέν, καθώς είναι ο πρώτος από τους πολλούς Ζαπατίστας που θα βγουν να διασχίσουν τη χώρα, ακούει, κρατάει σημειώσεις και μαθαίνει ως αντιπρόσωπος των Ζαπατίστας. Δεν υπόσχεται τίποτα, ούτε κρατάει αρχείο με τα πολυάριθμα αιτήματα που συγκεντρώνει διασχίζοντας το περιθωριοποιημένο Μεξικό. Όλες αυτές οι φωνές βαδίζουν στην από κοινού δημιουργία ενός εθνικού προγράμματος αγώνα της αντικαπιταλιστικής αριστεράς.

Για τους Ζαπατίστας στον τρόπο βρίσκεται το περιεχόμενο, γι' αυτό η στρατηγική της Άλλης Καμπάνιας προτείνει την εκ νέου δημιουργία ενός άλλου τρόπου να κάνεις πολιτική: «αυτού που θα έχει το πνεύμα να υπηρετείς τους άλλους, χωρίς υλικά συμφέροντα, με θυσία, με αφοσίωση, με ειλικρίνεια, που θα κρατάει το λόγο του και που το μόνο όφελος θα είναι η ικανοποίηση της εκπλήρωσης».

Η Άλλη Καμπάνια ξεκινά σε μια καθοριστική πολιτική περίοδο για το Μεξικό. Είναι η περίοδος που έχουν βγει στο δρόμο οι καμπάνιες ενόψει των εκλογών για την προεδρία της χώρας, που θα πραγματοποιηθούν τον Ιούλιο αυτού του χρόνου, και από εκεί παίρνει το όνομά της, καθώς προωθεί έναν διαφορετικό τρόπο να δημιουργείς σχέσεις **με, για** και **από τα κάτω.** Ενώ οι υποψήφιοι πρόεδροι σπαταλάνε τεράστιες ποσότητες χρημάτων σε προπαγάνδα και περιοδείες στη χώρα, όπου υπόσχονται ότι, τώρα ναι, «όλα θα αλλάξουν», ο υποδιοικητής Μάρκος, αντίθετα, πηγαίνει στα χωριά, στα ράντσα, στις φυλακές, στις αγορές, στα πιο μικρά και ταπεινά μέρη.

Είναι, επίσης, η ηθική αυτή που καθορίζει τις σχέσεις με τις πολιτικές οργανώσεις της αριστεράς και το πώς επιδιώκεται: «Να μη γίνονται συμφωνίες από τα πάνω για να επιβληθούν στους από κάτω, αλλά τέτοιες που ενωμένοι να ακούσουμε και να οργανώσουμε την οργή. Να μην στήνονται κινήματα που αργότερα θα διαπραγματεύονται στις πλάτες αυτών που τα δημιουργούν, αλλά να λαμβάνεται υπόψη, πάντοτε, η γνώμη αυτών που συμμετέχουν, χωρίς να αναζητούμε δωράκια, θέσεις, οφέλη, δημόσιες θέσεις της εξουσίας ή αυτών που εμπνέονται απ' αυτή. Να πάμε πιο πέρα από τα εκλογικά ημερολόγια, να μην προσπαθήσουμε να επιλύσουμε τα προβλήματα του έθνους μας από τα πάνω, αλλά να δημιουργήσουμε από τα κάτω μια εναλλακτική λύση στην καταστροφή που έχει προκαλέσει ο νεοφιλελευθερισμός, μια εναλλακτική πρόταση της αριστεράς για το Μεξικό».

Από την πρώτη στιγμή, η Άλλη Καμπάνια κράτησε απόσταση από τα πολιτικά κόμματα, συμπεριλαμβανομένου και του υποτιθέμενου αριστερού Κόμματος της Δημοκρατικής Επανάστασης (PRD) και του υποψηφίου για την προεδρία, Άντρες Μανουέλ Λόπες Ομπραδόρ, ο οποίος, σύμφωνα με τα γκάλοπ, βρίσκεται στην πρώτη θέση των προτιμήσεων.

Ίσως αυτή η θέση να προκάλεσε και τη μεγαλύτερη πολεμική στο Μεξικό, καθώς κάποια κομμάτια της αριστεράς, με πρόσβαση στα μέσα επικοινωνίας, επισήμαναν ότι η Έκτη Διακήρυξη και η Άλλη Καμπάνια διασπούν την αριστερά, περιπλέκουν τον αναμενόμενο θρίαμβο του Λόπες Ομπραδόρ και δουλεύουν προς όφελος της δεξιάς. Αλλά η Έκτη Διακήρυξη δεν διασπά την αριστερά, γιατί, απλά, ακόμα και πριν την εμφάνισή της, η αριστερά δεν υπήρχε ως επιλογή. Δεν ήταν ο EZLN που επισήμανε ότι το PRD δεν είναι αριστερά, ήταν ο ίδιος ο υποψήφιός του που τοποθετήθηκε στο κέντρο, με δηλώσεις του σε συνέντευξη στους *Φαϊνάνσιαλ Τάιμς*.

Το PRD, επιπλέον, πρόδωσε τους ιθαγενείς της χώρας ψηφίζοντας μαζί με τη δεξιά ένα νόμο που δεν αναγνωρίζει τα δικαιώματα και την κουλτούρα τους. Και, από την άλλη, κανείς δεν ξεχνά ότι άτομα απ' αυτό το κόμμα, επιτέθηκαν με σφαίρες σε βάσεις υποστήριξης Ζαπατίστας στο Σινακαντάν.

Η πρώτη φάση της Άλλης Καμπάνιας ξεκίνησε την 1η Γενάρη και θα ολοκληρωθεί με μια γενική συνέλευση που θα πραγματοποιηθεί τον Ιούνιο στην Πόλη του Μεξικού. Τους πρώτους μήνες της περιοδείας η κυβέρνηση απάντησε με καταστολή, τιμωρία, απειλές, συλλήψεις και επιθέσεις σε βάρος των ανθρώπων που συμμετέχουν και που διαδίδουν την

Έκτη Διακήρυξη. Από τη μια, η κυβέρνηση «δίνει βήμα» στον Μάρκος, του επιτρέπει τις επισκέψεις σε φυλακές χωρίς να βγάλει την κουκούλα και χωρίς να επιδεικνύει ταυτότητα, τον επιτηρεί με περιπολίες που ακολουθούν το κάθε του βήμα κι όλα αυτά με στόχο να επιδείξει στο Μεξικό και στον κόσμο ότι ο Μάρκος ταξιδεύει σε ολόκληρη τη χώρα χωρίς κανένα πρόβλημα. Όμως, επιτίθεται και συλλαμβάνει άτομα που κολλάνε ανακοινώσεις σχετικές με το πέρασμα του υποδιοικητή, κάνει εξώσεις με τη χρήση βίας σε χώρους διάδοσης της Έκτης Διακήρυξης, απειλεί με θάνατο άτομα στρατευμένα σε αυτή την πρωτοβουλία, φυλακίζει και καταστέλλει.

Παρ' όλα αυτά, η Άλλη Καμπάνια δεν σταματά. Σε κάθε πολιτεία και σε κάθε χωριό δυναμώνει. Υπάρχουν εκατομμύρια Μεξικανοί χωρίς διέξοδο και γι' αυτούς και γι' αυτές η μόνη επιλογή είναι η οργάνωση από τα κάτω, αυτή δηλαδή που δημιουργείται στο πέρασμα της Άλλης Καμπάνιας.

μετάφραση:
Ελπίδα Νίκου, Τ. Χ.

Φωτο: Χρήστος Στεφάνου

Από το 1994, η κομαντάντα Ραμόνα, του Ζαπατιστικού Στρατού Εθνικής Απελευθέρωσης (EZLN), μετατράπηκε σε σύμβολο της Μεξικάνας που αγωνίζεται για τα δικαιώματά της. Γεννήθηκε το 1958 στην περιφέρεια Τσοτσίλ. Ως έφηβη, το 1974, υπήρξε μάρτυρας της εξέγερσης των ιθαγενών ενάντια στους ντόπιους γαιοκτήμονες. Κατά τη διάρκεια των συγκρούσεων έξι άνθρωποι σκοτώθηκαν και οι ιθαγενείς εγκατέλειψαν την περιοχή. Το κίνημα αυτό υπήρξε ένας από τους προδρόμους της ζαπατίστικης εξέγερσης την 1η Ιανουαρίου 1994 (όταν έγινε γνωστός ο EZLN, με την κατάληψη χωριών και δρόμων). Η Ραμόνα ήταν από τους ανθρώπους που προώθησαν έντονα τον Επαναστατικό Νόμο, ο οποίος εγκρίθηκε κατά την εξέγερση. Ο νόμος επέτρεπε στις γυναίκες να συμμετέχουν στις συνελεύσεις της κοινότητας και να αποφασίζουν για τον αριθμό των παιδιών που θέλουν να αποκτήσουν. Επίσης, έθετε τέλος στον καταναγκαστικό γάμο. Τον Φεβρουάριο 1994 συμμετείχε στις διαπραγματεύσεις για την ειρήνη με τη μεξικάνικη κυβέρνηση. Μερικούς μήνες αργότερα, η Ραμόνα εμφάνισε προβλήματα υγείας. Ενώ η κατάσταση της υγείας της είχε χειροτερέψει σημαντικά, τον Οκτώβριο 1996 πήρε μέρος στην 1η Εθνική Ιθαγενική Συνάντηση στην Πόλη του Μεξικού. Υπήρξε η πρώτη κομαντάντα που βγήκε από την Τσιάπας. Εκεί, στα τσοτσίλ, τη μητρική της γλώσσα, η Ραμόνα μίλησε για την πραγματικότητα που ζουν οι ιθαγενείς στην Τσιάπας, τον αγώνα των Ζαπατίστας και την ανάγκη για μια αξιοπρεπή ειρήνη στην περιοχή.

Η κομαντάτα Ραμόνα πέθανε στις 6 Ιανουαρίου 2006.

Κίντο Λούκας

κομαντάντα Ραμόνα

Στις 6 Ιανουαρίου του 2006, στην πόλη Τοναλού στην Τσιάπας, ο υποδιοικητής Μάρκος, μιλώντας για την «Άλλη Καμπάνια» που ξεκίνησε το ζαπατίστικο κίνημα προσπαθώντας να προσεγγίσει τις άλλες δυνάμεις της Αριστεράς και τις διαφορετικότητες (ιθαγενείς, γυναίκες, νέους, παιδιά, «άλλες αγάπες»), όλο το μαχόμενο δυναμικό του Μεξικού για την οικοδόμηση «ενός άλλου τρόπου να κάνεις πολιτική», διακόπτει την ομιλία του, αποσύρεται και, όταν επιστρέφει, αναγγέλλει: «Η κομαντάντα Ραμόνα πέθανε σήμερα το πρωί. Το Μεξικό έχασε μια υποδειγματική μαχήτρια και εμείς ένα κομμάτι απ' την καρδιά μας».

Οι γυναίκες, γράφει ο Ρολαν Μπαρτ, ήταν ο φορέας του λόγου της απουσίας. Επεξεργάζονταν τη μυθοπλαστική εκδοχή της απουσίας, περίμεναν και ύφαιναν, εκφράζοντας την αναμονή, την ακινησία.

Η Ραμόνα, Μεξικάνα ιθαγενής, κεντούσε αλλά δεν περίμενε. Τραβούσε βελονιές και οργάνωνε στρατηγικές αντίστασης. Τη γητεία της ακινησίας, της αναμονής που επέβαλαν στις γυναίκες, η Ραμόνα τη διαχειριζόταν. Επέλεγε χρώματα στο εργόχειρο και διαλογιζόταν ανοιχτές πιθανότητες μιας ζωής.

Ήταν 20 χρονών περίπου, κεντήστρα, όταν εντάχθηκε στον ζαπατίστικο στρατό. Καταγόμενη από τη φυλή των Τσοτσίλ, των πιο συντηρητικών ίσως ιθαγενών, όπου οι γυναίκες δεν τολμούσαν να απευθύνουν το λόγο στους άντρες.

Η διοικητής Ραμόνα, από τις ιδρύτριες του EZLN, ήταν επικεφαλής της κατάληψης του Σαν Κριστόμπαλ, οργάνωσε την εξέγερση στις κοινότητες, αφού έπεισε πρώτα τις γυναίκες και αυτές, σε πολλές περιπτώσεις, έσπρωξαν τους άντρες στην αντίσταση.

Σε μια από τις διακηρύξεις του EZLN διαβάζουμε: «Ευχαριστούμε τις γυναίκες του Μεξικού, τις πάντα καταδικασμένες στην υποταγή, τη σιωπή,

τον συμβιβασμό. Αυτές που γκρέμισαν τη διπλή φυλακή όπου τις είχαν κλεισμένες και βγήκαν και φώναξαν: εδώ είμαστε, ήρθαμε για να μεταφέρουμε τη φωνή των άλλων που, όπως εμείς, ζουν ένα θάνατο άχρηστο, μάταιο, σιωπηλό». Οι γυναίκες του Μεξικού που, τώρα πια ,δεν είναι ελεύθερες, παντρεμένες, χωρισμένες. Χωρίς αφέντη τώρα, χωρίς να ψάχνουν για αφέντη. Οι γυναίκες του Μεξικού, τόσο ασυμβίβαστες, τόσο ενοχλητικές, τόσο όχι πια γυναίκες, οι γυναίκες του Μεξικού».

Σε κείνη τη φωτογραφία ένα κορίτσι υψώνει το χέρι. Κουκουλωμένο πρόσωπο, τα μάτια να κοιτούν πλάι, αμήχανα, ντροπαλά και ένα κεντημένο πουκάμισο να προδίδει τη γυναικεία υπόσταση. Ραμόνα - Φρίντα Κάλο, γυναίκες του Μεξικού.

Κάτω από τη ζαπατίστικη κουκούλα ίσως ξεπηδούν πλεξούδες με πολύχρωμα κορδελάκια, όπως στολίζονται οι γυναίκες ιθαγενείς ή, ίσως, μια κεφαλή κεκαρμένη (μαλλιά θυσιασμένα στον αγώνα), σαν Ηλέκτρα να πενθεί και να εορτάζει την αντίσταση στην εξουσία.

Πλάσμα χτυπημένο από την αρρώστια πριν από το 1994, αντέχει τις άγριες συνθήκες στη ζούγκλα της Λακαντόνα. Μες στη λασπουριά περνάει το προσωπικό της δράμα (νεφρική ανεπάρκεια) και ο πόνος τη φέρνει πιο κοντά στους συντρόφους -συντρόφισσες. Το σώμα που νοσεί μια καθημερινή συνθήκη, που εξορίστηκε και έκλεψε 10 χρόνια του θανάτου όταν έκανε μεταμόσχευση νεφρού.

Γυναίκα θρύλος, η πρώτη γυναίκα που βγήκε από την Τσιάπας για να συμμετάσχει σε εκδήλωση για τα δικαιώματα των γυναικών, εμπνεύστρια του ζαπατίστικου νόμου για τις γυναίκες.

Δεν γνωρίζουμε ποιο ήταν το πραγματικό της όνομα, ποιος ήταν ο αγαπημένος της, αν είχε παιδιά. Ποτέ δεν αποκαλύφθηκε. Ήταν το σύμβολο του «αόρατου ιθαγενή».

Ανυπότακτη, ανυπάκουη στη μοίρα, στην αρρώστια, δημιούργησε το ανέφικτο, επιτέθηκε στον φόβο, τον αποδυνάμωσε.

«Δεν έχει σημασία που έχει πεθάνει. Σημασία έχει που έζησε»

Τι συνδέει τη Ραμόνα με τις άλλες γυναίκες, έξω από τη χώρα της, όσες επινοούν τους εαυτούς τους, τους συγκροτούν προς μια απελευθερωτική προοπτική;

Η Ραμόνα ήταν νομαδικό υποκείμενο σε μετάβαση, αναζήτησε το ταξίδι, την κίνηση. Ανέπτυξε νομαδική συνείδηση, άνοιξε δρόμους, πέρασε από διάφορες θέσεις και συναρμολόγησε τα απρόοπτα ενδεχόμενα, τα θραύσματα της ζωής. Εκεί, σ' αυτή την περιοχή της εμπειρίας, συναντήθηκε με τις άλλες γυναίκες, καταργώντας τις ηγεμονικές θεωρήσεις για το αδύναμο παθητικό θηλυκό που αναμένει.

Τι να σκέφτηκε η Ραμόνα όταν έφυγε, ποιες οι ραγισματιές της, τι δεν έζησε;

Η έμπλεη πάθους, το λιανό κορίτσι, που φόβιζε τους κυβερνητικούς που κάναν καταχρήσεις και την επικαλούνταν οι ιθαγενείς αγρότες: «περιμένετε να 'ρθει η Ραμόνα και να δείτε τι θα πάθετε»!!!

Λένα Παπαδοπούλου

«Τι συμβαίνει όταν, για παράδειγμα, πάνω από μια δεκαετία πριν, ένα κοριτσάκι (ας πούμε 4 ή 6 χρονών), ιθαγενής και Μεξικάνα, βλέπει ότι ο πατέρας της, οι αδερφοί της, οι θείοι, τα ξαδέρφια ή οι γείτονές της, παίρνουν ένα όπλο, μια ποσότητα καλαμπόκι σε σκόνη κι άλλες τόσες γαλέτες και «πάνε στον πόλεμο»;

Τι συμβαίνει όταν αυτό το κοριτσάκι μεγαλώνει και, αντί να μαζεύει ξύλα, πάει στο σχολείο και μαθαίνει να διαβάζει, να γράφει και την ιστορία της πάλης των ανθρώπων της;

Τι συμβαίνει όταν αυτό το κοριτσάκι φτάνει στην εφηβεία, βλέποντας, ακούγοντας και μιλώντας επί 12 χρόνια με Μεξικάνους/ες, Βάσκους/ες, Βορειοαμερικάνους/ες, Ιταλούς/ίδες, Ισπανούς/ίδες, Καταλανούς/ές, Γάλλους/ίδες, Ολλανδούς/έζες, Γερμανούς/ίδες, Βρετανούς/ίδες, Φινλανδούς/έζες, Δανούς/έζες, Σουηδούς/έζες, Έλληνες/ίδες, κ.λπ. κ.λπ.

Σας ρωτώ γιατί, για παράδειγμα, εδώ βρίσκονται σε υπηρεσία περιφρούρησης του Γενικού Αρχηγείου του EZLN, δυο εξεγερμένες. Η μια είναι σήμερα 18 χρονών και η άλλη 16. Το 1994 ήταν 6 χρονών η μια και 4 η άλλη. Σαν κι αυτές υπάρχουν δεκάδες στα βουνά, εκατοντάδες στις πολιτοφυλακές, χιλιάδες στα οργανωτικά και κοινοτικά αξιώματα, δεκάδες χιλιάδες στα ζαπατιστικά χωριά. Ο άμεσος διοικητής των δυο παραπάνω είναι ένας εξεγερμένος υπολοχαγός, ιθαγενής, 22 χρονών· το 1994 ήταν 10 χρονών. Ο λοχαγός του, επίσης ιθαγενής, είναι 24 χρονών, δηλαδή ήταν 12 χρονών, όταν ξεκίνησε η εξέγερση. Και σ' όλα αυτά τα μέρη υπάρχουν άντρες και γυναίκες που πέρασαν από την παιδική ηλικία στην εφηβεία και από την εφηβεία στην ωριμότητα, μέσα στη ζαπατιστική αντίσταση...»

Υποδιοικητής Μάρκος,
από τις συναντήσεις για την Άλλη Καμπάνια

Παιδί: Καλησπέρα. Ήθελα να πω ότι κι εγώ επίσης γεννήθηκα το ΄94 και είμαι με τους Ζαπατίστας από τότε που γεννήθηκα. Και μου φαίνεται πολύ ωραίο το ότι έχει γίνει το κίνημα των Ζαπατίστας. Αυτά.

Παρέμβαση στην πέμπτη συνάντηση
για την ΄Αλλη Καμπάνια

teleSUR

«ο δικός μας Βορράς είναι ο Νότος»

> «Εδώ και 513 χρόνια συνηθίσαμε να μη βλέπουμε με τα δικά μας μάτια, αλλά με τα μάτια των ξένων».
>
> Εδουάρδο Γκαλεάνο

Από τις 24 Ιουλίου του 2005 ένα νέο κανάλι έχει εμφανιστεί στον παγκόσμιο τηλεοπτικό χάρτη. Είναι το Telesur που δημιουργήθηκε με τη συνεργασία 4 χωρών της Λατινικής Αμερικής: της Βενεζουέλας, της Αργεντινής, της Ουρουγουάης και της Κούβας και έχει στόχο να μεταδίδει αδέσμευτα και ελεύθερα τη φωνή των από εκεί. Η εκπομπή του γίνεται από το Καράκας της Βενεζουέλας. Στην αρχή εξέπεμπε ένα τετράωρο πρόγραμμα που επαναλαμβανόταν όλο το 24ωρο, αλλά από τον Οκτώβρη του 2005 λειτουργεί πλέον με κανονικό πρόγραμμα σε 24ωρη βάση.

Με κεντρικό του σύνθημα τη φράση του Εδουάρδο Γκαλεάνο **«ο δικός μας Βορράς είναι ο Νότος»**, το Telesur περιλαμβάνει στο πρόγραμμά του τρία δελτία ειδήσεων, ρεπορτάζ, συνεντεύξεις, ταινίες και ντοκιμαντέρ από τη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική, καθώς και μουσικές, θεατρικές και άλλες πολιτιστικές δραστηριότητες.

Επίσης, καλύπτει με πολύωρες ζωντανές συνδέσεις γεγονότα της επικαιρότητας, όπως η Σύνοδος των Λαών στη Μαρ ντε Πλάτα, οι εκλογές στη Βολιβία, η έναρξη της πορείας της Άλλης Καμπάνιας στο Μεξικό, το Φόρουμ στο Καράκας και άλλα.

Τα δελτία ειδήσεων καλύπτουν τις χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής -με ιδιαίτερη έμφαση στην Αϊτή- αλλά και όλη την παγκόσμια επικαιρότητα. Προς το παρόν διαθέτει γραφεία στην Αβάνα, στο Μπουένος Άιρες, στη Λα Πας, στη Βραζιλία.

Οι εκπομπές του Telesur μεταδίδονται από καλωδιακά δίκτυα στη Βενεζουέλα, τη Βολιβία, την Αργεντινή και τη Χιλή. Από δημοτικά δίκτυα σε πόλεις όπως το Ρίο ντε Ζανέιρο, το Πόρτο Αλέγκρε, η Μπραζίλια, το Μπέλο Οριζόντε κ.ά. Επίσης, προγράμματα του Telesur μεταδίδουν τοπικά κανάλια στην Κούβα, την Κολομβία και το Εκουαδόρ. Στην Ουρουγουάη, μια από τις χώρες που συμμετέχουν στο κανάλι, το σήμα του σταθμού δεν μεταδίδεται, περιμένοντας την έγκριση του αρμόδιου συμβουλίου του υπουργείου Παιδείας.

Στη Βόρεια Αμερική αλλά και στις άλλες ηπείρους, το Telesur μεταδίδεται δορυφορικά μέσω τριών δορυφόρων.

Πού μπορούμε να δούμε το πρόγραμμα του Telesur στην Ελλάδα;

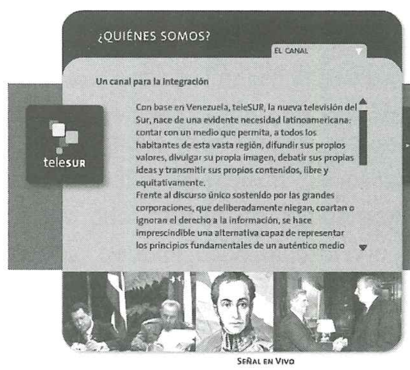
Δορυφορική εκπομπή:

1. NSS 806
   μπάντα C συχνότητα 80640,5 R
   2960 ¾
2. Eutelsat W37
   μπάντα Κu συχνότητα 11304 Η
   27500 ¾
3. Hotbird
   μπάντα Κu συχνότητα 11534 Η
   27500 ¾

* από τις περιπτώσεις 2 και 3 εκπέμπεται 15ωρο ημερήσιο πρόγραμμα μέσω του ιταλικού δικτύου arcoiris tv

στο διαδίκτυο: www.telesurtv.net

> **«Ένας άλλος κόσμος είναι αναγκαίος και τον χτίζουμε καθημερινά»**
> **Αντρές Ισάρρα,** πρόεδρος του TeleSur

«Στις μέρες μας έχουμε αρχίσει να βλέπουμε με τα δικά μας μάτια, κουρασμένοι πλέον από το να μας εξηγούν ποιοι είμαστε, πώς είμαστε, τι πρέπει να κάνουμε. Από το Βορρά μας βλέπουν μόνο σε φόντο μαύρο και άσπρο, πιο πολύ προς το κατάμαυρο, μας εμφανίζουν στις ειδήσεις μόνο όταν μας βρει κάποια συμφορά, ενώ στην πραγματικότητα είμαστε μια ήπειρος σε φόντο τεχνικολόρ.

Αρχίσαμε να βλέπουμε με τα δικά μας μάτια, να γνωριζόμαστε μεταξύ μας, να έχουμε πλέον εμπιστοσύνη ότι μπορούμε να ενωθούμε, να απαλλαγούμε από την αποικιοκρατία, να "νοτιοποιηθούμε". Να αποκτήσουμε τη δική μας φωνή, να ανακτήσουμε τη μνήμη

μας, τις παραδόσεις μας, την πολιτιστική κληρονομιά των προγόνων μας. Ήρθε η ώρα να κοιτάξουμε τον καθρέφτη και να περάσουμε από την αυτοδιάγνωση στη δράση. Υπάρχουν εκείνοι που λένε ότι ένας άλλος κόσμος είναι εφικτός. Αλλά εμείς, οι λαοί της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής, εδώ και χρόνια γνωρίζουμε ότι ένας άλλος κόσμος δεν είναι μόνο εφικτός αλλά αναγκαίος, απαραίτητος, και ότι πρέπει να τον οικοδομούμε καθημερινά, όλοι μαζί, ενωμένοι.

> Όταν αναφερόμαστε στο Ιράκ, λέμε για εισβολή και γενοκτονία, δεν λέμε για απελευθερωτικές δυνάμεις αλλά για την καταστροφή ενός πολιτισμού...
>
> **Αράμ Ααρονιάν,** γενικός διευθυντής του Telesur

Η κυρίαρχη ληστρική πολιτική μάς διαίρεσε για 513 χρόνια. Και είμαστε πεπεισμένοι ότι δεν μπορούμε να βοηθήσουμε αυτή την πορεία της τοπικής ενοποίησης που προωθείται από τις χώρες μας, καθώς και από τα κοινωνικά κινήματα που απαιτούν αυτή την ενοποίηση, αν δεν γνωριστούμε ο ένας με τον άλλον και αν δεν έχουμε αμοιβαία εμπιστοσύνη.

Το TeleSur είναι ένα κανάλι που θα χτίσει νέες γέφυρες, θα οικοδομήσει χώρους ενοποίησης, συναντήσεων, επαφών. Είναι ένας τόπος για να γνωριστούμε μεταξύ μας, να μάθουμε ο ένας τον άλλον με μια καθαρή ματιά, ξεφεύγοντας από τα στερεότυπα που μας έμαθαν να βλεπόμαστε με τα μάτια των άλλων, με μια αυθεντική γλώσσα, με τη δική μας ταυτότητα που μας επιτρέπει να βλεπόμαστε μέσα από μια διαφορετική προοπτική: τη δική μας.

Η Λατινική Αμερική είναι μια ήπειρος σε μια φάση διαρκούς ανέλιξης.

Μια περιοχή που αναβράζει και αναστρέφεται, γεμάτη από αντιπαραθέσεις, δολοπλοκίες, πολυχρωμίες· από αγώνες, απογοητεύσεις και πλούτη, από απόπειρες, από ιστορία, δόξα, πράσινο, φως, νερό, αξιοπρέπεια και, το πιο σπουδαίο απ' όλα, με μια ασυγκράτητη δίψα για ζωή.

Σήμερα, απέναντι στην προσπάθεια να παρουσιάσουμε μια σκέψη, ένα μήνυμα, μια μοναδική εικόνα, το TeleSur εκπέμπει σε πληθυντικό αριθμό, ως δικός μας εκπρόσωπος, το συλλογικό όνειρο μιας ενωμένης Αμερικής».

Μιχάλης Αντσάκης

εναλλακτική τηλεόραση στη λατινική αμερική

Αν το Telesur φιλοδοξεί να αμφισβητήσει την κυριαρχία του CNN και των καναλιών που υπηρετούν τα κυρίαρχα πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα στη Λατινική Αμερική, σε μια σειρά από χώρες αναπτύσσονται τηλεοπτικά εγχειρήματα, μικρής συνήθως εμβέλειας, που προσπαθούν να δείξουν με τα μάτια μιας γειτονιάς, μιας οργανωμένης ομάδας ανέργων, ενός αγροτικού κινήματος, την πραγματικότητα που τα επίσημα, κρατικά και ιδιωτικά, κανάλια επιμελώς αποκρύπτουν.

Η συνέλευση κατοίκων της Κλαϊπόλε, στον νότο του Μπουένος Άιρες, εκπέμπει μέσα από πρόχειρα παραπήγματα κι αυλές. Τις ειδήσεις παρουσιάζουν οι ίδιοι οι γείτονες!

ΣΤΗΝ ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ

Με την επάνοδο του κοινοβουλευτισμού, το 1983, το κλίμα αλλαγής επέδρασε και στο ραδιοτηλεοπτικό πεδίο, όπου η ανάγκη της συλλογικής δράσης και του εκδημοκρατισμού έδωσε ζωή σε χιλιάδες κοινοτικούς ραδιοσταθμούς και κανάλια.

Το 1992 υπήρχαν ήδη 250 κανάλια. Η πιο σημαντική προσπάθεια υπήρξε το **Κανάλι 4 Ουτοπία** στο Μπουένος Άιρες, που στηρίχτηκε στην εμπειρία της **TV Viva** της Βραζιλίας, ένα κανάλι που ενθάρρυνε ιθαγενικές κοινότητες να παράγουν ντοκιμαντέρ, τα οποία, στη συνέχεια, προβάλλονταν στις πλατείες των χωριών. Η ομάδα που δημιούργησε το **κανάλι Ουτοπία** (1987) μετέφερε το σκηνικό στις γειτονιές του Μπουένος Άιρες, όπου οι ανοιχτές συνελεύσεις των κατοίκων αποφάσιζαν και δημιουργούσαν οι ίδιες σε μια απόπειρα να σπάσει ο διαχωρισμός δημιουργού-θεατή.

Εκτός από το ειδησεογραφικό στοιχείο, δόθηκε η δυνατότητα σε φυλακισμένους της Βίγια Ντεβότο, σε παρέες νεαρών κ.ά. να επιμελούνται κινηματογραφικές θεματικές σειρές φυλακισμένοι, ενώ στη μουσική εκπομπή «Χάος» παρουσιάζονταν ερασιτεχνικά μουσικά συγκροτήματα. Το 1999, κυβερνητικά όργανα άρπαξαν στα κρυφά και τον τελευταίο αναμεταδότη του Ουτοπία, που έκλεισε οριστικά.

Εκατοντάδες κανάλια και περισσότεροι από χίλιοι κοινοτικοί ραδιοσταθμοί έκλεισαν με τον ίδιο τρόπο. Το λαϊκό ξέσπασμα τον Δεκέμβρη του 2001 έδωσε το έναυσμα για την επανεμφάνιση των εναλλακτικών καναλιών, που στηρίχτηκαν στην εμπειρία που είχε προηγηθεί.

Πρώτα η **TV Piquetera**, που από το 2002 καταφεύγει στα «μπλόκα του αέρα», προσφέροντας σε διάφορες κοινωνικές οργανώσεις τεχνική υποστήριξη ώστε να ανακτήσουν συχνότητες για να μεταδώσουν δικά τους προγράμματα. Κύριος στόχος της είναι να προωθηθούν συνοικιακά κανάλια χαμηλής εμβέλειας που θα προβάλλουν προγράμματα κοινοτικού χαρακτήρα.

Ταυτόχρονα, με το σλόγκαν **«Κάτω η TV»** έχει δημιουργήσει ένα περιφερόμενο σύστημα τηλεοπτικών εκπομπών. «Η πρότασή μας απευθύνεται σε συντρόφους από τις συνελεύσεις των γειτονιών, ομάδες ανέργων, πολιτιστικά κέντρα, ανακτημένες επιχειρήσεις, συνεταιρισμούς, σχολεία και κάθε μορφή οργανωμένης κοινωνικής δουλειάς, που αντιλαμβάνονται πως δεν είναι δυνατόν να αλλάξει αυτό το σύστημα, ούτε να δημιουργήσουμε λαϊκή εξουσία, χωρίς να στήσουμε μέσα επικοινωνίας που θα βρίσκονται στα χέρια μας».

Αρχές του 2003, στη συνοικία Ντον Οριόνε, το **Κίνημα Ανέργων Εργαζομένων** (MTD) της **Claypole**, μια συνοικιακή συνέλευση κατοίκων και ένα πολιτιστικό κέντρο αποφασίζουν να δημιουργήσουν ένα κοινοτικό κανάλι. Στην αρχή, συντόνιζαν τη δράση τους κυκλοφορώντας ένα δελτίο και φτιάχνοντας προγράμματα σε τοπικούς ραδιοσταθμούς ενώ, παράλληλα, για να προωθηθεί η λαϊκή συμμετοχή στα μέσα επικοινωνίας, δημιουργήθηκαν ομάδες που εκπαιδεύτηκαν στο βίντεο και την τηλεόραση.

Με την υποστήριξη της TV Piquetera, της **Ομάδας για Τέχνη στο Δρόμο** και του **Πανεπιστημίου των Μητέρων της Πλατείας Μαΐου** κατάφεραν το 2004 να βγάλουν πέντε δίωρες εκπομπές, ενώ για το 2005 οι ικανότητες και οι δυνατότητές τους διευρύνθηκαν. Δεν δέχονται κρατική ενίσχυση, έχουν στηριχτεί μόνο στην εθελοντική δουλειά και σε προσφορές αλληλεγγύης. Ετοιμάζουν θεματικά προγράμματα (εκπαίδευση, υγεία, εργασία, κατοικία, επικοινωνία) και εργαστήρια κατάρτισης για βίντεο και φωτογραφία, ώστε να μεταφερθούν γνώσεις και εμπειρίες σε κατοίκους της συνοικίας τους.

Στις 25 Μάη του 2005 έκανε την εμφάνισή της η **TV Libre** (Ελεύθερη Τηλεόραση), κοινοτικό κανάλι της Λα Ματάνσα (δορυφορική πόλη του Μπουένος Άιρες με πληθυσμό που πλησιάζει το 1,5 εκατομμύριο). Η TV Libre είναι δημιούργημα του τοπικού κινήματος ανέργων MTD και δρα στην πυκνοκατοικημένη συνοικία Λα Χουανίτα, όπου η πλειοψηφία των κατοίκων είναι μετανάστες από τη Βολιβία και την Παραγουάη, γι' αυτό συμπεριλαμβάνονται και εκπομπές στις γλώσσες κέτσουα και γκουαρανί.

Στους χώρους ενός εγκαταλειμμένου ιδιωτικού σχολείου, που έχει καταληφθεί από το MTD, συστεγάζονται ένα πολιτιστικό κέντρο, ένας παιδικός σταθμός, εργαστήρια ραπτικής, αρτοποιίας, μεταξοτυπίας, ένας εκδοτικός οίκος και η TV Libre. Αποφασιστική ήταν η βοήθεια που δέχτηκαν από το **Κίνημα των Ντοκιμαντερίστας,** ένα κίνημα που δημιούργησαν 3 σπουδαστές μιας κινηματογραφικής σχολής για να φτάσει σήμερα να συσπειρώνει πάνω από 500 κινηματογραφιστές, που τους βοήθησαν χωρίς, ωστόσο, να αποτελούν τον πολιτικό τους υποβολέα για το πώς θα κινηθούν. Άλλωστε, το MTD της Λα Ματάνσα είναι από τα κινήματα που υπερασπίζεται απόλυτα την ανεξαρτησία του. «Από τη δεκαετία του '90 το πρόβλημα της ανεργίας μας έκανε να οργανωθούμε. Πλησιάσαμε το MST (Κίνημα Αγροτών Χωρίς Γη της Βραζιλίας), αρχίσαμε να έχουμε σημείο αναφοράς τους ζαπατίστας. Δουλέψαμε πολύ σ' αυτή την κατεύθυνση. Κάθε εγχείρημα που κάνουμε είναι μια πράξη εξέγερσης και αξιοπρέπειας. Θέλουμε ένα κανάλι της κοινότητας. Εάν η κοινότητα δεν το αγκαλιάσει, δεν μπορεί να υπάρξει κανάλι. Μπορεί τα πρώτα προγράμματα να προήλθαν από έναν κλειστό κύκλο, αλλά πρόθεσή μας είναι να δημιουργηθεί ένα πρόγραμμα ανοιχτό σε οποιονδήποτε από τους κατοίκους θα το επιθυμούσε».

ΣΕ ΑΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ

Αντίστοιχα τηλεοπτικά εγχειρήματα προχωρούν και σε άλλες χώρες της Λατινικής Αμερικής και όχι μόνο, όπως στη **Βενεζουέλα**, που το τελευταίο διάστημα επίσης σημειώνεται μια τηλεοπτική άνθιση στην οποία ξεχωρίζουν τα **Teletambores, Lara TVE, TV VIVE, Katia TV.**

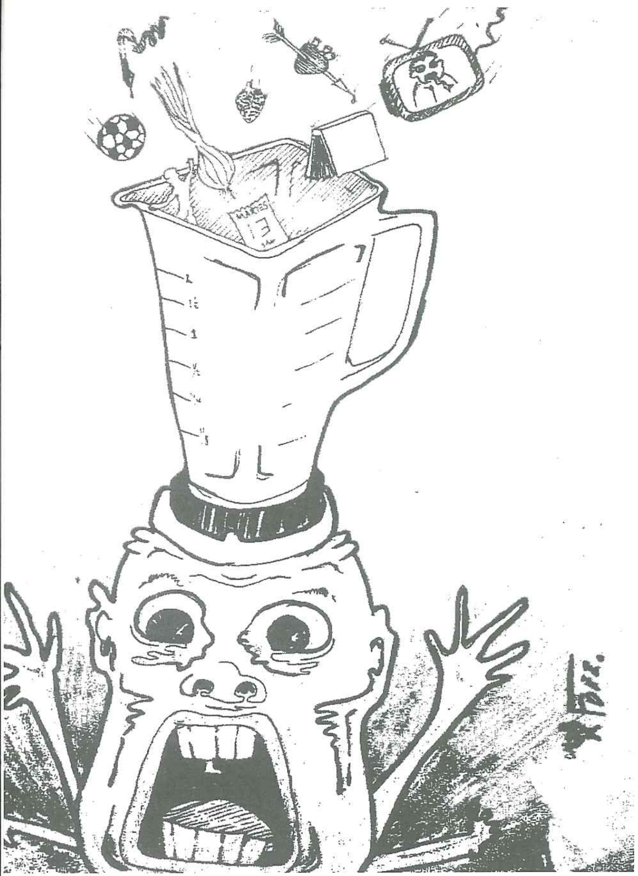
Στη **Χιλή**, εδώ και 6 χρόνια εκπέμπει στην παραγκούπολη της Λα Βικτόρια το κανάλι **Señal 3.**

Στην **Ισπανία**, στη συνοικία Lavapiés αναπτύσσεται το **Telepiés**, ένα σχέδιο δημιουργίας συλλογικής εναλλακτικής τηλεόρασης, συνδεμένης με το αυτοδιαχειριζόμενο και κατειλημμένο κοινωνικό κέντρο El Laboratorio 3.

Στην **Ιταλία**, λειτουργούν οι **Telestreet** (τηλεόραση του δρόμου) και εγχειρήματα σε γειτονιές. Επίσης, στην Ιταλία λειτουργεί το **New Global Vision**, το οποίο «επιδιώκει να δημιουργηθεί ένα δίκτυο καναλιών που προβάλλουν ανεξάρτητες παραγωγές. Αναπτύσσεται βασισμένο στη συνεργασία προσώπων που επικοινωνούν μέσω ενός δικτύου και οργανώνουν τη δουλειά τους, μοιράζονται γνώσεις και μέσα για να εξαπλωθεί η αναγκαία τεχνογνωσία, ώστε να προχωρήσει και η διάδοση της πληροφορίας».

Στέλιος Γαβριηλίδης

Πηγές και διευθύνσεις:
TV Claypole: lacomunitariatv@yahoo.com.ar
TV LIBRE La Matanza: tvlibre@wamani.apc.org
TV VIVE: www.vive.gob.ve
Senal 3: http://www.canal3lavictoria.cl
Telestreet: http://www.radioalice.org/nuovatelestreet (όπου δίνονται και τεχνικές πληροφορίες για τη λειτουργία τηλεοπτικών εγχειρημάτων)

η αμεροληψία στη δημοσιογραφία είναι μύθος

Μια συζήτηση-συνέντευξη της «αλάνας» με την Γκλόρια Μουνιός Ραμίρες και τον Χέρμαν Μπελινγκχάουζεν στην Τσιάπας του Μεξικού

Η **Γκλόρια Μουνιός Ραμίρες** είναι δημοσιογράφος και διατηρεί μόνιμη εβδομαδιαία στήλη στη μεξικανική εφημερίδα **La Jornada.** Είναι επίσης μέλος της εκδοτικής ομάδας του περιοδικού **Rebeldía.** Τον Γενάρη του 1994 φτάνει στην Τσιάπας και για πολλά χρόνια καλύπτει τις εξελίξεις σε σχέση με το ζαπατιστικό κίνημα. Το 2003 δημοσιεύει το βιβλίο **20 και 10: Η φωτιά και ο λόγος** στο οποίο διαπραγματεύεται την ιστορία των Ζαπατίστας από τη στιγμή της ένοπλης εξέγερσής τους.

Ο **Χέρμαν Μπελινγκχάουζεν** είναι δημοσιογράφος, συγγραφέας και ιδρυτικό μέλος της εφημερίδας **La Jornada,** στην οποία διευθύνει το ένθετο «Ojarasca», που ασχολείται με τα ιθαγενικά κινήματα σε ολόκληρη τη χώρα. Από το 1994 μέχρι σήμερα βρίσκεται ως ανταποκριτής στην Τσιάπας αφοσιωμένος ολοκληρωτικά στην κάλυψη του ζαπατιστικού κινήματος.

Τη συνέντευξη πήρε η **Ελπίδα Νίκου.**

αλάνα: Τα μεγάλα μέσα επικοινωνίας πάντα διαδίδουν γεγονότα που μικρή σχέση έχουν με τις κοινωνικές πραγματικότητες. Και όταν το κάνουν, δεν λένε την αλήθεια ή λένε την αλήθεια από τη μια πλευρά, που είναι πάντα η πλευρά των δυνατών, αυτών που έχουν την εξουσία. Ποια η δική σας θέση απέναντι σε αυτή την πραγματικότητα;

Χέρμαν: Εμείς δουλεύουμε σε ένα μέσο μεγάλο και σημαντικό που δεν ασκεί αυτού του είδους τη δημοσιογραφία, την εφημερίδα La Jornada. Όμως, αυτό που λες, το κάνει μεγάλο μέρος των μέσων στο Μεξικό και υπάρχει, ίσως, σε όλα τα σύγχρονα μέσα επικοινωνίας στη διάρκεια αυτού του αιώνα. Πάντα βρίσκονταν ουσιαστικά στο πλευρό της εξουσίας και του χρήματος. Κατά κάποιο τρόπο είναι μέρος του μηχανισμού της εξουσίας. Έτσι, εμφανίζουν την πραγματικότητα όπως η εξουσία θέλει να τη βλέπει ή όπως συμφέρει την εξουσία να την παρουσιάζει. Πολλές φορές, επίσης, η πληροφορία των μέσων είναι εμπόρευμα. Έχουμε, λοιπόν, από τη μια την εμπορική σημασία της πληροφορίας και από την άλλη την αξία που έχει για την εξουσία ως μέσο ελέγχου των πραγμάτων που γνωρίζει ο κόσμος. Αυτό που χρειάζεται είναι μια πλατιά αμφισβήτηση στην πραγματική λειτουργία των μέσων επικοινωνίας ως αναμεταδότες της αλήθειας.

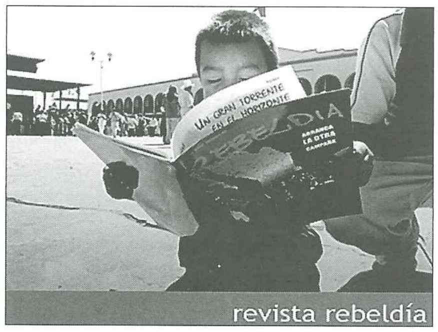
Γκλόρια: Εγώ πιστεύω ότι η κάλυψη των κοινωνικών κινημάτων καταρχήν δεν βολεύει την εξουσία. Τα ΜΜΕ εξαρτώνται από ομάδες της εξουσίας, πολιτικές και επιχειρηματικές. Όταν, λοιπόν, κάποιος δουλεύει σε ένα μέσο που θα δημοσιεύσει την κάλυψη ενός κοινωνικού κινήματος έχει ήδη ένα προνόμιο. Εμείς κάνουμε ενός είδους δημοσιογραφία σ' ένα μαζικό μέσο και, ταυτόχρονα, υπάρχει μια στάση απέναντι σε αυτό. Επιλέγεις το μέσο για το οποίο θα δουλέψεις με βάση την πολιτική, ηθική του στάση (αν και αυτό δεν μπορεί πάντα να γίνει). Αρχίζεις να δουλεύεις χωρίς να εγκαταλείπεις τη στάση σου και πηγαίνεις βλέποντας. Είναι μια στάση πολύ προσωπική που συνδέεται με το μέσο στο οποίο γράφεις. Ένα πράγμα είναι να δουλεύεις σε μια εφημερίδα μαζικής κυκλοφορίας σαν τη Jornada, και άλλο πράγμα είναι να δουλεύεις με το Rebeldía, ένα περιοδικό ανοιχτά στρατευμένο με ένα κοινωνικό κίνημα, τους Ζαπατίστας. Είναι πιο εύκολο να γράφεις ό,τι θέλεις να γράψεις σε ένα μέσο όπως το Rebeldia. Όμως, είναι δύσκολο να το συντηρήσεις, να υπάρχει, να είναι προσβάσιμο, να διακινείται, να διαβάζεται, να μην εξαφανιστεί. Κι όλο αυτό είναι μια πρόκληση. Σε μια εφημερίδα μεγάλης κυκλοφορίας η πρόκληση, αντίστοιχα, είναι να συνδυάσεις την πολιτική και ηθική σου στάση, τις αρχές σου με το μέσο που συνεργάζεσαι. Σ' αυτή τη περίπτωση, να δουλεύεις στη Jornada είναι ένα προνόμιο.

αλάνα: Και ποιος ο ρόλος των εναλλακτικών μέσων επικοινωνίας μέσα σε όλο αυτό το σκηνικό;

Χέρμαν: Με αυτά τα μέσα η πληροφορία γίνεται ένα σημαντικό όργανο για την κινητοποίηση και την οργάνωση. Σήμερα αυτά τα μέσα έχουν μεγάλη δυνατότητα διάδοσης. Ίσως ακόμα να βρίσκονται στη διαδικασία οργάνωσης αλλά ανοίγουν νέες πιθανότητες κινητοποίησης και δικτύωσης, που προηγουμένως δεν υπήρχαν. Υπάρχει πλέον η δυνατότητα να επικοινωνούν γρήγορα πυρήνες

Κεραία αναμετάδοσης του ραδιοφωνικού σταθμού των Ζαπατίστας *Radio Insurgente* (Εξεγερμένο Ραδιόφωνο).

revista rebeldía

που πριν ήταν απομονωμένοι και είναι αυτοί που δημιουργούν δίκτυα, που δημιουργούν τις νέες μορφές διάδοσης της πληροφορίας. Αυτό νομίζω ότι είναι το νέο. Και, ίσως, ο ζαπατισμός, αυτό βέβαια το έχουν πει πολλοί, είναι η πρώτη εμπειρία ενός κοινωνικού κινήματος, μιας κοινωνικής εξέγερσης που επιτυγχάνει μεγάλη διάδοση με τους δικούς της όρους και όχι μέσα από φίλτρα. Ο λόγος τους διαδίδεται από μόνος του, κινητοποιεί, οργανώνει, δημιουργεί συνείδηση. Κι αυτό έχει επαναληφθεί και σε άλλα κινήματα, σε όλα τα παγκόσμια κινήματα τα οποία αντιστέκονται ενάντια στον φιλελευθερισμό με οποιοδήποτε τρόπο.

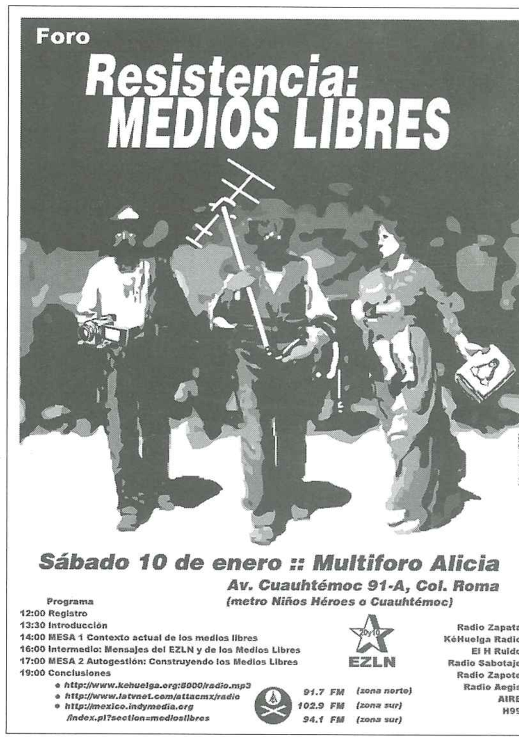
Γκλόρια: Εγώ πιστεύω ότι είναι βασική αυτή τη στιγμή η ύπαρξη των δικτύων και των εναλλακτικών μέσων με τη χρήση της τεχνολογίας. Αλλά βλέπω κι έναν κίνδυνο. Λαμβάνεις, μέσω ηλεκτρονικών μηνυμάτων, πληροφορίες για χιλιάδες κινήματα και είναι πολλές σελίδες και πολλή ενημέρωση που, πλέον, δεν τα διαβάζεις. Υπάρχει ένας κίνδυνος αυτό να γίνει αντιπαραγωγικό. Είναι καλό που βρίσκεται στα χέρια και στον έλεγχο όλων αλλά ποιος μπορεί να συγκρατήσει τόση ενημέρωση; Και όχι μόνο να τη συγκρατήσει αλλά και να προκαλέσει συνέπειες. Υπάρχει μια χωρητικότητα...

Χέρμαν: Τα εναλλακτικά μέσα πρέπει, μεταξύ άλλων, να δεσμευτούν και με τη δουλειά της επεξεργασίας της πληροφορίας. Από τα χίλια ηλεκτρονικά μηνύματα πρέπει να δημιουργήσεις προσβάσιμη πληροφορία για το κοινό που ενδιαφέρεται. Απαιτούνται ομάδες που θα καταλαβαίνουν την πληροφορία και θα μπορούν να παρουσιάσουν ολοκληρωμένες εκδόσεις, να οργανώσουν την πληροφορία που είναι ανοργάνωτη.

αλάνα: Στη δημοσιογραφία μιλάνε για αντικειμενικότητα. Τι σημαίνει αντικειμενικότητα και υποκειμενικότητα, μεροληψία και αμεροληψία; Τι σημαίνει «λέω την αλήθεια» και πώς το κάνετε εσείς;

Χέρμαν: Εγώ στη δουλειά μου προσπαθώ να είμαι όσο πιο αντικειμενικός γίνεται, να λέω την αλήθεια όπως εγώ την βλέπω αλλά δεν προσποιούμαι ότι είμαι αμερόληπτος. Δηλαδή, είμαι με τα κοινωνικά κινήματα, με τα εργατικά, με τα ιθαγενικά κινήματα. Η πληροφορία της εξουσίας απευθύνεται στην εξουσία γενικά. Αυτό που εμείς έχουμε προσπαθήσει να κάνουμε είναι να δώσουμε φωνή στα κοινωνικά κινήματα που αλλιώς δεν θα την είχαν. Αν μιλάμε, βέβαια, για τους Ζαπατίστας είναι ένα κίνημα που έδωσε φωνή από μόνο του στον εαυτό του.

Γκλόρια: Εγώ είμαι μεροληπτική και εντελώς υποκειμενική. Αυτό που κάνω με στάση ηθική, δημοσιογραφική, είναι να μην πω ψέματα. Αλλά από την αρχή βρίσκομαι με ένα κομματάκι της πραγματικότητας. Αυτό προσφέρω με ένα κείμενο αλλά είμαι απολύτως πεπεισμένη ότι δεν είναι η ολότητα του γεγονότος, του επεισοδίου, αυτού που συνέβη. Ο καθένας προσφέρει μόνο ένα κομμάτι και το προσφέρει ακριβώς έτσι, ως κομμάτι. Η υποκειμενικότητα είναι το κομματάκι της πραγματικότητας που εσύ παρουσιάζεις και από τη μεριά που το παρουσιάζεις. Σε κάθε περίπτωση οι δημοσιογράφοι πρέπει να παρουσιαζόμαστε στον αναγνώστη όπως είμαστε. Δηλαδή, εγώ είμαι μια δημοσιογράφος στρατευμένη με τον αγώνα των ιθαγενών λαών στο Μεξικό και υπ' αυτό το πρίσμα πρέπει να με διαβάσει ο αναγνώστης. Δεν του λέω ψέματα. Είμαι αυτό και δεν πρόκειται να κάνω άλλο πράγμα. Έτσι νομίζω ότι πρέπει να παρουσιαζόμαστε στους πιθανούς αναγνώστες μας, με όλη μας την υποκειμενικότητα και μεροληψία, χωρίς να κοροϊδεύουμε, να υποκρινόμαστε και να προσποιούμαστε ότι είμαστε άλλο πράγμα. Δηλαδή, όταν ο αναγνώστης διαβάζει την Γκλόρια ή τον Χέρμαν ξέρει, έχει ξεκάθαρο, ότι διαβάζει μια στάση. Σε κάθε περίπτωση, νομίζω ότι ο δημοσιογράφος δεν μπορεί να εμφανίζεται ως αμερόληπτος. Όταν δουλεύεις ένα κείμενο ή ένα ρεπορτάζ ιεραρχείς την όλη πληροφορία. Και από την πρώτη παράγραφο είσαι υποκειμενική. Εσύ αποφασίζεις τι πάει στην πρώτη παράγραφο, στη δεύτερη, στο τέλος, τι θα διαβάσει ο αναγνώστης στην πρώτη παράγραφο εάν δεν έχει το χρόνο να διαβάσει τη δεύτερη. Και αυτό είναι υποκειμενικό.

Αντίσταση: ελεύθερα μέσα

Χέρμαν: Πιστεύω ότι κανένας δημοσιογράφος δεν είναι αμερόληπτος. Όλοι είναι μεροληπτικοί από κάποια πλευρά. Αυτοί που λένε ότι είναι αμερόληπτοι κοροϊδεύουν ή προσπαθούν να κρύψουν την μεροληψία τους. Μεγάλο κομμάτι των μέσων, που υποκρίνονται ότι είναι αμερόληπτα, είναι βουτηγμένα στη λάσπη μέχρι πάνω. Παράδειγμα, ο πόλεμος στο Ιράκ. Σε κάθε περίπτωση, η αμεροληψία στη δημοσιογραφία είναι ένας μύθος, μια κοροϊδία. Το να παραδεχτείς ότι είσαι μεροληπτικός σημαίνει, απλώς, να διαφοροποιηθείς λιγάκι από τους άλλους που δεν το παραδέχονται αλλά που είναι τόσο μεροληπτικοί όσο κι εσύ. Και μάλιστα περισσότερο από σένα γιατί είναι στις υπηρεσίες συμφερόντων άλλου τύπου, συμφερόντων της αγοράς ή πολιτικών συμφερόντων της εξουσίας, δηλαδή κάνουν προπαγάνδα. Και η προπαγάνδα της εξουσίας δεν είναι μικρό πράγμα. Τώρα, όταν λέω ότι προσπαθώ να είμαι αντικειμενικός εννοώ ότι προσπαθώ να λέω την αλήθεια όπως εγώ την βλέπω. Όμως είμαι πεπεισμένος γι' αυτό το οποίο βλέπω. Με πιστεύω εμένα τον ίδιο. Υπ' αυτή την έννοια θέλω ή προσπαθώ να είμαι αντικειμενικός.

Γκλόρια: Η δική μου ειλικρίνεια είναι να σε φέρω όσο γίνεται πιο κοντά στο πραγματικό αλλά είναι υποκειμενικό γιατί είναι η ματιά μου. Και επιμένω ότι ο αναγνώστης θα πρέπει να ξέρει τι διαβάζει, από ποια μεριά, ποιος του το προσφέρει. Έτσι μπορεί να έχει μια ανάγνωση περισσότερο διευρυμένη. Επιπλέον, δεν μπορείς να βάλεις τον εαυτό σου ούτε το κίνημα σε ένα ψέμα. Αυτό που σε ξεσκεπάζει είναι ένα ψέμα που διαγράφει όχι μόνο εσένα αλλά και το ίδιο το κίνημα. Και υπό αυτή την έννοια δεσμεύεσαι με αυτό που βλέπεις και δεσμεύεσαι με τους αναγνώστες σου για να τους δείξεις αυτό που είδες.

Χέρμαν: Επιπλέον, η εξουσία είναι διατεθειμένη να αποκαλύψει την στιγμή που έκανες λάθος. Χρειάζεται να το κάνει. Η εξουσία

Το 1995, ο Χέρμαν Μπελινγκχάουζεν κέρδισε το Εθνικό Βραβείο Δημοσιογραφίας για τα άρθρα του που κάλυπταν θέματα της πολιτείας Τσιάπας και, κυρίως, τη δράση του ζαπατιστικού κινήματος. Στο όνομα, όμως, της «αξιοπρέπειας των ιθαγενών αγροτών της Τσιάπας» αποφάσισε να το απορρίψει δημόσια, κάτι που συνέβαινε για πρώτη φορά στην 50χρονη ιστορία του βραβείου. Εξηγεί στην «αλάνα» το γιατί:

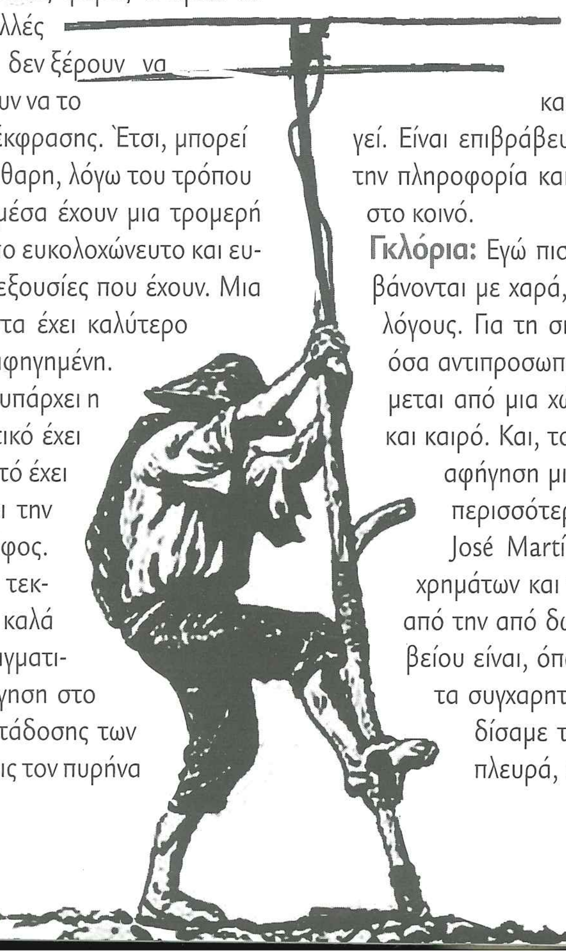
«Ήταν μια γελοιότητα αυτό το βραβείο. Το πρόβλημα ήταν ότι το έδινε η κυβέρνηση για τη δημοσιογραφική κάλυψη της δράσης ενός κινήματος, το οποίο η ίδια εκείνη τη στιγμή προσπαθούσε να διαλύσει. Ήταν φαρισαϊσμός, ένα βραβείο για να ξεπλύνουν τα χέρια τους, την ώρα που ξεκινούσαν ενάντια στην εξέγερση έναν πόλεμο με υψηλότατο κόστος σε ζωές. Ήταν χρήματα ματωμένα. Πιο εύκολο ήταν να το απορρίψω παρά να το δεχτώ. Έκανε λάθος η κυβέρνηση εκείνη τη στιγμή δίνοντάς το σε μένα. Να πάρω τα χρήματα από αυτό το καθίκι που κάνει πόλεμο ενάντια σ' αυτό το κίνημα; Αποφάσισα να προκαλέσω έναν μικρό πονοκέφαλο στον πρόεδρο που αποδείχτηκε προδότης και δολοφόνος. Θα ήταν τρομερή ντροπή να λάβω αυτά τα χρήματα. Φαντάζομουν την εικόνα να δίνω το χέρι και να παίρνω την επιταγή από τον Σεντίγιο και μου ερχόταν να ξεράσω».

μπορεί να κρύβει ή να αφήνει να περάσουν ένα σωρό ψέματα γιατί έχει την ισχύ. Αλλά όταν είσαι σε μια εφημερίδα κόντρα στο ρεύμα πρέπει να προσέχεις διπλά, γιατί σε παρακολουθούν για τη στιγμή που θα σε ποδοπατήσουν. Πρέπει να μειώνεις, κατά το δυνατόν, την πιθανότητα να σε διαψεύσουν ή να σε κατηγορήσουν ότι έκανες επίτηδες λάθος.

Γκλόρια: Γιατί είναι γνωστό ότι βρίσκεσαι από τη μια μεριά και δεν προσπαθείς να το κρύψεις. Για παράδειγμα, όταν η Gloria γράφει για τη ζαπατιστική αντίσταση είναι γνωστό ότι την υποστηρίζει. Οπότε, αυτό που κάνει ο δυνατός ή τα μέσα που είναι ενάντια σε αυτή τη θέση, είναι να ψάξουν πού λες ψέματα, όχι μόνο για να διαγράψουν εσένα αλλά για να διαγράψουν το κίνημα. Γι' αυτό ακριβώς πρέπει να προσέχεις διπλά, τριπλά, τετραπλά και να μην λες ψέματα.

αλάνα: «Η αλήθεια είναι θέμα φαντασίας. Πράγματι, όλα τα γεγονότα, ακόμα και τα πιο σημαντικά, σώζονται ή χάνονται από τον τρόπο και μόνο που τα αφηγούμαστε». Πώς σας φαίνεται αυτή η φράση;

Χέρμαν: Σίγουρα, η ποιότητα της επικοινωνίας είναι σημαντική. Πολλές φορές υπάρχει το πρόβλημα της κακής αφήγησης. Πολλές φορές οι άνθρωποι των κινημάτων δεν ξέρουν να εκφράζονται ή, τουλάχιστον, δεν ξέρουν να το κάνουν με τους κυρίαρχους τρόπους έκφρασης. Έτσι, μπορεί η αλήθεια τους να μην είναι τόσο ξεκάθαρη, λόγω του τρόπου έκφρασής της. Αντίθετα, τα μεγάλα μέσα έχουν μια τρομερή ικανότητα να αφηγούνται με έναν τρόπο ευκολοχώνευτο και ευπρόσληπτο. Είναι μία από τις πολλές εξουσίες που έχουν. Μια ιστορία καλοαφηγημένη σίγουρα πάντα έχει καλύτερο αποτέλεσμα από μια ιστορία κακοαφηγημένη. Πέρα όμως από την τεχνική ικανότητα υπάρχει η ουσία της πληροφορίας. Τι το σημαντικό έχει αυτή η πληροφορία για το κοινό; Κι αυτό έχει να κάνει με τον συγγραφέα που δίνει την πληροφορία. Είναι όπως ο φωτογράφος. Οποιαδήποτε φωτογραφία μπορεί να τεκμηριώσει ένα γεγονός. Όμως αν είναι καλά τραβηγμένη μπορεί να πει πολλά, πραγματικά αφηγείται. Το ίδιο και με την αφήγηση στο χαρτί. Οι λέξεις είναι ένας τρόπος μετάδοσης των εικόνων και των γεγονότων για να δώσεις τον πυρήνα αυτού που θέλεις να πεις.

Γκλόρια: Εγώ πιστεύω ότι η αφήγηση είναι το δεύτερο βήμα. Πρώτα, πρέπει να ξέρεις να κοιτάς και να ξέρεις να ακούς. Δύο πράγματα που οι δημοσιογράφοι δεν ξέρουμε να κάνουμε. Είναι το πιο απλό αλλά απαιτεί και την περισσότερη δουλειά. Εγώ, συγκεκριμένα, άρχισα να ακούω όταν σταμάτησα να χρησιμοποιώ το μαγνητοφωνάκι. Και είχα ήδη δέκα χρόνια που ασκούσα το επάγγελμα της δημοσιογράφου. Τότε άρχισα να ακούω πραγματικά τον άλλο, να τον βλέπω, να τον κοιτάω, να υποφέρω μαζί του, να αναμιγνύομαι με εκείνον και να ζω μαζί του. Έτσι, νομίζω ότι πρώτα μαθαίνεις να κοιτάς και να ακούς και μετά να αφηγείσαι. Κι αυτό δεν είναι ένστικτο αλλά προπόνηση. Δεν γεννιέσαι γνωρίζοντας να ακούς και να κοιτάς. Ίσα-ίσα, όλα τα πράγματα που έχουν να κάνουν με τη διαμόρφωσή σου οδηγούν ακριβώς στο αντίθετο. Ακόμα χειρότερα αν περάσεις από μια σχολή δημοσιογραφίας. Δεν ακούς και δεν βλέπεις. Αυτός είναι ο κανόνας. Όταν το ξεπεράσεις αυτό και αρχίσεις στα αλήθεια να κοιτάς μετά έρχεται το δεύτερο κομμάτι: να ξέρεις να αφηγείσαι.

αλάνα: Το Λατινοαμερικάνικο Βραβείο Δημοσιογραφίας José Martí που απονέμει η Κούβα και κέρδισε η Γκλόρια τι σημαίνει για σάς αλλά και για τον κόσμο που αγωνίζεται σε ολόκληρο τον πλανήτη και θεωρεί το βραβείο και δικό του;

Hermann: Είναι ένα βραβείο που δίνεται έξω από τους κανόνες της αγοράς της πληροφορίας και έχει σχέση με τα λαϊκά μέσα του κόσμου ολόκληρου. Έχει σημασία ποιος δίνει το βραβείο, τι αξίες βραβεύονται. Είναι η αναγνώριση, από την πλευρά των κινημάτων και των αγώνων του κόσμου, της δουλειάς που έκανε η Γκλόρια. Το ρεπορτάζ που βραβεύτηκε είναι για την αρχή των Συμβουλίων Καλής Διακυβέρνησης και τις αυτόνομες δομές τού αγώνα των Ζαπατίστας. Βραβεύεται, λοιπόν, ο τρόπος με τον οποίο μεταφέρθηκε αυτή η πληροφορία αλλά, επίσης, αναγνωρίζεται η σημαντικότητα αυτού του ζωντανού κινήματος που βρίσκεται σε εξέλιξη. Δηλαδή, βραβεύεται η δημοσιογράφος για την ικανότητα να μεταδίδει τι συμβαίνει σε αυτή την πραγματικότητα αλλά, επίσης, βραβεύεται ένα κίνημα κοινωνικό με παγκόσμια σημασία, στο βαθμό που αναπτύσσεται και γνωρίζει να εκφράζεται και να δημιουργεί. Είναι επιβράβευση και του κινήματος που γέννησε αυτή την πληροφορία και του τρόπου με τον οποίο αυτή έφτασε στο κοινό.

Γκλόρια: Εγώ πιστεύω ότι είναι από τα βραβεία που λαμβάνονται με χαρά, με τιμή, με το κεφάλι ψηλά για πολλούς λόγους. Για τη σημαντική φιγούρα του José Martí με όλα όσα αντιπροσωπεύει για τη Λατινική Αμερική. Γιατί απονέμεται από μια χώρα που μας ενώνει συναισθηματικά εδώ και καιρό. Και, το σημαντικότερο, γιατί απονέμεται για την αφήγηση μιας ιστορίας αντίστασης που εγώ επέλεξα περισσότερο να ζήσω παρά να καλύψω. Το βραβείο José Martí περιλαμβάνει μια συμβολική ποσότητα χρημάτων και το λαμβάνει κανείς, όπως είπε ο Χέρμαν, από την από δω πλευρά. Το καλύτερο κομμάτι του βραβείου είναι, όπως είπες κι εσύ, ότι έγινε συλλογικό. Όλα τα συγχαρητήρια μηνύματα που λάβαμε έλεγαν «κερδίσαμε το βραβείο». Κερδίσαμε από την από δω πλευρά, κερδίσαμε οι Ζαπατίστας.

μετάφραση: Ελπίδα Νίκου, επιμέλεια: Ηλίας Τζουράς

επειδή σημαντικά εναλλακτικά εγχειρήματα δεν γίνονται μόνο στην άλλη πλευρά του ωκεανού, εγκαινιάζουμε την «αυλή των θαυμάτων» επιθυμώντας να προβάλλουμε εκείνες τις μικρές ή μεγάλες πρωτοβουλίες που κάνουν τη διαφορά...

98 στα FM

Ο σταθμός 98 FM εκπέμπει πειρατικά, ελεύθερα και ανεξάρτητα στην περιοχή της Αθήνας. Αποτελεί ζωντανό τρόπο αντίστασης στην κυριαρχία των ελεγχόμενων Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας και στην απόλυτη εμπορευματοποίηση της ψυχαγωγίας.

Η προσπάθεια για τον σταθμό ξεκίνησε από την ανάγκη αντίδρασης στην ελεγχόμενη πληροφορία, στη μεθοδευμένη επιβολή τρόπου ζωής και στην πίστη ότι η ελεύθερη φωνή μπορεί και πρέπει να ακούγεται. Το 2000 ξεκίνησε μια συνέλευση με κοινό τόπο των μελών την παραπάνω ανάγκη και στόχο τη δημιουργία ενός σταθμού. Η πραγματοποίηση της ιδέας παρουσίασε πολλές δυσκολίες, κυρίως τεχνικές και οικονομικές. Τελικά, μετά από μια εκδήλωση στην ΑΣΟΕΕ (2002), συγκεντρώθηκαν τα αναγκαία χρήματα για τα μηχανήματα και ο σταθμός άρχισε να εκπέμπει πειραματικά.

Από τότε, με συνεχή δουλειά και προσπάθεια, ο σταθμός εκπέμπει κανονικά, όλο το 24ωρο, σε πολύ χαμηλή ισχύ, για περιβαλλοντικούς λόγους.

Το πρόγραμμά του αποτελείται από εκπομπές πολιτικού λόγου, δίνοντας βήμα σε ομάδες αποκλεισμένες από την κοινωνία, με στόχο την αντιπληροφόρηση σε κοινωνικά θέματα, με φαντασία στην ψυχαγωγία και την έκφραση. Ο σταθμός λειτουργεί αυτοδιαχειριστικά, εκφράζεται μέσα από γενική συνέλευση και προτάσσει την ενεργή κοινωνική δράση. Δεν είναι απλώς ένα μέσο επικοινωνίας αλλά το αποτέλεσμα ενός συλλογικού τρόπου ζωής και δράσης.

Από την αρχή τα προβλήματα των παρεμβολών από άλλους σταθμούς ήταν συνεχή (με σοβαρότερο πρόβλημα τις παρεμβολές από τη ΝΕΤ). Από το 2004 ο σταθμός αντιμετωπίζει τις συνεχείς και οργανωμένες παρεμβολές του Free Radio. Πρόκειται για έναν εμπορικό σταθμό που εκπέμπει χωρίς άδεια και με δυνατό σήμα από τον Υμηττό. Οι παρεμβολές είναι τόσο έντονες που ο 98 FM σήμερα δεν λειτουργεί όπως πριν, οι εκπομπές έχουν μειωθεί δραματικά και πολύς κόσμος έχει απογοητευθεί.

Το ενδεχόμενο να αλλάξει συχνότητα ο 98 FM απορρίφθηκε ως λύση για δύο λόγους. Πρώτον, είναι πολύ πιθανό να αντιμετωπίσει το ίδιο ή κάποιο αντίστοιχο πρόβλημα στη νέα συχνότητα. Δεύτερο και σημαντικότερο, δεν είναι δυνατόν να προσφέρει το «χώρο» του σε έναν εμπορικό σταθμό-επιχείρηση καθώς είναι ακριβώς αυτό που αντιμάχεται. Το 2005 πραγματοποιήθηκε συναυλία-εκδήλωση στην Πολυτεχνειούπολη για τη γνωστοποίηση του προβλήματος.

Όσοι απαρτίζουν σήμερα τη συνέλευση αντιλαμβάνονται ότι πρέπει πρωτίστως να αντιμετωπίσουν πρακτικά το πρόβλημα. Στόχος είναι να δημιουργηθούν σημεία αναμετάδοσης (πάντα σε χαμηλή ισχύ) ώστε να ακούγεται ο σταθμός καθαρά σε πολλές περιοχές και, ταυτόχρονα, να δημιουργηθεί ένα δίκτυο, να μην είναι, δηλαδή, εντοπισμένη η δραστηριότητα σε μια μόνο περιοχή. Η συνέλευση του σταθμού πιστεύει ότι σε λίγους μήνες θα υπάρξει το πρώτο σημείο αναμετάδοσης που θα δώσει καθαρό σήμα στο κέντρο και στα βόρεια της Αθήνας.

Ο σταθμός έχει δημιουργήσει και τη σελίδα **www.radio98fm.gr** και ακούγεται από το internet.

Ελένη Μαλλιαρού

Underground Free University

Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές είναι πολυ-εργαλεία με τεράστιες δυνατότητες. Κι όμως, σήμερα, στην εποχή της μεγάλης τους εξάπλωσης, πολλ@ είτε εκμεταλλεύονται το ελάχιστο των δυνατοτήτων τους είτε τους αποφεύγουν. Από την άλλη, αυτ@ που φαντάζουν «ειδικοί», έχουν αντλήσει την πείρα τους, κυρίως μέσω ανταλλαγής know how και μέσω πειραματισμών.

Όλα τα παραπάνω έρχεται να καλύψει το **Underground Free University (UFU)**, στο μέτρο των δυνατοτήτων του, βέβαια. Το UFU, θέλει κατ' αρχήν να μειώσει τον τεχνολογικό αναλφαβητισμό αλλά και να μετατραπεί σε ένα χώρο ανταλλαγής γνώσεων για τους υπολογιστές.

Την άνοιξη του 2005 ξεκίνησε ένας χώρος ελεύθερης πρόσβασης στο ίντερνετ, στο υπόγειο του Στεκιού Μεταναστών (Τσαμαδού 13, Αθήνα). Αυτή η «μαγιά» μετεξελίχθηκε στο σημερινό πανεπιστήμιο, ελεύθερο (free που λένε και στο ελεύθερο λογισμικό!) από κάθε είδος οικονομικών συναλλαγών, που λειτουργεί με βάση την καλή διάθεση και τη δίψα για εξερεύνηση.

Οι περισσότερ@ μαθητ@ς είναι μετανάστ@ς από τα μαθήματα ελληνικών που γίνονται στο στέκι. Οι κύκλοι μαθημάτων διαρκούν περίπου 2 μήνες και αφορούν από τη βασική χρήση υπολογιστών μέχρι τα πιο εξελιγμένα προγράμματα. Φυσικά οι «δασκάλ@ς» του UFU έχουν να μάθουν πολλά από τους μαθητ@ς τους, μια και δεν έχουν καμία διδακτική εμπειρία. Πολύ θα θέλαμε, μέσα από τα μαθήματα, μαθητ@ς μας να αρχίσουν να διδάσκουν.

Εκτός από τα μαθήματα, στο **UFU** λειτουργεί ανακύκλωση-αναδιανομή υπολογιστών. Αν θες, μπορείς πολύ εύκολα να βοηθήσεις την προσπάθεια, φέρνοντας έναν παλιό υπολογιστή ή μεμονωμένα κομμάτια. Αν λειτουργούν, ανανεώνουν την υποδομή του ufu. Αν πάλι όχι, είτε μετατρέπονται σε διακοσμητικά είτε στέλνονται για ανακύκλωση. Το **UFU** φιλοδοξεί να σπείρει τον ιό της γνώσης και σε άλλους κοινωνικούς χώρους, παρέχοντας, με τη βοήθειά σας, υλικοτεχνική υποδομή για αντίστοιχα εγχειρήματα.

Το UFU σε χρειάζεται!

Αν θες μπορείς πολύ εύκολα να βοηθήσεις την προσπάθεια!

- Φέρνοντας έναν παλιό υπολογιστή ή μεμονωμένα κομμάτια για να βελτιώσουμε την υποδομή μας.
- Συμμετέχοντας ενεργά ως δάσκαλ@ς αν έχεις γνώσεις πάνω σε κάποια προγράμματα.
- Για οποιαδήποτε πληροφορία επισκέψου το **www.ufu.gr** ή στείλε email στο **info@ufu.gr**

ufu σας!

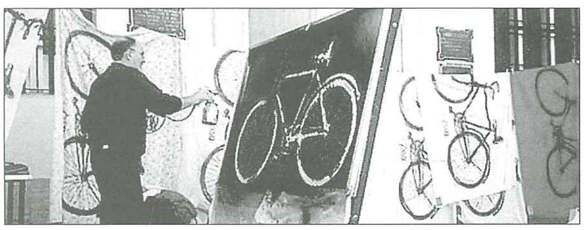
Animal από UFU.gr

στο ΡΟΣΑΡΙΟ οι τοίχοι διηγούνται παλιές ιστορίες

Όπως εκεί, στην πλατεία του Μάη, όπου οι μητέρες των αγνοούμενων εδώ και 28 χρόνια, κάθε Πέμπτη στις 3.30 το μεσημέρι, περπατούν, άλλοτε σιωπηλές και άλλοτε όχι, με το ίδιο πάντα σύνθημα: **Ούτε λήθη ούτε συγχώρεση!** Όπως στη γέφυρα Πουεϊρρεδόν, όπου εδώ και δυόμισι περίπου χρόνια, σε μια τεράστια τοιχογραφία ο Κοστέκι και ο Σαντιγιάν (νεκροί από σφαίρες της αστυνομίας στο κόψιμο της γέφυρας στις 26 Ιουλίου 2002) συναντιούνται με τους συντρόφους τους, κάθε μήνα την ίδια μέρα, ζητώντας την καταδίκη των δολοφόνων. Κι οι αναφορές θα μπορούσαν να συνεχιστούν για πολύ...

Αυτή είναι ακόμα μια ιστορία της μνήμης ενάντια στη λήθη, που η πρώτη της σελίδα γράφτηκε στα χρόνια της δικτατορίας του Βιντέλα (1976-1983) και οι επόμενες εδώ και τέσσερα χρόνια περίπου, όταν στους τοίχους της πόλης του Ροσάριο εμφανίστηκε για πρώτη φορά ένα ποδήλατο. Ο **Φερνάντο Τραβέρσο**, ποιητής και ζωγράφος, αποτύπωσε μια νύχτα σ' έναν τοίχο, σχεδόν απαρατήρητος, το πρώτο του ποδήλατο. Ήθελε στο φως της επόμενης ημέρας οι περαστικοί να σταθούν για λίγο στη νέα εικόνα μιας συνηθισμένης διαδρομής.

Οι στίχοι που ακολουθούν είναι στίχοι μιας πραγματικής ιστορίας, γραμμένοι από τον Φερνάντο Τραβέρσο, που έχασε κάπως έτσι έναν από τους συντρόφους του στα χρόνια της δικτατορίας. Σε μια «παράνομη» συνάντηση που δεν έγινε ποτέ, ο Τραβέρσο περιμένει τον σύντροφο με τον ποδήλατο, αλλά αυτός τον βλέπει από μακριά και τον προσπερνά. Τον αγνοεί γιατί θέλει να τον προστατέψει, καθώς είναι σίγουρος ότι τον παρακολουθούν. Λίγα μέτρα πιο πέρα βρέθηκε εγκαταλειμμένο το ποδήλατό του και, από τότε, ο σύντροφος είναι αγνοούμενος.

Με προστάτεψες
συνέχισες το δρόμο σου
Δυο τετράγωνα πιο κει
το ποδήλατό σου
δεμένο σ' ένα γέρικο δέντρο
Κάτω από τη σέλα
διακρινόταν μια σημαία
«γίνεται να μην υπάρχουν σημαίες;»
- σκέφτηκα.

Me cuidaste
seguiste de largo
Dos cuardas màs adelante
tu bicicleta
atada a un viejo àrbol.
Debajo del asiento
se asomaba una bandera
¿puede no haber banderas?
- pensé.

Κάπως έτσι αρχίζει η ιστορία των ποδηλάτων που δεν είναι τίποτα άλλο από την Ιστορία που γράφεται σε χώρους καθημερινούς. Από εκείνη τη στιγμή μέχρι σήμερα τα ποδήλατα ταξιδεύουν σε διαφορετικές γειτονιές του Ροσάριο, γιατί ο Τραβέρσο θέλησε να ζωγραφίσει 350, όσοι και οι αγνοούμενοι του Ροσάριο στα χρόνια της δικτατορίας. Οι 29 από αυτούς ήταν σύντροφοί του. Ο ίδιος δηλώνει: «Δεν είχα πρόθεση να κάνω τέχνη στην πόλη. Ήταν κάτι που προέκυψε σιγά σιγά. Δούλευα ζωγραφίζοντας ποδήλατα από τα τέλη της δεκαετίας του '90 κι αυτά με οδήγησαν στο "να τα τοποθετήσω στην πόλη". Καθώς τα αποτύπωνα σε τοίχους και γωνιές, ανακάλυπτα σιγά σιγά ότι αυτές οι εικόνες-παρουσίες γεννούσαν διαφορετικές ιστορίες και ερωτηματικά σε καθέναν απ' αυτούς που τις έβλεπε: "ποιος άφησε εδώ αυτό το ποδήλατο;", "σε ποιον ανήκει;", "τι σταμάτησε την πορεία του;", "ποιον περιμένει εδώ σταματημένο;". Τα ερωτηματικά, η έκπληξη, το ενδιαφέρον, ως και η ανάγκη να σβηστεί το αποτύπωμα από κείνη τη γωνιά είναι μερικές από τις αντιδράσεις που συνοδεύουν τη ματιά του περαστικού».

Στην Αργεντινή η έννοια της συλλογικής μνήμης δεν υπάρχει μόνο σε μπροσούρες και συνθήματα. Χτίζεται καθημερινά στους χώρους και τους δρόμους αυτών που αγωνίζονται.

Τα ποδήλατα διατρέχουν σχεδόν όλη την πόλη του Ροσάριο και αποτυπώνονται στους τοίχους κτιρίων που κάποτε ήταν κρατητήρια και χώροι βασανιστηρίων, μπροστά σε σχολεία, σε εγκαταλειμμένα εργοστάσια για να θυμίζουν αυτό που οι Μητέρες της Πλατείας του Μάν συνηθίζουν να λένε και να γράφουν στα κείμενα τους: «Τα παιδιά μας δεν θα πεθάνουν ποτέ, θα είναι εκεί όπου υπάρχει έστω και ένας άντρας, μια γυναίκα, ένα παιδί που πολεμά την αδικία».

"γίνεται να μην υπάρχουν σημαίες;"	*puede no haber banderas?*
- σκέφτηκα.	*- pensé*
σίγουρα τη σήκωσες ψηλά	*seguro que la enarbolaste*
πριν αγγίξεις το νερό	*antes de tocar el agua,*
ή την πήρες μαζί σου σε άλλα χώματα	*o la llevaste a otras tierras*
και κάθε τόσο την ξεσκονίζεις	*y de tanto en tanto la dempolvàs*
ή τη βρήκε η μάνα σου	*o la encontró tu vieja*
και με αυτήν πήγε βόλτα.	*y se fue de ronda con ella.*

Τρία χρόνια μετά, τον Απρίλη του 2004, ο Φερνάντο Τραβέρσο συνέχισε την ιστορία των ποδηλάτων στο μουσείο Καστανίνιο. Ήθελε να μετασχηματίσει αυτές τις 350 φιγούρες, που εδώ και τρία χρόνια ζωγράφιζε στην πόλη, σε "σημαίες", δίνοντάς τους έτσι ένα καταφύγιο. Ζήτησε ένα κομμάτι ύφασμα, ένα πανί με δική του ιστορία, όπως τα μαντήλια των μητέρων, για να προσθέσει σε αυτό μιαν ακόμα ιστορία, αυτή τη φορά συλλογική. Ο κόσμος ανταποκρίθηκε στο κάλεσμά του. Όλες αυτές οι σημαίες με τα ποδήλατα, που τώρα καθεμιά έχει δυο νούμερα, το πρώτο για να δείχνει τη σειρά που αποτυπώθηκε και το δεύτερο πάντα σταθερό 350, παρέμειναν στους τοίχους του μουσείου για μερικούς μήνες (σίγουρα μια πολύ παράξενη έκθεση) και στη συνέχεια βγήκαν στους δρόμους σε μια μεγάλη πορεία που κάλεσε ο ίδιος ο Τραβέρσο. Απ' την πορεία καθένας έφευγε με το «ποδήλατό του», που τώρα έπρεπε να του δώσει καταφύγιο σε μια γωνιά του σπιτιού ή οπουδήποτε θεωρούσε ο καθένας δικό του χώρο.

Και τα ποδήλατα γεννούν συνεχώς ιστορίες. Για άλλη μια φορά η τέχνη, αυτή που αφήνει τα μουσεία, βγαίνει στους δρόμους και μπαίνει στους προσωπικούς μας χώρους, καταφέρνει να σβήσει τη λήθη και να σμίξει το παρελθόν με το παρόν σαν μια διαδικασία σε εξέλιξη.

Έτσι, στους τοίχους της πόλης, εκεί που βρίσκονται τα ποδήλατα, έχουν προστεθεί σήμερα άλλες φωνές. Δυο ανοιχτές παλάμες στον τοίχο, συνθήματα, όπως το «να αγωνίζεσαι δεν είναι έγκλημα», ή οι φωνές εκείνων που ζητάνε ένα ακόμα ποδήλατο γι' αυτούς που χάθηκαν στα γεγονότα του Δεκέμβρη του 2001 (9 ήταν οι νεκροί των κινητοποιήσεων), γι' αυτούς που συνεχίζουν να αγωνίζονται.

Ο Τραβέρσο είναι πια συνηθισμένος να τον ψάχνουν για να αποτυπώσει ένα ποδήλατο κάπου ή για να του δώσουν μια φωτογραφία. Εδώ και μερικά χρόνια δουλεύει στην ομάδα **En Tràmite** (Διαδικασία) που έφτιαξαν με τη Μαρίτα Πριέτο και τον Ντανιέλ Περόσιο γιατί, όπως λένε οι ίδιοι, «είναι μια ομάδα χωρίς τέλος, που γεννά ιδέες ανοιχτές στην εξέλιξη, μια διαδικασία που προχωράει και κανένας δεν θέλει να βάλει την τελική σφραγίδα». Η ομάδα αυτή κατάφερε, μέσα από το συμβολικό, να ανακτήσει ένα κομμάτι της Ιστορίας με αφετηρία το σήμερα και, ταυτόχρονα, να αποδείξει ότι η επιστροφή στο παρελθόν δεν σημαίνει απαραίτητα πόνο. Άνοιξε ένα διαφορετικό δρόμο στη μνήμη, έτσι ώστε **να μην γίνει η λήθη ο τελευταίος θρίαμβος του καταπιεστή.**

Εμφανίστηκαν και πλέον υπάρχουν. Δεν είναι μόνο μνήμη οι αγνοούμενοι, είναι ζωή ανοιχτή και δρόμος που συνεχίζεται. Λένε πως είναι ένα μόνο ποδήλατο, που γυρνά από γωνιά σε γωνιά, ψάχνοντας τους αγαπημένους νεκρούς, αναζητώντας δικαιοσύνη. Όπως και να το ονομάσει κανείς, αυτή είναι η ιστορία των ποδηλάτων που γράφτηκε και διαβάζεται από αυτούς που κατεβαίνουν στους δρόμους. Τ.Χ.

Στα χρόνια του ΄70 μια ολόκληρη γενιά στην Αργεντινή προσπάθησε να αλλάξει τα πράγματα, αγωνίστηκε πολύ κι είχε πολλά όνειρα. ΄Οταν το '76 επιβλήθηκε η στρατιωτική δικτατορία, πολλοί από αυτούς τους συντρόφους και τις συντρόφισσες εξαφανίστηκαν· 30.000 σύντροφοι και συντρόφισσες εξαφανισμένοι. Αυτό που προσπάθησαν να κάνουν δεν ήταν μόνο να τους σκοτώσουν αλλά να εξαφανίσουν τα όνειρά τους. Να εξαφανίσουν την όρεξή τους να αλλάξουν τον κόσμο, να εξαφανίσουν τον αγώνα τους. Να εξαφανίσουν τη μνήμη του αγώνα τους.

Οι μανάδες αυτών των συντρόφων, γυναίκες, που στην πλειοψηφία τους βρίσκονταν στα σπίτια τους, βγήκαν για να αγωνιστούν για τη ζωή των παιδιών τους. Βγήκαν απαιτώντας από την κυβέρνηση, στο μέσο μιας άγριας δικτατορίας, να τους πουν πού βρίσκονται τα παιδιά τους. Και να τα εμφανίσουν ζωντανά. Ονομάστηκαν **Μητέρες της Πλατείας του Μάη** γιατί σε αυτή την πλατεία, που βρίσκεται μπροστά από το προεδρικό μέγαρο, συγκεντρώθηκαν απαιτώντας να τους πουν πού βρίσκονται τα παιδιά τους. **Αυτή η ομάδα γυναικών πέρα από τις πορείες και τις κινητοποιήσεις της άρχισε να ξεχωρίζει και γιατί έβαζαν στο κεφάλι τους τις πάνες των παιδιών τους για να αναγνωρίζονται.** Σχεδόν όλες οι μανάδες είχαν φυλαγμένες τις πάνες των παιδιών τους από όταν ήταν μικρά. ΄Αρχισαν, λοιπόν, να τις χρησιμοποιούν σαν μαντήλια. Από αυτό προέκυψε το σύμβολο που υπάρχει στη σημαία των Μανάδων. ΄Ενα μαντήλι, που στην πραγματικότητα, είναι οι πάνες μιας γενιάς που αγωνίστηκε, που θέλησε να αλλάξει την ιστορία.

Κλαούντια Κορόλ. Από τη συνάντηση για την Εκπαίδευση της Αντίστασης, Τσιάπας, 2004.

εκλογικές αναμετρήσεις

Επιμέλεια: Στέλιος Γαβριηλίδης, Ηλίας Τζουράς

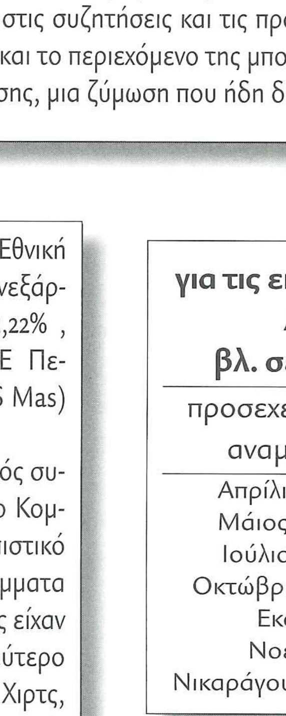
ΒΕΝΕΖΟΥΕΛΑ Στις 4 Δεκέμβρη του 2005 έγιναν βουλευτικές εκλογές (ανάδειξη 167 βουλευτών για το κοινοβούλιο, 12 για το Λατινοαμερικάνικο κοινοβούλιο, 5 για το κοινοβούλιο των χωρών του Συμφώνου των Ανδεων). Καθώς η αντιπολίτευση επέλεξε να απέχει από τις εκλογές, χρησιμοποιώντας την αποχή ως ένα ακόμη πρόσχημα για να καταγγείλει την «αντιδημοκρατικότητα» του Τσάβες, όλες οι έδρες πέρασαν στα χέρια του πολιτικού μπλοκ που στηρίζει την κυβέρνηση. Τη μερίδα του λέοντος, 114 έδρες, πήρε το **MVP (Κίνημα της 5ης Δημοκρατίας,** άμεσα συνδεμένο με τον Τσάβες), ενώ τις υπόλοιπες 53 μοιράστηκαν 5 κόμματα (11 **Για την Κοινωνική Δημοκρατία**, 11 **Πατρίδα για Όλους**, 11 **Εκλογικό Μέτωπο του Λαού**, 8 **Κομμουνιστικό Κόμμα**, 8 **Λαϊκή Ενότητα**).

Σημαντικό στοιχείο των εκλογών ήταν το χαμηλό ποσοστό συμμετοχής, καθώς ψήφισε μόνο το 25,26%. Η Βενεζουέλα έχει προεδρική δημοκρατία, και παραδοσιακά, η σημασία των βουλευτικών εκλογών είναι υποβαθμισμένη και τα ποσοστά συμμετοχής εξαιρετικά χαμηλά. Το φετινό ποσοστό ήταν από τα υψηλότερα που έχουν σημειωθεί. Αυτό, ωστόσο, δεν περιορίζει την προσπάθεια ανάλυσης του φαινομένου μέσα στο κυβερνητικό στρατόπεδο. Όπως και να 'χει, όμως, αυτή την περίοδο ο Τσάβες φαίνεται πως ο αδιαμφισβήτητος κυρίαρχος του πολιτικού σκηνικού στη Βενεζουέλα. Αν, μάλιστα, επανακλεγεί στις προεδρικές εκλογές του προσεχούς Νοεμβρίου, τότε, παρά το γεγονός πως δεν πρέπει να υποτιμά κανείς τους σχεδιασμούς των ΗΠΑ, ίσως το μεγαλύτερο ενδιαφέρον να βρίσκεται στις συζητήσεις και τις προτάσεις για τη μορφή και το περιεχόμενο της μπολιβαριανής επανάστασης, μια ζύμωση που ήδη διεξάγεται.

ΧΙΛΗ 15 Γενάρη. Η **Μισέλ Μπατσελέ**, με 53,52%, αναδείχθηκε νέα πρόεδρος της Χιλής στον δεύτερο γύρο των προεδρικών εκλογών. Είναι η τέταρτη διαδοχική νίκη του **Δημοκρατικού Συνασπισμού** (Concertación Democratica), που κύριες συνιστώσες του είναι η Χριστιανοδημοκρατία και το Σοσιαλιστικό Κόμμα, στο οποίο ανήκει και η Μπατσελέ. Η νίκη της έχει συμβολική σημασία καθώς η ίδια είχε φυλακιστεί μετά το πραξικόπημα και ο πατέρας της, στρατηγός που παρέμεινε πιστός στον Αλιέντε, βασανίστηκε και πέθανε κρατούμενος στις φυλακές της χούντας. Αντίπαλος της Μπατσελέ ήταν ο **Σεμπαστιάν Πινέρα** του δεξιού κόμματος **Εθνική Αναγέννηση** (Renovación Nacional) που είχε την επίσημη υποστήριξη και του άλλου δεξιού κόμματος, της **Ανεξάρτητης Δημοκρατικής Ένωσης** (Union Democratica Independiente).

Στον πρώτο γύρο τα αποτελέσματα ήταν: **Μπατσελέ** (Δημοκρατικός Συνασπισμός) 45,95%, **Πινέρα** (Εθνική Αναγέννηση) 25,41%, **Λαβίν** (Ανεξάρτητη Δημοκρατική Ένωση) 23,22% , **Χιρτς** (Ενωμένοι ΜΠΟΡΟΥΜΕ Περισσότερα - Juntos PODEMOS Mas) 5,40%.

Το **PODEMOS** είναι αριστερός συνασπισμός που συσπειρώνει το Κομμουνιστικό Κόμμα, το Ανθρωπιστικό Κόμμα, οικολόγους κ.ά. κόμματα που στις προηγούμενες εκλογές είχαν συγκεντρώσει 4,15%. Στον δεύτερο γύρο ο υποψήφιός του, Τόμας Χιρτς, πρότεινε λευκό ενώ το ΚΚ έδωσε ψήφο στην Μπατσελέ, η οποία φαίνεται πως έκανε δεκτούς κάποιους όρους του, όπως αναλογικότερο εκλογικό σύστημα και λήψη ορισμένων φιλολαϊκών μέτρων. Σημαντικό χαρακτηριστικό των εκλογών ήταν ότι 1,5 εκατομμύριο νέοι ψηφοφόροι δεν πήγαν να γραφτούν στους εκλογικούς καταλόγους.

για τις εκλογές στην Αϊτή βλ. σελ. 23-24

προσεχείς εκλογικές αναμετρήσεις

Απρίλιος: Περού,
Μάιος: Κολομβία
Ιούλιος: Μεξικό,
Οκτώβριος: Βραζιλία, Εκουαδόρ
Νοέμβριος: Νικαράγουα, Βενεζουέλα

Τα κείμενα της ενότητας επιμελήθηκαν οι: Στέλιος Γαβριηλίδης, Ματούλα Παπαδημητρίου, Ηλίας Τζουράς

ΒΟΛΙΒΙΑ Η νίκη του **Έβο Μοράλες** ήταν πέρα από κάθε προσδοκία, καθώς ο πρώτος γύρος ήταν αρκετός για να συγκεντρώσει ποσοστό 54%, από τα υψηλότερα στην ιστορία της Βολιβίας, ενώ πολύ μεγάλο ήταν και το ποσοστό συμμετοχής (80,71%, έναντι 72% στις εκλογές του 2002). Ο κυριότερος αντίπαλός του, ο **Τούτο Κιρόγα** του **ΜΠΟΡΟΥΜΕ** (PODEMOS), συγκέντρωσε 28,5%, ο **Σαμουέλ Μεδίνα** της **Εθνικής Ενότητας** (Unidad Nacional) 7,81%, ο **Μιτσιάκι Νοργκατάνι** του **Εθνικιστικού Επαναστατικού Κινήματος** (Movimiento Nacionalista Revolucionario-MNR) 6,04% και ο **Φελίπε Κίσπε** του **Ιθαγενικού Κινήματος Pachacuti** 2,19%. Τα λευκά και τα άκυρα έφτασαν το 7,14%. Το **Κίνημα προς το Σοσιαλισμό** (Movimiento Al Socialismo-MAS) του Μοράλες διαθέτει και την απόλυτη πλειοψηφία στη Βουλή (64 βουλευτές στους 127, έναντι 44 του PODEMOS, 10 της UN, 8 του MNR και 1 του MIP). Δεν συνέβη το ίδιο και στη γερουσία, όπου το MAS διαθέτει 12 έδρες, το PODEMOS 13, η UN 1 και το MNR 1. Οι εκλογές αυτές σήμαναν την εξαφάνιση ή τη συρρίκνωση των παραδοσιακών πολιτικών κομμάτων. Τα κοινωνικά κινήματα, που πρωταγωνίστησαν τα τελευταία χρόνια στους σκληρούς αγώνες που κατέληξαν στις παραιτήσεις δύο προέδρων, αποτέλεσαν το κλειδί για τη νίκη του Μοράλες. Θα μπορούσε κανείς να πει πως όλες οι αντιθέσεις της ηπείρου υπάρχουν συμπυκνωμένες στην πιο φτωχή της χώρα. Αντίπαλες εσωτερικές αλλά και εξωτερικές δυνάμεις θα αποδυθούν εδώ σε μια από τις σημαντικότερες πολιτικές μάχες που έχουν δοθεί στην ιστορία της ηπείρου.

ΟΝΔΟΥΡΕΣ **Στις 26 Νοέμβρη** διεξήχθησαν προεδρικές εκλογές με νικητή τον **Μανουέλ Σελάγια** (**Φιλελεύθερο Κόμμα** - Partido Liberal) με 50,14% έναντι 46,38% του **Πορφίριο Λόμπο** (**Εθνικό Κόμμα** - Partido Nacional). Η πολιτική ζωή της χώρας εδώ και έναν αιώνα είναι υπόθεση των δύο μεγάλων κομμάτων με το ενδιαφέρον να εστιάζεται περισσότερο στις πολιτικές αποκλίσεις που παρατηρούνται στο εσωτερικό τους. Στις Ονδούρες, μια από τις φτωχότερες χώρες της ηπείρου, το 80% των νοικοκυριών ζει κάτω από το όριο της φτώχειας, ενώ 800.000 Ονδουριανοί έχουν μεταναστεύσει σε χώρες του εξωτερικού, κυρίως στις ΗΠΑ. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται τρομακτική αύξηση των νεανικών, ακόμη και παιδικών, συμμοριών. Καθημερινό φαινόμενο είναι η ανεύρεση πτωμάτων νεαρών, κυρίως παιδιών του δρόμου, που πέφτουν θύματα «εκκαθαριστικών επιχειρήσεων» της αστυνομίας και παραστυνομικών ομάδων. Η τελευταία εκλογική μάχη επικεντρώθηκε στα ανθρώπινα δικαιώματα και την κρατική βία. Ο ηττημένος Πορφίριο Λόμπο υποστήριξε τη σκληρή γραμμή απέναντι στις συμμορίες και την εγκληματικότητα, την επαναφορά της θανατικής ποινής κ.λπ. Ο νικητής Μανουέλ Σελάγια παρουσιάστηκε ως ανθρωπιστής, υπέρμαχος των δικαιωμάτων των πολιτών και υπέρ της μεγαλύτερης λαϊκής συμμετοχής στο πολιτικό προσκήνιο.

ΚΟΣΤΑ ΡΙΚΑ 10 μέρες μετά την ημέρα των προεδρικών εκλογών (5/2/06) κι ακόμα δεν έχει επισημοποιηθεί ο νικητής και νέος πρόεδρος της χώρας. Αιτία, η μικρή διαφορά ανάμεσα στους δύο πρώτους υποψήφιους, τον **Όσκαρ Αρίας**, υποψήφιο του **Κόμματος Εθνικής Απελευθέρωσης** (PLN) και τον **Οτόν Σολίς** του **Κόμματος Δράση Πολιτών** (PAC). Στο 92% των ψήφων ο Αρίας συγκεντρώνει ποσοστό 40,5% και ο Σολίς 40,2%. Η καταμέτρηση γίνεται πια κάλπη κάλπη και είναι άγνωστο πόσο θα κρατήσει ακόμα.

Ο Αρίας έχει τιμηθεί με το βραβείο Νόμπελ Ειρήνης, κατά τη διάρκεια της πρώτης του προεδρικής θητείας (1986-1990), όταν είχε αναλάβει πρωτοβουλίες για την ειρήνευση στη Νικαράγουα και την Κεντρική Αμερική γενικότερα. Τυπικός εκπρόσωπος μεταλλαγμένων σοσιαλδημοκρατών, σήμερα εμφανίζεται ως ο ευνοούμενος του εθνικού και πολυεθνικού κεφαλαίου και υποστηρίζει τη Συμφωνία Ελεύθερου Εμπορίου (TLC) με τις ΗΠΑ, την ιδιωτικοποίηση των υπό κρατικό έλεγχο εταιριών, την ενίσχυση των κατασταλτικών μηχανισμών κ.λπ.

Ο Σολίς εκπροσωπεί ένα νέο κόμμα το οποίο εμφανίστηκε στις εκλογές του 2002. Στο εσωτερικό του PAC συνυπάρχουν ρεύματα από τη δεξιά ως και την αριστερά και στο πρόγραμμά του προωθεί πεδία συμμετοχής πολιτών. Στο ζήτημα της υπογραφής της TLC με τις ΗΠΑ, που αποτέλεσε και το κύριο θέμα της προεκλογικής εκστρατείας, ο Σολίς υποστήριξε την μη υπογραφή της και την επαναδιαπραγμάτευση και γι' αυτό κατηγορήθηκε ότι χρηματοδοτείται από τον Τσάβες.

Το δεξιό **Κόμμα Κοινωνική Χριστιανική Ενότητα** (PSUC), που σήμερα βρίσκεται στην κυβέρνηση, εξαφανίστηκε, παίρνοντας μόνο το 3,4% των ψήφων.

«Απαγορεύεται η δεξιά στροφή. Επαγρυπνούμε».

το πέταγμα του κόνδορα

Φωτογραφίες: Σεμπαστιάν Άτσερ, www.prensadefrente.org

Η θριαμβευτική και ανέλπιστη για την έκτασή της νίκη του Έβο Μοράλες στις προεδρικές εκλογές του Δεκεμβρίου ήρθε να πιστοποιήσει την «αριστερή στροφή» στη Λατινική Αμερική. Αριστερή στροφή που, πρώτα και κύρια, εκδηλώθηκε με την ανάπτυξη μεγάλου φάσματος κοινωνικοπολιτικών αγώνων, μέσα από τους οποίους ευρύτατα λαϊκά στρώματα εμφανίστηκαν στο προσκήνιο.

Κάπως έτσι γεννήθηκε και η «εβομανία». Ένας **ιθαγενής Αϊμάρα**, από τους παραπεταμένους του συστήματος, ένας καλλιεργητής δενδρυλλίων κόκας, από αυτούς που καταδιώκονται καθημερινά στη βολιβιανή ύπαιθρο, ένας απόφοιτος Δημοτικού, ο Έβο Μοράλες, εκλέγεται με 54% πρόεδρος της Βολιβίας.

Στην καρδιά της Νότιας Αμερικής βρίσκεται, χωρίς διέξοδο στη θάλασσα, με σύνορα που ακουμπάνε σε 5 χώρες, η πιο φτωχή της χώρα, η Βολιβία. Δεν είναι υπερβολή να ισχυριστεί κανείς πως **σε αυτή τη χώρα συμπυκνώνονται όλες οι αντιθέσεις της ηπείρου:** μια ιθαγενική πλειοψηφία που διεκδικεί τον καταλυτικό της ρόλο στην κοινωνική και πολιτική ζωή, ένα από τα πιο συνειδητοποιημένα εργατικά κινήματα της ηπείρου στο οποίο βαραίνει η παρουσία των εργατών των ορυχείων, ένα πολιτικό κατεστημένο βουτηγμένο στη διαφθορά ως το μεδούλι, ένας στρατιωτικός μηχανισμός που, έχοντας στο ενεργητικό του πάνω από 180 πραξικοπήματα, δεσπόζει στο πολιτικό σκηνικό, μια οικονομική ελίτ γαιοκτημόνων και επιχειρηματιών απόλυτα προσδεμένη στα συμφέροντα του ξένου κεφαλαίου που επιδιώκει την απόσχιση των πλούσιων ανατολικών επαρχιών, η έντονη βορειοαμερικανική παρουσία που, με πρόσχημα την καταπολέμηση του εμπορίου ναρκωτικών, είχε εξασφαλισμένο ως σήμερα τον απόλυτο έλεγχο της χώρας.

Τα τελευταία χρόνια η συνύπαρξη όλων αυτών των παραγόντων έδωσε ένα εκρηκτικό μίγμα. Μαζικότατα κοινωνικά κινήματα αυτονομημένα από πολιτικούς φορείς, όπως οι **κοκαλέρος** (καλλιεργητές κόκας) στην περιοχή του **Τσαπαρέ**, το **Συντονιστικό για το Νερό** στην περιοχή της **Κοτσαμπάμπα**, η **Ομοσπονδία των Συνοικιακών Συμβουλίων του Ελ Άλτο**, το **Κίνημα των Αγροτών Χωρίς Γη** (MST), η **Γενική Συνομοσπονδία Εργατών** (COB), η **Περιφερειακή Ομοσπονδία Εργατών του Ελ Άλτο** (COR), η **Ενιαία Συνδικαλιστική Συνομοσπονδία Εργατών - Αγροτών Βολιβίας** (CSUTCB) κ.ά., πήραν τα ηνία των κοινωνικών αγώνων, που, πολλές φορές, εξελίχθηκαν σε ανοιχτές εξεγέρσεις με δεκάδες νεκρούς.

Το 2003 και το 2005, δύο πρόεδροι, ο Λοσάδα και ο Μέσα αντίστοιχα, εξαναγκάστηκαν σε παραίτηση υποκύπτοντας στο λαϊκό αίτημα για την απομάκρυνσή τους. Οι αγώνες για τη μη ιδιωτικοποίηση του νερού, για τον σεβασμό στην καλλιέργεια της κόκας, ο πόλεμος του αερίου, με αίτημα τον κρατικό έλεγχο στην εκμετάλλευση των τεράστιων αποθεμάτων φυσικού αερίου, έγιναν χωρίς την καθοδήγηση μιας κεντρικής οργάνωσης.

Ωστόσο, το πολυσχιδές αυτό κίνημα προχωρούσε από νίκη σε νίκη. Έριχνε προέδρους, ανέστελλε κρατικές συμφωνίες, επέβαλλε τους όρους του. **Η Βολιβία ήταν αδύνατο να κυβερνηθεί χωρίς τη συγκατάθεσή του.** Στην ουσία, όσο κι αν η διακυβέρνηση της χώρας παρέμενε στα χέρια των παραδοσιακών κομμάτων και της μεγαλοαστικής τάξης, μια επανάσταση εξελισσόταν, κάνοντας το συσχετισμό δυνάμεων ολοένα και πιο ευνοϊκό γι' αυτή.

Λίγο μετά το 2000, ένα κομμάτι από τους πρωταγωνιστές των λαϊκών κινητοποιήσεων, με επικεφαλής τον κοκαλέρο Έβο Μοράλες, αποφάσισε να αμφισβητήσει στο εκλογικό πεδίο την κυριαρχία των παραδοσιακών αστικών κομμάτων. Προσχώρησε στο **MAS** (Κίνημα για το Σοσιαλισμό), ένα μικρό, περιθωριακό, αριστερό κόμμα, που, ωστόσο, είχε νόμιμη υπόσταση, προσθέτοντας πλάι και τα αρχικά **IPSP** (Πολιτικό Όργανο για την Κυριαρχία των Λαών).

Να σημειώσουμε ότι, ιστορικά, οι πρόεδροι της χώρας σχεδόν ποτέ δεν έχουν αναδειχθεί από τις γενικές εκλογές, λόγω της πολυδιάσπασης του πολιτικού χώρου της Βολιβίας. Δεν είναι σπάνιο φαινόμενο η κάθοδος ακόμα και 80 υποψηφίων στις προεδρικές εκλογές. Πρόεδρο, λοιπόν, εξέλεγε τελικά η Βουλή όπου τα κόμματα της κυρίαρχης τάξης συσπειρώνονταν. Το **MAS-IPSP** στην πρώτη του εκλογική κάθοδο, το 2002, κατέλαβε τη **δεύτερη θέση** (20,94%), μόλις 1,5 ποσοστιαία μονάδα πίσω από το MNR (Επαναστατικό Εθνικιστικό Κίνημα) του Λοσάδα (22,4%). Όλα έδειχναν πως το MAS-IPSP θα έπαιζε κεντρικό ρόλο στις προσεχείς κοινοβουλευτικές διεργασίες. Ο στόχος να κερδηθούν οι επόμενες εκλογές

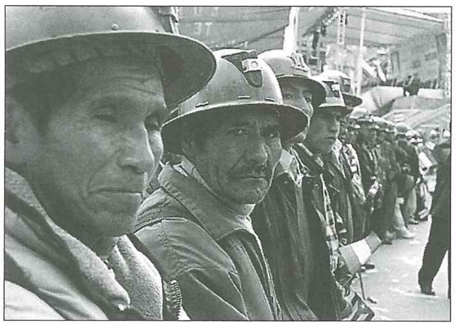
έγινε πρώτο μέλημα για την τάση αυτή.

Ο Μοράλες, στο εξής, θα διαφοροποιηθεί αρκετές φορές από τα πιο ριζοσπαστικά τμήματα του λαϊκού κινήματος, που εξακολουθούσαν να αμφισβητούν μαχητικά στους δρόμους την κεντρική εξουσία καταφέρνοντας αποφασιστικά πλήγματα στις επιλογές και το γόητρό της. Ωστόσο, αυτά τα ριζοσπαστικά κομμάτια δεν κατάφεραν ή δεν θέλησαν να διαμορφώσουν ένα μέτωπο που θα μπορούσε να διεκδικήσει με αξιώσεις έναν σημαντικό κοινοβουλευτικό ρόλο. Το MAS και ο Μοράλες απόμειναν η μόνη αξιόπιστη εναλλακτική εκλογική λύση για τα φτωχά λαϊκά στρώματα.

Ο ορισμός ως υποψήφιου αντιπροέδρου του Αλβάρο Γκαρσία Λινέρα, πανεπιστημιακού καθηγητή, που τη δεκαετία του '90 είχε καταδικαστεί για τη συμμετοχή του στο αντάρτικο κίνημα **Τουπάκ Κατάρι**, προσέδωσε στη λίστα του MAS κύρος και αξιοπιστία στους κύκλους των διανοουμένων και τμημάτων της μεσαίας τάξης.

Η θριαμβευτική νίκη του διδύμου Μοράλες - Λινέρα με ποσοστό 54% ήταν πέρα από κάθε πρόβλεψη. Αν και σημαντικές προσωπικότητες και οργανώσεις που είχαν αναδειχτεί μέσα από τους αγώνες, κάποιοι δειλά, κάποιοι άλλοι αποφασιστικά, διαφοροποιήθηκαν από την υποψηφιότητα Μοράλες, είναι προφανές πως η μεγάλη λαϊκή βάση των κινημάτων προτίμησε να δώσει τη δυνατότητα στο MAS να σχηματίσει κυβέρνηση. Ωστόσο, το 7,14% των άκυρων και των λευκών, το 2,2% του **Κίσπε (Ιθαγενικό Κίνημα Pachacuti)** και ένας μεγάλος αριθμός πολιτών που συνειδητά δεν γράφτηκαν στους εκλογικούς καταλόγους αποτελούν έναν υπολογίσιμο σκληρό πυρήνα που δεν μπορεί να αγνοήσει κανείς. Άλλωστε, η Γενική Συνομοσπονδία Εργατών διακήρυττε προεκλογικά πως, είτε βγει ο Μοράλες είτε ο **Κιρόγα** (υποψήφιος του **PODEMOS**, νέο αστικό κόμμα το οποίο εμφανίστηκε τις παραμονές των εκλογών), δεν θα μπορέσουν να σταθούν περισσότερο από 3 μήνες αν δεν συμμορφωθούν με τα λαϊκά αιτήματα.

Τα πρώτα δείγματα του Μοράλες

Η πρώτη δήλωση του Μοράλες μετά το εκλογικό αποτέλεσμα επαναλάμβανε το πλέον σημαντικό από τα ζαπατιστικά συνθήματα: **«θα κυβερνάμε υπακούοντας»**. Ακολούθησαν λόγια θαυμασμού για τον Μπολίβαρ και τον Τσε, το ταξίδι στην Κούβα και οι πρώτες συμφωνίες. Στη συνέχεια, μια μεγάλη περιοδεία σε διάφορες χώρες, μεταξύ των οποίων η Ισπανία, η Γαλλία, η Κίνα, η Νότια Αφρική, η Βενεζουέλα, που απέφερε οικονομική βοήθεια, τεχνολογική υποστήριξη και ενίσχυση φιλολαϊκών προγραμμάτων. Οι δηλώσεις του Μοράλες χαρακτηρίζονται από αντινεοφιλελεύθερο και αντιιμπεριαλιστικό λόγο. Ωστόσο, πολλοί υποστηρίζουν πως η ρητορική αυτή καλύπτει μια λιγότερο ριζοσπαστική πρακτική.

Για την ανάληψη των προεδρικών καθηκόντων διοργανώθηκαν τρεις διαφορετικές τελετές: η πρώτη, σύμφωνα με τις ιθαγενικές παραδόσεις, απότιση τιμής στη Μάνα Γη (Pachamama) και στον Θεό Ήλιο (Tata inti). Η δεύτερη, η συνταγματική επίσημη τελετή ανάληψης, ενώ η τρίτη ήταν μια λαϊκή γιορτή χιλιάδων Βολιβιανών. Δίπλα στη σημαία της Βολιβίας ανέμιζε η Wiphala, η πολύχρωμη σημαία των ιθαγενών, ένας σημειολογικός συμβολισμός για τις αλλαγές που σημειώνονται στη χώρα.

Ακολούθησε η ανακοίνωση των ονομάτων του υπουργικού συμβουλίου, που προκάλεσε διάφορα σχόλια: επικριτικά για τους υπουργούς Άμυνας, Ορυχείων, Δημόσιων Έργων (τη σφηκοφωλιά διαφθοράς, όπως αποκαλείται, όπου ορίστηκε ο επιχειρηματίας Σαλβαδόρ Ριβέρα). Υπουργός για το Νερό ορίστηκε ένας αποπεμφθείς ηγέτης της Ομοσπονδίας των Κατοίκων του Ελ Άλτο, η οποία διακήρυξε πως «έπρεπε να επιλέξουν τον υπουργό τα συμβούλια γειτονιάς», ίσως σε εφαρμογή του «κυβερνώ υπακούοντας». Αντίθετα, άλλοι έγιναν ευνοϊκά δεκτοί, όπως οι υπουργοί Πετρελαίου, Εργασίας (ένας συνδικαλιστής), Δικαιοσύνης (μια εκπρόσωπος των οικιακών βοηθών, που έχει κακοποιηθεί σεξουαλικά η ίδια). Επίσης, έγιναν οι πρώτες εκκαθαρίσεις στο σώμα των ανώτατων αξιωματικών και επετράπη, για πρώτη φορά, η είσοδος ιθαγενών στις σχολές αξιωματικών.

Μέσα στο Γενάρη έγιναν δύο πλατιές συνελεύσεις της **Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών** και της **Περιφερειακής Ομοσπονδίας Εργατών του Ελ Άλτο.** Στα ψηφίσματά τους ζητήθηκε η εκπλήρωση όλων των προεκλογικών υποσχέσεων και προσδιορίστηκαν οι απαιτήσεις τους: εθνικοποίηση και βιομηχανική εκμετάλλευση των φυσικών πηγών ενέργειας, ανάκτηση των οργανισμών τηλεπικοινωνιών, σιδηροδρόμων, αερομεταφορών, ορυχείων, απαλλοτρίωση τσιφλικιών και διανομή γης, τριπλασιασμός μισθών κ.ά. Επίσης, ζητήθηκε η προσαγωγή σε δίκη του πρώην προέδρου Λοσάδα και συνεργατών του.

Στις απειλές που άρχισαν κιόλας να προφέρουν οι επιχειρηματίες πως θα κλείσουν τις επιχειρήσεις τους, η απάντηση ήταν λακωνική από τον πρόεδρο της Γενικής Συνομοσπονδίας: **«Εργοστάσιο που κλείνει θα περνάει στα χέρια των εργαζόμενων αμέσως».**

Τα κοινωνικά κινήματα της Βολιβίας διεκδικούν το ρόλο τους στην οικοδόμηση μιας νέας κοινωνίας, αυτόν που αντιστοιχεί στην αγωνιστική τους ιστορία, την οργανωτική τους δύναμη και το επίπεδο της πολιτικής τους συνείδησης. Τα τελευταία χρόνια κανείς δεν μπόρεσε να κυβερνήσει χωρίς τη συναίνεσή τους.

Για τις 6 Αυγούστου έχει προγραμματιστεί η σύγκληση Συντακτικής Συνέλευσης για να ετοιμάσει το **νέο Σύνταγμα** της χώρας. Τα κοινωνικά κινήματα, με τις οργανώσεις τους που διατηρούν την αυτονομία τους, ζητούν να έχουν την πλειοψηφία των μελών της Συντακτικής Συνέλευσης. Η σύνθεσή της είναι, ίσως, το σημαντικότερο κριτήριο για τον δρόμο που θα τραβήξει η Βολιβία.

Πώς θα καταφέρει ο Μοράλες να ανταποκριθεί στις ποικίλες και αντικρουόμενες πιέσεις που θα ασκηθούν στην κυβέρνησή του; Θα τα καταφέρουν να συμπορευτούν κυβέρνηση και κοινωνικά κινήματα; Μπορεί η πιο φτωχή χώρα της Νότιας Αμερικής να δώσει απαντήσεις στην αναζήτηση για την ανθρώπινη αξιοπρέπεια; Μπορεί να χαράξει διαδρομές στο οραματικό μας ταξίδι; Ίσως κάποιοι έχουν κιόλας έτοιμες τις απαντήσεις.

Όμως, το πέταγμα του κόνδορα μόλις ξεκίνησε!

Στέλιος Γαβριηλίδης

το πετρέλαιο της Βενεζουέλας και οι καμινάδες της Μασαχουσέτης

30-40 εκατομμύρια Βορειοαμερικανοί ζουν στη φτώχεια. 690 άνθρωποι πεθαίνουν κάθε χρόνο στις ΗΠΑ από το κρύο. Το 61,5% από αυτούς είναι Αφροαμερικανοί ή Λατίνοι.

Δεύτερη σε αποθέματα πετρελαίου μετά τη Σαουδική Αραβία και πέμπτη σε σειρά πετρελαιοεξαγωγός χώρα στον κόσμο, η Βενεζουέλα είναι η μοναδική χώρα στο δυτικό ημισφαίριο μέλος του ΟΠΕΚ. Επίσης, είναι ο τρίτος κατά σειρά προμηθευτής πετρελαίου των ΗΠΑ ενώ, αψηφώντας το εμπάργκο, προμηθεύει φτηνό πετρέλαιο στην Κούβα και προωθεί σχέσεις με την Κίνα. Οι ΗΠΑ έχουν αποθέματα πετρελαίου για περίπου δέκα χρόνια ακόμη και η Βενεζουέλα για σχεδόν εξήντα.

«Φτηνό πετρέλαιο για το Μπρονξ, με αγάπη από τη Βενεζουέλα», «Ζεστασιά για τους φτωχούς καταναλωτές», «Ο Τσάβες προσφέρει πετρέλαιο σε φτωχούς Βορειοαμερικανούς», ήταν μερικοί από τους τίτλους άρθρων που δημοσιεύτηκαν πρόσφατα σε μεγάλες εφημερίδες των ΗΠΑ.

Όλα ξεκίνησαν όταν μια ομάδα Βορειοαμερικανών γερουσιαστών κάλεσε τις εννέα μεγαλύτερες πετρελαϊκές επιχειρήσεις να δωρίσουν ένα μέρος από τα υπερκέρδη τους για να μπορέσουν οι φτωχοί πολίτες της χώρας να καλύψουν τα αυξημένα έξοδα θέρμανσής τους τον χειμώνα. Η μοναδική ανταπόκριση ήρθε από την CITGO, θυγατρική της κρατικής εταιρείας πετρελαίου της Βενεζουέλας PDVSA, η

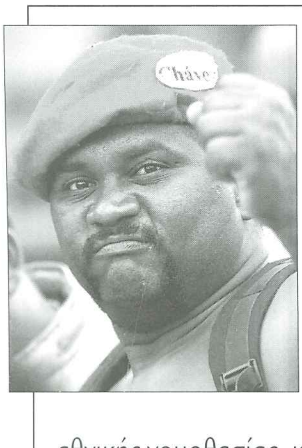

Φωτο από κινητοποιήσεις εργαζομένων στην PVDSA αντιδρώντας στην εθνικοποίηση της εταιρείας.

οποία προσέφερε το 10% της παραγωγής της γι' αυτό το σκοπό.

Καθώς η CITGO διαθέτει 8 διυλιστήρια και 14.000 βενζινάδικα στις ΗΠΑ πουλώντας 800.000 βαρέλια ημερησίως, ο Τσάβες δεν χρειάστηκε, βέβαια, ειδική έγκριση από τον Λευκό Οίκο. Έτσι, πετρέλαιο θέρμανσης με έκπτωση 40% ρέει ήδη σε κτίρια εργατικών κατοικιών στο Μπρονξ, σε 45.000 σπίτια οικογενειών χαμηλού εισοδήματος, σχολεία, νοσοκομεία, οργανώσεις παροχής κοινωνικών υπηρεσιών στη Βοστόνη και σε κοινότητες ιθαγενών της πολιτείας Μέιν, ενώ σχεδιάζεται επέκταση του προγράμματος στην Πενσιλβάνια, το Κονέκτικατ και άλλες περιοχές της χώρας με χαμηλές θερμοκρασίες και υψηλά ποσοστά φτώχειας.

Πρόκειται για μια από τις πιο ειρωνικές χειρονομίες που έχουν καταγραφεί ποτέ στο διάλογο Βορρά-Νότου, όπως γράφτηκε χαρακτηριστικά. Η κυβέρνηση της Βενεζουέλας, κηρυγμένη εχθρός των ΗΠΑ σύμφωνα με τον Μπους, εμφανίζεται πιο αλληλέγγυα στους φτωχούς Βορειοαμερικανούς πολίτες απ' ό,τι η Ουάσιγκτον, και οι αρθρογράφοι επισημαίνουν ότι γιγαντιαίες εταιρείες, όπως η Exxon/Mobil ή η Chevron, αλλά και η πολιτική ηγεσία αποδεικνύουν για άλλη μια φορά ότι βάζουν τα κέρδη πάνω από τους ανθρώπους.

Ο Τσάβες εκλέχθηκε πρόεδρος το **1998** με το **56%** των ψήφων και από τότε έχει κερδίσει όλες τις εκλογικές αναμετρήσεις. Η κυβέρνηση των ΗΠΑ στήριξε το πραξικόπημα του 2002, που τον ανέτρεψε για 48 ώρες, και το τρίμηνο σαμποτάρισμα της πετρελαϊκής βιομηχανίας, ενώ χρηματοδοτεί σταθερά τα αντικαθεστωτικά ΜΜΕ και την αντιπολίτευση. Πρόσφατα ο Τσάβες ανέστειλε τη δράση της DEA (Υπηρεσία Δίωξης Ναρκωτικών των ΗΠΑ) στη Βενεζουέλα, κατηγορώντας την για κατασκοπεία και παραβίαση της εθνικής νομοθεσίας, και ανακοίνωσε τον τερματισμό των κοινών στρατιωτικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων των δύο χωρών. Έχει κατηγορήσει δημοσίως τον Μπους ως τον μεγαλύτερο τρομοκράτη στον πλανήτη.

Το πετρέλαιο στη Βενεζουέλα

Το γεγονός ότι ζει πάνω σε μια θάλασσα πετρελαίου δεν λειτουργούσε μέχρι πρόσφατα θετικά για τον λαό της Βενεζουέλας. Τα κέρδη που το πετρέλαιο έφερνε στη χώρα έτρεφαν για δεκαετίες την «αριστοκρατία του πετρελαίου», που ζούσε παρασιτικά δίπλα σε μια εξαθλιωμένη πλειοψηφία, δημιουργώντας μια από τις πιο άνισες κοινωνίες στον κόσμο. Η ύπαι-

Η πετρελαϊκή βιομηχανία της Βενεζουέλας εθνικοποιήθηκε το 1976 και δημιουργήθηκε η κρατική εταιρεία πετρελαίου PDVSA. Την προηγούμενη δεκαετία, εξαιτίας της πτώσης των διεθνών τιμών και με στόχο να προσελκυθούν κεφάλαια, δόθηκε η δυνατότητα σε ιδιωτικές επιχειρήσεις, υπογράφοντας συμβόλαια παροχής υπηρεσιών, να αντλούν πετρέλαιο από πηγές που η εκμετάλλευσή τους ήταν ασύμφορη για την κρατική εταιρεία. Ωστόσο, η PDVSA υποχρεωνόταν να αγοράζει αυτή την ποσότητα πετρελαίου η οποία έφτασε να αποτελεί το 1/6 της συνολικής παραγωγής. Στις αρχές του 2006 το καθεστώς αυτό αλλάζει και το κράτος ανακτά πλήρως τον έλεγχο της παραγωγής πετρελαίου. Τα συμβόλαια παροχής υπηρεσιών ανακαλούνται σταδιακά και δημιουργούνται μικτές εταιρείες, όπου η PDVSA κατέχει το 60-80% των μετοχών. Με τον τρόπο αυτό η Βενεζουέλα εξοικονομεί 4 δις δολάρια ετησίως. Ωστόσο, η Βενεζουέλα παραμένει για τις εταιρείες ελκυστικότερη από άλλες περιοχές, όπως η Μέση Ανατολή και ο Καύκασος, στις οποίες εκτιμάται ότι υπάρχει αυξημένος κίνδυνος ή κόστος.

θρος ερήμωσε, οικιστικά τέρατα, όπως το Καράκας, έδωσαν καταφύγιο σε χιλιάδες εκτοπισμένους, που αναζητούσαν τον παράδεισο του εύκολου κέρδους, ενώ, καθώς όλο το βάρος είχε δοθεί στην ανάπτυξη της πετρελαϊκής βιομηχανίας, η χώρα εισήγαγε αντί να παράγει τρόφιμα, με αποτέλεσμα να έχει πρόβλημα διατροφικής αυτάρκειας.

Με την εκλογή του Τσάβες σταμάτησε η τάση ιδιωτικοποίησης της PDVSA, η οποία, μάλιστα, πρόσφατα ξαναπήρε στα χέρια της τον έλεγχο ολόκληρης της παραγωγής πετρελαίου. Σε αντίθεση με ό,τι συνέβαινε στο παρελθόν, η κυβέρνηση άρχισε να χρησιμοποιεί τα έσοδα από το πετρέλαιο για να ενισχύσει τα λαϊκά στρώματα. Τα κέρδη επενδύονται σε προγράμματα υγείας, παιδείας, στέγης, εργασίας, αγροτικής ανάπτυξης, διατροφικής αυτάρκειας, αλληλέγγυας οικονομίας, βελτίωσης της υποδομής των πόλεων και της υπαίθρου, ανοικοδόμησης του δημόσιου τομέα κ.ά. Με άλλα λόγια, σήμερα από το πετρέλαιο τρέφεται η «Μπολιβαριανή Επανάσταση»: έτσι γεννήθηκαν, για παράδειγμα, τα κρατικά πρατήρια που διαθέτουν, μέσω του δικτύου Mercal, τρόφιμα ποιότητας στη μισή τιμή· δωρεάν ιατρική περίθαλψη έφτασε για πρώτη φορά σε χιλιάδες ανθρώπους μέσω του προγράμματος αποστολής γιατρών αντί πετρελαίου με την Κούβα· δημιουργήθηκαν δεκάδες χιλιάδες συνεταιρισμοί· προσφέρεται δωρεάν πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση σε χιλιάδες αποκλεισμένους από το επίσημο σύστημα κ.λπ.

Παράλληλα, ο Τσάβες χρησιμοποιεί το πετρέλαιο και ως εργαλείο άσκησης εξωτερικής πολιτικής: τροφοδοτεί με φτηνό πετρέλαιο τουλάχιστον 20 χώρες, κάποιες από τις οποίες, όπως η Αργεντινή και η Κούβα, δεν πληρώνουν σε χρήμα άλλα με αγαθά ή υπηρεσίες· προωθεί την πετρελαϊκή και ενεργειακή συνεργασία των λατινοαμερικανικών χωρών (βλέπε συμφωνίες Petroamérica, Petrocaribe, Petrosur, Petroandina)· δημιουργεί το τηλεοπτικό κανάλι Telesur· σχεδιάζει μια ενιαία λατινοαμερικανική τράπεζα με φιλολαϊκό προσανατολισμό· σε αντιδιαστολή με τη νεοφιλελεύθερη ALCA, το πολιτικοοικονομικό σχέδιο των ΗΠΑ για την περιοχή, προτείνει την ALBA, ένα διαφορετικό μοντέλο οικονομικής ολοκλήρωσης που προτάσσει την αλληλεγγύη, την αλληλοβοήθεια, τον σεβασμό της εθνικής κυριαρχίας και την ενότητα των λαών, με κύριο στόχο την ευρύτερη ενοποίηση των χωρών της ηπείρου.

Ματούλα Παπαδημητρίου

Πηγές: Gara: www.gara.net
Rebelion: www.rebelion.org
La Jornada: www.jornada.unam.mx
Argenpress: www.argenpress.info
Counterpunch: www.counterpunch.org
Americaeconomica: www.americaeconomica.com
Agencia Bolivariana de Noticias: www.abn.info.ve
Asamblea Popular Revolucionaria: www.aporrea.org
New York Daily News: www.nydailynews.com
The Boston Globe: www.boston.com
Venezuelanalysis: www.venezuelanalysis.com
The Guardian: www.guardian.co.uk

Χαμάς και Λατινική Αμερική

«Πρώτα θα επισκεφθούμε τις χώρες της Μέσης Ανατολής, αλλά ύστερα θα πάμε στη Λατινική Αμερική» δήλωσε ο Μοχάμεντ Νάζαλ, μέλος του Πολιτικού Γραφείου της παλαιστινιακής οργάνωσης Χαμάς, νικήτριας των πρόσφατων βουλευτικών εκλογών.

«Μας ενδιαφέρουν πολύ η Βολιβία, η Βραζιλία, η Κούβα και η Βενεζουέλα», διευκρίνισε και συνέχισε: «Μέχρι στιγμής δεν έχουμε επαφές, αλλά θέλουμε να επισκεφθούμε αυτές τις χώρες που εκπροσωπούν την αριστερά και έναν δρόμο διαφορετικό από αυτό των ΗΠΑ. Το σημαντικό στοιχείο είναι ότι αυτές οι χώρες αντιμάχονται τις ΗΠΑ και θα είναι εύκολο να αποκτήσουμε δεσμούς μαζί τους». **Δαμασκός, 8/2/2006**

εκλογές και σκάνδαλα στη Βραζιλία

Το 2006 είναι χρονιά εκλογών στη Βραζιλία. Είτε είναι υποψήφιος ο Λούλα είτε όχι, είτε κερδίσει είτε χάσει τις εκλογές, ένα είναι βέβαιο: ότι η Αριστερά έχει υποστεί ισχυρό πλήγμα στη Βραζιλία. Μπορεί να μην «ξεμπερδέψουν για 30 χρόνια απ' αυτή τη ράτσα», όπως δήλωνε ο πρώην συνεργάτης της δικτατορίας και νυν αρχηγός ενός δεξιού κόμματος από τη συμμαχία της αντιπολίτευσης, σίγουρα όμως οι «ελίτ» της Βραζιλίας έχουν αποδυναμώσει αρκετά τις οργανωμένες δυνάμεις της Αριστεράς.

Αυτό το πέτυχαν με τα ίδια όπλα που χρησιμοποίησε το **PT (Εργατικό Κόμμα)** για να κερδίσει τις εκλογές, με τα ίδια όπλα που χρησιμοποιεί συχνότατα η αστική πολιτική. Δηλαδή, τη σκανδαλολογία και τα ΜΜΕ. Το 2005 ήταν χρονιά αλλεπάλληλων σκανδάλων. Τα «διπλά βιβλία» που κρατούσε το PT στις συναλλαγές του με διαφημιστικές εταιρείες στην προεκλογική καμπάνια, η υπέρβαση των ορίων στις εκλογικές δαπάνες και τα μετέπειτα κομπρεμί με τους διαφημιστές για να «ξεχρεώσει» έγιναν τα τεράστια σκάνδαλα που αποδεικνύουν την «ανηθικότητα» της Αριστεράς, ότι είναι «μία από τα ίδια» και όλες οι ελπίδες για κοινωνική αλλαγή είναι μάταιες. Ωστόσο, παρόλο που το PT πρέπει να χρεωθεί με τις επιλογές του για την οικονομική του στήριξη, το κύριο πρόβλημα στην πολιτική του δεν είναι αυτό. Είναι η επιλογή της πλειοψηφίας να ακολουθήσει τον εκλογικό δρόμο, να παίξει με όρους του ίδιου του συστήματος και όχι, στηριγμένο στη βάση του, ενισχύοντας τα κοινωνικά κινήματα.

Η πολιτική οργάνωση **Consulta Popular** σε μια ενδιαφέρουσα ανάλυσή της, αναφέρει ότι, τα τελευταία 25 χρόνια ζωής του PT, η μετωπική πολιτική της Αριστεράς περιορίστηκε στις εκλογικές εκστρατείες. Ενώ το κίνημα μετά το '89 αποδυναμωνόταν και περνούσε στην άμυνα, η πολιτική πρόταση της αριστεράς συμπυκνωνόταν στο σύνθημα «Lula la», δηλαδή «ο Λούλα εκεί» (στην Προεδρία). Χωρίς άλλες διεκδικήσεις, προτάσεις, συνθήματα, ο κόσμος μάχονταν να βγάλει τον Λούλα στην Προεδρία, ελπίζοντας σε μεσσιανικές λύσεις. Όχι μόνο το PT με τις συνιστώσες του, αλλά και άλλα κόμματα και κινήματα προσανατολίστηκαν στην εκλογική νίκη. Η πλειοψηφική ομάδα του PT επέλεξε να συμμαχήσει με μερίδες της αστικής τάξης και να κάνει εκλογική καμπάνια με διαφημιστές, με τηλεοράσεις, μια προσωποπαγή πολιτική εκστρατεία, μακριά από κινηματικές διαδικασίες, με τους παραδοσιακούς τρόπους της αστικής πολιτικής σε όλη τη γραμμή.

Ίσως τώρα αυτή η περίοδος της Αριστεράς να κλείνει και να πρέπει να ανοίξουν νέοι δρόμοι (όπως το 1930 έκλεισε ο κύκλος του αναρχισμού, όπως το 1964 εξαντλήθηκε η δυναμική του Κ.Κ. με την εμφάνιση των ένοπλων γκεβαρικών και μαοϊκών, που με τη σειρά της, τελείωσε με την ίδρυση του PT). Η Consulta Popular προσπαθεί να δημιουργήσει μια οργάνωση που **δεν** θα έχει εκλογικό προσανατολισμό, αφού βλέπει συνολική αποτυχία των εκλογικών λύσεων. Συνεργάζεται και συμμερίζεται άλλες πρωτοβουλίες της Αριστεράς όπως το **PSOL** (κόμμα που

Ο ΧΩΡΙΣ ΣΤΕΓΗ,
Ο ΧΩΡΙΣ ΓΗ,
Ο ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΞΕΡΕΙ ΤΙ ΝΑ ΚΑΝΕΙ

προήλθε από διάσπαση του PT), το **PSTU** και η **Conlutas** που έχουν και εκλογικό προσανατολισμό. Δεν διεκδικεί το αλάθητο και εκτιμά ότι η νέα μορφή, η νέα πολιτική πρόταση της Αριστεράς δεν έχει διαμορφωθεί ακόμα. Συμμετέχει σε κοινωνικά κινήματα, συνεργάζεται με το **MST (Κίνημα των Ακτημόνων)** και την εφημερίδα **Brasil de Fato.**

Από την πλευρά του, το MST επιμένει πολύ στο θέμα του προγράμματος μιας αριστερής πολιτικής. Ότι, δηλαδή, η Αριστερά χρειάζεται ένα πρόγραμμα, να έχει ξεκάθαρο τι θέλει να αλλάξει στην κοινωνία και πώς. Οι εκπρόσωποί του θεωρούν ότι το κίνημα στη Βραζιλία περνά σοβαρή κρίση, είναι πιο απαισιόδοξοι και δεν βλέπουν σύντομη ανάταση. Παρόλο που το MST είναι το πιο μάχιμο κομμάτι, δεν βλέπει άμεση πολιτική προοπτική και επιμένει πολύ στην καταπολέμηση της αμορφωσιάς. Ρίχνουν το βάρος τους σε σχολεία επιμόρφωσης στελεχών, γιατί

πιστεύουν ότι δεν μπορεί να δημιουργηθεί αξιόλογη επαναστατική πολιτική της **βάσης** με τη μορφωτική κατάσταση των εργατών και αγροτών. Πάντα θα είναι εξαρτημένοι από ηγέτες φωτισμένους και «διανοούμενους».

Ο κόσμος δείχνει να παρακολουθεί **απαθής** τις πολιτικές εξελίξεις με τα σκάνδαλα και όλη την επίθεση της Δεξιάς. Ύστερα από μήνες Εξεταστικών Επιτροπών, εισαγγελέων και τηλεοπτικών μαχών, η βουλή αποφάσισε ότι σκάνδαλο **δεν υπήρξε**. Όταν κινδύνεψαν να βγουν στη φόρα τα πραγματικά σκάνδαλα των ιδιωτικοποιήσεων της προηγούμενης κυβέρνησης Καρντόζο, όλοι ανέκρουσαν πρύμναν και τα κουκούλωσαν. Οι δύο πλευρές μάζεψαν τα «θύματά» τους κι έκαναν ανακωχή. Το μεγαλύτερο θύμα σ' αυτή τη «σκιαμαχία» ήταν ο Ζοζέ Ντιρσέου, πρώην αντάρτης πόλης, που στα 1968 απελευθερώθηκε, με αντάλλαγμα τον τότε Αμερικανό πρέσβη, και μετά εκπαιδεύτηκε στα όπλα στην Κούβα. Παρόλο που θα μπορούσε να υποθέσει κανείς ότι πρόκειται για «ηθική ικανοποίηση» των Αμερικάνων, που κάτι τέτοια δεν τα ξεχνούν ποτέ και πάντα απαιτούν την τιμωρία των «τρομοκρατών» (έστω κι αν αυτοί έχουν υπογράψει πολλαπλές δηλώσεις μετανοίας), η στέρηση για έξι χρόνια των πολιτικών δικαιωμάτων του Ντιρσέου, που ανήκει στην ηγετική δεξιά πτέρυγα του PT και ήταν το ισχυρότερο άτομο στο PT μετά τον Λούλα, μάλλον είναι πολιτική εξουδετέρωση ενός σημερινού αντιπάλου κι όχι καταδίκη του αλλοτινού αντάρτη. Φυσικά, υπάρχει το ισχυρό συμβολικό μήνυμα: Ορίστε κύριοι, ποιοι είναι οι «ήρωες της αντίστασης». Διεφθαρμένοι καρεκλοκένταυροι. Συνεπώς, ουδεμία ελπίδα δεν πρέπει να αποθέσετε στην Αριστερά γενικώς.

Μέσα στον ορυμαγδό των σκανδάλων του 2005 η αριστερή πτέρυγα του PT κέρδισε την πλειοψηφία στις εσωτερικές εκλογές του κόμματος. Από τους τρεις μεγαλύτερους υποψήφιους της Αριστερής Τάσης, ο Πλίνο Σαμπάιο αποχώρησε μετά τις εσωκομματικές εκλογές και εντάχθηκε στο PSOL, ενώ οι άλλοι δύο, ο Βάλτερ Πομάρ και ο Ραούλ Ποντ, παρέμειναν στο PT για να παλέψουν για την αλλαγή των συσχετισμών μέσα στο κόμμα.

Κρίτων Ηλιόπουλος

ορισμένα στοιχεία για την Αϊτή

Η Αϊτή υπήρξε η πιο πλούσια αποικία της Γαλλίας: μια ατελείωτη φυτεία ζάχαρης με σκλάβους να τη δουλεύουν, μια ανελέητη μονοκαλλιέργεια που θα εξαντλούσε ανεπανόρθωτα τα εδάφη της. Αργότερα θα γινόταν η πρώτη μαύρη δημοκρατία στον κόσμο και το πρώτο ανεξάρτητο αμερικανικό κράτος.

Στα μέσα του 20ού αιώνα, για 30 χρόνια, βρέθηκε στα χέρια της αιμοβόρας στρατιωτικής δικτατορίας των περιβόητων Ντιβαλιέ. Στις αρχές του '90, η διεθνής κοινότητα κήρυξε εναντίον της εμπορικό εμπάργκο, που διήρκεσε τρία χρόνια μέχρι την επιστροφή της «δημοκρατίας» και την καταδίκασε στην απομόνωση και την αδιαφορία και σε δραματική αύξηση της φτώχειας. Τις τελευταίες δεκαετίες, λοιπόν, η ιστορία της πεινασμένης και άρρωστης αυτής χώρας, όπως τη χαρακτήρισε κάποτε ο Γκαλεάνο, έχει πάρει τραγικές διαστάσεις. Στην Αϊτή βασιλεύει η πείνα, η φτώχεια, η αστάθεια, οι δικτατορίες, η διαφθορά, η βία, η περιβαλλοντική καταστροφή. Είναι η φτωχότερη χώρα της Αμερικής, με προσδόκιμο ζωής γύρω στα 50 χρόνια. Το 65% του πληθυσμού της, που αποτελείται στην πλειοψηφία του από μαύρους, βρίσκεται κάτω από το όριο της φτώχειας, ενώ το 1% των γαλλόφωνων μιγάδων κατέχει τον μισό πλούτο της χώρας. Το 5% των κατοίκων της πάσχει από AIDS και χιλιάδες παιδιά πεθαίνουν κάθε χρόνο από ιάσιμες αρρώστιες. **Μ.Π.**

Για περισσότερα βλ. και στη σ. 24 και στις σ. 66-67

οι εκλογές στην Αϊτή

Μεγάλες λαϊκές διαδηλώσεις συγκλόνισαν την Αϊτή από τις πρώτες κιόλας ώρες καταμέτρησης των ψήφων για τις προεδρικές εκλογές της **7ης Φεβρουαρίου 2006.** Πρωταγωνιστές των διαδηλώσεων διαμαρτυρίας ήταν οι κάτοικοι των φτωχογειτονιών των μεγάλων πόλεων που έβλεπαν όχι μόνο να καθυστερούν τα τελικά αποτελέσματα αλλά και να μειώνεται συνεχώς το ποσοστό του **Ρενέ Πρεβάλ**, του υποψήφιου που υποστήριξαν με πάθος.

Το **65-70%** που είχε ανακοινωθεί τις πρώτες μέρες, σιγά σιγά συρρικνώθηκε, για να φτάσει, μετά την καταμέτρηση του 92% των ψήφων, στο **48,79%.** Η εκλογική νομοθεσία της χώρας προβλέπει ότι πρόεδρος εκλέγεται ο υποψήφιος που θα συγκεντρώσει το 50% των ψήφων. Τελικά, όμως, νικητής ανακηρύχθηκε το κόμμα **«Ελπίδα»** (La Esperanza) του Ρενέ Πρεβάλ με ποσοστό **51,15%.**

Τον Φεβρουάριο του 2004 ο εκλεγμένος πρόεδρος Αριστίντ εκδιώχθηκε από τη χώρα μετά από συμφωνία ΗΠΑ και Γαλλίας και αφού είχε προηγηθεί ένοπλη εξέγερση εναντίον του. Στη συνέχεια, δυνάμεις του ΟΗΕ ανέλαβαν τη διατήρηση της τάξης και στην πραγματικότητα η Αϊτή είναι μία χώρα υπό ξένη κατοχή (βλ. και άρθρο στην επόμενη σελίδα). Ο Ρενέ Πρεβάλ υπήρξε στενός συνεργάτης του έκπτωτου προέδρου Αριστίντ και διετέλεσε πρωθυπουργός αλλά και πρόεδρος της χώρας (1996-2001). Η συμμετοχή του στις εκλογές ως επικεφαλής του κόμματος **«Ελπίδα»,** δηλώθηκε την τελευταία στιγμή και κράτησε αποστάσεις από τον ανατραπέντα Αριστίντ.

Η υποδομή για τη διεξαγωγή των εκλογών ήταν άθλια. Για να αποθαρρυνθεί η μαζική προσέλευση των ψηφοφόρων τα εκλογικά τμήματα περιορίστηκαν από 12.000 σε 800 και οι κάτοικοι των παραγκουπόλεων ήταν αναγκασμένοι να περπατούν 4-5 ώρες. Οι κάλπες από τις απομακρυσμένες περιοχές μεταφέρονταν με μουλάρια.

Ο Πρεβάλ κατάγγειλε την εκλογική επιτροπή για **νοθεία**, άποψη που ήδη συμμερίζονται και διεθνή ειδησεογραφικά μέσα.

Ας σημειωθεί πως ο **Λέσλι Μανιγκά**, δεύτερος σε ψήφους, παίρνει το **12%,** ενώ ο ευνοούμενος των ΗΠΑ, ο επιχειρηματίας **Ένρι Μπέικερ,** παίρνει μόνο το **8,1%.** Ο **Ζεν Ζαν Σαβάν**, τέταρτος σε ψήφους, αναγνώρισε τον θρίαμβο του Πρεβάλ και δήλωσε πως η κατάσταση που έχει διαμορφωθεί είναι αποτέλεσμα συνωμοσίας. **Σ.Γ.**

Αϊτή: μια ιστορία κατοχής και αντίστασης

της **Λούσια Σκρομόφ** για την **«αλάνα»**

Από την ανεξαρτησία της, το 1804, η Αϊτή, όντας πρότυπο απελευθέρωσης για άλλες αποικίες της Αμερικής, πέρασε τον επόμενο αιώνα κυριολεκτικά περιφραγμένη σαν να ζούσε μία ιδιόμορφη κατάσταση πολιορκίας, καθώς οι εξωτερικές αποικιοκρατικές δυνάμεις επιτηρούσαν ασφυκτικά τα βήματά της και τη δύναμη επιρροής της.

Μιλάμε, λοιπόν, για μια χώρα με μακρά ιστορία κατοχής αλλά και επίμονης αντίστασης. Από το 1914 έως το 1935, οι ΗΠΑ εισέβαλλαν στην Αϊτή με το πρόσχημα της ενίσχυσης της σταθερότητας της χώρας και τον ίδιο αιώνα, όπως και άλλες χώρες της ηπείρου, υπέφερε μια στυγνή δικτατορία (1957-1986) και βρέθηκε ξανά στο στόχαστρο της κατοχής.

Λούσια Σκρομόφ: Καθηγήτρια Σημειολογίας στο Πανεπιστήμιο του Σάο Πάουλο. Φυλακίστηκε και εξορίστηκε την περίοδο της δικτατορίας και συμμετείχε στην ίδρυση του Κόμματος των Εργαζομένων (PT) της Βραζιλίας. Σήμερα συνεργάζεται με οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στις φαβέλες και είναι ιδρυτικό μέλος της επιτροπής αλληλεγγύης «Όλοι για την Αϊτή» (2005).

Μετά την πτώση της δικτατορίας των Ντιβαλιέ, την εξουσία κατέλαβε ένα μικτό συμβούλιο στρατιωτικών και πολιτών και, στη συνέχεια, η Αϊτή γνώρισε, την περίοδο 1987-1990, ούτε λίγο ούτε πολύ πέντε προέδρους. Ανάμεσά τους οι Πρόσπερ Αβρίλ, Χονασαίντ Μπαζίν, Λέσλι Μάνιγκατ, που σήμερα, μαζί με άλλους 32, είναι υποψήφιοι για την προεδρία της χώρας.

Στον δρόμο για την πολυπόθητη δημοκρατία, το 1990 έγιναν εκλογές και ανέλαβε πρόεδρος, με το 67% των ψήφων, ένας ιερέας συνδεδεμένος με τη Θεολογία της Απελευθέρωσης: ο **Ζαν Μπερτράν Αριστίντ,** ενάντια στον οποίο εκδηλώθηκε πραξικόπημα μετά από επτά μόλις μήνες. Υποκινημένο από τον πατέρα Μπους και με την ίδια ρητορεία της «ειρήνης» και της «ασφάλειας», το πραξικόπημα διευκόλυνε την είσοδο του στρατού των ΗΠΑ, για άλλη μια φορά, στην Αϊτή. Με τη νίκη του Κλίντον και την περίφημη πολιτική «αποκατάστασης της δημοκρατίας» στη Λατινική Αμερική, ο Αριστίντ επέστρεψε στη χώρα το 1994 και ολοκλήρωσε την υπόλοιπη θητεία του. Αντικαταστάθηκε από τον **Ρενέ Πρεβάλ** (τον μοναδικό πρόεδρο που ολοκλήρωσε μια θητεία στην Αϊτή και είναι τώρα το φαβορί των ερχόμενων εκλογών με 43% λαϊκή υποστήριξη, βλ. και σ. 23) και νίκησε εκ νέου το 2000 με το 90% των ψήφων, σε μια αμφισβητούμενη αναμέτρηση από την αντιπολίτευση, που αρνήθηκε να συμμετάσχει στη διαδικασία.

Το 2004, σε αυτή την αντιπολίτευση, αποτελούμενη από τμήματα της Δεξιάς και της Αριστεράς, προστέθηκε το φοιτητικό κίνημα που βγήκε στους δρόμους ζητώντας την παραίτηση του Αριστίντ. Αυτός, νιώθοντας να απειλείται, ζήτησε τη βοήθεια του βορειοαμερικανικού στρατού στο όνομα της προστασίας της εύθραυστης δημοκρατίας. Το πραξικόπημα ήταν θέμα ωρών. Με στόχο να συγκρατήσει το κύμα εξέγερσης που κυρίευσε τη χώρα και να καταπνίξει τα διογκούμενα λαϊκά κινήματα που εναντιώνονταν στον νεοφιλελευθερισμό, η κυβέρνηση των ΗΠΑ αποφάσισε, μαζί με τη Γαλλία, να απομακρύνει τον Αριστίντ από την εξουσία και να εγκαταστήσει μια προσωρινή κυβέρνηση. Επαναλαμβάνοντας την ίδια ρητορεία με τον πατέρα του, ο υιός Μπους πίεσε τον ΟΗΕ για τη δημιουργία ενός στρατού κατοχής, υλοποιώντας το σχέδιο έμμεσης κυριαρχίας και εμπλέκοντας, ως συνένοχες, χώρες της αμερικανικής ηπείρου που κλήθηκαν να παίξουν το βρόμικο παιχνίδι της επέμβασης. Ενδιαφερόμενη για μια θέση στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ, η Βραζιλία το 2004 αποδέχθηκε την πρόσκληση να ηγηθεί της «Αποστολής του ΟΗΕ για τη Σταθεροποίηση της Αϊτής», την οποία στελεχώνουν οι, θλιβερά διάσημοι, Κυανόκρανοι στρατιώτες από 20 χώρες: Αργεντινή, Μπενίν, Βραζιλία, Βολιβία, Καναδά, Χιλή, Κροατία, Εκουαδόρ, Ισπανία, ΗΠΑ, Φιλιππίνες, Γαλλία, Γουατεμάλα, Ιορδανία, Μαρόκο, Νεπάλ, Παραγουάη, Περού, Σρι Λάνκα, Ουρουγουάη. Η αποστολή αριθμεί περίπου 9.500 στρατιώτες και αστυνομικούς, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων προέρχεται από τα βραζιλιάνικα στρατεύματα.

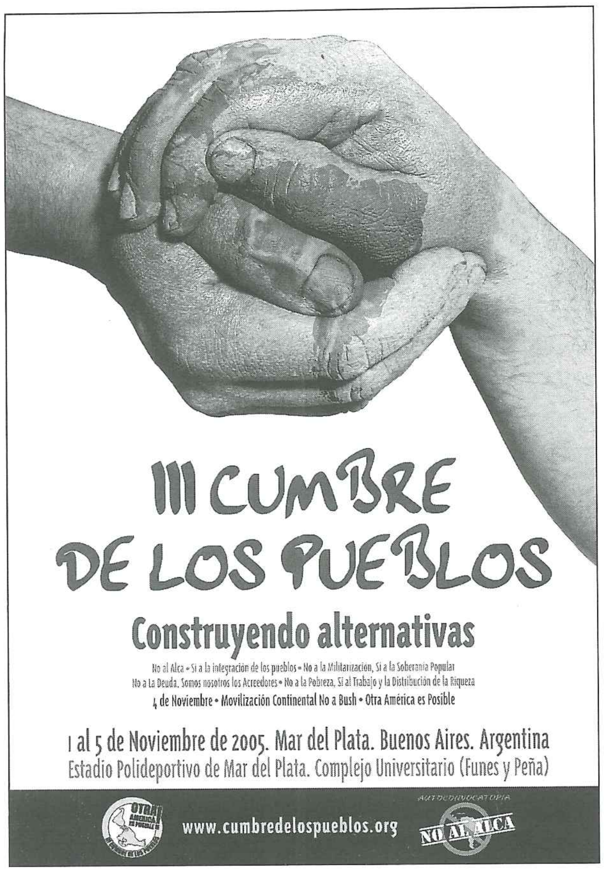
Αυτό που λίγοι σχολιάζουν και πολλοί δεν γνωρίζουν είναι ότι η παρουσία των ΗΠΑ στην Αϊτή δεν σταμάτησε την περίοδο που βρίσκονταν ο Αριστίντ και ο Πρεβάλ στην εξουσία. Κρυβόταν πίσω από προγράμματα του ΟΗΕ, επεμβαίνοντας έμμεσα, οικονομικά, στη χώρα και διατηρώντας την εξάρτησή της.

Προοδευτικές και αριστερές δυνάμεις των εμπλεκόμενων στην κατοχή χωρών πήραν θέση ενάντια στην επέμβαση και πολλές από αυτές δουλεύουν ενεργά ενάντια στην παρουσία της «Αποστολής του ΟΗΕ» στην Αϊτή. Η μεγάλη πλειοψηφία των Αϊτινών αρνείται να δεχθεί την επέμβαση και καθημερινά μεγαλώνει το αίσθημα οργής για τους θανάτους πολιτών σε μέρη όπου τα στρατεύματα υποτίθεται ότι κάνουν πραγματικότητα την τόσο διακηρυγμένη ειρήνη. Η μόνη διέξοδος που ο πληθυσμός υποστηρίζει είναι ακριβώς η έξοδος των στρατευμάτων που πληγώνουν την εθνική κυριαρχία.

22/1/2006, Πουέρτο Πρίνσιπε, Αϊτή

μετάφραση: Ματούλα Παπαδημητρίου

3η Σύνοδος των Λαών. Οικοδομώντας εναλλακτικές προτάσεις.

οι λαοί και οι σύνοδοι κορυφής ή το δικό μας «να τις εμποδίσουμε»

της Κλαούντια Κορόλ

Η Κλαούντια Κορόλ, συντονίστρια και καθηγήτρια Λαϊκής Εκπαίδευσης στο Πανεπιστήμιο των Μητέρων της Πλατείας του Μάη στην Αργεντινή, παρακολούθησε από κοντά την 3η Σύνοδο των Λαών και γράφει στην **«αλάνα»** τις εντυπώσεις και τις εκτιμήσεις της.

Η καπιταλιστική παγκοσμιοποίηση μιλάει για ένα είδος «οικονομικής ολοκλήρωσης» που εξελίσσεται από τη μια σύνοδο κορυφής στην άλλη. Πρόεδροι, κυβερνήσεις, υπουργοί, στελέχη πολυεθνικών, τράπεζες, ομάδες εξουσίας, συγκεντρώνονται για να διαπραγματευτούν την κατανομή του κόσμου σύμφωνα με τα συμφέροντά τους. Η ίδια η λέξη «κορυφή» σηματοδοτεί αρκετά καθαρά τη θέση στην οποία τοποθετούνται σε σχέση με τη βάση της κοινωνίας, δηλαδή με εκείνους και εκείνες που με την εργασία τους δημιουργούν και διαμορφώνουν καθημερινά τον κόσμο. Ο «καταμερισμός εργασίας» συνεπάγεται για τη βάση της κοινωνίας εκμετάλλευση, αποκλεισμό και καταστολή ενώ για την κορυφή, διανομή των κερδών από τη λεηλασία. Εκεί υπολογίζονται και ρυθμίζονται η αποδοτικότητα, τα συμφέροντα, οι επενδύσεις, οι πατέντες και οι ποικίλοι τρόποι ιδιοποίησης της ζωής των άλλων.

Στον 19ο αιώνα, ένας αγωνιστής και διανοητής, ονομαζόμενος Καρλ Μαρξ, έγραψε ότι ο καπιταλισμός δημιουργεί τον ίδιο του τον νεκροθάφτη: την εργατική τάξη, τους εργάτες και τις εργάτριες, των οποίων η αλλοτριωμένη εργασία, μετατρεπόμενη σε εμπόρευμα, αποτελεί την πηγή της αναπαραγωγής του κεφαλαίου. Στον 21ο αιώνα, έχουν πολλαπλασιαστεί οι μορφές αναπαραγωγής του κεφαλαίου που είναι βασισμένες στην αλλοτρίωση των ανθρώπων και διευρύνουν το πλαίσιο των καταπιέσεων στις οποίες στηρίζεται ο καπιταλισμός. Αυτό έχει ως συνέπεια να διαφοροποιούνται και να πολλαπλασιάζονται τα κοινωνικά και πολιτικά υποκείμενα που μάχονται ενάντια στις διαφορετικές μορφές κυριαρχίας.

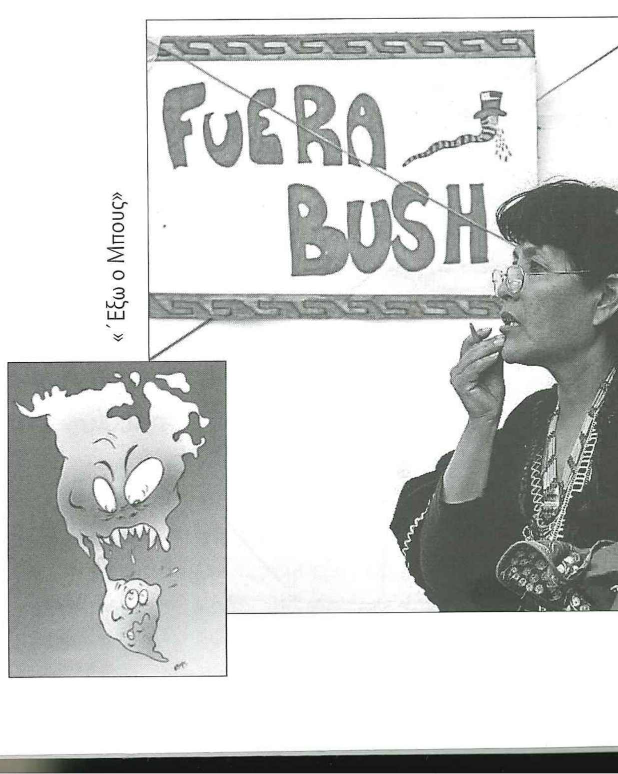
Για τον λόγο αυτό οι συναντήσεις κορυφής των καπιταλιστών, η υπερ-κυβέρνηση των ισχυρών, αρχίζουν να απειλούνται από την αντίδραση των θυμάτων της πολιτικής τους. Διαφορετικές μορφές αντίστασης στους αποκλεισμούς, οργανωμένες σε κινήματα, κόμματα, ομάδες, δίκτυα, πληροφορούνται τις αποφάσεις των συνόδων, αναλύουν τις συνέπειές τους στη ζωή εκατομμυρίων ανθρώπων και, στη συνέχεια, καταγγέλλουν και αντιμάχονται αυτές τις πολιτικές, καθημερινά αλλά και συμβολικά, στους τόπους αυτών των συναντήσεων.

Κάτι τέτοιο συνέβη τον Νοέμβρη του 2005, στην **Μαρ δελ Πλάτα,** που εγκατέλειψε προσωρινά τον χαρακτήρα της «ευτυχισμένης πόλης», του τουριστικού κέντρου και μετατράπηκε σε πεδίο σύγκρουσης αντιμαχόμενων πλευρών στο πλαίσιο της πραγματοποίησης της 4ης Συνόδου Κορυφής των χωρών της Αμερικής.

Μια εκτεταμένη αστυνομική επιχείρηση στρατιωτικοποίησε την πόλη υψώνοντας ένα τείχος γύρω από την περιοχή της συνάντησης. Από την άλλη μεριά του τείχους συναντήθηκαν, στην **3η Σύνοδο των Λαών της Αμερικής,** οργανώσεις και λαϊκά κινήματα από ολόκληρο το ημισφαίριο (με ισχυρή παρουσία λαϊκών οργανώσεων της Κούβας) με στόχο την οικοδόμηση εναλλακτικών προτάσεων στην ατζέντα της νεοφιλελεύθερης κυριαρχίας.

Τρεις παράγοντες καθόρισαν το ειδικό πλαίσιο των κοινωνικών κινητοποιήσεων: η παρουσία του Μπους στο αργεντίνικο έδαφος, οι προθέσεις της βορειοαμερικανικής κυβέρνησης να επαναπροωθήσει, στο πλαίσιο της Συνόδου, τις συμφωνίες για τη **Συμφωνία Ελεύθερου Εμπορίου των Χωρών της Αμερικής** (ALCA) και η παρουσία του προέδρου της Βενεζουέλας Ούγκο Τσάβες, ο οποίος ήταν ο μόνος πρόεδρος που βρέθηκε και στις δυο πλευρές του τείχους, συμμετέχοντας στην πολυπληθή διαδήλωση με την οποία έκλεισε η 3η Σύνοδος των Λαών.

Υπενθυμίζουμε ότι το 2001, στη Σύνοδο Κορυφής του Κεμπέκ, με έναν διαφορετικό συσχετισμό δυνάμεων στη Λατινική Αμερική και τον κόσμο, οι ΗΠΑ κατάφεραν να οριστεί η 1η του Γενάρη του 2005 ως ημερομηνία που θα έμπαινε σε ισχύ το σχέδιο κυριαρχίας με την επονομασία ALCA. Ως χρόνος ολοκλήρωσης των διαπραγματεύσεων ορίστηκε η 4η Σύνοδος Κορυφής. Το γεγονός ότι η ALCA δεν τέθηκε σε εφαρμογή είναι μια σημαντική επιτυχία του αγώνα των λαών της Λατινικής Αμερικής. Μάθαμε

«Έξω ο Μπους»

να αντιμετωπίζουμε στους δρόμους τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές στις χώρες μας και, σε κάποιες περιπτώσεις, να νικάμε μέσα από διάφορους τρόπους αντίστασης.

Επανεξετάζοντας την πορεία των αγώνων στην ήπειρό μας τις τελευταίες δεκαετίες, θα ήταν απλούστευση να προσπαθήσουμε να υποβαθμίσουμε αυτή την επιτυχία σε μια καλή διαπραγμάτευση μεταξύ των προέδρων. Η μη ολοκλήρωση της ALCA ήταν αποτέλεσμα λαϊκών κινητοποιήσεων και συγκρούσεων, όπως οι επαναστατικές διαδικασίες στην Κούβα και τη Βενεζουέλα που προωθούν εναλλακτικές συμφωνίες, όπως η ALBA[1]), η πρώτη εξέγερση ενάντια στη NAFTA από τους Ζαπατίστας της Τσιάπας, οι λαϊκές εξεγέρσεις που έβαλαν όριο στη λεηλασία χωρών όπως η Αργεντινή και το Εκουαδόρ, ο διαρκής πόλεμος για το νερό και τη ζωή, η ανάκτηση των φυσικών πόρων από το λαό της Βολιβίας και οι αγώνες για τη γη από τη Via Campesina[2] και το CLOC[3] στη Βραζιλία, την Παραγουάη και σε όλες τις χώρες μας.

Επίσης, θα ήταν αφελές να πιστέψουμε ότι οι ΗΠΑ θα εγκαταλείψουν τη στρατηγική της εδραίωσης της ηγεμονίας τους στην ήπειρο, τόσο μέσω της **στρατιωτικοποίησης** όσο και μέσω του **εξαναγκασμού της πληρωμής του εξωτερικού χρέους** και των **διμερών ή ανά περιοχή συμφωνιών ελεύθερου εμπορίου.** Πράγματι, λίγες μέρες μετά τη Σύνοδο έγινε γνωστό ότι, ως αποτέλεσμα διμερών διαπραγματεύσεων, η Αργεντινή και η Βραζιλία συμφώνησαν στην πληρωμή στο ΔΝΤ του εξωτερικού χρέους (ένα χρέος παράνομο και άδικο που, αν οι κυβερνήσεις και των δύο χωρών εκτιμούσαν τη νέα πολιτική κατάσταση στη Λατινική Αμερική, θα έπρεπε να το ακυρώσουν δίνοντας προτεραιότητα στις ανάγκες των λαών).

Οι ερμηνείες, λοιπόν, αυτού που συνέβη στην Μαρ δελ Πλάτα ποικίλουν. Εάν εστιάσουμε στις συναντήσεις που έγιναν στο ξενοδοχείο Σέρατον, γίνεται φανερό πως **ο νέος συσχετισμός δυνάμεων στην ήπειρο ήταν ένας παράγοντας που δεν επέτρεψε την επαναπροώθηση της ALCA** σε αυτή τη σύνοδο. Το τελικό ανακοινωθέν αποκαλύπτει τις αποκλίσεις στα σχέδια των διαφόρων χωρών της ηπείρου που εκφράστηκαν στην πλειοψηφία τους υπέρ της ALCA σε αντίθεση με τις χώρες της **Κοινής Αγοράς του Νότου** (MERCOSUR) και τη Βενεζουέλα που ήταν κατά.

Στην ομιλία του σε μεγάλο στάδιο της Μαρ δελ Πλάτα, ο πρόεδρος της Βενεζουέλας Ούγκο Τσάβες μοιράστηκε την ευφορία, του «άκαρπου», για τις ΗΠΑ, αποτελέσματος της προεδρικής συνόδου, με τα κινήματα που εδώ και χρόνια αγωνίζονται για να αποτρέψουν την προώθηση αυτής της πολιτικής στρατηγικής της βορειοαμερικανικής κυριαρχίας. Για τον Ούγκο Τσάβες στην Μαρ δελ Πλάτα **«θάφτηκε η ALCA».**

Και στον χώρο της Συνόδου των Λαών υπήρξαν διαφορετικές ερμηνείες για το τι πραγματικά επετεύχθη αλλά και για τις μελλοντικές προκλήσεις. Αν και η πλειοψηφία μοιραζόταν την χαρά για την ήττα της κυβέρνησης Μπους, πολλές φωνές τόνισαν την ανάγκη να συνεχιστεί **ο αγώνας ενάντια στις ποικίλες μορφές της ALCA,** ενάντια **στην πληρωμή του εξωτερικού χρέους** και **τους διαφορετικούς τρόπους στρατιωτικοποίησης και παρέμβασης των Βορειοαμερικανών** στην ήπειρό μας.

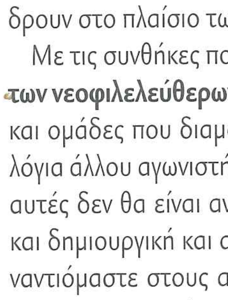
Ταυτόχρονα, στις συνελεύσεις των λαϊκών κινημάτων εκφράστηκαν και άλλες ανησυχίες, όπως η ανάγκη να δημιουργηθούν ισχυρά δίκτυα αυτόνομης οργάνωσης των λαϊκών κινημάτων, που θα αποτρέπουν την υποταγή σε κρατικές λογικές.

Η πορεία στα αστυνομικά τείχη που χώρισαν στα δύο την πόλη, πορεία καταγγελίας των πολιτικών κοινωνικού ελέγχου και της στρατιωτικοποίησης του δημόσιου χώρου, που βροντοφώναξε ένα καθαρό ΟΧΙ στην παρουσία του Βορειοαμερικανού προέδρου στην Αργεντινή, ήταν αποτέλεσμα της συζήτησης ανάμεσα σε εκείνους που αποτελούν μέρος της αντίστασης στις νεοφιλελεύθερες πολιτικές. Αυτή η διαδήλωση, που κατεστάλη από τις αστυνομικές δυνάμεις, εξέφραζε ένα ευρύ φάσμα των δυνάμεων που συμμετείχαν στη Σύνοδο των Λαών. Ήταν μια ισχυρή καταγγελία της βορειοαμερικανικής πολιτικής στην ήπειρο και μια ένδειξη της αναποτελεσματικότητας της πρόθεσής τους να χαλιναγωγήσουν τις εξεγέρσεις και να τις ελέγξουν από τα πάνω μέσω των -σχεδόν- κυβερνητικών οργανώσεων, που δρουν στο πλαίσιο των λαϊκών κινημάτων ως ιμάντες μεταφοράς των επίσημων πολιτικών.

Με τις συνθήκες που επικρατούν στις αρχές του 21ου αιώνα στη Λατινική Αμερική, **η κρίση των νεοφιλελεύθερων πολιτικών είναι πραγματικότητα.** Απέναντί της ορθώνονται κινήματα και ομάδες που διαμορφώνουν δικές τους εναλλακτικές προτάσεις. Για να το πούμε με τα λόγια άλλου αγωνιστή και διανοητή των αρχών το 20ού αιώνα, του Χοσέ Κάρλος Μαριάτεγκι, αυτές δεν θα είναι αντιγραφή καμιάς άλλης επαναστατικής διαδικασίας, όσο εμπνευσμένη και δημιουργική και αν ήταν, αλλά ηρωική δημιουργία των λαών. Δημιουργία όλων όσοι συναντιόμαστε στους αγώνες και παλεύουμε με διάφορους τρόπους, εκφράζοντας την δική μας αρχέγονη ανάγκη για εξέγερση.

Τώρα, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, που η κρίση των νεοφιλελεύθερων πολιτικών θέτει όρια στην εφαρμογή τέτοιων σχεδίων, παρουσιάζεται η πρόκληση για τα **λαϊκά κινήματα** να μετατραπούν σε συλλογικά υποκείμενα, αυτόνομα, που με συνεχή διάλογο μεταξύ τους **να προσδιορίσουν τους δρόμους για να ξαναδημιουργήσουν την ίδια τους τη ζωή.** Είναι η πρόκληση να φρενάρουν την καταστροφή του πλανήτη και να ξεπεράσουν τις δυσκολίες εσωτερικής οργάνωσης αποφεύγοντας τις κάθετες δομές, τις ιεραρχίες, την ανδροκρατία, τις διακρίσεις οποιουδήποτε τύπου, όπως οι γραφειοκρατικές συμπεριφορές άσκησης της εξουσίας. Δηλαδή, αυτές που αλλοτριώνουν τους ανθρώπους σε ιστορικές διαδικασίες κατά τις οποίες θα ήταν δυνατόν να οικοδομηθούν σχέσεις που να βασίζονται σε δεσμούς αλληλεγγύης, δημιουργικότητας και εμπιστοσύνης και όχι στην κυριαρχία μιας ομάδας πάνω σε άλλες. Πρόκειται για την πρόκληση να βιώσουμε σιγά-σιγά στις οργανώσεις μας και στα διαφορετικά λαϊκά εγχειρήματα τις αξίες και τις ιδέες μιας διαδικασίας χειραφέτησης ανεξάντλητης, αναγεννημένης και πάντα επαναστατικής.

Μετάφραση: Τ. Χ.

1. **ALBA:** Alternativa Bolivariana de los Americas, είναι η αντιπρόταση στην ALCA από τη Βενεζουέλα και την Κούβα με έμφαση στην καταπολέμηση της φτώχειας και τον κοινωνικό αποκλεισμό και όχι στην απελευθέρωση του εμπορίου, των αγαθών και των υπηρεσιών.
2. **CLOC:** Congreso Latinoamericano de Organizaciones del Campo
3. **Vía Campesina:** Διεθνές κίνημα αγροτών απ' όλο τον κόσμο. Δημιουργήθηκε το 1993 και εκφράζει τις αγωνίες και κυρίως τις αντιστάσεις των αγροτών ενάντια στις νεοφιλελεύθερες πολιτικές.

MEDICAID Προσφέρει ιατρικές παροχές σε 53 εκατ. χαμηλού εισοδήματος παιδιά, εγκύους και άτομα με ειδικές ανάγκες. Το κόστος επιμερίζεται στις πολιτείες και την ομοσπονδιακή κυβέρνηση.

MEDICARE Ομοσπονδιακό πρόγραμμα που από το 1965 προσφέρει ιατρικές παροχές σε περισσότερα από 40 εκατ. συνταξιούχους άνω των 64 ετών.

12,9% του πληθυσμού το 2004, έναντι 11,2% το 2001, προστρέχει στο Medicaid.

ΗΠΑ:
«το σύγχρονο σύστημα υγείας μας είναι απλό: μην αρρωστήσεις!»

Για να παρακολουθήσετε το παρακάτω κείμενο ξεχάστε όλα όσα θεωρείτε δεδομένα. Οι ΗΠΑ έχουν διαμορφώσει τον δικό τους μοναδικό κόσμο.

Η ιστορία. Το **πρώτο σχέδιο νόμου για την ασφάλιση της εργατικής τάξης** και όσων τα εισοδήματά τους ήταν μικρότερα των 1.200 δολαρίων το χρόνο κατατέθηκε το **1915** από την Αμερικανική Εταιρεία για την Εργατική Νομοθεσία (AALL) με τη συμπαράσταση της Αμερικανικής Ιατρικής Εταιρείας (AMA) προβλέποντας επίδομα θανάτου για τις οικογένειές τους και έξοδα κηδείας.

Συνάντησε μεγάλες αντιδράσεις ακόμα και από την Αμερικανική Εργατική Συνομοσπονδία, η οποία κατήγγειλε την υποχρεωτική ασφάλιση ως άχρηστη, πατερναλιστική μεταρρύθμιση, εκφράζοντας τον φόβο των συνδικάτων ότι μια τέτοιου είδους ασφάλιση θα υπέσκαπτε τις κοινωνικές παροχές τους και θα τα αποδυνάμωνε.

«Το υψηλότερο βιοτικό επίπεδο στον κόσμο»

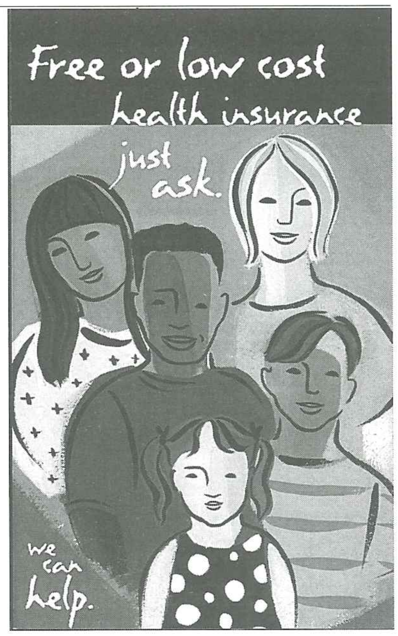
Με την είσοδο των ΗΠΑ, το 1917, στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο εμφανίστηκαν κατευθυνόμενα άρθρα περί «γερμανικής σοσιαλιστικής ασφάλισης» και «πρωσικής απειλής». Με το τέλος του πολέμου η πρόταση ταυτίστηκε με τον μπολσεβικισμό και θάφτηκε κάτω από την αντικομουνιστική ρητορεία μέχρι τη δεκαετία του '30.

Μεταξύ του **190 και του 1930** το κόστος περίθαλψης αυξήθηκε σημαντικά με αποτέλεσμα το ενδιαφέρον των συνδικάτων να στραφεί, από τη διασφάλιση του εισοδήματος των εργαζομένων σε περίπτωση ασθένειας, στην κάλυψη του κόστους περίθαλψης .

Το **1929 μια ομάδα δασκάλων από το Ντάλας** συμφώνησε με τοπικό νοσοκομείο να τους παρασχεθούν 21 ημέρες νοσηλείας στην προκαθορισμένη τιμή των 6 δολαρίων. Η πρακτική των προπληρωμένων νοσοκομειακών παροχών εξαπλώθηκε γρήγορα, όπως και ο ανταγωνισμός μεταξύ των νοσοκομείων. Για τον έλεγχο του τελευταίου δημιουργήθηκε το πρόγραμμα **Κυανός Σταυρός** (Blue Cross). Αργότερα, το 1946, οι γιατροί, για να εξασφαλίσουν την ανταγωνιστικότητά τους, δημιούργησαν την **Κυανή Ασπίδα** (Blue Shield) με προπληρωμένα προγράμματα κάλυψης των ιατρικών αμοιβών.

Από το **1926 ως το 1932,** οκτώ ιδρύματα (Rockfeller, Millbank κ.ά.) δημιούργησαν την Επιτροπή για το Κόστος της Περίθαλψης, η οποία πρότεινε την προαιρετική ασφάλιση των εργαζομένων ώστε να

ένα στα τέσσερα παιδιά καλύπτονται από το Medicaid.	**8%** των λευκών καλύπτονται από το Medicaid σε αντίθεση με το 22% των μαύρων και το 19% των ισπανόφωνων.	**10 δισ.** δολάρια προτείνει η κυβέρνηση των ΗΠΑ να περικοπούν από τα προγράμματα του Medicaid και να μετακυληθούν στις πολιτείες.

«Δωρεάν ή φτηνό σύστημα ασφάλισης. Απλά ρώτα. Μπορούμε να βοηθήσουμε».

αυξηθούν οι εθνικοί πόροι για την υγεία. Η Αμερικανική Ιατρική Εταιρεία αντιμετώπισε την πρόταση ως συνηγορία υπέρ της κρατικοποίησης της ιατρικής και συντηρητικοί εκδότες έκαναν λόγο για **«προτροπή σε επανάσταση»**. Το **1943** κατατέθηκε νομοσχέδιο περί υποχρεωτικής ασφάλισης. Η αντίδραση ήταν τεράστια και το νομοσχέδιο δεν πέρασε ποτέ.

Η πρόθεση του **Τρούμαν** να δημιουργήσει ένα ενιαίο, εθνικό σύστημα υγείας αντιμετωπίστηκε με δηλώσεις του τύπου: **«Αυτό είναι σοσιαλισμός! Είναι το πιο σοσιαλιστικό μέτρο που έχει ποτέ εμφανιστεί στο Κογκρέσο»**. Το **1948**, με την επανεκλογή του Τρούμαν, η Αμερικανική Ιατρική Εταιρεία θεώρησε ότι έχει έρθει η συντέλεια του κόσμου! Χρέωσε 25 δολάρια παραπάνω κάθε μέλος της για τη χρηματοδότηση εκστρατείας πίεσης βουλευτών, η οποία κόστισε 1,5 εκατ. δολάρια, το μεγαλύτερο μέχρι τότε ποσό στην ιστορία των λόμπι των ΗΠΑ.

Στο έντυπό της αναφερόταν: «Θα μπορούσε η κρατικοποίηση του συστήματος υγείας να οδηγήσει στην κρατικοποίηση και άλλων τομέων της ζωής μας; Ο Λένιν αυτό πίστευε. Διακήρυσσε ότι το κρατικοποιημένο σύστημα υγείας είναι η λυδία λίθος για το σοσιαλιστικό κράτος».

Μετά την επιτυχία του Κυανού Σταυρού και της Κυανής Ασπίδας, **οι ιδιωτικές εταιρείες ασφάλισης** μπαίνουν δυναμικά στο παιχνίδι, στις δεκαετίες του '50 και '60. Εστίασαν αποκλειστικά στους εργαζόμενους στους οποίους παρεχόταν ασφάλιση μέσω των εργοδοτών τους. Προσφέροντας χαμηλότερα ασφάλιστρα, μια και απευθύνονταν σε σχετικώς υγιείς πληθυσμιακές ομάδες, κέρδισαν το στοίχημα. Το **1958**, περίπου το **75% των πολιτών** είχε κάποιο είδος ιδιωτικής ασφαλιστικής κάλυψης.

Η ασφάλιση μέσω των εργοδοτών προωθήθηκε έντονα και από τις κυβερνήσεις, προσφέροντας στους εργοδότες φορολογικές απαλλαγές για τις ασφαλιστικές εισφορές των υπαλλήλων τους. Παράλληλα, τα ασφαλιστικά οφέλη που διαπραγματεύτηκαν και πέτυχαν τα συνδικάτα βοήθησαν να αντιμετωπιστεί η μεγάλη αύξηση στο κόστος περίθαλψης.

Απογοητευμένοι οι υποστηρικτές του εθνικού συστήματος υγείας από την κατάληξη των προηγούμενων νομοσχεδίων, στρέφουν τις προσπάθειές τους σε μετριοπαθέστερες προτάσεις: **τη νοσοκομειακή κάλυψη των ηλικιωμένων και τις βάσεις του Medicare.**

Το 1958 προτάθηκε η κάλυψη των νοσηλίων των ηλικιωμένων. Επικεντρώνοντας σε αυτή την κατηγορία οι όροι άλλαξαν για πρώτη φορά. Σε όλη την ιστορία της εκστρατείας για το εθνικό σύστημα υγείας ήταν η πρώτη φορά που οι ομάδες βάσης (grassroots organizations) επέμειναν και τελικά έβαλαν το θέμα στην εθνική ατζέντα. Το νομοσχέδιο περιέλαβε και την κάλυψη των αμοιβών των γιατρών, και αυτό που προέκυψε ήταν το Medicare και το Medicaid. Ως νόμος ψηφίστηκε το **1965, υπερβαίνοντας τα 20 χρόνια κοινοβουλευτικής διαμάχης.**

Από εκεί και πέρα, όλες οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες στο σύστημα περίθαλψης των προέδρων Νίξον, Κάρτερ και Κλίντον απέτυχαν.

Η σημερινή κατάσταση. Οι περισσότεροι πολίτες (**60%**) καλύπτονται από προγράμματα ιδιωτικής ασφάλισης, για τα οποία είτε ατομικά είτε μέσω του εργοδότη τους, με ομαδικά συμβόλαια, καταβάλλουν ένα προσυμφωνημένο ποσό. Οι χρόνιοι ασθενείς πρακτικά αποκλείονται από τις ασφαλιστικές εταιρείες.

Το **25%** των πολιτών καλύπτεται από κυβερνητικά προγράμματα όπως το Medicare και το Medicaid. Μπορούμε να δώσουμε μόνο το γενικό πλαίσιο των δύο αυτών προγραμμάτων. Κάθε πολιτεία έχει δικαίωμα να καθορίσει τις παρεχόμενες υπηρεσίες, το ύψος των αποζημιώσεων για κάθε ιατρική πράξη, αλλά και τα κριτήρια βάσει των οποίων ένας πολίτης δικαιούται να καλυφθεί από τα εν λόγω προγράμματα. Οι ιατρικές υπηρεσίες προσφέρονται από ιδιωτικά, κυρίως, νοσοκομεία ή ιδιώτες γιατρούς. Αλλά ακόμη και στα κυβερνητικά ή μη κερδοσκοπικά ιδρύματα τα νοσήλια είναι τσουχτερά.

Τον τελευταίο χρόνο ενώ οι μισθοί αυξήθηκαν 4%, τα ασφάλιστρα εκτινάχθηκαν, για έκτη συνεχή χρονιά, κατά 15%, με αποτέλεσμα να εκτιμάται ότι το 2006 μια οικογένεια θα πληρώσει περίπου **14.500 δολάρια για ασφάλιστρα.** Αποτέλεσμα αυτού είναι ότι το 17% των ασφαλισμένων πολιτών αλλάζουν κάθε χρόνο πρόγραμ-

Το Γενάρη του 2006 ψηφίστηκε νόμος στην πολιτεία του Μέριλαντ, σύμφωνα με τον οποίο οι εταιρείες με πάνω από 10.000 εργαζόμενους υποχρεώνονται να προσφέρουν το 8% των μισθών που καταβάλλουν σε ιατρικές παροχές στους υπαλλήλους τους. Ο αγώνας των συνδικάτων επικεντρώθηκε στην Wall Mart και διήρκεσε πάνω από 18 μήνες. Θεωρείται ότι η απόφαση της πολιτείας του Μέριλαντ θα επιδράσει θετικά στους αγώνες σε περισσότερες από 30 πολιτείες, σε πολλές από τις οποίες στόχος είναι και επιχειρήσεις με 5.000 ή και 1.000 εργαζόμενους.

Για περισσότερα: www.americansforhealthcare.com

ματα προσπαθώντας να ανακαλύψουν το οικονομικότερο, «επιτυγχάνοντας» φυσικά χειρότερους όρους.

Οι εργαζόμενοι πληρώνουν το **μεγαλύτερο μέρος των εισφορών,** ενώ οι εργοδότες πιέζουν για ακόμη μεγαλύτερη συμμετοχή και συμπίεση των ασφαλιστικών ωφελειών. Σε περιπτώσεις σοβαρών ασθενειών, όταν ο εργαζόμενος καταστεί ανίκανος για εργασία για διάστημα πάνω από ένα χρόνο (το σύνηθες ανώτατο όριο αναρρωτικής άδειας), το **50% των συμβολαίων ακυρώνεται.**

Τα αποτελέσματα των παραπάνω αποτυπώνονται σε πρόσφατη έρευνα του Χάρβαρντ, σύμφωνα με την οποία οι **μισές χρεοκοπίες στις ΗΠΑ** (2 εκατ. άτομα ετησίως) αφορούν λόγους υγείας ή χρέη περίθαλψης. Τα τρία τέταρτα των πτωχευσάντων ήταν ασφαλισμένοι πριν αρρωστήσουν, ενώ το ποσοστό χρεοκοπιών λόγω ασθένειας έχει αυξηθεί κατά 2.200% από το 1981.

Η ασφάλιση μέσω του εργοδότη ακολουθεί πτωτική πορεία (62,6% το 2001 - 59,8% το 2004) και το 2002 μόνο το ένα τρίτο των επιχειρήσεων πρόσφερε και συνταξιοδοτικό πρόγραμμα σε αντίθεση με το 66% του 1982. Από τις επιχειρήσεις που απασχολούν λιγότερα από 50 άτομα, μόνο το 42% προσφέρει ασφάλιση στους εργαζόμενους. Οι πολίτες που καλύπτονται από κυβερνητικά ασφαλιστικά προγράμματα έχουν αυξηθεί σε 79,1 εκατ. άτομα το 2004 (27,2%) από 76,8 εκατ. άτομα το 2003 (26,6%).

Στις ΗΠΑ δαπανώνται σήμερα τεράστια ποσά για τις υπηρεσίες υγείας (4.900 δολ./άτομο ετησίως, ενώ η δεύτερη σε δαπάνες χώρα είναι η Ιαπωνία με 2.600 δολ./άτομο). Εκτιμάται ότι περίπου 30% της αύξησης των δαπανών οφείλεται στην εκτόξευση του κόστους των **συνταγογραφούμενων φαρμάκων** μεταξύ 1995 και 2000. Ένας ακόμη λόγος είναι η αύξηση των **ιατρικών λαθών,** λόγω της «παραγωγικότητας» που πρέπει να επιδείξουν οι γιατροί, που πολύ συχνά οδηγούν στο θάνατο των ασθενών (48.000 με 98.000 το χρόνο). Τέλος, το κράτος αναγκάζεται **με στρατιές υπαλλήλων** να ελέγχει τις χρεώσεις και τις καλύψεις των ασθενών μέσα από ένα λαβύρινθο εντύπων και κωδικών. Η επιλογή του σωστού κωδικού για την κάθε ιατρική πράξη έχει γίνει τόσο πολύπλοκη ώστε έχει δημιουργηθεί ειδικό σώμα επαγγελματιών (American Academy of Professional Coders).

Το 2004 οι **ανασφάλιστοι έφτασαν στα 45 εκατ.,** εκ των οποίων τα 8,5 εκατ. ήταν παιδιά. Αν προσθέσουμε και τους μερικώς ανασφάλιστους τα τελευταία δύο χρόνια, τότε ο αριθμός τους φθάνει τα 74 εκατ. άτομα. Ανασφάλιστους συναντάμε σε όλα τα επαγγέλματα, ενώ 7 στους 10 ανήκουν σε οικογένειες με τουλάχιστον ένα πλήρως απασχολούμενο μέλος. Τα ποσοστά των ανασφάλιστων με βάση την εθνότητα; Το **40% των ισπανόφωνων, 20% των αφροαμερικάνων, 11% των λευκών.**

Και τα προβλήματα συνεχίζονται... Οι αφροαμερικάνοι έχουν 30% περισσότερες πιθανότητες να πεθάνουν από καρδιακές παθήσεις σε σχέση με τους λευκούς και πεθαίνουν από διαβήτη σε διπλάσιο ποσοστό από αυτούς. Κι αυτό όχι γιατί είναι περισσότερο αμελείς αλλά γιατί, λόγω οικονομικών δυσκολιών, αργούν να αποτανθούν στο γιατρό. Εκεί όπου υπάρχει μεγάλη συγκέντρωση μαύρων ή ισπανόφωνων παρατηρείται και έλλειψη γιατρών. Συχνά, άλλωστε, λόγω των ευτελών αμοιβών τους, οι γιατροί περιορίζουν τον αριθμό ασθενών που δέχονται μέσω του Medicaid.

Το ποσοστό των ανασφάλιστων πολιτών **κάτω από τα όρια της φτώχειας** είναι το υψηλότερο σε όλα τα δυτικά κράτη - 10,5 εκατ. άνθρωποι το 2002 ή το 30,5% των πολιτών κάτω από τα όρια της φτώχειας.

Μετά απ' όλα αυτά, σίγουρα μπορεί κανείς να συμπεράνει ότι επιβιώνεις πιο δύσκολα στο Χάρλεμ παρά στο Μπαγκλαντές...

Μυρτώ Μπολώτα

Οι «Γιατροί για ένα Εθνικό Σύστημα Υγείας», πιστεύοντας ότι η ιατρική περίθαλψη θα πρέπει να στηρίζεται στις ανάγκες και όχι στην ατομική οικονομική δυνατότητα και προσπαθώντας να απαντήσουν στο αυξημένο διοικητικό κόστος του συστήματος υγείας των ΗΠΑ, διεξάγουν καμπάνια για τη δημιουργία ενός κυβερνητικού φορέα διαχείρισης των εισφορών και των πληρωμών για ιατρικούς λόγους. Τα χρηματικά ποσά που θα εξοικονομηθούν με αυτό τον τρόπο προτείνεται να διοχετευθούν στην πλήρη ιατροφαρμακευτική περίθαλψη του συνόλου των πολιτών.

Για περισσότερα: www.pnhp.org

Η εταιρεία Advocate Hospitals διαθέτει στο Σικάγο 8 νοσοκομεία, 4 στις πιο προνομιούχες περιοχές των προαστίων και 4 στην πόλη του Σικάγο, στις γειτονιές των αφροαμερικανών. Από το 1995 μέχρι το 2003 η εταιρεία επένδυσε 232 εκατ. δολάρια στα νοσοκομεία των προαστίων και μόνο 26 εκατ. δολάρια στα υπόλοιπα. Έτσι, 25 κοινωνικές, εκκλησιαστικές και συνδικαλιστικές οργανώσεις συνασπίστηκαν απαιτώντας από την Advocate Hospitals την **άρση των διακρίσεων** όσον αφορά στις επενδύσεις, τον **ελεύθερο συνδικαλισμό** των εργαζομένων, το δικαίωμα των ασθενών για **αξιοπρεπή περίθαλψη** και την επίδειξη αισθήματος ευθύνης από τη μεριά της εταιρείας ως προς την **προσφορά παροχών στην κοινότητα.**

Για περισσότερα: www.hospitalmonitor.org

Πηγές:
http://www.pnhp.org
(Physicians for a National Health Program)
http://www. en.wikipedia.org
http://www.census.gov
http://www.americansforhealthcare.com
http://www.hospitalmonitor.org
http://www.iospress.gr
(Ιός της Κυριακής, 25/10/2005)

Ιστορική απόφαση

Ποιος θα το περίμενε; Στις 13 Ιανουαρίου 2006 μια δικαστής της Μανάγουα αποφάσισε την κατάσχεση της ιδιοκτησίας της πετρελαιοβιομηχανίας Shell στη Νικαράγουα! Όλα ξεκίνησαν τον περασμένο Ιούλιο όταν το ίδιο δικαστήριο αποφάσισε την καταβολή 550 εκατομμυρίων δολαρίων ως αποζημίωση σε 4.200 εργάτες των μπανανοφυτειών, που είχαν μηνύσει την πολυεθνική ως υπεύθυνη για την παρασκευή του ζιζανιοκτόνου Nemagon και τα προβλήματα υγείας που τους έχει προκαλέσει. Υπολογίζεται ότι τα δύο τρίτα των καλλιεργητών μπανάνας υποφέρουν από σοβαρές ασθένειες (καρκίνος, στειρότητα, απώλεια όρασης, δερματίτιδα κ.ά.) εξαιτίας της αλόγιστης χρήσης, τού εν λόγω φυτοφαρμάκου. Καθώς η Shell δεν αποζημίωσε τους μηνυτές της, το δικαστήριο αποφάσισε να κατασχέσει την περιουσία της στη χώρα, η οποία θα δημοπρατηθεί προς όφελος των αγροτών εάν η εταιρεία δεν τους καταβάλει το προβλεπόμενο ποσό.

Πηγή: www.elnuevodiario.com.ni

«ναι στη ζωή, όχι στις χαρτοβιομηχανίες...»

Κώστας Κατσούδας

Με αυτό το σύνθημα εκτυλίσσεται εδώ και μήνες μια σειρά κινητοποιήσεων στα **σύνορα Αργεντινής-Ουρουγουάης** με αφορμή την εγκατάσταση δύο χαρτοβιομηχανιών στην ουρουγουανή πόλη Φράι Μπέντος, στις όχθες του ποταμού Ουρουγουάη. Το 2001 εξαγγέλθηκε από την κυβέρνηση του Μοντεβιδέο ότι η φινλανδική εταιρεία Botnia και η ισπανική ENCE θα οικοδομήσουν δύο εργοστάσια με προοπτική να λειτουργήσουν στα μέσα του 2006 παράγοντας πάνω από 1,5 εκ. τόνους χαρτιού ετησίως. Η κυβέρνηση επικαλέστηκε τη δημιουργία χιλιάδων θέσεων εργασίας. Αδιαφόρησε, όμως, στις καταγγελίες ότι οι εν λόγω εταιρείες χρησιμοποιούν ρυπογόνα τεχνολογία, απαγορευμένη στην Ευρώπη, η οποία θα έχει τραγικές συνέπειες στο οικοσύστημα και την υγεία των κατοίκων της περιοχής. Η περίπτωση της ισπανικής πόλης Ποντεβέδρα, έδρα της ENCE τα τελευταία 45 χρόνια, είναι χαρακτηριστική: είναι πασίγνωστη σε όλη την Ισπανία για την ανυπόφορη οσμή που αναδύεται από τις εργοστασιακές εγκαταστάσεις.

Πρωταγωνιστές της διαμαρτυρίας ενάντια στις χαρτοβιομηχανίες υπήρξαν οι κάτοικοι της παραποτάμιας πόλης Γκουαλεγκουαϊτσού, στην αργεντίνικη όχθη του Ουρουγουάη. Για πολλά χρόνια, οι προσπάθειές τους να έλθουν σε διάλογο με την άλλη πλευρά έπεσαν στο κενό εξαιτίας της αδιαλλαξίας της κυβέρνησης και των πολυεθνικών. Ώσπου τον Απρίλιο του 2005 συγκρότησαν μια «Περιβαλλοντική Συνέλευση Πολιτών», η οποία, με την υποστήριξη των τοπικών αρχών της επαρχίας Έντρε Ρίος, αποφάσισε έπειτα από μια σειρά ανοιχτών συνελεύσεων να προχωρήσει σε πιο δραστικές διαμαρτυρίες. Τον Απρίλιο 2005 απέκλεισαν «συμβολικά» για πρώτη φορά έναν αυτοκινητόδρομο κι έκτοτε αυτή η μορφή διαμαρτυρίας έγινε η κύρια μέθοδος αντίστασης στα σχέδια των πολυεθνικών. Στη διάρκεια του Δεκεμβρίου 2005 και Ιανουαρίου 2006 απέκλεισαν δεκάδες φορές τις οδικές αρτηρίες και τις γέφυρες που ενώνουν τις δύο χώρες. Οι αποκλεισμοί είναι συνήθως απροειδοποίητοι, έχουν απρόβλεπτη διάρκεια και χαρακτηρίζονται από τη μαζική συμμετοχή του πληθυσμού της επαρχίας. Είναι χαρακτηριστικό ότι χιλιάδες κόσμου έκανε Πρωτοχρονιά στα μπλόκα. Οι κάτοικοι του Γκουαλεγκουαϊτσού επέλεξαν να πλήξουν την οικονομία της Ουρουγουάης στο μέσο της τουριστικής σεζόν· οι οικονομικές ζημιές είναι ήδη τεράστιες. Οι αποκλεισμοί των δρόμων είναι μόνο η κορωνίδα των κινητοποιήσεων: τους τελευταίους μήνες οργανώθηκαν διαμαρτυρίες με πλοιάρια στο ποτάμι, «καραβάνια αντίστασης» οχημάτων ή δικυκλιστών, πορείες προς το Μπουένος Άιρες, συγκεντρώσεις μπροστά στις πρεσβείες της Ουρουγουάης, της Ισπανίας και της Φινλανδίας, προσπάθεια ενημέρωσης της εγχώριας και ξένης κοινής γνώμης, διοργάνωση ενός καρναβαλιού διαμαρτυρίας, συναυλίες συμπαράστασης κ.ά. Στις 17 Ιανουαρίου 2006 ακτιβιστές της Greenpeace κατέλαβαν για κάποιες ώρες το εργοστάσια της Botnia εγκαινιάζοντας μια καμπάνια ενημέρωσης στην Ουρουγουάη.

Τα επιτεύγματα των κατοίκων της μικρής κωμόπολης είναι ιδιαίτερα σημαντικά. Όταν είδαν ότι η τυπική διαφωνία απέτυχε, δανείστηκαν τις μεθόδους του κινήματος των πικετέρος (αυτοοργάνωση, αμεσοδημοκρατικές διαδικασίες, πρωτότυπες διαμαρτυρίες) και κατόρθωσαν να συμπαρασύρουν στον αγώνα τους την κοινή γνώμη, τις αρχές της χώρας, διανοουμένους όπως ο νομπελίστας Πέρες Εσκιβέλ, τον φοιτητικό κόσμο, εργατικές ενώσεις και κοινωνικές οργανώσεις όπως οι Μητέρες της Πλατείας του Μάη. Ο αγώνας του Γκουαλεγκουαϊτσού έγινε «εθνική υπόθεση». «Δεν είμαστε πικετέρος, μόνο υπερασπιζόμαστε το δικαίωμα στη ζωή», λένε. «Τι άλλη επιλογή μένει στο λαό για να ακουστεί η φωνή του;». Και σε πείσμα του προέδρου της Ουρουγουάης Ταμπαρέ Βάσκες, που παρουσίασε τη διαμάχη ως ζήτημα «εθνικής κυριαρχίας» για τη χώρα του, πρωτοστάτησαν στη συγκρότηση ενός φόρουμ συνελεύσεων πολιτών που συντονίζει τις διαμαρτυρίες και στις δύο όχθες. Μπλόκα και πορείες διαμαρτυρίας εμφανίστηκαν εσχάτως και στην Ουρουγουάη. Στο μεταξύ, το πρόβλημα των χαρτοβιομηχανιών έχει ήδη απασχολήσει διεθνείς οργανισμούς, ενώ η «Περιβαλλοντική Συνέλευση Πολιτών» του Γκουαλεγκουαϊτσού ανακοίνωσε ότι δεν πρόκειται να συνθηκολογήσει μέχρι να ματαιωθεί η εγκατάσταση των χαρτοβιομηχανιών. Έχει προαναγγείλει ότι το Φεβρουάριο του 2006 θα προσφύγει στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης.

Πηγές:
www.noalapapelera.com.ar
argentina.indymedia.org
uruguay.indymedia.org

χωρίς αφεντικά στη δουλειά...

Κώστας Κατσούδας

Περισσότερα από 400 άτομα που εκπροσωπούσαν 235 κατειλημμένες (ή, όπως λένε οι ίδιοι, «ανακτημένες») επιχειρήσεις και 20 συνδικαλιστικές ομοσπονδίες συμμετείχαν στην **«Α΄ Λατινοαμερικανική Συνάντηση Ανακτημένων από τους Εργάτες Επιχειρήσεων»**, η οποία πραγματοποιήθηκε στο Καράκας από 27 έως 29 Οκτωβρίου 2005. Παραβρέθηκαν εργάτες από την **Αϊτή**, την **Αργεντινή** (η πιο πολυάριθμη αντιπροσωπεία), τη **Βενεζουέλα**, τη **Βολιβία**, τη **Βραζιλία**, το **Εκουαδόρ**, την **Κολομβία**, την **Ουρουγουάη**, τον **Παναμά**, το **Περού** και το **Πουέρτο Ρίκο.** Τη συνάντηση χαιρέτησε ο Ούγκο Τσάβες, ενώ την παρακολούθησαν εκπρόσωποι ορισμένων νοτιοαμερικανικών κυβερνήσεων, αλλά και πλήθος κόσμου.

Η συνάντηση ήταν ιστορική καθώς ήταν η πρώτη φορά που εργαζόμενοι σε κατειλημμένα εργοστάσια της Λατινικής Αμερικής βρήκαν την ευκαιρία να συζητήσουν τα προβλήματά τους, να ανταλλάξουν εμπειρίες από διαφορετικές μορφές εργατικής αυτοδιαχείρισης και να αντλήσουν πολιτικά συμπεράσματα από τη δυναμική του αγώνα τους. Όπως είπε Ουρουγουανός συνδικαλιστής, **«η μόνη πραγματική ενοποίηση [της ηπείρου] δεν είναι η εμπορική, αλλά η ενοποίηση της εργατικής τάξης».**

Ο χαρακτήρας της εκδήλωσης ήταν, εξαρχής, αντικαπιταλιστικός. Στην εναρκτήρια ομιλία του, ο Τσάβες είπε ότι ο καπιταλισμός κλείνει τις επιχειρήσεις και οι εργάτες πρέπει να τις ανακτήσουν. Οι καταλήψεις των εργοστασίων, πρόσθεσε, αποτελούν μέρος της ευρύτερης πάλης για πραγματική ανεξαρτησία και απελευθέρωση από τη βορειοαμερικανική κυριαρχία. Οι Λατινοαμερικάνοι εργάτες είναι ικανοί «να σπάσουν τις αλυσίδες και να εγκαταλείψουν τον καπιταλισμό». Οι σύνεδροι κατέθεσαν πολλές απόψεις ως προς τη μορφή ιδιοκτησίας των κατειλημμένων επιχειρήσεων, οι οποίες, πάντως, συνέκλιναν στην πεποίθηση ότι ο εργατικός έλεγχος αποτελεί έμπρακτη εφαρμογή των σοσιαλιστικών αρχών και εναλλακτική απάντηση στον καπιταλισμό. Γι' αυτό, οι σύνεδροι τόνισαν ότι ο αγώνας τους είναι μέρος μιας ευρύτερης προσπάθειας κοινωνικοποίησης της οικονομίας. «Αν δεν είναι δυνατόν να υπάρξει σοσιαλισμός σε μια χώρα, ακόμα περισσότερο δεν μπορεί να υπάρξει σε ένα εργοστάσιο», είπε Βραζιλιάνος συνδικαλιστής. Στη διάρκεια της συνάντησης **υπογράφτηκαν συμφωνίες συνεργασίας μεταξύ κατειλημμένων εργοστασίων διαφορετικών χωρών,** ενώ ανακοινώθηκε πως η διεύθυνση κι άλλων υπολειτουργούντων εργοστασίων θα περάσει σε εργατικά χέρια με στόχο την ωφέλεια των τοπικών κοινοτήτων. Τέλος, εγκρίθηκαν ψηφίσματα καταδίκης της πολιτικής των ΗΠΑ, των ιμπεριαλιστικών επεμβάσεων στην Αϊτή, το Αφγανιστάν και το Ιράκ.

Τα συμπεράσματα της συνάντησης καταγράφηκαν σε μια τελική διακήρυξη, η οποία ονομάστηκε **Δέσμευση του Καράκας.** Οι συμμετέχοντες διακήρυξαν την αντίθεση τους «στην ιμπεριαλιστική καταπίεση των λαών μας» και «στους νόμους και αξίες της ελεύθερης αγοράς και του καπιταλισμού», καθώς και την πρόθεσή τους να επαναλειτουργούν και να διοικούν βάσει μηχανισμών συλλογικής ιδιοκτησίας τις επιχειρήσεις που κλείνουν, χρεοκοπούν, προτίθενται να μετεγκατασταθούν ή να προβούν σε μαζικές απολύσεις. Οι εργάτες ανανέωσαν το ραντεβού τους για τον Ιούλιο του 2006, ενώ, στο μεταξύ, θα επεξεργαστούν τον τρόπο συντονισμού των εταιρειών υπό εργατικό έλεγχο σε ολόκληρη τη Λατινική Αμερική.

Πηγές: www.marxist.com
www.lavaca.org

αλυσοδεμένες στη Χιλή

Χρειάστηκε να χάσουν τη δουλειά τους χωρίς να εισπράξουν δεκάρα για να διηγηθούν την εμπειρία τους. Ο λόγος για τις περίπου εκατό εποχικές εργάτριες του τμήματος συσκευασίας της χιλιανικής εταιρείας Santa Ana Export. Εργάζονταν 12 με 14 ώρες ημερησίως ξεδιαλέγοντας κεράσια, όρθιες και δεμένες στον πάγκο, ώστε να μην πηγαίνουν στο μπάνιο καθυστερώντας την παραγωγή. Έτσι ακριβώς! Με δυο αλυσίδες, μία γύρω απ' τη μέση και την άλλη στα πόδια. Συγχρόνως, αντιμετώπιζαν πρακτικές εκφοβισμού αλλά και σεξουαλικής παρενόχλησης από τη μεριά της εργοδοσίας. Η είδηση βγήκε στο προσκήνιο την περασμένη άνοιξη χάρη στην **Αγροτική Ομοσπονδία Μπερνάρντο Ο' Χίγκινς,** η οποία συνέλεξε και δημοσιοποίησε τις μαρτυρίες των εργατριών, ενδεικτικές του κλίματος καταπίεσης και ανασφάλειας που επικρατεί στο «ευέλικτο» εργασιακό περιβάλλον της Χιλής. Όπως καταγγέλλεται, η εν λόγω εταιρεία αλλά και άλλες με παρόμοια αντεργατική συμπεριφορά, έχαιραν της προστασίας των αρχών, οι οποίες αρχικά επιχείρησαν να συγκαλύψουν την υπόθεση. Η Santa Ana Export έκλεισε μετά τον σάλο που ξέσπασε.

Πηγή: www.rebelion.org

Η συνέντευξη δόθηκε στο πρόγραμμα *Δημοκρατία Τώρα* του ραδιοφωνικού σταθμού National Public Radio. Μεταφράστηκε στα ισπανικά από τον δημοσιογράφο Michael Sondow και δημοσιεύτηκε στην ουρουγουανή εφημερίδα Brecha, στις 30/9/2005 http://www.brecha.com.uy/main.asp

Ο Τζον Πέρκινς, βορειοαμερικανός πολίτης, ήταν ένα αξιοσέβαστο μέλος της διεθνούς χρηματιστηριακής κοινότητας, στην πραγματικότητα όμως ασχολούνταν με παράνομες οικονομικές επιχειρήσεις στον Τρίτο Κόσμο για λογαριασμό της κυβέρνησης των ΗΠΑ.

Πρόσφατα εκδόθηκε στις ΗΠΑ η αυτοβιογραφία του (**Confessions of an Economic Hitman**, San Francisco: Berrett-Koehler, 2004), στην οποία ο Πέρκινς εξηγεί αναλυτικά πώς βοήθησε την Ουάσιγκτον να εξαπατήσει φτωχές χώρες δανείζοντάς τους χρήματα που δεν θα μπορούσαν να επιστρέψουν για να θέσει υπό έλεγχο τις οικονομίες τους. Σε πρόσφατη συνέντευξή του ο Πέρκινς εξομολογείται αυτό που όλοι υποπτεύονται αλλά κανείς δεν θέλει να πιστέψει. Ακολουθούν αποσπάσματα από αυτήν τη συνέντευξη.

εξομολόγηση ενός πληρωμένου «οικονομικού δολοφόνου» των ΗΠΑ

στην Έιμι Γκούντμαν

Εξηγήστε μας τι σημαίνει πληρωμένος «οικονομικός δολοφόνος».

Βασικά, αυτό που μας μάθαιναν να κάνουμε ήταν πώς να ενδυναμώνουμε την βορειοαμερικανική αυτοκρατορία. Να δημιουργούμε καταστάσεις ώστε να ρέει σε αυτή τη χώρα, στις επιχειρήσεις και στην κυβέρνησή μας, ο μεγαλύτερος δυνατός όγκος φυσικών πόρων, και, πράγματι, είχαμε μεγάλη επιτυχία. Φτιάξαμε την μεγαλύτερη αυτοκρατορία στην Ιστορία. Αυτό κατορθώθηκε στη διάρκεια των τελευταίων πενήντα χρόνων, από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και μετά, με ελάχιστες στρατιωτικές επεμβάσεις. Μόνο σε περιπτώσεις όπως αυτή του Ιράκ προκύπτει ο πόλεμος ως τελευταία λύση. Αυτή η αυτοκρατορία, διαφορετικά από οποιαδήποτε άλλη στην Ιστορία, οικοδομήθηκε, κυρίως, μέσω της οικονομικής χειραγώγησης, της εξαπάτησης, της κομπίνας και της αποπλάνησης των ανθρώπων από το δικό μας τρόπο ζωής. Ήμουν πολύ αναμεμιγμένος σε όλα αυτά.

Και πώς φτάσατε σε αυτό; Για ποιον δουλεύατε;

Αρχικά με στρατολόγησαν, όταν σπούδαζα Διοίκηση Επιχειρήσεων στο Πανεπιστήμιο το '60, για την Εθνική Υπηρεσία Ασφαλείας (NSA), τη μεγαλύτερη και λιγότερο γνωστή εθνική οργάνωση κατασκοπείας. Αργότερα, όμως, δούλεψα για ιδιωτικές εταιρείες. Ο πρώτος πληρωμένος «οικονομικός δολοφόνος» το '50 ήταν ο Κέρμιτ Ρούσβελτ, ανιψιός του Τέοντορ, που ανέτρεψε τη δημοκρατικά εκλεγμένη κυβέρνηση του Ιράν, την κυβέρνηση του Μοσαντέχ. Είχε μεγάλη επιτυχία στο να το κάνει χωρίς να χυθεί πολύ αίμα, χωρίς καμιά στρατιωτική επέμβαση, ξοδεύοντας απλώς εκατομμύρια δολάρια και αντικαθιστώντας τον Μοσαντέχ με τον σάχη. Τότε συνειδητοποιήσαμε ότι αυτή η ιδέα του πληρωμένου «οικονομικού δολοφόνου» ήταν πολύ καλή. Το πρόβλημα ήταν ότι ο Κέρμιτ Ρούσβελτ ήταν πράκτορας της CIA. Ήταν ένας υπάλληλος της κυβέρνησης. Αν τον ανακάλυπταν, θα βρισκόμασταν μπλεγμένοι. Θα γινόταν σκάνδαλο. Τότε πάρθηκε η απόφαση να χρησιμοποιηθούν οργανώσεις όπως η CIA και η NSA για να στρατολογηθούν πιθανοί «οικονομικοί δολοφόνοι», όπως εγώ, και μετά να σταλούν για να δουλέψουν σε συμβουλευτικές, κατασκευαστικές και άλλες ιδιωτικές εταιρείες, έτσι ώστε αν τους έπιαναν να μην υπήρχε καμία σύνδεση με την κυβέρνηση.

Ωραία, εξηγήστε μας τώρα τι δουλειά κάνατε.

Η εταιρεία για την οποία δούλευα ονομαζόταν Charles T. Main. Είχε περίπου δύο χιλιάδες υπαλλήλους και εγώ ήμουν ο κύριος οικονομολόγος. Η πραγματική μου, όμως, δουλειά ήταν να κλείνω συμφωνίες, να χορηγώ δάνεια σε άλλες χώρες, τεράστια δάνεια, πολύ μεγαλύτερα από αυτό που μπορούσαν να επιστρέψουν. Ένας από τους όρους του δανείου ήταν ότι η κυβέρνηση έπρεπε να δώσει το 90% του δανείου σε μια βορειοαμερικανική εταιρεία, όπως τη Halliburton ή τη Bechtel, για την κατασκευή έργων υποδομής. Αυτές οι εταιρείες, λοιπόν, κατασκεύαζαν έργα που ωφελούσαν μερικές από τις πλούσιες οικογένειες αυτών των χωρών. Ο φτωχός κόσμος έμενε παγιδευμένος από ένα τεράστιο χρέος που δεν μπορούσε να ξεπληρώσει. Μια χώρα όπως το Εκουαδόρ πρέπει να διαθέτει περισσότερο από το 50% του προϋπολογισμού της για την αποπληρωμή του χρέους. Και δεν μπορεί να το κάνει. Είναι βυθισμένη μέχρι το λαιμό. Επομένως, όταν θέλουμε περισσότερο πετρέλαιο, πηγαίνουμε στο Εκουαδόρ και του λέμε: «Αφού δεν μπορείτε να πληρώσετε τα χρέη σας, παραχωρείστε στις πετρελαϊκές μας εταιρείες τα δάση του Αμαζονίου, που είναι γεμάτα πετρέλαιο». Σήμερα καταστρέφουμε την Αμαζονία, υποχρεώνοντας το Εκουαδόρ να μας την παραχωρήσει, ακριβώς επειδή συσσώρευσε τόσα χρέη. Δίνουμε, λοιπόν, ένα τεράστιο δάνειο, το μεγαλύτερο μέρος του οποίου επιστρέφει στις ΗΠΑ και η χώρα αυτή, αναγκασμένη να πληρώνει τους τόκους, μετατρέπεται ουσιαστικά σε υπηρέτη μας, ή μάλλον σε σκλάβο μας. Έτσι είναι η αυτοκρατορία. Μια τεράστια, πετυχημένη αυτοκρατορία.

Λέτε ότι για πολύ καιρό δεν γράψατε το βιβλίο επειδή σας δωροδόκησαν.

Τη δεκαετία το '90 δέχτηκα μισό εκατομμύριο δολάρια για να μη γράψω το βιβλίο.

Από ποιον;

Από μια μεγάλη κατασκευαστική εταιρεία, τη Stoner Webster. Τυπικά δεν ήταν δωροδοκία, με πλήρωσαν ως σύμβουλο, είχε όμως εννοηθεί όταν δέχτηκα τα χρήματα ότι το μόνο που έπρεπε να κάνω ήταν να μη γράψω το βιβλίο, που τότε είχε τον τίτλο *Η Συνείδηση Ενός Πληρωμένου Δολοφόνου*.

Στο βιβλίο σας λέτε ότι βοηθήσατε να εφαρμοστεί ένα μυστικό σχέδιο για την αναδιανομή δισεκατομμυρίων πετρο-δολαρίων από τη Σαουδική Αραβία προς την οικονομία των ΗΠΑ και ότι υποστηρίξατε τις στενές σχέσεις ανάμεσα στην οικογένεια Σαούντ και τις διαδοχικές βορειοαμερικανικές κυβερνήσεις.

Πήγαμε στη Σαουδική Αραβία στις αρχές του '70 ξέροντας ότι ήταν το κλειδί για να απαλλαγούμε από την εξάρτησή μας από τον ΟΠΕΚ και για να ελέγξουμε την κατάσταση. Κάναμε μια συμφωνία με βάση την οποία η βασιλική οικογένεια θα έστελνε το μεγαλύτερο μέρος από τα πετρο-δολάριά της στις Ηνωμένες Πολιτείες επενδύοντάς τα σε ομόλογα. Το υπουργείο Οικονομικών θα χρησιμοποιούσε τους τόκους από τα ομόλογα για να πληρώσει τις βορειοαμερικανικές εταιρείες που θα δραστηριοποιούνταν στη Σαουδική Αραβία. Η οικογένεια του Σαούντ δέχτηκε να διατηρήσει την τιμή του πετρελαίου σε αποδεκτά για μας επίπεδα, κάτι που έκαναν όλα αυτά τα χρόνια, ενώ εμείς δεσμευτήκαμε να διατηρήσουμε την οικογένεια στην εξουσία, κάτι που, επίσης, τηρήσαμε. Αυτός είναι ένας από τους λόγους για τον οποίο εισβάλαμε στο Ιράκ, για να εφαρμόσουμε την ίδια πετυχημένη πολιτική. Ο Χουσεΐν όμως δεν δέχτηκε. Αν οι «οικονομικοί δολοφόνοι» αποτύχουν σε αυτό το επίπεδο, έρχεται η επόμενη φάση, αυτή των «τσακαλιών». Τα «τσακάλια» είναι άτομα που έχουν εκπαιδευτεί από τη CIA, τα οποία προσπαθούν να υποκινήσουν ένα πραξικόπημα ή μια επανάσταση. Αν αυτό δεν δώσει αποτελέσματα τότε προσπαθούν να σκοτώσουν. Στην περίπτωση του Ιράκ, δεν μπόρεσαν να φτάσουν στον Σαντάμ Χουσεΐν γιατί είχε σωσίες και γιατί οι σωματοφύλακές του ήταν πάρα πολύ καλοί. Αν οι «οικονομικοί δολοφόνοι» και τα «τσακάλια» αποτύχουν, τρίτοι σε σειρά είναι οι νέοι μας, τους οποίους στέλνουμε για να σκοτώσουν και να σκοτωθούν. Είναι προφανώς αυτό που συνέβη στο Ιράκ.

Μπορείτε να μας εξηγήσετε πώς πέθανε ο Ομάρ Τορρίχος, ο πρόεδρος του Παναμά;

Ο Τορρίχος είχε υπογράψει με τον Κάρτερ τη συμφωνία για τη διώρυγα του Παναμά. Ξέρετε ότι το Κογκρέσο την ενέκρινε με μια μόνο παραπάνω ψήφο, ήταν ένα πολύ επίμαχο ζήτημα. Ο Τορρίχος λοιπόν, έσπευσε να διαπραγματευτεί την κατασκευή μιας διώρυγας στο επίπεδο της θάλασσας με τους Ιάπωνες, κάτι που ενόχλησε πολύ την εταιρεία Bechtel, πρόεδρος της οποίας ήταν ο Τζορτζ Σουλτς και διευθύνων σύμβουλος ο Κάσπαρ Ουάινμπεργκερ. Όταν έπεσε ο Κάρτερ (και θα ήταν ενδιαφέρον να δούμε πώς πραγματικά έπεσε) και ανέβηκε ο Ρέιγκαν, με τον Σουλτς ως υπουργό Προεδρίας και τον Ουάινμπεργκερ ως υπουργό Άμυνας -και οι δύο από την Bechtel-, όλοι ήταν πολύ θυμωμένοι με τον Τορρίχος. Προσπάθησαν να τον πείσουν να επαναδιαπραγματευτεί τη συμφωνία και να εγκαταλείψει τους Ιάπωνες. Αρνήθηκε κατηγορηματικά. Ήταν ένας άνθρωπος αρχών. Είχε μερικά προβλήματα, αλλά ήταν σωστός. Ένας καταπληκτικός άνθρωπος. Έτσι, λοιπόν, σκοτώθηκε από την πτώση ενός αεροπλάνου συνδεδεμένου με εκρηκτικά. Εγώ βρισκόμουν στον Παναμά, δούλευα μαζί του. Ήξερε ότι εμείς, οι «οικονομικοί δολοφόνοι», είχαμε αποτύχει και ότι πλησίαζαν τα «τσακάλια». Και επόμενη πράξη, η έκρηξη του αεροπλάνου του. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι προκλήθηκε από τη CIA, άλλωστε πολλοί Βορειοαμερικανοί ερευνητές έφτασαν στο ίδιο συμπέρασμα. Στη χώρα μας, βέβαια, δεν μαθεύτηκε τίποτα σχετικά με αυτό...

μτφρ. Κώστας Παπαθωμόπουλος

Σε ποιον ανήκει το κέντρο της πόλης;

Την εκκαθάριση του κέντρου του Σάο Πάολο και την εκδίωξη των ρακοσυλλεκτών, των μικροπωλητών, των αστέγων, των φτωχών, το ξήλωμα των καταλήψεων αστέγων έχει θέσει ως στόχο ο δήμαρχος Ζοζέ Σέρρα. Ο Σέρρα ανήκει στο κόμμα της δεξιάς αντιπολίτευσης PSDB. Έχει κυνηγήσει όλες τις καταλήψεις αστέγων και έχει βάλει ειδικά κράσπεδα κάτω από τις γέφυρες για να μην μπορούν να κοιμηθούν.

Παρά τις μελέτες και τις προτάσεις πανεπιστημίων και οργανώσεων για την αναβίωση του κέντρου της πόλης και αντί για τη δημιουργία χώρων κατοικίας με αναστήλωση δεκάδων παλιών κτιρίων που θα μπορούσαν να στεγάσουν όσους σήμερα ζουν στους δρόμους, η κυρίαρχη πολιτική άποψη θέλει το κέντρο γεμάτο μόνο με ωραία μαγαζιά. Οι «ανεπιθύμητοι» ας πάνε στην περιφέρεια, σε νέες φαβέλες. Τα «σκουπίδια» κάτω από το χαλάκι... **Κ. Ηλιόπουλος**

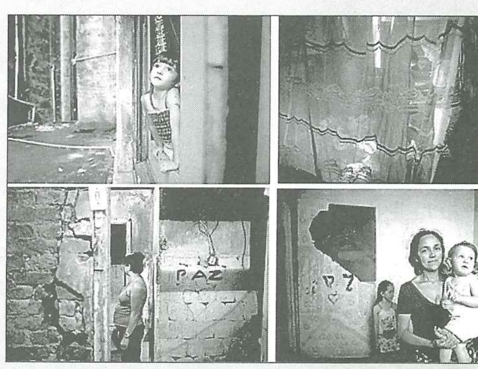
απειλείται η μεγαλύτερη κατάληψη κτιρίου της Βραζιλίας

Η 15η Φεβρουαρίου ήταν η προθεσμία που έδωσε το δικαστήριο και η αστυνομία του Σάο Πάουλο να εγκαταλείψουν το κτίριο οι **1.722 άνθρωποι** που μένουν εκεί. **468 οικογένειες** έχουν οργανώσει τη ζωή τους στην πολυκατοικία της **οδού Πρέστες Μάια 911**. 315 παιδιά, 380 έφηβοι, 561 γυναίκες και 466 άντρες μένουν εκεί **πάνω από τρία χρόνια**. Όταν μπήκαν στο εγκαταλειμμένο κτίριο έβγαλαν 200 φορτηγά σκουπίδια από μέσα και 1.500 κυβικά μπάζα από το υπόγειο. Στο κτίριο υπάρχει βιβλιοθήκη με 35.000 βιβλία. Ο υπεύθυνός της, ο Σεβερίνο, που είναι ρακοσυλλέκτης, έχει μαζέψει τα περισσότερα από τα σκουπίδια.

Την έξωση ανέλαβε το 7ι Τάγμα Κρούσης της Στρατιωτικής Αστυνομίας.

Οι κάτοικοι είναι αποφασισμένοι να μείνουν και να κερδίσουν τη μάχη, δηλαδή να απαλλοτριωθεί το κτίριο προς όφελός τους. Προς το παρόν **δόθηκε αναστολή 60 ημερών** μήπως βρεθεί λύση. **Κ. Ηλιόπουλος**

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΥΣ

Los de abajo

Η «αλάνα» συναντήθηκε με το μουσικό συγκρότημα Los de abajo στην Πόλη του Μεξικού. Η αρχική πρόθεση περί συνέντευξης εξελίχθηκε σε μια μεγάλη και φιλική κουβέντα μαζί τους. Εκτεταμένα αποσπάσματα παρουσιάζουμε στο κείμενο που ακολουθεί.

Τη συζήτηση εκ μέρους του περιοδικού έκανε η Μαριώ Χαϊδοπούλου Βρυχέα

αλάνα: Το όνομά σας, *Los de abajo*, το πήρατε από το ομώνυμο μυθιστόρημα του Μαριάνο Ασουέλα, που αποτελεί στην ουσία μια ανάλυση της Μεξικάνικης Επανάστασης. Αυτό, σε συνδυασμό με την αναφορά στον Πάντσο Βίγια στο τραγούδι *La persecución de Villa* και το σύνθημα *Viva Zapata* που εσείς οι ίδιοι λέτε στις συναυλίες σας, μας δίνει την αφορμή για την πρώτη μας ερώτηση: Σε ποιο βαθμό εμπνέεται η μουσική σας από τη Μεξικάνικη Επανάσταση;

Όντως, το όνομα ***Los de abajo*** προέκυψε από το μυθιστόρημα. Όλοι το διαβάσαμε όταν πηγαίναμε στο Γυμνάσιο και ταυτιστήκαμε μαζί του. Οι γονείς μας, σχεδόν όλων, είχαν σχέση με το κίνημα του '68, και με το κίνημα της 2 του Οκτώβρη και με αγροτικά και εργατικά, δηλαδή πιο αστικά, κινήματα... οπότε, ναι, έχουμε αυτή την πολιτική κουλτούρα.

Σε σχέση με τη μουσική, πάντα είχαμε επιρροές από τη μεξικάνικη μουσική, παίζουμε στις συναυλίες μας το *La persecusión de Villa,* παραδοσιακό επαναστατικό κομμάτι, που μας έχει εμπνεύσει για να συνθέσουμε δικά μας τραγούδια βασισμένα στους ρυθμούς της λαϊκής μεξικάνικης μουσικής, της μουσικής του βορρά, αλλά και της μουσικής του νότου... ο Ζαπάτα ήταν στο νότο και ο Βίγια στον βορρά... Έχουμε επηρεαστεί από τις μπάντες πνευστών που υπάρχουν σε κάθε χωριό εδώ στο Μεξικό, όχι σε μια φάση να σώσουμε την πολιτιστική κληρονομιά, υπάρχουν άλλοι που το κάνουν καλύτερα... αλλά ως έμπνευση, να συνθέσουμε τραγούδια σε δεκάρι ρυθμό, κάτι που γίνεται πολύ στο *σον-χαρότσο* και στα *κορρίδο*. Όσο για το «Viva Zapata», είναι προφανές... συμμετέχουμε σε κινήματα.

Όταν ξεκίνησε το ζαπατιστικό κίνημα ήμασταν, περίπου 30 συλλογικότητες, σε μια οργάνωση που ονομαζότανε La Bola και οργανώσαμε διάφορες συναυλίες, γεμίσαμε αρκετά στάδια, πήγαμε τρόφιμα στην Τσιάπας, μπορέσαμε να κατασκευάσουμε ένα μικρό σχολείο, μπορέσαμε να πάμε όργανα σε κάποιες κοινότητες, οπότε, ναι... είμαστε ακτιβιστές Ζαπατίστας. Για μας, το να λέμε «Viva Zapata» είναι σαν να προσπαθούμε να πούμε με δυο λέξεις ποιοι είμαστε.

αλάνα: Είναι γνωστό ότι ως γκρουπ ξεκινήσατε το 1992 σαν παρέα μουσικών στο UNAM (Αυτόνομο Εθνικό Πανεπιστήμιο

Τα κείμενα της ενότητας επιμελήθηκαν οι: Ιωάννα Βίτσου, Κωσταντίνα Γαβαλά, Ελένη Μαλλιαρού

του Μεξικού). Πόσα μέλη είχε το γκρουπ στο ξεκίνημά του και πώς έφτασε σταδιακά στο δεκαμελές συγκρότημα που είδαμε τον Οκτώβρη του 2005 στο Φεστιβάλ της Νεολαίας του Συνασπισμού στην Αθήνα;

Γνωριστήκαμε στο Λύκειο, ήμασταν έξι, ξεκινήσαμε από την ανάγκη να μοιραστούμε τη μουσική με άλλον κόσμο. Η βασική ιδέα ήταν να κάνουμε μουσική για χορό, όχι αναγκαστικά λάτιν ρυθμούς. Αρχίσαμε περισσότερο ως συγκρότημα πανκ, δηλαδή ήμασταν πιο χαρντκόρ, αλλά πάντα είχαμε την ανησυχία... την ανησυχία και την επιρροή τόσο της μεξικάνικης μουσικής όσο και της αφρολάτιν. Όπως ξέρετε, στο Μεξικό έρχονται ένα σωρό μουσικές, εντάξει... μας έρχεται όλη η γαμημένη μουσική από τις ΗΠΑ, αλλά μας έρχεται επίσης μουσική από το Πουέρτο Ρίκο, την Κούβα, τη Γουατεμάλα, από όλη τη Λατινική Αμερική. Είχαμε, λοιπόν, ακούσματα και από άλλα είδη λάτιν μουσικής, και έτσι προέκυψε όλη αυτή η μίξη που είναι σήμερα οι Los de abajo.

Η ιστορία του συγκροτήματος είναι λίγο τυχαία. Ξεκινήσαμε από την ανεξάρτητη σκηνή, αργήσαμε πολλά χρόνια να βγάλουμε δίσκο, παίζαμε στους δρόμους, αλλά τους πρώτους δίσκους τους βγάλαμε με τη Luaka Bop του David Byrne, κι έτσι γίναμε γνωστοί στο εξωτερικό, στην Ευρώπη και στις ΗΠΑ, αλλά στο Μεξικό, κατά παράδοξο και ειρωνικό τρόπο, αυτοί οι δίσκοι είχαν πολύ μικρή απήχηση. Ως συγκρότημα αρχίσαμε να αναπτυσσόμαστε μουσικά πιο πολύ στην Ευρώπη, μέχρι που βγάλαμε το δίσκο *Latin/Ska Force*, όπου επανερχόμαστε στις «ρίζες» που μας ενώνουν με το Μεξικό, με τον κόσμο από την Πόλη του Μεξικού, και προσκαλέσαμε πολύ κόσμο να συμμετάσχει, τη Χουλιέτα Βενέγας, τους Maldita Vecindad... πολλά μεξικάνικα συγκροτήματα, και ήταν ένας δίσκος που, αν και ανεξάρτητης παραγωγής, πούλησε περισσότερα από 30 χιλιάδες κομμάτια...

Η μπάντα μας αποτελείται από δέκα μουσικούς. Η ανάγκη να μπορέσουμε να παίξουμε κομμάτια που να συμπεριλαμβάνουν λίγο και τη νέα τεχνολογία, τα σάμπλερς, δημιούργησε την ανάγκη περισσότερων μουσικών. Αυτή ήταν μια βασική ανάγκη, πολύ φυσιολογική.

αλάνα: Πόσο είστε επηρεασμένοι από συγκροτήματα όπως οι Mano Negra και οι Rage Against The Machine;

Περισσότερο από τους Mano Negra. Ήταν ένα συγκρότημα που το ακούγαμε από όταν ήμασταν 16 χρονών. Αρκετοί από εμάς είχαμε την τύχη να τους ακούσουμε ζωντανά και ήταν μια επιρροή πολύ σημαντική... δεν έπαιζαν ούτε καθαρό ρέγκε, ούτε καθαρό σκα ή λάτιν, αλλά τολμούσαν να κάνουν αυτή τη μίξη και αυτό που προέκυπτε ήταν μια μουσική με πολύ ενέργεια, εκρηκτική, που επιπλέον είχε και πολιτικό μήνυμα.

Αλλά και οι Rage Against the Machine είναι μια επιρροή... από τα λίγα συγκροτήματα που εξακολουθούν να υπάρχουν στις ΗΠΑ, αν και ο τραγουδιστής έφυγε και μάλλον βρίσκεται στο Μεξικό σε μια ζαπατίστικη κοινότητα. Μας φαινόταν πολύ σημαντικό ότι ένα συγκρότημα που βρίσκεται στην πιο σκατά χώρα του κόσμου τολμούσε να έχει πολιτικό μήνυμα. Επιπλέον, γνώριζαν τη λάτιν κουλτούρα, την κουλτούρα της Αμερικής, που δεν είναι οι ΗΠΑ αλλά όλη η ήπειρος. Αυτό μας επηρέασε. Και, βέβαια, ο ήχος τους. Είναι ένας ήχος πολύ ιδιαίτερος, πολύ δυνατός, πολύ επιθετικός. Για μας ταυτιζόταν πολύ με αυτή την πόλη, την Πόλη του Μεξικού, στην οποία πρέπει να έχεις μια συμπεριφορά λίγο επιθετική για να μπορέσεις να σταθείς.

αλάνα: Ακούγοντας τη μουσική σας μπορεί να διακρίνει κάποιος στοιχεία από διάφορα είδη μουσικής: σκα, κούμπια, φανκ, λαϊκή, πόλκα νορτένια, πανκ, μαριάτσι. Εσείς οι ίδιοι την ονομάζετε τροπιπάνκ. Μπορείτε να μας πείτε με λίγα λόγια ποιο είναι το είδος της μουσικής των Los de abajo;

Το 1994, όταν βγάλαμε τον πρώτο μας δίσκο με δική μας παραγωγή και πήγαμε στις δισκογραφικές εταιρείες, μας λέγανε: «Τι τρελή μουσική... δεν είναι ούτε αυτό, ούτε το άλλο, ούτε τίποτα... είναι γαμάτη, αλλά...». Δεν μπορούσαν να μας τοποθετήσουν ή να μας παρουσιάσουν ως κάποιο είδος. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα ότι κανένας δεν μας έβγαλε το δίσκο στο Μεξικό.

Αλλά, για να απαντήσω στην ερώτηση, ονομάζουμε τη μουσική μας **τροπιπάνκ** γιατί είναι μια συμπεριφορά πανκ με τροπική μουσική -σάλσα, κούμπια κ.λπ.- είναι μια μίξη όλων αυτών των ρυθμών και, χωρίς να το πολυσκεφτείς, μπορείς να την αναμίξεις με άλλους ρυθμούς. Οι Los de abajo δεν είμαστε ένα συγκρότημα ροκ που

παίζουμε όλα μας τα κομμάτια πάνω στα 4/4 των ντραμς, πάντα προσπαθούσαμε να πειραματιζόμαστε με περισσότερες μουσικές και να μη χανόμαστε, να μην υπερισχύει το ένα ή το άλλο είδος, αλλά να είναι μια χορευτική μουσική που να αρέσει στον κόσμο και σε μας τους ίδιους. Το πιο σημαντικό είναι να έχεις, ως συνθέτης και ως μουσικός, επαφή με τον κόσμο όταν βρίσκεσαι στη σκηνή. Είναι πολύ σημαντικό, γιατί χωρίς τον κόσμο δεν υπάρχει μουσική, δεν υπάρχει η μαγεία.

αλάνα: Στις συναυλίες σας διακοσμείτε τη σκηνή με σημαίες του υποδιοικητή Μάρκος και του EZLN. Ποια είναι η σχέση σας με το κίνημα των Ζαπατίστας;

Το είπαμε και πριν, είμαστε Ζαπατίστας ακτιβιστές. Όπως, πολύ σωστά, θα έλεγε και ο υποδιοικητής Μάρκος, καθένας πρέπει να αγωνίζεται με αυτό που γνωρίζει και να ξεκινά από τη γειτονιά του, την οικογένειά του, από τον κόσμο του κι από εκεί αρχίζει ο αγώνας. Πριν μερικά χρόνια είχαμε, όλα τα ζαπατίστικα γκρουπ της μεξικάνικης μουσικής σκηνής, μια συνάντηση με την κομαντάνσια του EZLN και βάλαμε μπροστά ένα σχέδιο για να μπορέσουμε να αντιδράσουμε μέσω της μουσικής. Πιστεύουμε ότι η μουσική σπάει τα σύνορα και μπορεί να βοηθήσει στη συνειδητοποίηση του κόσμου. Η μουσική στις μέρες μας, και σε όλες τις κοινωνίες, είναι ένα εργαλείο πολύ σημαντικό. Το πρόβλημα είναι ότι το mainstream και τα ΜΜΕ χειραγωγούν τη μουσική και τη μετατρέπουν σε μηχανισμό εξουσίας, με αποτέλεσμα ο κόσμος να ασχολείται μόνο με την εμπορική μουσική. Τολμάμε να βάλουμε τις σημαίες του Μάρκος και του EZLN γιατί θεωρούμε τους εαυτούς μας μέρος αυτού του κινήματος, τα όπλα μας είναι τα μουσικά μας όργανα και οι στίχοι των τραγουδιών μας...

αλάνα: Παίρνοντας ως αφορμή το τραγούδι σας *Sí Existe Ese Lugar* (Υπάρχει αυτός ο τόπος) που φέρνει στο μυαλό μας το σύνθημα *Otro Mundo Es Posible* (Ένας άλλος κόσμος είναι εφικτός), θα χαρακτηρίζατε τους Los de abajo ως ένα συγκρότημα ενάντια στην παγκοσμιοποίηση;

Θα λέγαμε και ναι και όχι, γιατί αλλιώς θα πέφταμε σε αντίφαση. Το ζήτημα είναι σε ποιον απευθύνεις το μήνυμά σου, η μουσική δεν έχει σύνορα, η μουσική είναι παγκόσμια και μπορεί να είναι ενάντια στην παγκοσμιοποίηση από την άποψη ότι μπορεί να είναι ενάντια στον καπιταλισμό. Υπό αυτή την έννοια είμαστε ενάντια στην παγκοσμιοποίηση. Όμως, ζούμε σ' αυτόν τον γαμημένο κόσμο... γι' αυτό λέμε και ναι και όχι. Για να το πούμε καλύτερα, δεν θα γυρίσουμε ένα διαφημιστικό για την Κόκα Κόλα, αυτό οι Los de Abajo δεν θα το κάνουν ποτέ, αλλά μόλις υπογράψαμε με μια πολυεθνική, τη Real World Records στην Αγγλία και ο πρώτος μας δίσκος βγήκε με μια άλλη πολυεθνική που ήταν η Luaka Bop στις ΗΠΑ. Παίρνουμε πράγματα από τον καπιταλισμό, είναι μια αντίφαση. Γι' αυτό λέμε: και ναι και όχι.

αλάνα: Ποιες είναι οι εντυπώσεις σας από το κοινό στη συναυλία της Αθήνας; Θα θέλατε να δώσετε κι άλλη συναυλία στην Ελλάδα το καλοκαίρι και, φυσικά, σε μεγαλύτερο χώρο;

Ήταν εντυπωσιακό! Έχουμε κάνει γύρω στις εφτά περιοδείες στην Ευρώπη, έχουμε πάει λίγο στην Ασία, στη Σιγκαπούρη, στην Αυστραλία, στη Νέα Ζηλανδία. Δεν είχε τύχει να παίξουμε στην Αθήνα, οπότε δεν ξέραμε πώς θα αντιδράσει ο κόσμος, αφού τα τραγούδια μας είναι όλα στα ισπανικά, και για μας ήταν πολύ εντυπωσιακό το γεγονός ότι ο κόσμος άρχισε να χορεύει από το πρώτο κομμάτι. Ήταν ένα κοινό με εντυπωσιακή ενέργεια, πολύ ανοιχτό. Στην Κεντρική Ευρώπη ο κόσμος είναι λίγο χλιαρός. Αξίζει να σημειωθεί ότι ήταν από τις πρώτες συναυλίες που κάναμε σ' αυτή την περιοδεία του 2005, οπότε είχαμε κι εμείς πολλή ενέργεια και όταν είδαμε την αντίδραση του κόσμου τα δώσαμε όλα. Είναι πάντα πολύ σημαντικό ο κόσμος, το κοινό, να σου «απαντάει» για να «απαντάς» κι εσύ και έτσι δημιουργείται μια μαγεία ανάμεσα σ' εκείνον που ακούει και σ' εκείνον που παίζει. Στην Αθήνα ήταν κάτι εντυπωσιακό. Νιώσαμε πολύ καλά στη σκηνή και προφανώς θα θέλαμε να ξαναπαίξουμε... και όχι σε μια συναυλία, αλλά σε πολλές, και να μείνουμε και να γνωρίσουμε τον κόσμο και να μπορέσουμε να γνωρίσουμε περισσότερο την κουλτούρα σας και να γνωρίσουμε μουσικούς από εκεί... ναι... Και δεν σου τα λέω αυτά γιατί είσαι από εκεί, αλλά στο τέλος της περιοδείας σχολιάζαμε ποιες συναυλίες μας είχαν αρέσει περισσότερο και της Αθήνας ήταν από τις καλύτερες. Αν και μείναμε στην πόλη 10-12 ώρες, μείναμε σαν ερωτευμένοι μ' αυτόν τον λαό. Νομίζω ότι θα μας άρεσε να τον γνωρίσουμε περισσότερο. Ήταν από εκείνα τα πράγματα που θα σου άρεσαν να ξανακάνεις. Ελπίζουμε να μας καλέσουν, ελπίζουμε να επιστρέψουμε...

Μετάφραση: Μαριώ Χαϊδοπούλου Βρυχέα, Επιμέλεια: Ευγενία Μιχαλοπούλου

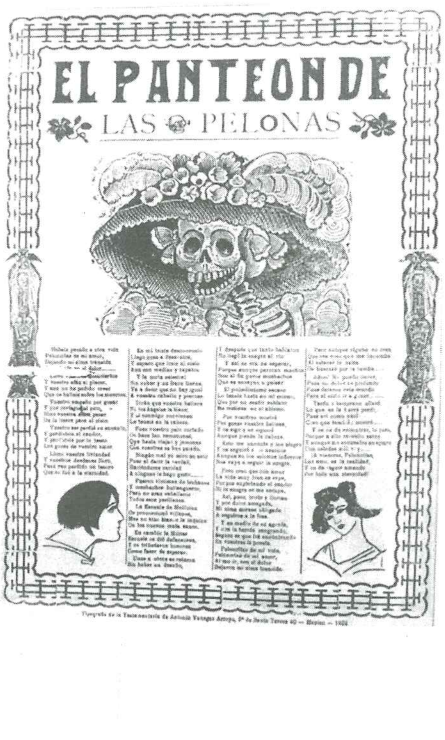

οι ιστοριέτας του Μεξικού

Τα κόμικς είναι μια μορφή τέχνης που βασίζεται στην αφήγηση μέσω διαδοχής εικόνων και αποτελούν πολύ σημαντικό μέσο έκφρασης και κουλτούρας, λόγω του ιδιαίτερου κώδικά τους. Το περιεχόμενό τους καλύπτει τόσο ευρύ φάσμα (εμπορικά, χιουμοριστικά, παιδικά, ανατρεπτικά, εναλλακτικά, μόνο για ενήλικες) που δεν αφήνουν κανέναν αδιάφορο. Άλλωστε, το σκίτσο έχει αποδειχθεί ιδανικό μέσο τόσο για την απόδοση φανταστικών κόσμων όσο και ως πολιτικό σχόλιο και κοινωνική κριτική. Τα κόμικς διαδόθηκαν ευρέως μετά την εξέλιξη της τυπογραφίας και από τότε δεν έπαψαν να υπάρχουν άνθρωποι που ασχολούνται με αυτά (δημιουργώντας τα ή διαβάζοντάς τα) με ιδιαίτερο πάθος.

Στο Μεξικό τα κόμικς ονομάζονται **ιστοριέτας** ή **μονίτος.** Η ιστορία τους ξεκινάει από πολύ παλιά και η διάδοσή τους είναι τόσο εντυπωσιακή που πολλοί εκδότες από άλλες χώρες δυσκολεύονται να πειστούν για τους αριθμούς κυκλοφορίας που έχουν σημειώσει. Οι σχολιαστές του «φαινομένου» εξηγούν ότι, αφενός, πρόκειται για μια μορφή έκφρασης που απευθύνεται σε όλους, ανεξαρτήτως μορφωτικού επιπέδου και, αφετέρου, η μεξικάνικη παράδοση έχει πολύ έντονο το στοιχείο της εικόνας και της αφήγησης μέσω αυτής.

Το θέμα των *ιστοριέτας* στην καθημερινή ζωή, την οικονομία και τις πολιτιστικές συνήθειες του Μεξικού αποκτά μεγάλη σημασία αφού μέχρι και σήμερα καταλαμβάνει μεγάλο μέρος του ενδιαφέροντος του κοινού και για πολλούς αποτελεί μοναδική πολιτιστική τροφή. Αυτό αποδεικνύεται αν σκεφτεί κανείς ότι οι *ιστοριέτας* αποτελούν το 80% των εγχώριων περιοδικών εκδόσεων και συντηρούν τη δυνατότητα ανάγνωσης του 61% του πληθυσμού, μέρος του οποίου είναι αναλφάβητοι.

Από τη δεκαετία του **1870**, στο Μεξικό έκανε έντονη την παρουσία του το πολιτικό και κοινωνικό σχόλιο μέσω γελοιογραφιών και σατιρικών λιθογραφιών που τυπώνονταν σε περιοδικά. Πολλοί αναγνωρισμένοι ζωγράφοι της εποχής ασχολήθηκαν με αυτό το είδος, που τελικά έγινε εξαιρετικά δημοφιλές. Αντίστοιχες εικόνες άρχισαν να διακοσμούν κουτιά από σπίρτα και κείμενα σε βιβλία. Χωρίς αμφιβολία, μπορούμε να πούμε ότι αυτές οι εικόνες είναι οι πιο κοντινοί πρόγονοι των *ιστοριέτας*.

Ο πιο γνωστός από τους καλλιτέχνες που δημιούργησαν τέτοια σκίτσα είναι ο **Χοσέ Γουαδαλούπε Ποσάδα.** Ο Ποσάδα έγινε πολύ γνωστός μετά την ανακάλυψή του από τον Ντιέγο Ριβέρα και οι δημιουργίες του αναγνωρίστηκαν διεθνώς. Κάποιες από αυτές είναι πολύ χαρακτηριστικές λιθογραφίες με μορφές σκελετών, σχολιάζοντας με αυτό τον τρόπο την υποκρισία των ανώτερων κοινωνικών τάξεων. Πολλές από αυτές τυπώθηκαν στο περιοδικό *El Jicote*.

Όλες οι εκδοχές για την πρώτη εμφάνιση των *ιστοριέτας* συμφωνούν ότι οφείλεται στην καπνοβιομηχανία El Buen Tono, η οποία το 1880 αποφάσισε για διαφημιστικούς λόγους να περιέχεται σε κάθε πακέτο τσιγάρων της ένα τμήμα από την **Ιστορία μιας γυναίκας** (Historia de una mujer). Επρόκειτο για μια σειρά από 102 λιθογραφίες σχεδιασμένες από τον Καταλανό ζωγράφο Ευσέμπιο Πλάνας.

Αυτές οι πρώτες *ιστοριέτας* έχουν κάποιες χαρακτηριστικές ομοιότητες με την πολιτική γελοιογραφία που προηγήθηκε, δημιουργούνται με την τεχνική της λιθογραφίας και το κείμενο δεν έχει πάρει ακόμη τη μορφή «σύννεφου» μέσα στην εικόνα, αλλά τυπώνεται σε μια γραμμή σαν λεζάντα.

Η καπνοβιομηχανία, έχοντας δει τη μεγάλη επιτυχία της ιδέας της, επανέλαβε το εγχείρημα 22 χρόνια αργότερα με τις ιστορίες του *Ρανίγια* (Ranilla), που δημιουργεί ο Μεξικάνος ζωγράφος Χουάν Μπαουτίστα Ουρρούτια. Η El Buen Tono συνεργάστηκε με τη βιομηχανία μπίρας Moctezuma de Orizaba. Έτσι, οι ήρωες του Ουρρούτια, που πάντα αντιμετώπιζαν προβλήματα, κατέληγαν να καπνίζουν και να πίνουν μπίρες.

Ιστορική φωτογραφία γελοιογράφων της δεκαετίας του '30.

Στις αρχές του 20ού αιώνα υπήρχαν ήδη περιοδικά που εκδίδανε και *ιστοριέτας* και, λίγο αργότερα, με την εξέλιξη της τυπογραφίας, σημειώθηκε πολύ μεγάλη κυκλοφορία αντίστοιχων εντύπων. Τα περισσότερα ήταν ξενόφερτα, μεταφρασμένες επανεκδόσεις από πετυχημένα κόμικς των Ηνωμένων Πολιτειών που έφταναν στο Μεξικό με μεγάλη καθυστέρηση. Η επιτυχία τους όμως ήταν πολύ μεγάλη και έτσι άρχισαν οι εκδότες να αναζητούν Μεξικάνους σκιτσογράφους που θα δημιουργούσαν νέους ήρωες. Τότε ξεπροβάλλουν οι *ιστοριέτας* **Δον Καταρίνο** (Don Catarino), **Ο Κύριος Βλεφαρίδας** (El Señor Pestañas), **Ο Μεμέντο και οι Συνειδήσεις του** (Memento y sus conciencias) και άλλες, που είναι ασπρόμαυρες και τυπώνονται σε εφημερίδες.

Το 1934 εμφανίστηκαν τα πρώτα εξειδικευμένα περιοδικά κόμικς, που περιλάμβαναν μόνο *ιστοριέτας* διάφορων δημιουργών και δυο χρόνια αργότερα εμφανίστηκε το πρώτο περιοδικό που εξέδιδε μόνο μεξικάνικες *ιστοριέτας,* σε μια προσπάθεια προβολής τους απέναντι στα διάσημα κόμικς των Ηνωμένων Πολιτειών.

Την ίδια χρονιά κυκλοφόρησε και το περιοδικό **Pepín** που εξέδιδε μεξικάνικες και βορειοαμερικάνικες *ιστοριέτας* και υπήρξε από τα πιο πετυχημένα της εποχής. Τις καθημερινές κυκλοφορούσε 700.000 αντίτυπα και τις Κυριακές τα διπλά!!!

Μεμίν Πινγουίν (Memín Pinguín)

Ο Μεμίν είναι ήρωας που εμφανίστηκε το 1940 και από τότε οι *ιστοριέτας* του εξακολουθούν να κυκλοφορούν. Αρχικά εκδόθηκε στο περιοδικό Pepín, αλλά πολύ σύντομα απέκτησε δικό του περιοδικό. Στο αποκορύφωμα της κυκλοφορίας του στο Μεξικό πουλούσε μισό εκατομμύριο τεύχη την εβδομάδα!

Ο Μεμίν είναι ένας μικρός, σκανδαλιάρης (το Pinguín προέρχεται από το Pingo = Σκανδαλιάρης), πολύ φτωχός Αφρομεξικανός που ζει με τη μητέρα του στην Πόλη του Μεξικού. Πρόκειται για ένα υπερκινητικό, πολύ έξυπνο παιδί, που δουλεύει στο δρόμο πουλώντας εφημερίδες και κάνοντας τον λούστρο. Δημιουργός του είναι η Γιολάντα Βάργας Ντούλσε.

Ο Μεμίν σημείωσε τεράστια επιτυχία, η αρχική σειρά επανεκδόθηκε πολλές φορές και το 2004 άρχισε να κυκλοφορεί ξανά! Εκτός από το Μεξικό, παραμένει δημοφιλές περιοδικό στο Πουέρτο Ρίκο, τη Βενεζουέλα, το Περού, την Αργεντινή, τις Φιλιππίνες και σε άλλες χώρες. Στα μέσα του 2005 κυκλοφορούσαν 100.000 τεύχη εβδομαδιαίως.

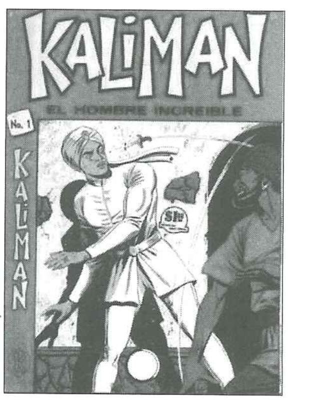
Αυτή η εποχή χαρακτηρίστηκε «χρυσή» για τις μεξικάνικες *ιστοριέτας.* Οι κυκλοφορίες που σημειώνουν αυτά τα περιοδικά είναι πρωτοφανείς, αρκεί να σκεφτεί κανείς ότι σε άλλες χώρες οι αντίστοιχες εκδόσεις είναι μηνιαίες, ενώ στο Μεξικό όλα τα περιοδικά κόμικς ήταν εβδομαδιαία. Οι *ιστοριέτας* **Los superlocos** (Οι Θεότρελοι) του Γκαμπριέλ Βάργας και **Los Supersabios** (Οι Πάνσοφοι) του Χέρμαν

Μπούτσε είναι πολύ χαρακτηριστικές επιτυχίες της δεκαετίας του '40. Η όλη δημιουργία διαπνέεται από την αντίληψη ότι η σύλληψη της ιδέας, το σκίτσο και το κείμενο υλοποιούνται από το ίδιο άτομο, τουλάχιστον σε μεγάλο μέρος τους. Αυτή η αντίληψη αλλάζει σταδιακά με τα χρόνια, με την απαίτηση για αύξηση της παραγωγής και, συνεπώς, την εξειδίκευση.

Το 1947 εμφανίστηκε η **Familia Burrón** (Οικογένεια Μπουρρόν), έργο του Γκαμπριέλ Λάργας. Είναι οι ιστορίες μιας οικογένειας της μικρομεσαίας αστικής τάξης που ζει στην πρωτεύουσα. Η οικογένεια αποτελείται από τον πατέρα που είναι κουρέας, τη μητέρα, τα δύο παιδιά τους και έναν σκύλο. Οι χιουμοριστικές περιπέτειές τους σχολιάζουν τα άσχημα αλλά και τα καλά χαρακτηριστικά της μέσης μεξικάνικης οικογένειας και θεωρούνται από τις κλασικές *ιστορiέτας* του Μεξικού. Κυκλοφόρησε ξανά το 1978 και συνεχίζει να τυπώνεται έως σήμερα!

Αντίστοιχα, οι δεκαετίες '50 και '60 χαρακτηρίζονται «αργυρή» εποχή των *ιστοριέτας*, και τότε εμφανίζονται περιοδικά με ιστοριέτας πολιτικού περιεχομένου.

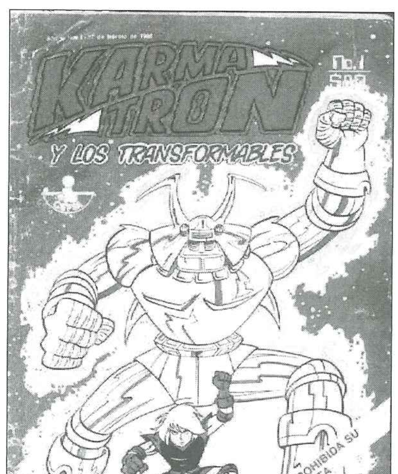

Ένας άλλος διάσημος ήρωας είναι ο **Κάλιμαν** (Kaliman), που εμφανίστηκε το 1965 μετά την αντίστοιχη, πολύ πετυχημένη, ραδιοφωνική εκπομπή. Πρόκειται για τις περιπετειώδεις ιστορίες του μυστηριώδους Αιγυπτίου Κάλιμαν και του μικρού του βοηθού Σολίν, που πολεμούν για τη δικαιοσύνη στον κόσμο. Χαρακτηριστικά του Κάλιμαν είναι ότι δεν χρησιμοποιεί όπλα, δεν σκοτώνει τους εχθρούς του, είναι ιδιαίτερα έξυπνος και διαθέτει πνευματικές δυνάμεις (τηλεπάθεια, τηλεκίνηση, κάνει αστρικές προβλέψεις κ.λπ.). Είναι, επίσης, χαρακτηριστικές οι σοφές φράσεις που λέει για να διδάξει το μικρό του βοηθό.

Τη δεκαετία του '80 που το ενδιαφέρον γύρω από τα κόμικς ανανεώνεται παγκοσμίως, καθώς είναι από τις πρώτες μορφές τέχνης που μπορούν να αποδώσουν κόσμους επιστημονικής φαντασίας, δημιουργούνται νέοι ήρωες βασισμένοι στην αισθητική του Hi teck και των ρομπότ. Γύρω στο 1989 το Μεξικό ήταν ο μεγαλύτερος παραγωγός και καταναλωτής κόμικς ανά κάτοικο παγκοσμίως. Σκορπισμένα σε όλη τη χώρα, από την πρωτεύουσα μέχρι τα πιο απομακρυσμένα χωριά, κυκλοφορούσαν περίπου 40 εκατομμύρια τεύχη από νέες *ιστοριέτας* κάθε μήνα. Στην πραγματικότητα, όμως, η μέτρηση της κυκλοφορίας δεν είναι παρά μια ένδειξη μόνο του πόσο πολύ διαβάζονται τα κόμικς στη χώρα, αφού κάθε τεύχος διαβάζεται κατά μέσο όρο από πέντε άτομα, καθώς υπάρχει μια «κυκλοφορία» ενοικιάσεων και ανταλλαγών μεταξύ μόνιμων αναγνωστών, αλλά και μέσω διαφόρων σημείων συγκέντρωσης.

Αυτό σημαίνει πως κάθε 30 ημέρες αυτή η μεγάλη ποσότητα εκδόσεων απολαμβάνεται από 200 εκατομμύρια αναγνώστες κατά μέσο όρο.

Ο **Κάρματρον** (Karmatron) δημιουργήθηκε το '86 από τον Όσκαρ Γκονσάλες Λόγιο και έγινε αμέσως επιτυχία στο παιδικό κοινό. Συνδυάζει κωμωδία, περιπέτεια και φαντασία στην αισθητική της δεκαετίας του '90.

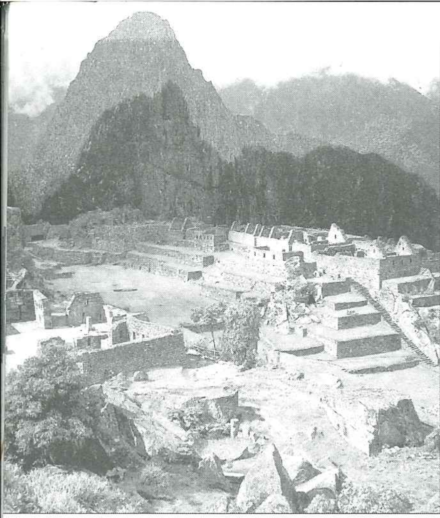

Διηγείται τις περιπέτειες του Ζάσεκ (λευκό άστρο στη γλώσσα των Μάγια), που είναι αυτοκράτορας του πλανήτη Ζούγια και πολεμιστής υπέρ της ισορροπίας ανάμεσα στο φως και το σκοτάδι. Φέρει τη μαγική ζώνη Κάλπε-Ομ που του επιτρέπει να μεταλλάσσεται στον Κάρματρον, πελώριο πολεμιστή ύψους 300 μέτρων με πνευματικές δυνάμεις. Υπερασπιστής της ειρήνης και του καλού στο σύμπαν με την βοήθεια των Transformables.

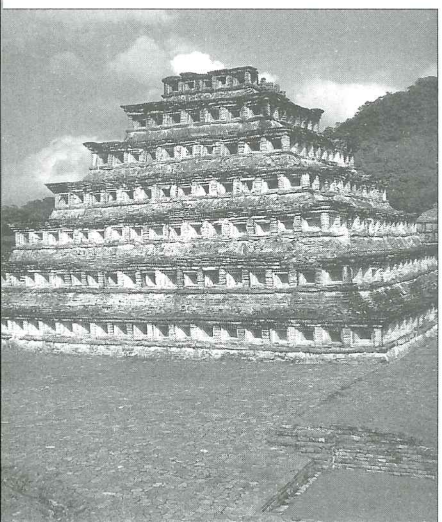
Στις αρχές του '90 δημιουργούνται καταστήματα ειδικευμένα στα κόμικς, αλλά οι κυκλοφορίες εστιάζονται κυρίως σε βορειοαμερικάνικες εκδόσεις και κάποιες ιαπωνικές που πρωτοεμφανίζονται τότε, αφού η μεξικάνικη παραγωγή είναι σχεδόν ανύπαρκτη. Μετά το '94 αρχίζει μια νέα «κίνηση» για τα μεξικάνικα κόμικς που συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Όλα ξεκίνησαν με την εμφάνιση του **Ultrapato** του Έντγκαρ Ντελγάδο, με την οποία δημιουργήθηκε και το πρώτο από τα σύγχρονα στούντιο κόμικς στο Μεξικό, το Cygnus Studio, όπου δουλεύουν μερικοί από τους καλύτερους σκιτσογράφους της χώρας, όπως ο Τζιοβάνι Μπαρμπέρι, η Μαρία Ελένα Σάλας και ο Σαλβαδόρ Βάσκες. Οι σύγχρονοι εκδότες θεωρούν πως υπάρχουν πολλοί ταλαντούχοι Μεξικάνοι δημιουργοί που υπόσχονται σπουδαία συνέχεια στις *ιστοριέτας* του Μεξικού.

Ελένη Μαλλιαρού

Πηγές:
http://es.wikipedia.org/wiki/Familia_Burr
http://www.kaliman.com.mx
http://en.wikipedia.org/wiki/karmatron
http://es.wikipedia.org/wiki/MemAn_Pingu
http://es.wikipedia.org/ "Breve historia del cómic mexicano", Armando Valenzuela

Μάτσου Πίτσου, περίοδος Ίνκα, Περού

Η πυραμίδα με τις κόγχες, Ελ Τοχίν, Μεξικό

ρίζες πολιτισμών

μικρή εισαγωγή

«...Γι' αυτούς, οι ιστορίες μας είναι παραμύθια,
οι θρησκείες μας θρύλοι, η επιστήμη μας μαγεία,
τα πιστεύω μας δεισιδαιμονίες,
η τέχνη μας χειροτεχνία, τα παιχνίδια μας,
οι χοροί μας και οι φορεσιές μας φολκλόρ,
η διακυβέρνησή μας αναρχία,
οι γλώσσες μας διάλεκτοι, ο έρωτάς μας αμαρτία
και ποταπότητα, το βήμα μας σούρσιμο,
το ανάστημά μας μικρό,
η φυσιογνωμία μας άσχημη,
η συμπεριφορά μας ακαταλόγιστη...»

(Από την Πορεία της Αξιοπρέπειας του EZLN
στην Πόλη του Μεξικού το 2001,
Μίλπα Άλτα, 10 Μάρτη)

όμως...

Στο τέλος του 15ου αιώνα η «ανακάλυψη» του Νέου Κόσμου έφερε σε επαφή τους λευκούς κατακτητές με πολιτισμούς που οι ρίζες τους φτάνουν χιλιάδες χρόνια πίσω και που καταπατήθηκαν, λεηλατήθηκαν, βεβηλώθηκαν, εξαφανίστηκαν και έμειναν στην αφάνεια για εκατοντάδες χρόνια. Σήμερα σε μια προσπάθεια σύνθεσης του εξαιρετικού ψηφιδωτού των πολιτισμών αλλά και κατανόησης του τρόπου έκφρασης των σημερινών αμερικανών σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής τους, ο επιστημονικός κόσμος αλλά και οι δυτικές κοινωνίες, ανακαλύπτουν από την αρχή την πλούσια πολιτισμική πορεία που διακόπηκε βίαια με την εισβολή των κονκισταδόρες. Μέχρι πριν λίγα χρόνια, για τον περισσότερο κόσμο ο πολιτισμός ήταν ευρωκεντρικός και με γνωστούς, μπορούμε να πούμε και αποδεκτούς, τον κινέζικο και αιγυπτιακό πολιτισμό. Ούτε λόγος για πολιτισμό στην Αμερική, που θεωρείτο, ακόμη και για μερίδα επιστημόνων, ανύπαρκτος. Τα τελευταία χρόνια οι πολιτισμοί εκεί έχουν κινήσει το ενδιαφέρον για επιστημονικούς αλλά και πολιτικούς λόγους, και γίνεται προσπάθεια συστηματικής έρευνας αλλά και προβολής τους.

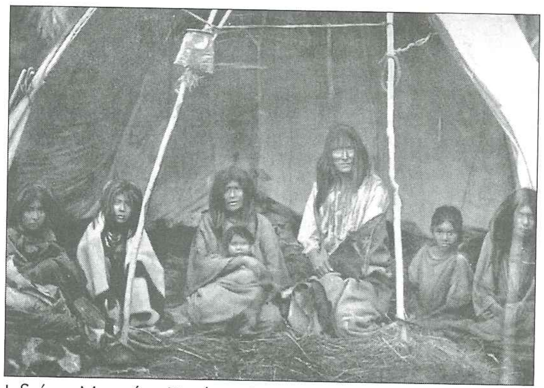
Η ύπαρξη του ανθρώπου στην αμερικανική ήπειρο είναι τόσο παλιά όσο και ο άνθρωπος. Η πορεία του ξεκινά από τον βορρά και φτάνει μέχρι κάτω, τον νότο αφήνοντας παντού τα ίχνη του. Η μετανάστευση έγινε μέσω του Βερίγγειου πορθμού και από τότε σε μια μακρά πορεία κατοικήθηκε όλη η ήπειρος. Οι ποικίλες και διάφορες φυλές που εξελίχτηκαν στην ήπειρο έχουν ταξινομηθεί γλωσσολογικά, γεωγραφικά κ.λπ. και παρουσιάζουν χαρακτηριστικά διαφορετικά μεταξύ τους, κυρίως οι φυλές που έζησαν στη Βόρεια Αμερική μέχρι τον ποταμό Ρίο Γκράντε σε σχέση με εκείνες νότια του ποταμού.

Βόρεια Αμερική

Σύμφωνα με τις παραπάνω ταξινομήσεις, στη Βόρεια Αμερική έχουμε φυλετικές ομάδες όπως την **Ασαπάσκαν,** η οποία απλώθηκε με παρακλάδια σε μεγάλη έκταση, και φτάνοντας έως το Νέο Μεξικό, μετεξελίσσεται σε διάφορες ομάδες, όπως Απάτσι, Ναβάχο και Λίπαν, των οποίων τα έθιμα, η γλώσσα και οι κοινωνικές συνθήκες εξαρτιόνταν από το κλίμα και το περιβάλλον. Άλλη σημαντική ομάδα είναι οι **Ιροκουά,** παρακλάδι της οποίας είναι οι Τσερόκι που κατοικούσαν στις κοιλάδες του ανατολικού Τενεσί. Οι **Αλγκονκίνοι,** γεωργικός και μόνιμα εγκατεστημένος λαός, καλλιεργούσαν καλαμπόκι και άγριο ρύζι, χρησιμοποιούσαν λιπάσματα από στάχτες και κοχύλια, φτυάρια και τσάπες, κατεργάζονταν τα δέρματα των ελαφιών και κατασκεύαζαν πολυτελείς μανδύες από φτερά. Διέθεταν ένα σύστημα γραφής με εικόνες και είχαν όλα τα προσόντα για να αναπτύξουν πολιτισμό αντίστοιχο με των φυλών του Μεξικού. Σε αυτούς περιλαμβάνονται οι Μαυροπόδαροι, οι Αράπαχο, οι Τσεγιέν στην ανατολική πλαγιά των Βραχωδών Ορέων, οι Τσιπγουέι, οι Κρι, οι Κίπακου, οι Μοϊκανοί, οι Σαονί κ.ά. σε διάφορες περιοχές. Άλλες φυλετικές ομάδες είναι οι **Μουσκχόγκεαν,** γεωργικός λαός με μόνιμη εγκατάσταση σε χωριά με οικήματα, οι **Σιού ή Ντακότα,** με σωματική και νοητική υπεροχή από οποιαδήποτε άλλη δυτική φυλή και απαράμιλλο θάρρος, οι **Κάντοαν,** καλλιεργητές και κυνηγοί με κύριες ασχολίες την κεραμική και τη βυρσοδεψία, οι **Σοσόνοι,** που τρέφονταν με ρίζες και ήταν συγγενείς με τη φυλή των Αζτέκων.

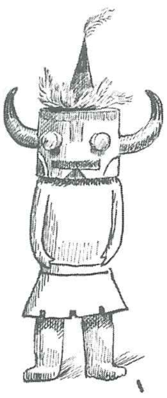
Οι **κατοικίες** τους ήταν κοινοβιακές και ατομικές ή οικογενειακές. Οι πρώτες (πουέμπλο), σε ποικίλα σχήματα από πέτρα, πλίθες και κονίαμα, εμφανίζονται από την προϊστορική εποχή, αλλά υπάρχουν και σκηνές από δέρμα, καλύβες από χαμόκλαδα, χώμα και φλοιούς, ενώ, κατά κανόνα οι οικοδόμοι ήταν γυναίκες. Παρόλο που δεν γνώριζαν τη χρήση του τετραγώνου, του νήματος της στάθμης και της μονάδας μέτρησης, οι κατοικίες τους ήταν συμμετρικές και με σωστές αναλογίες και έχουν βρεθεί αρχαίες τοιχοποιίες, που μέχρι σήμερα το αρμολόγημά τους δεν έχει ραγίσει. Το **κυνήγι** είχε μετατραπεί σε τέχνη καθώς ήταν στενά συνδεδεμένο με την επιβίωσή τους και εμπορεύονταν το περίσσευμα των δερμάτων και των γουνών. Η **ενδυμασία** τους διέφερε ανάλογα με τη φυλή και τις κλιματολογικές συνθήκες, ήταν πρωτότυπη και ενδιαφέρουσα και αποτελούνταν από δέρμα, φλοιούς, φτερά, τρίχες, γούνα, μαλλί προβάτου ενώ κατασκευαζόταν και από τα δύο φύλα. Το **βάψιμο του προσώπου** έμοιαζε με καλειδοσκόπιο και, ενώ τα σχέδια ήταν θέμα προσωπικής αισθητικής, παρόμοια με αυτά των μοκασινιών, των ζωνών κ.λπ., υπήρχε συμβολισμός των χρωμάτων. Το κόκκινο, για παράδειγμα, ήταν το χρώμα της χαράς και της γιορτής. Η **τέχνη** δεν ήταν υλιστική, αλλά συμβολική και μυθολογική. Δείγματά της υπάρχουν ως ζωγραφιές και σχέδια στους τοίχους και στα δέρματα των κατοικιών. Η κεραμική, με διακόσμηση εγχάρακτη και στικτή, είναι κοινή στις περισσότερες φυλές και η γλυπτική, περίτεχνη και πολύπλοκη σε πέτρινα, ξύλινα και πήλινα αντικείμενα, φανερώνει ιδιαίτερη δεξιοτεχνία. Η υφαντουργία και η χειροτεχνία με χάντρες και φτερά δείχνουν υψηλή αισθητική.

Ινδιάνοι Μπανόκ, Αϊντάχο, 1890

Απάτσι στη Σάντα Φε, 1890

Προκολομβιανή Μεσοαμερική

Η παλαιότερη ημερολογιακή επιγραφή σε πέτρα στη Μεσοαμερική χρονολογείται το 600 π.Χ.

Αρχαϊκή περίοδος, 7.000-2.000 π.Χ.: ομάδες νομάδων κυνηγών-συλλεκτών αρχίζουν σταδιακά καλλιέργειες καλαμποκιού, φασολιού, αβοκάντο και εκτροφή σκύλων και γαλόπουλων. Πρώτοι μόνιμοι οικισμοί από καλύβες και ανάπτυξη θρησκευτικών ιδεών και λατρειών που αποτέλεσαν τα θεμέλια των μελλοντικών πολιτισμών.

Προκλασική ή Διαπλαστική Περίοδος, 1500-200 π.Χ.: πολιτισμός των Ολμέκων, με εμφάνιση των πρώτων τελετουργικών κέντρων με πέτρινα κτίρια και εμφάνιση δομής της κεντρικής πολιτικοθρησκευτικής εξουσίας. Μνημειώδη γλυπτά και κεραμικά.

Κλασική Περίοδος, 200 π.Χ.-900 μ.Χ: ίδρυση του Μόντε Αλμπάν, σημαντικού κέντρου στη σημερινή περιοχή Οαχάκα του Μεξικού (500 π.Χ.). Ανάπτυξη του πολιτισμού των Σαποτέκων (600 π.Χ.-800 μ.Χ.), με μεγάλης σπουδαιότητας πολιτιστικά χαρακτηριστικά (γραφή, μαθηματικά, ημερολόγιο και αρχιτεκτονικά μνημεία). Ανάπτυξη του πολιτισμού της Τεοτιουακάν (200 -900 μ.Χ.), μεγάλου αστικού κέντρου στο κεντρικό Μεξικό με εκπληκτικό μέγεθος και πολύτιμα θρησκευτικά μνημεία. Αποτέλεσε το πιο σημαντικό κέντρο της λατρείας της Μεγάλης Θεάς και του Φτερωτού Ερπετού. Ανάπτυξη του πολιτισμού Ελ Ταχίν (250-900 μ.Χ.) στην παράκτια περιοχή με πληθώρα γηπέδων για παιχνίδι με μπάλα. Πολιτισμός των Μάγια (250-950 μ.Χ.), με μνημειώδη γλυπτική, γραφή και ημερολογιακούς υπολογισμούς και ανάπτυξη πανίσχυρων και καλά οργανωμένων πόλεων-κρατών.

Κεραμικό κύπελο με γαλάζιο κολιμπρί, Μιξτέκων από τη Ζαατσίλα

Στη Μεσοαμερική το παιχνίδι της μπάλας συμβόλιζε τον ατέρμονο πόλεμο ανάμεσα στις δυνάμεις του φωτός και του σκότους. Καταγραφές του εμφανίζονται από την εποχή των Ολμέκων, το 2.000 π.Χ. έως την εμφάνιση των κατακτητών. Η μπάλα ήταν από συμπαγές καουτσούκ.

Γλυπτό που αναπαριστά τον «Παλαιό θεό» Χουεχουετεότλ, Αζτέκοι

Μετακλασική Περίοδος, 950 -1500 μ.Χ.: παρακμή των πεδινών πόλεων των Μάγια. Τα κέντρα του Γιουκατάν περνούν μια λαμπρή περίοδο υπό την πολιτιστική και γενικότερη επιρροή της φυλετικής ομάδας των Τολτέκων, οι οποίοι ιδρύουν την πρωτεύουσά τους στην Τούλα. Η Τσιτσέν Ιτσά έγινε η σημαντικότερη πόλη. Κατάκτηση των Κιτσέ Μάγια από τους Ισπανούς στη μάχη του Ουτατλάν, το 1524.

Οι Αζτέκοι, 1200-1521 μ.Χ.: Μια ομάδα ανθρώπων που μιλούσαν τη ναουάτλ κατέλαβαν τη λίμνη Τεσκόκο και ίδρυσαν πάνω σε ένα νησί την περίφημη

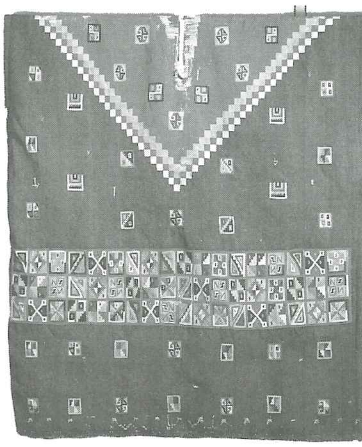
πρωτεύουσά τους, της Τενοτστιτλάν (1.345 μ.Χ.). Ήταν οι Μεχίκα που έγιναν γνωστοί ως Αζτέκοι. Η αυτοκρατορία που ίδρυσαν έφτασε στη μεγαλύτερη ακμή της υπό την ηγεσία του Μοκτεσούμα Β΄ και κατέρρευσε το 1519 με την άφιξη των κοκινσταδόρες που είχαν επικεφαλής τον Έρνάν Κορτές. Οι λαοί που ήταν υποτελείς στην αυτοκρατορία των Αζτέκων υποτάχτηκαν στην ισπανική κυριαρχία.

Τοιχογραφία ιερέα με στολή ιαγουάρου, Κακάξτλα (650-900 μ.Χ.)

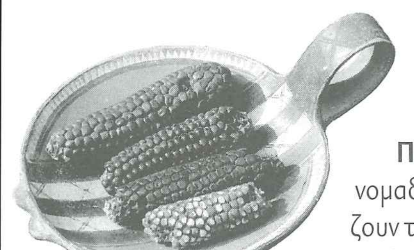
Καραϊβική

Η αρχαιότερη παρουσία ανθρώπου χρονολογείται πριν από 7.000 χρόνια. Οι **Ταΐνο** ήταν οι πρώτοι ιθαγενείς της ηπείρου που είδε ο Κολόμβος και το πλήρωμά του στις 12 Οκτωβρίου του 1492 και τους ονόμασε Ινδιάνους. Είναι φιλήσυχοι και παίζουν παιχνίδια με μπάλα. Άλλες φυλετικές ομάδες είναι οι **Καρίμπ** και οι **Σιμπονέι**.

Ούνκου, ορθογώνιος χιτώνας ανδρών των ΄Ινκα

Το αρχαιότερο τεμάχιο υφασμένων ινών βρέθηκε στο Περού (3.500 π.Χ.). Έναρξη καλλιέργειας βαμβακιού (2.500 π.Χ.).

Νότια Αμερική

Α. Πολιτισμοί των Άνδεων

Προκεραμική Περίοδος, 4000-1800 π.Χ.: νομαδικές ομάδες κυνηγών-συλλεκτών αρχίζουν τις καλλιέργειες και την εκτροφή ζώων. Οι ανακαλύψεις συλλογικών τάφων και τελετουργικών κέντρων μαρτυρούν οργανωμένη κοινωνία, από την οποία, ενώ δεν έχουν βρεθεί ίχνη κεραμικής, διασώθηκαν θαυμάσια δείγματα υφαντικής τέχνης.

Πρώιμη Κεραμική Περίοδος, 1800-900 π.Χ.: ανάπτυξη τεχνών και τεχνικής των κτιρίων. Στον αρχαιολογικό χώρο του Γκαραγκάι βρίσκουμε τα πρώτα δείγματα πολύχρωμων τοιχογραφιών. Κατασκευή πήλινων και κεραμικών αγγείων.

Το Πρώτο Στάδιο, 900-200 π.Χ.: γέννηση και εξάπλωση μεγάλων λατρειών, θρησκευτικό κέντρο Τσαβίν ντε Ουάνταρ με ογκώδεις μονόλιθους σκαλισμένους και λαξευμένους, εξάπλωση της μεταλλοτεχνίας.

Η ανακάλυψη του βασιλείου των Ίνκας και η γρήγορη και βάναυση κατάκτησή του εντυπωσίασαν βαθιά την Ευρώπη. Οι απόγονοι των Ίνκας αντιπροσωπεύουν σήμερα την πιο πολυάριθμη και την πιο συνεκτική ιθαγενή ομάδα της Βόρειας και Νότιας Αμερικής

Πρώιμη Ενδιάμεση Περίοδος, 200 π.Χ.-700 μ.Χ.: τοπικισμός και διάσπαση σε αντίστοιχα «βασίλεια» ή «κράτη» όπως των Μότσε και Νάσκα, σημαντικά αναπτυγμένες κοινωνίες.

Το Μέσο Στάδιο, 700-1000 μ.Χ.: φάση ενοποίησης στην πολιτική και πολιτιστική αυτοκρατορία των Χουαρί. Εμφάνιση οδικού δικτύου και αμυντικών τειχών και πόλεις με μεγαλοπρεπή γλυπτά, πολύχρωμα κεραμικά και περίτεχνα υφάσματα.

Τελευταία Ενδιάμεση Περίοδος, 1000-1450 μ.Χ.: εμφάνιση νέων πολιτισμών. Βασίλειο του Τσιμού και ανάπτυξη της τεράστιας πόλης Τσαν Τσαν. Επεξεργασία χρυσού, αργύρου, χρήση φτερών και εκλεπτυσμένη υφαντική τέχνη.

Το Τελευταίο Στάδιο, 1450-1533 μ.Χ.: τελευταία μεγάλη ενοποιητική δύναμη η αυτοκρατορία των Ίνκα-Ταουαντινσούγιου. Με αυστηρά οργανωμένο κράτος και ισχυρό στρατό, κυριάρχησαν σε μεγάλο αριθμό λαών και δημιούργησαν μια τεράστια αυτοκρατορία με μεγαλιθικές κατασκευές. Τελευταίος αυτοκράτορας ο Ίνκα Αταουάλπα (1533).

Κεραμικό αγγείο με άτομο που κοιμάται. Πολιτισμός Μάτσε, Περού.

Άλλες σημαντικές φυλές

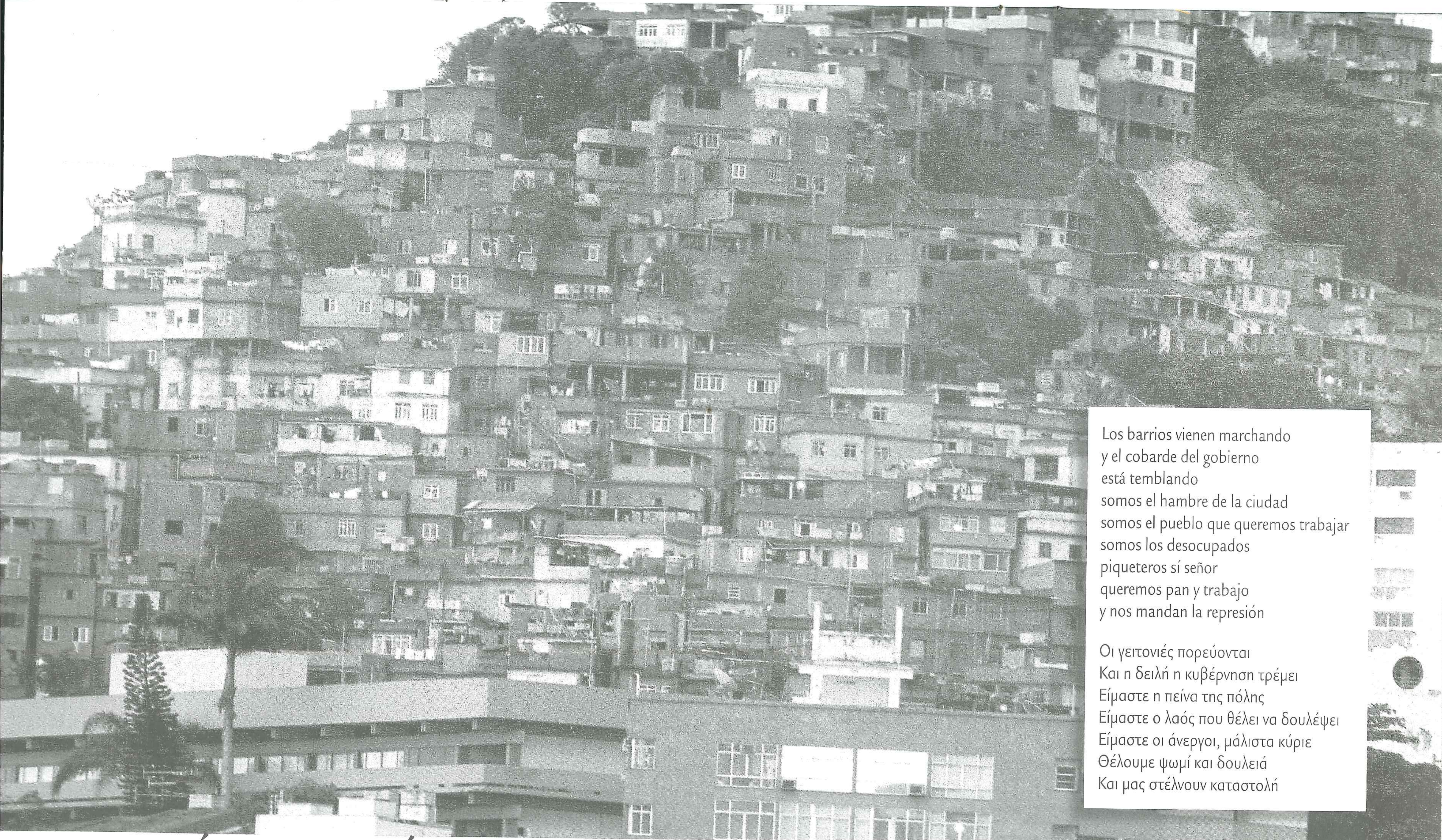
Στην υπόλοιπη Νότια Αμερική αναπτύχθηκαν διάφορες φυλετικές ομάδες, όπως οι **Ντιαγίτα** (πολύπλοκα κτίρια και αγροτικές τεχνικές με αρδευτικό σύστημα και κεραμική με προτίμηση στο λευκό, κόκκινο και μαύρο χρώμα). Οι **Γκουαρανί** είναι μια σημαντική ομάδα (ζούσαν σε κοινοτικά σπίτια, χρησιμοποιούσαν τόξα και ήταν εξαιρετικοί στην τέχνη της κεραμικής). Οι **Μαπούτσε-Αραουκάνοι** ήταν αγρότες, κυνηγοί, υφαντουργοί, κεραμίστες. Οι **Όνας** στο άκρο της ηπείρου. Οι φυλές του **Ράπα Νούι** με τα περίφημα πέτρινα αγάλματα moai και τα ahu τους.

Ιωάννα Βίτσου

Η «Ιερή πόλη του Καράλ» είναι η αρχαιότερη πόλη της Αμερικής η οποία δημιουργήθηκε πριν από 4600 χρόνια στο Περού.

Μερικές από τις πηγές:

- «CONTRA CUMBRE», *Κίνημα ινδιάνων Tupac Katari (Βολιβία) -Συμβούλιο όλων των εδαφών Mapuche (Χιλή) - Συμβούλιο των οργανώσεων Mayas (Γουατεμάλα) - Ένωση των Kunas για τη γη (Παναμάς)*, Εναλλακτικές Εκδόσεις 8, Αθήνα 1993.
- *Οι Ινδιάνοι Mapuche στη Χιλή και την Αργεντινή*, Εναλλακτικές Εκδόσεις - Νότιος Άνεμος Νο 17, Αθήνα 2001.
- *Chiapas Εξεγερμένοι Ινδιάνοι στα Βουνά του Μεξικάνικου Νότου*, Εναλλακτικές Εκδόσεις - Νότος Νο 12, Αθήνα 1996.
- Mitraux Alfred, *Οι Ίνκας- Ιστορία και Πολιτισμός*, Εναλλακτικές Εκδόσεις / Γη των Ανθρώπων 2, Αθήνα 1997.
- Townsend R., *Οι Αζτέκοι*, Εκδόσεις Δελφίνι, Αθήνα 1997.
- Spence L., *Ινδιάνοι- Φυλές Έθιμα και Ιστορία*, εκδόσεις Ιάμβλιχος, Αθήνα 1995.
- Rieder H., *Ινδιάνοι*, «Νέα Σύνορα» Α. Α. Λιβάνη, Αθήνα 1984.
- Rainer F., "Έρημος Ατακάμα», *Γαιόραμα* έτος 100 - τεύχος 530 (Ιανουάριος - Φεβρουάριος 2003), 36-57.
- Λονγκένα Μ., Γουόλτερ Ά., *Ίνκα Λαοί και Πολιτισμοί των Άνδεων*, Εκδόσεις Ι. Καρακώτσογλου, Αθήνα 2000.
- Λονγκένα Μ., *Μάγια και Αζτέκοι Ιστορία και Πολιτισμός των Προκολομβιανών Λαών του Αρχαίου Μεξικού*, Εκδόσεις Ι. Καρακώτσογλου, Αθήνα 2002.
- Bökemeir R., «Η ανακάλυψη της Αρχαιότερης πόλης της Αμερικής», *Γαιόραμα* έτος 110 τεύχος 630 (Σεπτέμβριος - Οκτώβριος 2004).
- Lerche P., "Tumbas en Busca de las Pérdidas del Pueblo Peruano de las Nubes", *National Geographic* (Septiembre 2000), 64-81.
- Στο wikipedia.org, http://en.wikipedia.org/wiki/americas, 02/02/2006.

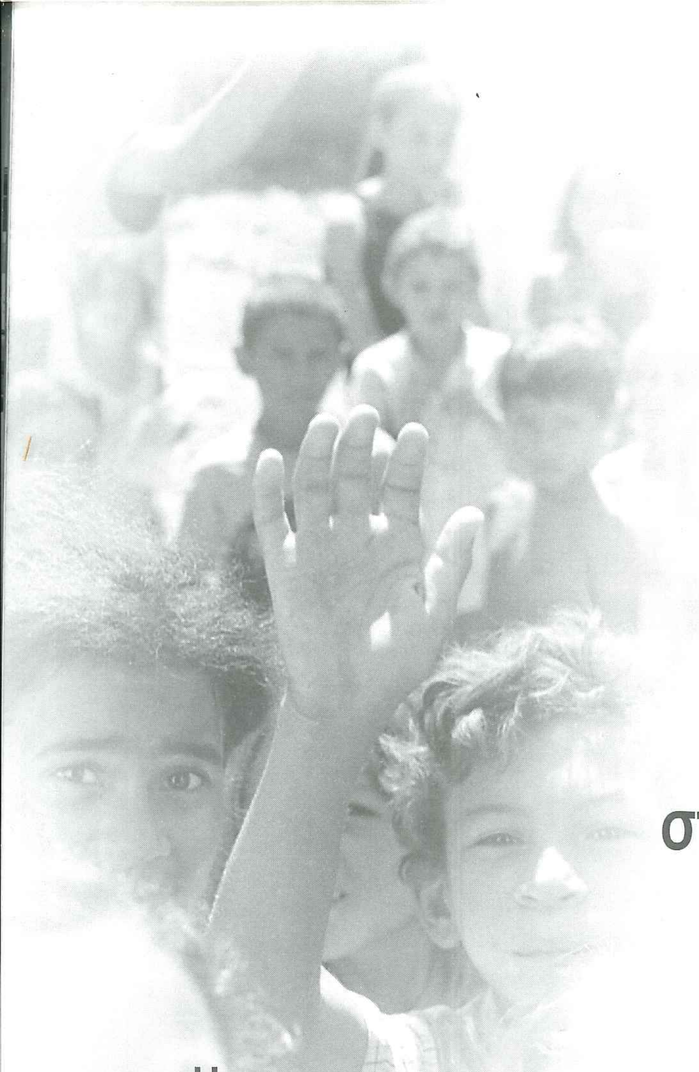

Los barrios vienen marchando
y el cobarde del gobierno
está temblando
somos el hambre de la ciudad
somos el pueblo que queremos trabajar
somos los desocupados
piqueteros sí señor
queremos pan y trabajo
y nos mandan la represión

Οι γειτονιές πορεύονται
Και η δειλή η κυβέρνηση τρέμει
Είμαστε η πείνα της πόλης
Είμαστε ο λαός που θέλει να δουλέψει
Είμαστε οι άνεργοι, μάλιστα κύριε
Θέλουμε ψωμί και δουλειά
Και μας στέλνουν καταστολή

οι γειτονιές των φτωχών

ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ ΣΤΙΣ ΓΕΙΤΟΝΙΕΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ • **ΜΕΞΙΚΟ** 25 ΧΡΟΝΙΑ ΣΑΝΤΟ ΝΤΟΜΙΝΓΚΟ • ΟΙ ΘΥΛΑΚΟΙ ΤΩΝ ΚΟΛΑΣΜΕΝΩΝ ΣΤΑ ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΦΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΠΙΔΑΣ • **ΒΡΑΖΙΛΙΑ** ΟΙ ΦΑΒΕΛΕΣ ΤΟΥ ΡΙΟ • **ΒΕΝΕΖΟΥΕΛΑ** Η ΠΑΤΡΙΔΑ ΑΡΧΙΖΕΙ ΣΤΑ ΜΠΑΡΡΙΟΣ • **ΧΙΛΗ** ΟΙ ΠΟΜΠΛΑΣΙΟΝΕΣ ΤΗΣ ΧΙΛΗΣ • **ΜΕΞΙΚΟ** ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΠΟΛΗΣ ΤΟΥ ΜΕΞΙΚΟΥ • **ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ** ΠΙΚΕΤΕΡΟΣ: ΔΙΕΚΔΙΚΩΝΤΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑ, ΕΠΙΝΟΩΝΤΑΣ ΤΗ ΓΕΙΤΟΝΙΑ • **ΑΪΤΗ** ΑΝΟΙΓΟΝΤΑΣ ΤΙΣ ΠΟΡΤΕΣ ΤΗΣ ΚΡΕΟΛΙΚΗΣ ΑΪΤΗΣ • **ΗΠΑ** ΤΟ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΟΝΕΙΡΟ • **ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ** ΟΙ ΤΑΙΝΙΕΣ ΤΩΝ ΠΑΡΑΓΚΟΥΠΟΛΕΩΝ - ΟΙ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΟΥ ΔΡΟΜΟΥ

μια ιστορία των λέξεων στις γειτονιές του κόσμου

Η πολυμορφία των γειτονιών των πόλεων του κόσμου που χτίστηκαν «αυθόρμητα» από τους κατοίκους τους, αρχικά τουλάχιστον για δική τους χρήση, είναι τέτοια που θα μπορούσαμε να γράψουμε άπειρους τόμους -ήδη, άλλωστε, έχουν γραφτεί πολλοί. Η σύγχυση των όρων που επικρατούν στη διεθνή βιβλιογραφία είναι επίσης τεράστια και αντανακλά, από τη μια, τις πολύμορφες διαδικασίες με τις οποίες έχουν δημιουργηθεί οι συνοικίες αυτές, που διαφέρουν από χώρα σε χώρα, από πόλη σε πόλη, αλλά και από συνοικία σε συνοικία, και, από την άλλη, τις διαφορετικές αντιλήψεις που τις έχουν χαρακτηρίσει.

Σε κάθε χώρα τα ονόματα είναι αρκετά. Σημειώνουμε μερικά: **Gecekondus** (Τουρκία), **ashaw'i** (Αίγυπτος), **borgata** (Ιταλία), **chabolas** (Ισπανία), **bairros clandestinos** (Πορτογαλία), **favelas** (Βραζιλία), **tugurios** (Εκουαδόρ), **asentamientos irregulares, colonias proletarias, ciudades perdidas** (Μεξικό), **slums** (ΗΠΑ), **bidonvilles** (Γαλλία).

Αυτός ο τύπος συνοικιών χαρακτηρίζει αρχικά τις μεγάλες μεσογειακές πόλεις και αυτές της Λατινικής Αμερικής. Πρόσφατα συναντιούνται μαζικά σε αφρικάνικες και ασιατικές πόλεις ενώ αποτελεί περιθωριακό φαινόμενο στις πόλεις της Βόρειας Ευρώπης και των ΗΠΑ. Σήμερα, πάνω από ένα δισεκατομμύριο άτομα ζουν σε πρόχειρα χτισμένες κατοικίες δηλαδή ο ένας στους τρεις κατοίκους αστικών κέντρων του πλανήτη. Το φαινόμενο αυτό είναι πολύ διαδεδομένο στις πόλεις του Νότου, όπου το 40% του πληθυσμού των πόλεων ζει σε τέτοιες συνθήκες. Συνολικά, περισσότεροι από το 70% των κατοίκων αυτών των πόλεων έχουν περάσει από «αυθόρμητα γεννημένες συνοικίες». Μπορεί πολλοί απ' αυτούς να ζουν σήμερα σε καλύτερες συνθήκες, οι μνήμες όμως καταγράφονται...

Στη Λατινική Αμερική, η δημιουργία αυτών των συνοικιών είναι ιστορικά συνυφασμένη με τα μεγάλα ρεύματα βίαιης αστικοποίησης. Για πολλά χρόνια επισήμως θεωρούνταν ως **περιθωριακές συνοικίες** που «πρέπει να εξαλειφθούν όσο ο τόπος θα αναπτύσσεται», κάτι που, φυσικά, δεν ίσχυε: η πλειοψηφία των κατοίκων αυτών των συνοικιών αποτελούσε το σημαντικότερο εργατικό δυναμικό της πόλης που ανανεωνόταν συνέχεια και στήριζε την οικονομία της χώρας.

Σε αυτή την ιδέα του «περιθωρίου» στηρίχθηκε και η θεωρία της **«κουλτούρας της αθλιότητας»**. Παρότι για την εποχή της (1961), είχε πολύ θετικά στοιχεία ως προσέγγιση μια και καταδείκνυε την ύπαρξη αυτών των -ανύπαρκτων μέχρι τότε για τις κυβερνήσεις- συνοικιών, η θεωρία αυτή έφτασε μέχρι το σημείο να χρησιμοποιηθεί για τον κοινωνικό και ηθικό στιγματισμό της ζωής σε αυτές τις συνοικίες (ειπώθηκε μέχρι και ότι οι κάτοικοι δεν γνωρίζουν τι θα πει αγάπη!!!) καθώς και ως περιτύλιγμα για την **ποινικοποίηση** και καταστολή τους. Η καταστολή έγινε πιο έντονη όταν ορισμένα δικτατορικά καθεστώτα θέλησαν να «τελειώσουν» ολοκληρωτικά με κινήματα που γεννήθηκαν εκεί, γκρεμίζοντας, στο όνομα της υγιεινής της πόλης, ολόκληρες συνοικίες.

Στον αντίποδα αυτής της θεώρησης αναπτύχθηκε μια άλλη, αυτή της **κουλτούρας της αντίστασης**. Αναζητούσε εκείνες τις διαδικασίες γένεσης κοινωνικών κινημάτων και άλλων τρόπων συλλογικής ζωής που θα μπορούσαν να αποτελέσουν σπέρματα συνολικότερης κοινωνικής αλλαγής. Η προσέγγιση αυτή έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και έχει ρίζες στις απόψεις πολλών και διαφορετικών συγγραφέων (π.χ. Λεφέβρ, Καστέλς, Σάντος κ.ά.).

Οι προσεγγίσεις αυτές ανέδειξαν μια νέα πραγματικότητα των συνοικιών αυτών, οι οποίες την περίοδο 1968-1988 εξαπλώθηκαν σε πολλές χώρες και οργανώθηκαν σε ένα ισχυρό παν-λατινοαμερικανικό συντονιστικό που αντιδρούσε σοβαρά στη μαζική καταστολή. Η απόφαση της γραμματείας Habitat του ΟΗΕ, «για το δικαίωμα στην κατοικία» το 1976, που κάλεσε τις κυβερνήσεις να ενισχύσουν, με υποδομές και δάνεια, τους κατοίκους αυτών των συνοικιών και να μην προβούν σε καταστρο-

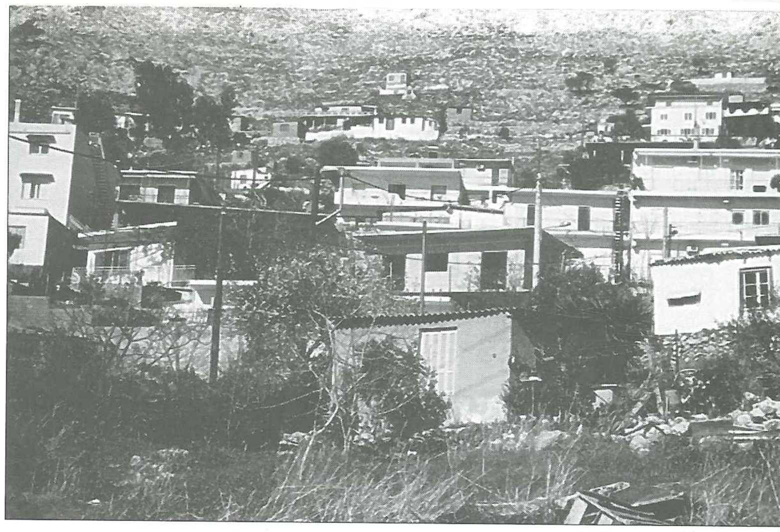
φή των κατοικιών τους, αποτελεί ίσως την πιο σημαντική διεθνή στροφή σχετικά με το θέμα.

Η απόφαση αυτή, που ήρθε μετά από πολλές κοινωνικές και πολιτικές πιέσεις, πάρθηκε για να απαντήσει άμεσα στο τεράστιο υπαρκτό πρόβλημα της μαζικής και γρήγορης αστικοποίησης. Άνοιξε όμως το δρόμο στη μαζικοποίηση του φαινομένου. Η στρεβλή ερμηνεία της απόφασης, σε όλες σχεδόν τις χώρες, οδήγησε στην πολιτική του «άστο να γίνει, άστο να το πληρώσουν». Μετά από σοβαρή κριτική, αριστερών κυρίως δυνάμεων, η απόφαση του ΟΗΕ μετεξελίσσεται στο **«δικαίωμα στην αξιοπρεπή κατοικία»** (1993), που περιλαμβάνει και θέματα εργασίας, μετακίνησης, περιβάλλοντος, καθώς και διαδικασιών συμμετοχής στις αποφάσεις. Τελευταία (2005), η ιδέα αυτή διευρύνεται σε μια πιο συνολική αντίληψη δικαιωμάτων, που περιλαμβάνεται στη **«Χάρτα για το δικαίωμα στην πόλη»**.

Η αναγνώριση της ύπαρξης αυτών των συνοικιών, που, μέχρι πρότινος, δεν αναφέρονταν ούτε στους χάρτες, είναι εδώ και 30 χρόνια γεγονός, αλλά ο καθορισμός τους παραμένει ένα ζήτημα συγκεχυμένο. Επίσημα, ο ΟΗΕ χρησιμοποίησε τον όρο **«αυθόρμητες συνοικίες»** για να περιγράψει μια τεράστια γκάμα συνοικιών, που ξεφεύγουν από τους «επίσημους» τρόπους παραγωγής κατοικίας. Τον ορισμό αυτό τον χρησιμοποίησαν διάφορες κυβερνήσεις κατά βούληση. Άλλοτε τις παρουσιάζουν ιδιαίτερα εκτεταμένες, συμπεριλαμβάνοντάς τες όλες (όταν π.χ. αναφέρονται σε μια άλλη χώρα ή όταν πρόκειται να λάβουν επιδοτήσεις) και άλλοτε ανύπαρκτες (όταν πρόκειται για το πολιτικό προφίλ προς τα έξω και τη δικαιολόγηση μιας θέσης ανάμεσα στις «αναπτυγμένες χώρες»).

Στην Ελλάδα, οι συνοικίες αυτές είχαν διαφορετικές ονομασίες, ανάλογα με το ποιοτικό χαρακτηριστικό που τόνιζαν οι εκάστοτε συγγραφείς: «αυθαίρετα», «εκτός σχεδίου», «παραγκουπόλεις», «φτωχογειτονιές», «τενεκεδουπόλεις», «καταλήψεις γης», «λαϊκές συνοικίες», «περιθωριακές συνοικίες» ή «γειτονιές στην άκρη της πόλης» κ.λπ. Φυσικά, κάθε μία από τις λέξεις αυτές υποδηλώνει και μια άλλη χωρική ενότητα, αφού αντιστοιχεί σε άλλα χαρακτηριστικά. Όπως είναι γνωστό, τα **αυθαίρετα** αφορούν σήμερα μια τεράστια γκάμα κατασκευών που περιλαμβάνει από τις βίλες και τις βιοτεχνίες μέχρι τις παράγκες, τα φτωχόσπιτα και ολόκληρες περιοχές κατοικίας των ελληνικών πόλεων, που χτίζονται χωρίς άδεια από την Πολεοδομία. Ο όρος, όμως, χρησιμοποιήθηκε πολύ μεταξύ 1965-1985 για να περιγράψει κυρίως τις συνοικίες λαϊκής αυτοκατασκευής. Αλλά και αυτή η ίδια η σχέση με την πολεοδομική νομοθεσία είναι αμφιλεγόμενη στις περισσότερες χώρες, όπως και στη δική μας, όπου το μεγαλύτερο μέρος της πόλης είναι συνήθως χτισμένο «εκτός σχεδίου πόλης». Αντίστοιχα, η λέξη **παραγκούπολη** ή **τενεκεδούπολη** αφορά, κυρίως, ένα πρώτο στάδιο των αυθόρμητα γεννημένων συνοικιών που περιγράψαμε παραπάνω, που σύντομα αλλάζει. Οι εφημερίδες, όμως, των δεκαετιών '70 και '80, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο Μεξικό (με ελάχιστες εξαιρέσεις), προτιμούσαν να χρησιμοποιούν αυτή την ονομασία όταν περιέγραφαν το Νέο Δελχί και την απέφευγαν σε περιπτώσεις της ίδιας τους της χώρας.

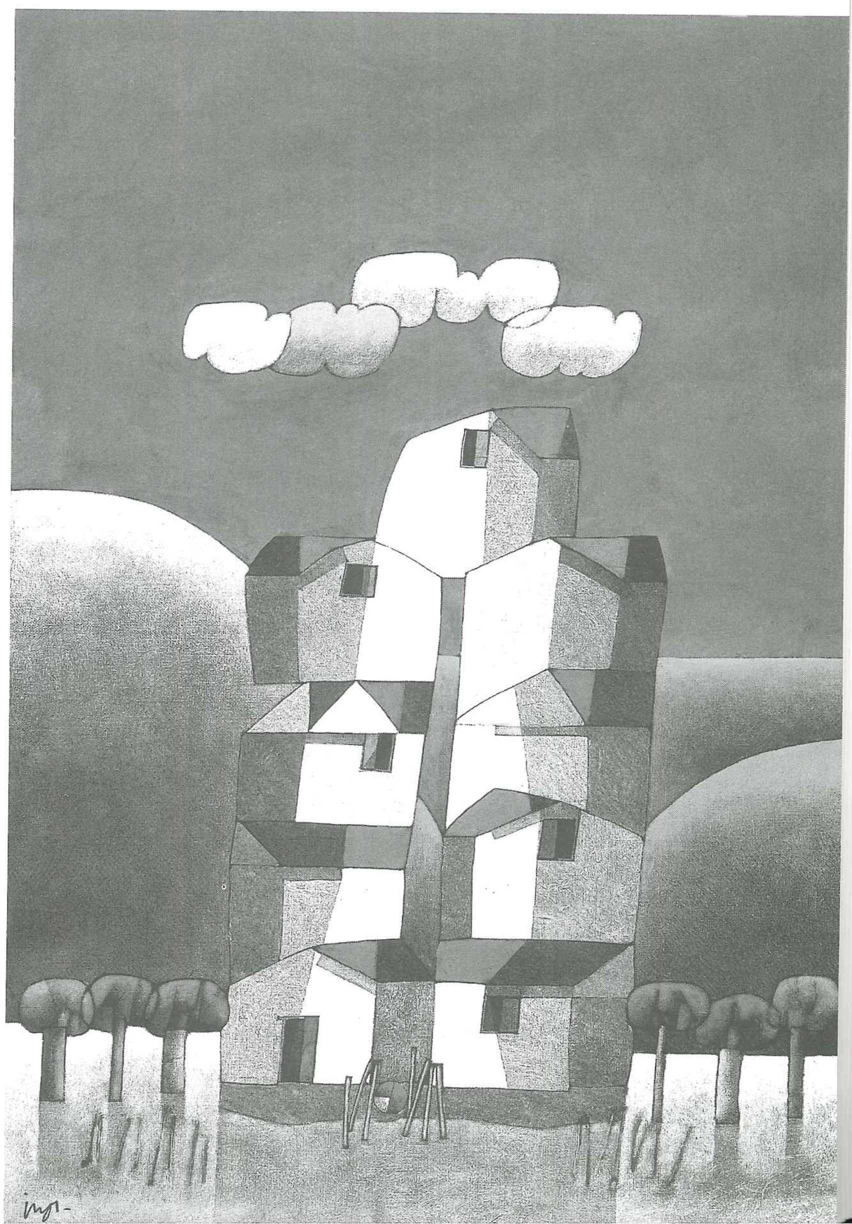
Η συζήτηση για τα κοινωνικά χαρακτηριστικά των συνοικιών είναι επίσης τεράστια και καθρεφτίζεται στις ονομασίες: είναι άλλο να μιλάς για μια περιθωριακή συνοικία, άλλο να την κατατάσσεις ανάλογα με το εισόδημα των κατοίκων της και άλλο να της αναγνωρίζεις τα λαϊκά χαρακτηριστικά της. Και, συνήθως,

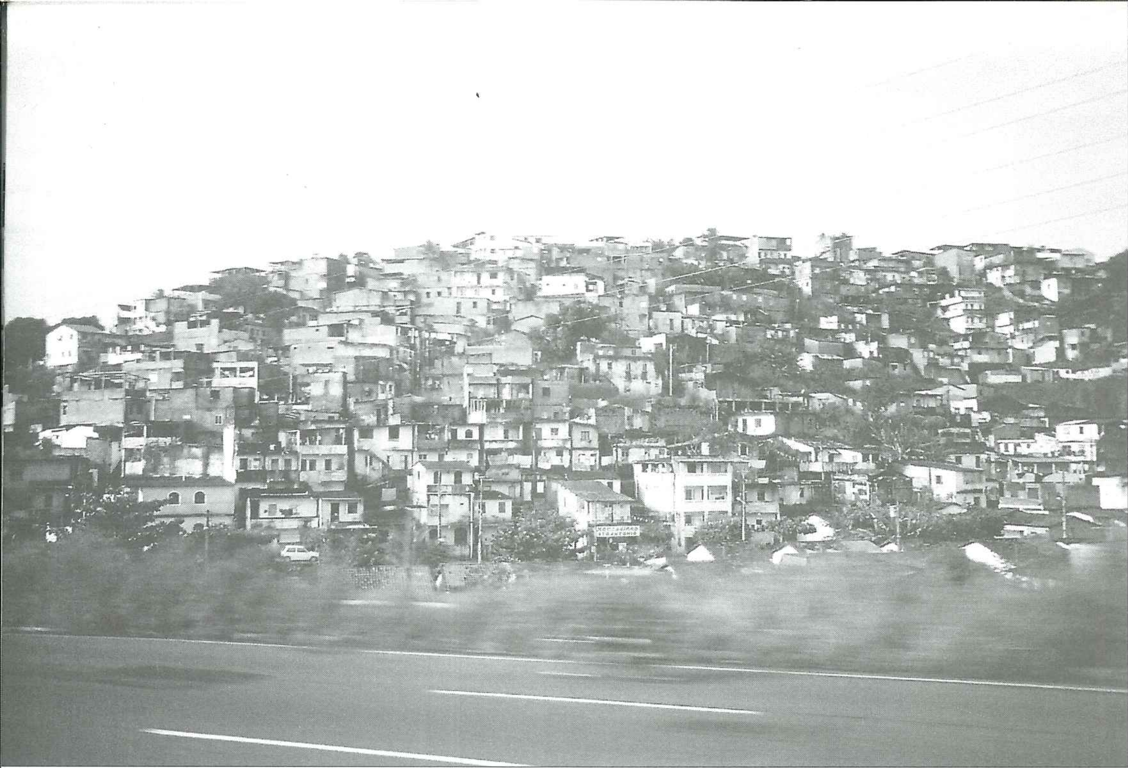
Πέραμα, Αθήνα, 2000

όσοι επιδιώκουν να δημιουργήσουν φόβο ή απέχθεια γι' αυτές τις γειτονιές προβάλλουν μόνο τη μια πλευρά τους: αυτή της ανεργίας και της εγκληματικότητας, που τη συνδυάζουν με τη φτώχεια και την εξαθλίωση. Άλλοι, αυτοί που θέλουν μόνο να δικαιολογήσουν τα επαναστατικά τους οράματα χωρίς να βλέπουν τις διαδικασίες που τα γεννούν, δίνουν συχνά την εντύπωση ότι οι γειτονιές αυτές είναι κατεξοχήν χώροι κοινωνικών αντιστάσεων, πράγμα που δεν ισχύει, αφού η πλειοψηφία τους έχει δημιουργηθεί σε ένα πλέγμα κοινωνικών και πολιτικών σχέσεων, που χαρακτηρίζει το σύνολο της κοινωνίας των χωρών αυτών. Το ίδιο ισχύει για την έννοια της κατάληψης γης, που σηματοδοτεί ως διαδικασία μόνο μερικές από τις συνοικίες αυτές, που συχνά, όχι όμως και αποκλειστικά, γέννησαν και τα περισσότερα **κινήματα πόλης**.

Υποστηρίζουμε ότι ο μόνος τρόπος για να κατανοήσει κανείς τις συνοικίες αυτές, είναι η διαλεκτική προσέγγιση της εξέλιξης της

Ινος Κορράδιν, *Φαβέλας*, λάδι σε μουσαμά, 50x70

Φαβέλα στην είσοδο του Σαλβαδόρ, Βραζιλία, 2005

σχέσης τους με το ιστορικό γίγνεσθαι της κάθε χώρας ή περιοχής, καθώς και των διεθνών διαδικασιών που τις ευνόησαν ή τις περιόρισαν. Οι συνοικίες αυτές αλλάζουν γρήγορα (και οπτικά, ως «τοπία», αλλά και οικονομικά, κοινωνικά και πολιτισμικά) όπως και όλος ο κόσμος, κρατάνε όμως στοιχεία **«παράδοσης ανταρσίας»** ή **«υποτέλειας»**, που σημάδεψαν τη γέννησή τους.

Έτσι, συχνά μένουν στο μυαλό μας ως αλληγορία: μιλάμε γι' αυτές κι εννοούμε κάτι άλλο, ανάλογα με το τι ψάχνουμε... Στην πραγματικότητα, η μόνη κοινή περιγραφή τους σχετίζεται με το ίδιο το τοπίο τους, όπως το λαμβάνει ο φακός του περιηγητή: μικρές υποτυπώδεις κατοικίες σε μικρά οικόπεδα ή αγροτεμάχια, με πρόχειρα φτιαγμένους χωματόδρομους και χωρίς τις στοιχειώδεις υποδομές. Τοπίο που αλλάζει με διαφορετικούς ρυθμούς, ανάλογα με την παρέμβαση των κοινωνικών κινημάτων ή του κράτους ή στις περισσότερες περιπτώσεις των ίδιων των κατοίκων ανά οικογένεια. Είναι φανερό ότι όλη αυτή η διαδικασία, με εξαίρεση την πρώτη φάση της, τη δημιουργία αυτών των συνοικιών, δεν είναι και τόσο «αυθόρμητη». Για τον λόγο αυτό τις ονομάζουμε **«συνοικίες αυθόρμητης γένεσης»**.

Οι συνοικίες αυτές, όταν δεν γκρεμίζονται, πυκνώνουν για να καταλήξουν σε έντονα πυκνοδομημένα τμήματα της πόλης. Συχνά, όμως, κρατάνε για καιρό την κοινωνικά διαμορφωμένη εικόνα του παρελθόντος και φαντάζουν απροσπέλαστες σε όσους δεν τις γνωρίζουν. Άλλοτε τις προσπερνάμε χωρίς να γνωρίζουμε... Υπάρχουν όμως πράγματα που τις κάνουν ακόμα να ξεχωρίζουν: ένα τραγούδι, ένα γκράφιτι, μια γιορτή.

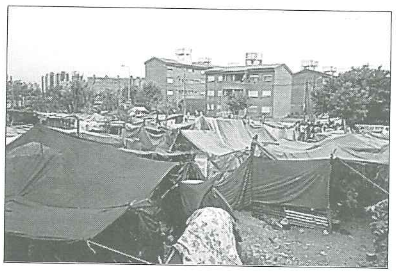
Το ενδιαφέρον των κειμένων που ακολουθούν επικεντρώνεται, φυσικά, σε εκείνες τις γειτονιές που γέννησαν σοβαρά κοινωνικά κινήματα και άφησαν πίσω τους μνήμες παράδοσης ανταρσίας. Εστιάζει επίσης σε αυτές που δημιουργούν σήμερα τέτοιες παραδόσεις και μας βοηθάνε να ονειρευόμαστε... ή, καλύτερα, να ζούμε την ετεροτοπία μας.

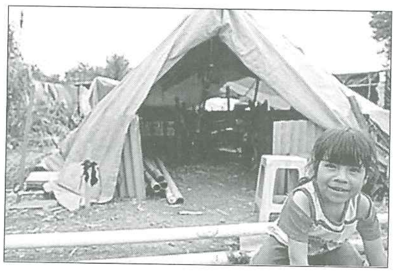
Κρίστη Πετροπούλου

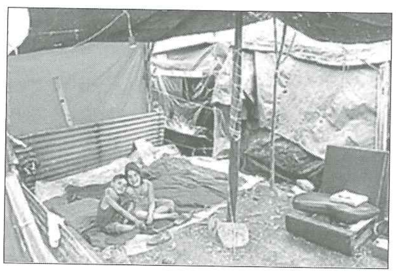
Περιγραφή σταδιακής κατασκευής μιας συνοικίας «αυθόρμητης γένεσης»

1. Απόκτηση αγροτεμαχίου ή οικοπέδου συνήθως μικρών διαστάσεων (μέσω αγοράς, καταπάτησης από ιδιώτες ή τοπικούς άρχοντες ή, στην πιο ενδιαφέρουσα περίπτωση, κατάληψης γης από συλλογικότητες που αντιτίθενται στις πελατειακές σχέσεις).
2. Κατασκευή ομάδας κατοικιών με πρόχειρο τρόπο ή με πιο σύγχρονα μέσα (στήνοντας τον βασικό σκελετό), συνήθως μέσα σε μια νύχτα. Ένα δωμάτιο στην αρχή. Με τον καιρό συμπληρώνονται 2-3 δωμάτια. Σύνδεση με το δίκτυο ηλεκτροδότησης με πρόχειρο ανεπίσημο τρόπο, προμήθεια νερού μέσω βυτιοφόρων. Την περίοδο αυτή η συνοικία δεν εμφανίζεται ακόμα στους χάρτες, την καταγράφουν όμως οι κατά τόπους αστυνομίες...
3. Περίοδος αναμονής (από 1-9 χρόνια) για την αναγνώριση και νομιμοποίηση της κατάστασης. Στην περίοδο αυτή αναπτύσσονται είτε κοινωνικά κινήματα είτε πελατειακές πολιτικές σχέσεις. Κατασκευή λίγο λίγο (πριν ή μετά τη νομιμοποίηση) με πιο σκληρά υλικά (μπετόν, τούβλα ή άλλα) με τη βοήθεια όλης της οικογένειας και των φίλων. Την περίοδο αυτή υπάρχουν κοινοί κήποι ανάμεσα στα σπίτια και αλάνες όπου παίζουν τα παιδιά. Στους χάρτες βλέπουμε συνήθως μόνο την τοποθεσία, στην Πολεοδομία και στις κεντρικές πλέον υπηρεσίες της αστυνομίας συζητείται «ποιες θα αφήσουμε και ποιες όχι»... Οι συζητήσεις εντείνονται την περίοδο των εκλογών.
4. Νομιμοποίηση της γειτονιάς ή της συνοικίας, ανάλογα την έκταση. Ένταξη σε πολεοδομικό πλάνο. Δημιουργία υποδομών στο μέρος του οικισμού που νομιμοποιήθηκε (ηλεκτρισμός, νερό, τηλέφωνο κ.λπ.) και αναγνώριση των ήδη υπαρχόντων συνδέσεων. Στους χάρτες βλέπουμε συνήθως τους μεγάλους δρόμους που την περικλείουν, καθώς και τις κεντρικές οδούς. Πρώτο ενδιαφέρον των ιδιωτικών κατασκευαστικών εταιρειών.
5. Οικιστική πύκνωση της συνοικίας -οικοδόμηση των ελεύθερων χώρων από επιχειρηματίες και νέους ενδιαφερόμενους. Πρώτες επεκτάσεις σε κοντινές περιοχές. Διαδοχικό χτίσιμο δεύτερου και τρίτου ορόφου ή παραχώρηση με ειδικό συμβόλαιο σε οικοδομική επιχείρηση για την κατασκευή πολυώροφου (3-5 ορόφων). Η συνοικία χαρτογραφείται -αποτελεί πλέον αναπόσπαστο τμήμα της πόλης.
6. Έντονη πύκνωση του πληθυσμού και του χτισμένου χώρου. Η περιοχή πλέον είναι ασφυχτική και... πανάκριβη. Πρώτα μεταναστευτικά ρεύματα προς άλλες «λιγότερο δομημένες», πιο «φτηνές», πιο «ασφαλείς», πιο «ανθρώπινες» και πιο «φυσικές» περιοχές (σύμφωνα με τα λεγόμενα των κατοίκων κατά περίπτωση).Κι έτσι γίνονται οι πόλεις... οι «άλλες», οι «ανεπίσημες» που, κατά τα άλλα, γίνονται με όλες τις επίσημες διαδικασίες...

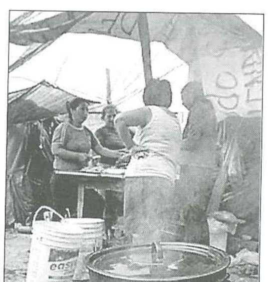

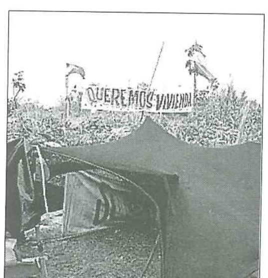

Νοέμβριος 2005. Διαδοχικές φάσεις δημιουργίας του οικισμού Βίγια 20, στις παρυφές του Μπουένος ΄Αιρες.

25 χρόνια Σάντο Ντομίνγκο κι άλλα 10 μετά

Χτες βράδυ δεν ονειρεύτηκα, χτες βράδυ η καταιγίδα και το σούρσιμο του σκύλου μού κλέψαν τα όνειρα. Χτες βράδυ το νερό και το χαλάζι ρούφηξαν στην ανεμοστροβιλιά τους όλους τους φόβους και τις συνήθειες. Χτες βράδυ η κυρά όλο το βράδυ τραγουδούσε. Ο μικρός πετάχτηκε στη στέγη να σκουπίσει το νερό κι ο κύρης έφυγε από τα χαράματα να πάει να προσευχηθεί στο ιερό βουνό, χιλιόμετρα μακριά από την πόλη.

Χτες βράδυ οι ψύλλοι, η υγρασία, τα πεταμένα τ' άπλυτα τα ρούχα κι οι φοβισμένες άγνωστες εικόνες βουβάθηκαν, όταν η καταιγίδα σάρωνε τα πάντα κι η κυρά διηγιόταν:

«Έτσι ήτανε, η ίδια καταιγίδα, την ίδια μέρα πριν, όταν φτάσαμε εδώ κι αποφασίσαμε να μείνουμε, εγώ με το παιδί δύο μηνών κι ο κύρης μου, που μου 'φτιαξε μια σκέπη, μια τσίγκινη σκεπή ανάμεσα στους βράχους, για να 'χω μια σόμπα να ζεσταίνουμαι, και το στρώμα να κοιμήσω το παιδί. Δύο οχιές σκοτώσαμε και μια πολύτιμη αράχνη ανταλλάξαμε με πάνες και γάλα».

«Ποιος είπε πως φοβόμαστε; Εμείς που σπάσαμε τα βράχια με τα χέρια μας; **Εμείς που** γεννήσαμε τα παιδιά μας στους λάκκους; Εμείς που αποβάλλαμε **τόσες φο**ρές; Εμείς που δεν φοβηθήκαμε να κλέψουμε το νερό απ' αυτούς **που μας** λέγανε βρομιάρηδες; Εμείς που προστατεύσαμε τις λακκούβες μας, **τα χαρτον**ένια μας κουτιά, τα τσίγκινα καλύβια μας και τα τσιμεντένια πλέον **σπίτια μας** από τα φίδια, τ' άγρια θηρία, τους φαντάρους, τους σπιούνους **και τα μάγ**ια των γειτόνων; Εμείς να φοβηθούμε την καταιγίδα; Ο φόβος είναι **δουλειά** του διαβόλου!»

Τα λόγια της κυράς όπως τα νιώθεις, τα ίδια λόγια επαναλάμβαναν στην εκκλησία. Η έρημος που διέσχισε ο λαός του Ισραήλ γινότανε στο κήρυγμα βραχώδης ερημιά, όπου να χτίσεις έπρεπε τη σιωπή σου στο σκοτάδι. Σε μία νύχτα, για να ξετρυπώσει αύριο ένα λουλούδι. Μια αρμαθιά μανιτάρια, που έχουν δικαίωμα στη γη και τον ήλιο. Ένα δικαίωμα πανάρχαιο, που σύμβολό του κουβαλάει τώρα τον Ζαπάτα.

Τα λόγια της κυράς για τον Μαέστρο. Τον Δάσκαλο όπως τον λένε όλοι στη γειτονιά, κι ας είναι τώρα δεκάδες οι δάσκαλοι στην πιάτσα. Τα λόγια της κυράς επαναλάμβανε κι ο κόσμος. Και στο σχολείο που το χτίσανε οι μπάντες. Τις ίδιες ιστορίες: πέτρες, φίδια, φθόνος, νερό κι ο Δάσκαλος, κι οι φοιτητές που ήρθαν για βοήθεια, κι έπειτα πάλι τους κυνήγησαν μα πάλι εκεί ήταν και θέατρο στους δρόμους αποφάσισαν να στήσουν. Με τις μπάντες...

Τα λόγια της κυράς και στη γιορτή όπου όλοι είναι «φελίσες». Χαρούμενοι. Οι κυράδες με τα καλά τους, οι πιτσιρίκες ν' αλληλοκοιτιούνται με τους νεαρούς. Ν' αναμένουν το χορό σαν καλές κυρίες. Ή να γνωρίζουν τα μονοπάτια του έρωτα από πριν μέσα απ' τα σίριαλ. Άλλες φορές να τον γνωρίζουν άγρια από το βιασμό ή την πορνεία. Όλοι «φελίσες», όλοι ευτυχείς. Τίποτα δεν φαίνεται.

Μια χαρούμενη κοινωνία, σ' ένα καλοχτισμένο πολιτιστικό κέντρο, το σχολειάκι Ζαπάτα, που μόνο οι παλιοί το θυμούνται τσίγκινο κι οι ξένοι το ψάχνουν μέσα σε μια στριμωγμένη όλο μπετόν συνοικία.

Τίποτα δεν φαίνεται. Όλοι χαρούμενοι.

Μα όταν ο σκοπός του τραγουδιού θα ακουστεί, η χαρά θα δακρύσει.

Η αντιποίηση σκορπίζει το δηλητήριο που χτίστηκε στις καρδιές μας. Τσακίζει τις αμπούλες που το συσσωρεύουνε μέσα μας. Γεμίζει τη γης μυρουδιά από ψοφίμι. Οι γλώσσες μαζεύονται και τα μάτια δακρύζουν. Ένα τραγούδι μόνο μας λυτρώνει. «Ένας χορός», θα φωνάξει κάποιος. Κι η γιορτή θα τελειώσει. Αρχίζοντας τ' αποκορύφωμά της με μαριάτσι.

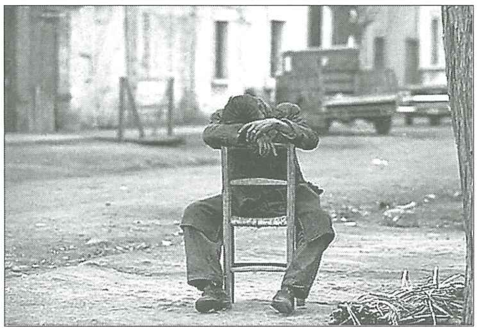
Κρίστη Πετροπούλου

Σάντο Ντομίνγκο, Πόλη του Μεξικού, 1996

Οι θύλακοι των κολασμένων στα όρια της φρίκης και της ελπίδας

Οι αυτοσχέδιοι οικισμοί των φτωχών γεννήθηκαν στη Λατινική Αμερική σε πόλεις όπου ο ταξικός διαχωρισμός αποτυπωνόταν έντονα στο αστικό τοπίο. Η ιστορία των λατινοαμερικανικών μεγαλουπόλεων είναι μια ιστορία διακρίσεων στη χρήση του αστικού χώρου, διακρίσεων που οριοθετούσαν και αναπαρήγαγαν κοινωνικές ταυτότητες. Αυτή τη λογική, που σημάδεψε τις πόλεις των κατακτητών, την οικειοποιήθηκαν και οι εθνικές ελίτ που κυβερνούν τις περισσότερες χώρες από την εποχή της ανεξαρτησίας τους ως σήμερα.

Η ιστορία της ηπείρου γέννησε πόλεις διαιρεμένες και διαιρούσες, ακόμα και αν τα όρια των διαιρέσεων δεν είχαν τη σαφήνεια του διαχωρισμού της πόλης από την περιφέρειά της, ή του κέντρου από τα προάστια των εξαθλιωμένων. Η διαίρεση της πόλης δεν είναι προϊόν, άλλωστε, ενός επιτελικού σχεδίου αλλά προκύπτει από την αλληλεπίδραση δυνάμεων οικονομικών, κοινωνικών και πολιτισμικών. Καθοριστική σε μια τέτοια προοπτική είναι η δραματική συγκέντρωση πληθυσμών στις μεγάλες πόλεις, εξαιτίας της ανάπτυξης αστικών βιομηχανικών κέντρων ή κέντρων του τριτογενούς τομέα, τα οποία έμοιαζαν να υπόσχονται ζωή και δουλειά στους φτωχούς αγρότες. Η εσωτερική μετανάστευση έδωσε νέες διαστάσεις στην εξάπλωση των πόλεων, πολλαπλασιάζοντας τις μορφές των αστικών διαχωρισμών.

Χιλή, δεκαετία του'60

Οι παραγκουπόλεις που ζώνουν τις λατινοαμερικάνικες μητροπόλεις, στο Σάο Πάολο, το Ρίο ή την Πόλη του Μεξικού, είναι περιοχές όπου οι πιο φτωχοί πληθυσμοί προσπαθούν να αντιμετωπίσουν την ανάγκη για στέγη. Δημιουργήθηκαν αυθαίρετα, σε εκτάσεις που, στις περισσότερες πόλεις, κατέλαβαν οι ίδιοι οικιστές και αναπτύσσονται με ολότελα διαφορετικούς ρυθμούς, ανάλογα με την ιδιαίτερη ιστορική συγκυρία του ίδιου του αστικού μορφώματος στο οποίο προσκολλώνται. Τούτες οι συνοικίες μοιάζει να γεννούν αυθόρμητα μια πόλη δίπλα στην επίσημη πόλη, παραμελημένη και φτωχή. Όμως, δεν είναι μόνο η ακραία ταξική πολιτική που καταδικάζει σε εξαθλίωση και φτώχεια μεγάλα τμήματα του πληθυσμού εξωθώντας τα στην υποβαθμισμένη αυτοστέγαση. Η ίδια πολιτική κατασκευάζει, κυριολεκτικά, μια πόλη διαφορετικών ρυθμών και παροχών, μια πόλη εργαλείο στην αναπαραγωγή των διακρίσεων και των σχέσεων εξάρτησης των πολλών από τους λίγους. Αυτό, ίσως, εξηγεί τη χαρακτηριστική διαλεκτική άτυπης και ελεγχόμενης οικονομίας, που διαιωνίζει το φαινόμενο των παραγκουπόλεων, την ιδιότυπη ανοχή της παρανομίας που μπορεί να αποτελεί εναρκτήρια στιγμή των αυτοσχέδιων οικισμών ή και ορίζοντα της καθημερινότητάς τους. Οι κυρίαρχες ελίτ ουσιαστικά εξωθούν τους πολλούς στην κατοίκηση αστικών θυλάκων, εντός των οποίων αναπαράγεται ο εγκλωβισμός τους σε συνθήκες επιβίωσης, χωρίς καμιά προοπτική κοινωνικής ανόδου. Στα όρια του νόμου, στις παρυφές της νόμιμης πόλης, οι αστικοί αυτοί θύλακοι εντοπίζουν τους κολασμένους όπως τους εντοπίζουν και τα κοινωνικά τους χαρακτηριστικά, στιγματίζοντάς τους και απαξιώνοντάς τους.

Στον αντίποδα των οικισμών αυτών, αναπτύσσονται οι περιοχές των εύπορων στρωμάτων, οριοθετημένες και προστατευμένες, κοντά στα κέντρα της διακυβέρνησης και των οικονομικών συμφερόντων. Οι διαφορές στις ιστορικές διαδρομές κάθε χώρας δεν αναίρεσαν ένα σημαντικό κοινό γνώρισμα: Οι περιοχές αυτές ορίζονται εξίσου ως αστικοί θύλακοι. Η επικράτειά τους είναι ορισμένη, οι παροχές και οι εξυπηρετήσεις αυστηρά εντοπισμένες και η σύνδεσή τους με το κέντρο της πόλης εξασφαλισμένη. Τα γνωστά, βορειοαμερικανικού τύπου, εμπορικά κέντρα (malls), αποτέλεσαν την μορφή αγοράς που αντιστοιχεί στη λογική της διαίρεσης των αστικών θυλάκων, ολότελα διαφορετικά από το εμπόριο δρόμου που ανθεί στις μεγαλουπόλεις της Λατινικής Αμερικής. Και τις τελευταίες δύο δεκαετίες το μοντέλο της κλειστής κοινότητας (gated community) διαδίδεται με μεγάλη ταχύτητα ως πρότυπος αστικός θύλακος κατοίκησης για τα μέλη των ανωτέρων τάξεων.

Η πόλη των θυλάκων είναι, εν τέλει, ένα μοντέλο διακυβέρνησης και όχι μόνο μια πραγματικότητα που γεννιέται από τις οξύτατες οικονομικές διαφορές. Οι δυνάμεις καταστολής, πραγματικές ένοπλες δυνάμεις σε έναν άγριο

κοινωνικό πόλεμο που, αν δεν ξεσπά, διαρκώς υποβόσκει, επεμβαίνουν στους οριοθετημένους θυλάκους των φτωχών σαν σε ξένο κράτος. Και, βέβαια, στον λόγο των κυριάρχων, οι παραγκουπόλεις αποτελούν τερατογένεση, καθώς εμφανίζονται ως τόποι της ανομίας και της εξαθλίωσης, ταυτισμένοι με τη μοίρα εκείνων που η κοινωνία φαντάζεται ως απορρίμματά της.

Οι αντιστάσεις των κατοίκων, πολιτισμικές ή κοινωνικές, σημαδεύουν τις παραγκουπόλεις ως δυνητικούς τόπους ανάδειξης μιας λαϊκής αντιπολίτευσης. Όπως φαίνεται στο αφιέρωμα που ακολουθεί, τούτη η αντιπολίτευση μπορεί να σχηματίζει ακόμη και τα εύθραυστα πρότυπα μιας άλλης κοινότητας της αλληλεγγύης. Όμως, η ίδια η λογική της περιθωριοποίησης και του συμβολικού στιγματισμού, η ίδια η λογική της χωρικής διάκρισης που εμπεδώνει και αναπαράγει τις κοινωνικές διακρίσεις, γεννά φαινόμενα ενεργού αναπαραγωγής από τους κατοίκους των όρων της υποτέλειάς τους. Οι πράξεις περιχαράκωσης μηχανισμών που αναπαράγουν στο εσωτερικό των οικισμών ιεραρχίες και οικονομικές ανισότητες, μετατρέπουν τις φαβέλες και τα μπάρριος σε μικρογραφίες, συχνά ιδιαίτερα αδρές, της κοινωνίας που τις αποστρέφεται.

Ίσως χρειάζεται να σκεφτούμε τον ορίζοντα της εξεγερτικής δύναμης που μπορεί να διαπεράσει τις υποβαθμισμένες συνοικίες των φτωχών και τους αυτοσχέδιους οικισμούς των κολασμένων, ως έναν ορίζοντα που αυλακώνουν αστραπές κοινωνικής αμφισβήτησης. Χωρίς την αμφισβήτηση της ίδιας της σχέσης τους με την υπόλοιπη πόλη, τούτες οι γειτονιές δεν μπορεί παρά να εκκολάπτουν εκρήξεις που τις ξεχωρίζουν περισσότερο. Τα παραδείγματα των οικισμών της Χιλής που σημάδεψαν την ανάδυση μιας κοινωνικής συνείδησης στραμμένης προς τη συλλογική χειραφέτηση, δείχνουν ίσως μια άλλη προοπτική. Αν στις γειτονιές αυτές μπορεί να γεννηθεί η ελπίδα για μια πιο δίκαιη κοινωνία, η έμπρακτη άρνηση της πόλης των διαχωρισμών αποτελεί την απτή συνθήκη της ίδιας αυτής της δυνατότητας. Διαπερνώντας τα όρια στα οποία εγκλωβίζεται η ζωή των από κάτω, τούτη η δράση ενδέχεται να αποτελεί την πιο σημαντική απειλή για την ελεγχόμενη ισορροπία τής, τόσο απαραίτητης για την κυριαρχία του καπιταλισμού στην Λατινική Αμερική, πόλης των αστικών θυλάκων.

Σταύρος Σταυρίδης

επί του πιεστηρίου...

Ο Κρίτων Ηλιόπουλος έστειλε στην «αλάνα» τις παρακάτω γραμμές. Τις δημοσιεύουμε, παραθέτοντας δίπλα την πλήρη είδηση.

«1.600 στρατιώτες με άρματα μάχης (περισσότεροι από τους Βραζιλιάνους στρατιώτες που σταθμεύουν στην Αιτή) έχουν καταλάβει φτωχογειτονιές του Ρίο ντε Τζανέιρο και τρομοκρατούν τους κατοίκους. Δολοφόνησαν ήδη έναν 15χρονο που κρατούσε μία ομπρέλα γιατί την πέρασαν για όπλο. Ένα τρίχρονο κοριτσάκι σκοτώθηκε σε ανταλλαγή πυροβολισμών.

Με ποιο δικαίωμα ο στρατός εισβάλλει σε σπίτια, κατεβάζει άρματα μάχης στους δρόμους, κάνει ελέγχους σε όποιον θέλει σε μπλόκα και πυροβολεί αδιακρίτως;

Ποιο σύνταγμα «δημοκρατίας» το επιτρέπει αυτό;

Επειδή κάποιοι έκλεψαν όπλα από κάποιο στρατόπεδο, έχει το δικαίωμα ο στρατός να επιβάλλει το «νόμο» του σε έντεκα γειτονιές;

Από πότε τιμωρείται ολόκληρος ο πληθυσμός για ένα αδίκημα;

Από πότε όλοι οι κάτοικοι μιας περιοχής θεωρούνται ύποπτοι και εγκληματίες;»

Την Παρασκευή 3 Μαρτίου σημειώθηκε κλοπή όπλων (10 πυροβόλα και 1 πιστόλι) από στρατόπεδο στα βόρεια του Ρίο ντε Τζανέιρο. Στη συνέχεια 1.600 στρατιώτες με την υποστήριξη τεθωρακισμένων οχημάτων και ελικοπτέρων πολιόρκησαν τη φαβέλα Προβιντέσια, μια και σύμφωνα με τις πληροφορίες του στρατού τα όπλα βρίσκονται εκεί και είναι υπό την προστασία των ναρκεμπόρων.

Την Τετάρτη 8 Μαρτίου, οι κάτοικοι διαδήλωσαν μπροστά στο στρατιωτικό διοικητήριο απαιτώντας την αποχώρηση των στρατιωτών. Οπως οι ίδιοι καταγγέλλουν ζουν σε συνθήκες πολέμου, με τους στρατιώτες να πυροβολούν αδιακρίτως και να εισβάλλουν στα σπίτια τους.

Την Πέμπτη 9 Μαρτίου σημειώθηκαν ένοπλες συγκρούσεις (και με χειροβομβίδες) μεταξύ ναρκεμπόρων, οχυρωμένων στη διπλανή φαβέλα Πίντο, και του στρατού.

Ο διοικητής Μπαρέτο δήλωσε ότι ο στρατός θα εκπληρώσει ορισμένα από τα αιτήματα των διαδηλωτών (όπως για παράδειγμα να μπορούν οι κάτοικοι να ανεβαίνουν με τα αυτοκίνητά τους στη φαβέλα, η οποία είναι αποκλεισμένη ή να χρησιμοποιούν το αθλητικό κέντρο το οποίο είναι κατειλημμένο από τον στρατό).

Πρόσθεσε όμως, ότι ο στρατός θα παραμείνει μέχρι να βρεθούν τα όπλα. Αποτίμησε θετικά την παρουσία του στρατού στους δρόμους υποστηρίζοντας ότι έκτοτε μειώθηκε η εγκληματικότητα, διευκρίνισε όμως ότι στρατός δεν έχει συνταγματικό δικαίωμα για κάτι τέτοιο. Αν όμως κληθεί να περιφρουρήσει τις επερχόμενες εκλογές ή τους Παναμερικανικούς αγώνες του 2007 είναι πρόθυμος.

20-12-1989, Τσορίγιο, Παναμάς

Το πρωί της **20ής Δεκέμβρη του 1989,** τα μαχητικά αεροπλάνα των ΗΠΑ αρχίζουν τους βομβαρδισμούς κατά επιλεγμένων στόχων στην πόλη του Παναμά. Είναι το έναυσμα της εισβολής των βορειοαμερικάνων που θα οδηγήσει στη σύλληψη του στρατηγού Νοριέγα και στην κατοχή αυτής της κεντροαμερικάνικης χώρας.

Ανάμεσα στους επιλεγμένους στόχους ήταν και η γειτονιά **Τσορίγιο** (Chorillo), οι κάτοικοι της οποίας πρωτοστατούσαν στις αντιιμπεριαλιστικές κινητοποιήσεις που γίνονταν στον Παναμά εκείνη την περίοδο.

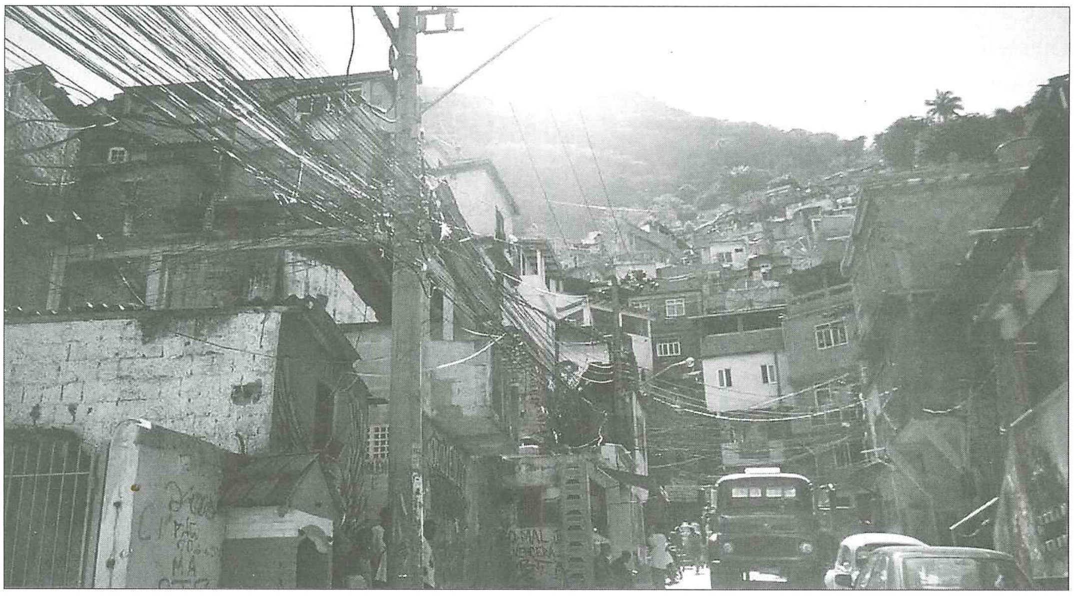
Τα αεροπλάνα έριξαν **417 βόμβες** στο Τσορίγιο. **Εκατοντάδες νεκροί, 4.000 κτίρια** κατεστραμμένα, **15.000 άστεγοι, 2.500 οικογένειες** μεταφέρθηκαν στα στρατόπεδα του στρατού των ΗΠΑ όπου έζησαν για ένα διάστημα σε συνθήκες επιτήρησης και εγκλεισμού. Το Τσορίγιο έγινε η Γκερνίκα του Παναμά, σύμβολο της επιθετικότητας των ΗΠΑ προς τη Λατινική Αμερική.

τόποι και πραγματικότητες της φτώχειας στις πόλεις της Βραζιλίας

οι φαβέλες του Ρίο

της Πατρίσια Λάνες, Ρίο Ντε Ζανέιρο, για την «αλάνα»

Η Πατρίσια Λάνες έχει εξειδικευτεί στην κοινωνιολογία των πόλεων στο Πανεπιστήμιο της πολιτείας του Ρίο ντε Ζανέιρο και κάνει μεταπτυχιακές σπουδές στην κοινωνιολογία και την ανθρωπολογία στο Ομοσπονδιακό Πανεπιστήμιο του Ρίο ντε Ζανέιρο. Είναι ερευνήτρια στην μη κυβερνητική οργάνωση IBASE (Ινστιτούτο Κοινωνικών και Οικονομικών Αναλύσεων της Βραζιλίας). .

Να μιλήσεις για τις φαβέλες του Ρίο ντε Ζανέιρο σε τόσο λίγες λέξεις δεν είναι εύκολη δουλειά. Ούτε είναι εύκολο να επιλέξεις, μέσα από ένα σύμπαν τόσο πολύπλοκο και ποικίλο όπως είναι σήμερα οι φαβέλες, περί τίνος ακριβώς θα μιλήσεις. Θα προσπαθήσω, επομένως, αντί να συμπεριλάβω όλη αυτή την πολυπλοκότητα και την ποικιλία, να αγγίξω κάποιες όψεις που αναδεικνύονται όταν μιλάμε γι' αυτό το θέμα.

Για να πάρω τα πράγματα από την αρχή, ξεκινώ με τον ορισμό του όρου. Στο βραζιλιάνικο λεξικό της πορτογαλικής γλώσσας (Houaiss, 2001) η λέξη «φαβέλα» ορίζεται με τους ακόλουθους τρόπους: Πρώτον, ως θάμνος ή δέντρο της Βραζιλίας από τα οποία φτιάχνεται αλεύρι πλούσιο σε πρωτεΐνη και μεταλικά άλατα. Αμέσως μετά διαβάζουμε «σύνολο λαϊκών κατοικιών που χρησιμοποιούν αυτοσχέδια υλικά στην πρόχειρη κατασκευή τους και όπου μένουν άτομα χαμηλού εισοδήματος». Υπάρχει ακόμη το «επικίνδυνος τόπος, κατάσταση που θεωρείται δυσάρεστη ή ανοργάνωτη». Ο τελευταίος ορισμός μάς δίνει στοιχεία για την προέλευση της χρήσης αυτής της λέξης όταν αναφερόμαστε σήμερα σε αυτά τα «σύνολα λαϊκών κατοικιών». Σε αυτόν τον ορισμό και σύμφωνα με μερικούς ιστορικούς και κοινωνικούς επιστήμονες, η χρήση του όρου φαβέλα στη Βραζιλία χρονολογείται από τα τέλη του 19ου – αρχές του 20ού αιώνα, μετά τον «Πόλεμο των Κανούδος»[1], όταν οι στρατιώτες που εγκαταστάθηκαν σε λόφους εκείνης της περιοχής (που ονομάζονταν **Φαβέλα** πιθανόν λόγω της μεγάλης ποσότητας φυτών ή δέντρων με αυτό το όνομα), κατά την επιστροφή τους στο Ρίο ντε Ζανέιρο, πήραν την άδεια από την κυβέρνηση να εγκατασταθούν με τις οικογένειές τους σε έναν ψηλό λόφο, τον οποίο άρχισαν να ονομάζουν Λόφο της Φαβέλας.

Στη συνέχεια, πρέπει να ξεκαθαρίσουμε ότι από τότε η φαβέλα θεωρείται ως ανωμαλία σε μια πόλη, η οποία ήταν ήδη πρωτεύουσα της χώρας και επιδίωκε να εκσυγχρονιστεί. Αυτές οι λαϊκές συνοικίες χαρακτηρίζονταν από επισφαλείς και αβέβαιες συνθήκες και από την έλλειψη ικανότητας εκσυγχρονισμού, αποτελώντας παραφωνία στις βλέψεις των εθνικών ελίτ, που επιδίωκαν να κάνουν το Ρίο μια «ευρωπαϊκή πόλη». Οι φαβέλες ξεδιπλώνουν για περισσότερο από έναν αιώνα, την έλλειψη μέριμνας της πολιτείας για τους φτωχούς. Αποκαλύπτουν, επίσης, τη δύναμη του λαϊκού αγώνα που εγγυήθηκε την επιβίωση ενός πληθυσμού, ο οποίος στην κυριολεξία δεν είχε ποτέ πού να μείνει, λόγω έλλειψης οικιστικής πολιτικής που θα απαντούσε πραγματικά στις ανησυχίες των φτωχών και όχι του κεφαλαίου ακινήτων.

Είναι σημαντικό να σημειώσουμε ότι, αντίθετα από ό,τι συμβαίνει σε άλλες πόλεις της Βραζιλίας και του κόσμου, οι φαβέλες βρίσκονται διασκορπισμένες σε ολόκληρο το Ρίο ντε Ζανέιρο και όχι μόνο στην περιφέρειά του. Γειτονεύουν, επομένως, πολύ κοντά με

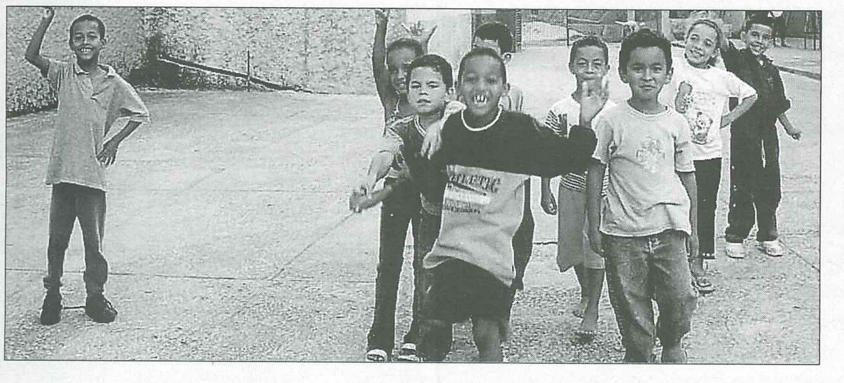
σπίτια και πολυκατοικίες της μεσαίας και υψηλής τάξης, προκαλώντας τους ακόμη μεγαλύτερη δυσφορία. Στο κοινωνικό φαντασιακό, ωστόσο, η φαβέλα ποτέ δεν ενσωματώθηκε στην πόλη. Είναι πολύ σύνηθες να ακούς, τόσο από τους κατοίκους όσο και από όσους δεν ζουν στις φαβέλες, όρους και εκφράσεις που αποκαλύπτουν αυτόν τον διαχωρισμό. Αν και η πλειοψηφία του πληθυσμού τους, που ξεπερνά το ένα εκατομμύριο, είναι δηλαδή σχεδόν το 20% του πληθυσμού της πόλης του Ρίο, αποτελείται από εργαζόμενους που συμμετέχουν στο σύνολό τους στις δραστηριότητες της πόλης, είναι σαν στη φαβέλα, ως κοινωνικό χώρο, να ενσαρκώνονταν απροσχημάτιστα οι αντιθέσεις της κοινωνίας. Βρίσκονται εκεί, σχεδόν μέσα στις καρτ-ποστάλ της «Θαυμαστής Πόλης»[2], ακριβώς δίπλα σε δρόμους με υπερβολικά πλούσιους ανθρώπους, διεκδικώντας τις πολύτιμες βουνοπλαγιές που βλέπουν στη θάλασσα.

Κοιτάζοντας από πιο κοντά και μπαίνοντας μέσα στις φαβέλες, είναι εύκολο να αντιληφθείς ότι ο μύθος των «επικίνδυνων φτωχών τάξεων» είναι πολύ μακριά από την πραγματικότητα (κάτι που δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν εγκλήματα ή εγκληματίες μέσα σε αυτές). Στις περισσότερες από 500 φαβέλες της πόλης (στοιχεία του 2000) υπάρχουν πολλαπλές ανισότητες ανάμεσα στους κατοίκους τους. Συμβιώνουν άτομα με σταθερή δουλειά, που έχουν τη δυνατότητα να επενδύσουν τα χρήματά τους στη βελτίωση των κατοικιών τους και, ανάλογα με τη φαβέλα, υπάρχουν ακόμη άνθρωποι που ζουν σε σπίτια από ξύλο, πολύ επισφαλή, που μοιάζουν πολύ στα παραπήγματα της πρώτης φαβέλας πριν από περισσότερο από έναν αιώνα. Ανισότητες υπάρχουν και ανάμεσα στις φαβέλες. Ανάλογα με το σημείο της πόλης στο οποίο βρίσκονται και την αναγνώριση που έχουν κατακτήσει (είτε λόγω της βίας, είτε λόγω της ικανότητας οργάνωσης των κατοίκων τους) κυρίως από τα μεγάλα μέσα ενημέρωσης, μπορείς να βρεις φαβέλες που συγκεντρώνουν κυβερνητικές και μη κυβερνητικές δράσεις ενώ άλλες εξακολουθούν να έχουν ανεπαρκείς και αυτοσχέδιες κατασκευές.

Αν και θεωρούμε ότι μεγάλο μέρος της ευθύνης για την ύπαρξη των φαβέλων αντιστοιχεί στην κρατική εξουσία, δεδομένου ότι ποτέ δεν ενδιαφέρθηκε να χτίσει αποτελεσματικές εναλλακτικές λύσεις για τις λαϊκές τάξεις των πόλεων, μπορούμε να πούμε ότι η κατάσταση είναι πιο περίπλοκη. Εναλλακτικές οικιστικές λύσεις, όπως οι φαβέλες, προκύπτουν, επίσης, από τα εσωτερικά μεταναστευτικά ρεύματα. Στα βορειοανατολικά, με τις συνεχείς περιόδους ξηρασίας, τα άγονα εδάφη και την έλλειψη πολιτικών, ικανών να δημιουργήσουν για τον τοπικό πληθυσμό τις συνθήκες για μια αξιοπρεπή διαβίωση, δημιουργείται ένα τεράστιο μεταναστευτικό ρεύμα προς τον «θαυμαστό Νότο», όπου «μια καλύτερη ζωή» τους περιμένει. Φτάνοντας στις μεγάλες πόλεις, όμως, η πραγματικότητα είναι πολύ διαφορετική από την αναμενόμενη. Παρόλο που αυτά τα μεταναστευτικά ρεύματα κορυφώθηκαν τη δεκαετία του '70, μέχρι σήμερα πολλοί φτάνουν στο Ρίο, στο Σάο Πάολο και άλλες μητροπόλεις, αναζητώντας τη ζωή που προβάλλεται κυρίως από τις τηλεοπτικές σαπουνόπερες.

Η ρητορεία μεγάλου μέρους αυτών των μέσων και των μεσαίων και ανώτερων τάξεων «πουλάει» την φαβέλα ως έναν χώρο στέρησης, ανεπάρκειας αλλά και κινδύνου και βίας. Διατηρώντας, λοιπόν, αυτόν τον μύθο, τα μέσα ενημέρωσης μετατρέπουν σε θέαμα τη δράση των εμπόρων ναρκωτικών, που είναι οργανωμένοι σε «κομάντος» στις φαβέλες του Ρίο, και τις μάχες μεταξύ τους και μεταξύ αυτών και της αστυνομίας. Τη δεκαετία του '80 η πώληση

Πόλη του Θεού (Cidade de Deus) του Φερνάντο Μεϊρέγες, 2002

Πρόσφατη ταινία για συνοικία του Ρίο, η οποία ονομάστηκε «Πόλη του Θεού», γιατί υποσχόταν μια καλύτερη ζωή. Σ' αυτήν μετεγκαταστάθηκαν οικογένειες από άλλες γειτονιές-γκέτο που είτε είχαν πλημμύρισει είτε είχαν καεί. Το όνομα έχει διατηρηθεί, αλλά κατέληξε να αντιπροσωπεύει μια από τις πιο επικίνδυνες περιοχές της πόλης. Σύμφωνα με την ταινία εδώ γίνεται ο πιο αιματηρός πόλεμος μεταξύ συμμοριών, που απαρτίζονταν από νέους αλλά και μικρά παιδιά.

Πρωταγωνιστής είναι ένα από τα παιδιά και η ταινία παρακολουθεί τη ζωή του καθώς μεγαλώνει, τις σχέσεις του με τους φίλους του και τους ανθρώπους της φαβέλας. Μέσα από την ενηλικίωσή του παρουσιάζεται η ιστορία της μικρής αυτής πόλης, η σταδιακή της μεταμόρφωση σε έναν τόπο όπου κανείς δεν μπορεί να αντισταθεί στο έγκλημα και τα ναρκωτικά, όπου όλοι συμμετέχουν στη βία προσχωρώντας σε μια από τις συμμορίες. Ο ίδιος φλερτάρει με τον κίνδυνο και την παρανομία, ενώ η επιθυμία του να γίνει φωτογράφος θα του προσφέρει τελικά διέξοδο.

Εικόνες από ψηλά δείχνουν τις -σε παράταξη- στέγες από τα μικρά σπίτια της φαβέλας. Στην πορεία της ταινίας, οι εικόνες της πόλης αλλάζουν, καθώς ο πληθυσμός αυξάνεται, τα σπίτια ψηλώνουν και πυκνώνουν. Οι συνθήκες διαβίωσης όλο και χειροτερεύουν, ενώ οι εικόνες των όπλων, των ναρκωτικών και των παιδιών που αλληλοσκοτώνονται γίνεται μέρος της καθημερινότητας.

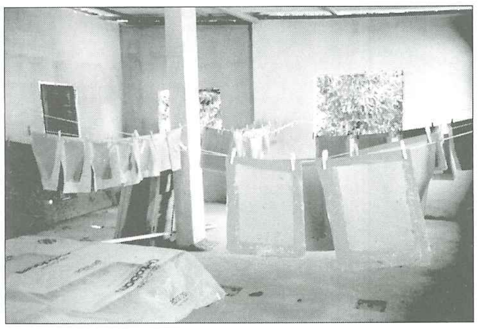
«Καμία σχέση με το Ρίο ντε Ζανέιρο όπως παρουσιάζεται στις καρτ-ποστάλ», είναι τα λόγια του Ρουκέτα, αφηγητή-πρωταγωνιστή στην ταινία.

Στην «Πόλη του Θεού» κινηματογραφείται αυτό που διαμορφώνει στο μεγαλύτερο βαθμό τη συμπεριφορά και την ψυχική διάθεση των παιδιών, η βία που θρέφεται σε αυτές τις συνοικίες. Ακόμα και μέσα σε αυτό το σκληρό περιβάλλον φαίνεται να επιβιώνουν συναισθήματα, φιλίες και έρωτες. Η ταινία διαιρείται σε μικρότερες αυτόνομες ιστορίες προσώπων, χώρων και εποχών.

Να σημειωθεί ότι στη Βραζιλία έχει ασκηθεί οξύτατη κριτική στην ταινία και από τους κριτικούς αλλά και από τους ίδιους τους κατοίκους της φαβέλας, οι οποίοι υποστηρίζουν ότι η ταινία δεν απεικονίζει την πραγματικότητα.

Βάσια Έξαρχου

Η Arteiras είναι ένας συνεταιρισμός γυναικών, 20 έως 70 ετών, ο οποίος ιδρύθηκε το 2001, σε πέντε φαβέλες στο βόρειο τμήμα του Ρίο ντε Ζανέιρο. Οι γυναίκες του συνεταιρισμού, μετά από δύο χρόνια συζητήσεων και αναζητήσεων σε θέματα φύλου, κοινωνικού αποκλεισμού, εκπαίδευσης και κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας, ξεκίνησαν να παράγουν είδη διατροφής και ραπτικής, καθώς και χρηστικά αντικείμενα από ανακυκλωμένο χαρτί.

Πισότε, το χαμίνι του δρόμου (Pixote, a lei do mais fraco) του Έκτωρ Μπαμπένκο, 1980

Εμπνευσμένη από το μυθιστόρημα του Ζοζέ Λοουζέιρο, *Η παιδική ηλικία των πεθαμένων*, η ταινία *Πισότε* πραγματεύεται την παιδική εγκληματικότητα στη Βραζιλία, την παιδική ηλικία που αυτοκαταστρέφεται, που ζει πεθαίνοντας και πεθαίνει χωρίς να έχει ζήσει ποτέ.

Η ταινία ξεκινάει με εικόνες από τηλεοπτικό ρεπορτάζ, που αναφέρεται στο ίδιο πρόβλημα, σχετίζοντάς το με οικονομικά στατιστικά δεδομένα. Σύμφωνα με αυτά, στο Σάο Πάολο το 1980 υπάρχουν 28 εκατομμύρια παιδιά που ζουν σε κακόφημες συνοικίες και δρόμους. Σε μία εικόνα του ρεπορτάζ εμφανίζεται και ο πρωταγωνιστής της ταινίας. Ωστόσο, η ταινία, όπως εξελίσσεται, δεν είναι ένα ντοκιμαντέρ, αλλά μια ταινία μυθοπλασίας.

Ο Μπαμπένκο επηρεασμένος από τον νεορεαλισμό παρουσιάζει αυθεντικούς χώρους και πρόσωπα. Ο Πισότε είναι ένα από τα εκατομμύρια παιδιά που σιγά σιγά ανακαλύπτει, όπως και η ταινία, ότι για να μην πεθάνει νωρίς, ο μοναδικός δρόμος, γι' αυτόν τον πιο αδύναμο, είναι το έγκλημα και ο φόνος. Η ιστορία χωρίζεται σε δύο μέρη: το πρώτο είναι γυρισμένο σε ένα αναμορφωτήριο και το δεύτερο έξω, στους δρόμους.

Από τον «Νέο Κινηματογράφο» ο σκηνοθέτης κράτησε την κοινωνιολογική μέθοδο, την οποία προσάρμοσε σε μια αφήγηση μυθοπλαστική, ορίζοντας έτσι ένα είδος κινηματογραφικό, που έχει χαρακτηριστεί ως «δραματουργία των προαστίων».

Βάσια Έξαρχου

ναρκωτικών ουσιών, όπως η μακόνια και η κοκαΐνη, εντάθηκε σε αυτά τα μέρη και τα τελευταία 30 χρόνια η φιγούρα του εμπόρου ναρκωτικών, που ονομάζεται σε πολλές φαβέλες ο «αφέντης του λόφου», έφτασε στη σημερινή της μορφή. Οι «πόλεμοι», μεταξύ συμμοριών ή κομάντος ή μεταξύ αυτών και της αστυνομίας, σκοτώνουν ετησίως εκατοντάδες νέους μόνο στο Ρίο, στην πλειοψηφία τους μαύρους και φτωχούς, κατοίκους των φαβέλων. Αντίθετα από ό,τι πιστεύουν με ρομαντισμό κάποιοι, το οργανωμένο εμπόριο δεν είναι κίνηση πολιτικής αντίστασης των φτωχών. Παρόλη την αρχική σύνδεση των κομάντος με τους πολιτικούς κρατούμενους και τους φτωχούς φυλακισμένους της νησίδας Ίλια Γράντε στη διάρκεια των πιο σκληρών χρόνων της στρατιωτικής δικτατορίας, σήμερα πρόκειται για πόλεμο για τα σημεία πώλησης, έναν πόλεμο μεταξύ των αντίπαλων εμπόρων. Εκτός αυτού, το εμπόριο στη φαβέλα δημιούργησε, κυρίως από τη δεκαετία του '90 και μετά, μια αυτόνομη κουλτούρα, με την ανάδειξη ενός ανδροκρατικού και αντάρτικου ήθους, το οποίο σε συνδυασμό με τη δυνατότητα απόκτησης καταναλωτικών αγαθών, δίνει σε αυτούς τους νέους ανθρώπους, μαζί με τα όπλα τους, πολλές φορές τελευταίας γενιάς, δύναμη και κοινωνική αναγνώριση. Το εμπόριο καταλήγει, λοιπόν, να γίνει μια εναλλακτική δυνατότητα επιβίωσης, εργασίας και κοινωνικής αποδοχής (το στίγμα τού να είσαι μαύρος, φτωχός και κάτοικος φαβέλας στην κοινωνία μας είναι πολύ ισχυρό και περιθωριοποιεί αφάνταστα όσους και όσες κατέχουν αυτά τα χαρακτηριστικά). Είναι σημαντικό να ξεκαθαρίσουμε, επίσης, ότι οι κάτοικοι της φαβέλας, γενικά, δεν είναι υπέρ του εμπορίου ναρκωτικών ούτε το θεωρούν εναλλακτική οδό για την απόκτηση υπηρεσιών και δομών που θα έπρεπε να παρέχονται από το κράτος. Αντίθετα, η σχέση με τους εμπόρους, παρότι πολλές φορές αυτοί είναι γεννημένοι και μεγαλωμένοι σε αυτά τα μέρη, είναι πολύ ασαφής και εμπεριέχει, αναπόφευκτα, φόβο και επιφυλακτικότητα. Η «παραδειγματική τιμωρία» των κατοίκων ή και ανθρώπων έξω από τις φαβέλες που συνδέονται με αυτήν την πραγματικότητα, επιβεβαιώνει τη δύναμη των εμπόρων, αναδεικνύοντας για τον υπόλοιπο τοπικό πληθυσμό την ανάγκη επιβίωσης και περιορίζοντας τις δυνάμεις κινητοποίησης και οργάνωσης του πληθυσμού της φαβέλας. Οι τιμωρίες μπορούν να είναι από απλές λεκτικές προειδοποιήσεις μέχρι εκτέλεση με συνοπτικές διαδικασίες ή ύστερα από βασανιστήρια.

Το εμπόριο ναρκωτικών, ωστόσο, δεν μεταφράζεται στη μοναδική εναλλακτική λύση για τους νέους ή για το σύνολο του πληθυσμού στις φαβέλες. Αν, από το '90 η δύναμή του γίνεται ακόμη μεγαλύτερη και πιο ορατή σε όλη την πόλη, σε αυτή τη δεκαετία, επίσης, πολλαπλασιάζονται τα λεγόμενα «κοινωνικά προγράμματα», που δημιουργούνται από τους ίδιους τους κατοίκους ή υλοποιούνται από εξωτερικούς φορείς (θρησκευτικούς, μη κυβερνητικούς ή συνδεδεμένους με την κυβέρνηση). Η «κρίσιμη» ή «επικίνδυνη», σύμφωνα με τους κατοίκους και τους φορείς, κατάσταση, δικαιολογεί την ανάγκη προγραμμάτων ή δράσεων που συνιστούν εναλλακτικές λύσεις για την τοπική κοινωνία. Οι πιο κοινές, ή, τουλάχιστον, οι πιο ορατές, είναι αυτές που συνδέονται με τον πολιτισμό και τον αθλητισμό.

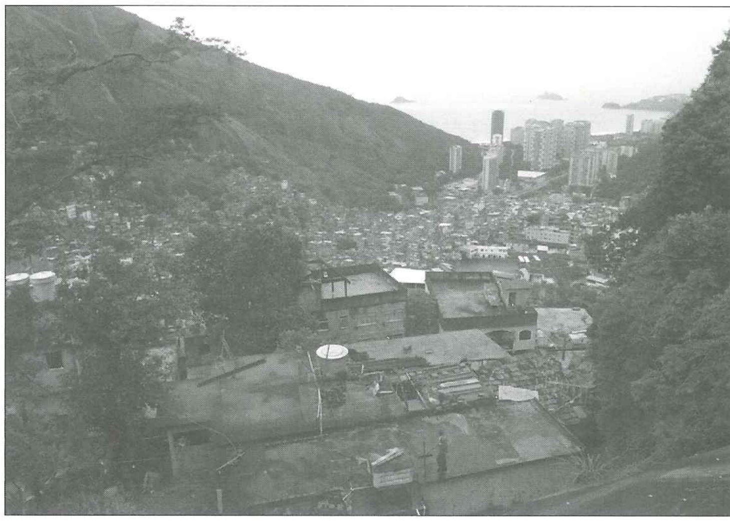
Αυτές έχουν και τη μεγαλύτερη συμμετοχή. Τα «προγράμματα» αυτά, σχετίζονται γενικά, με τη διαχείριση πόρων και τη δυνατότητα απασχόλησης, κάτι που, συνήθως, φέρνει στην επιφάνεια συγκρούσεις που υποβόσκουν και που εκδηλώνονται γύρω από τη διεκδίκηση αυτών των αγαθών. Είναι πολλά τα παραδείγματα παρόμοιων προγραμμάτων και δράσεων και είναι αλήθεια ότι έχουν αναδειχθεί σε μια σημαντική εναλλακτική λύση, που, εκτός από το ότι φέρνουν οικονομικούς πόρους και αναγνώριση στις φαβέλες, βοηθούν στη μείωση των στερεοτύπων που σχετίζονται με αυτούς τους χώρους. Για τα παιδιά και τους νέους, οι άνθρωποι που εμπλέκονται σε αυτές τις πρωτοβουλίες αποτελούν ένα αντιστάθμισμα στη λογική του εμπορίου ναρκωτικών. Η δύναμη της θρησκείας σε αυτούς τους χώρους, κυρίως της νεοπεντηκοστιανής εκκλησίας, αποτελεί ξεχωριστό κεφάλαιο και είναι αντικείμενο μεγάλου στοχασμού. Παρά την ιστορική δύναμη της καθολικής εκκλησίας και της επιρροής της στην οργάνωση των φαβέλων, οι νεοπεντηκοστιανές εκκλησίες τις τελευταίες δεκαετίες πολλαπλασιάζονται και αποτελούν μια πιθανή εναλλακτική για πολλές και πολλούς κατοίκους που, διόλου περίεργο, συνδέουν τη θρησκεία με την πολιτική.

Τελειώνοντας, είναι σημαντικό να ειπωθεί ότι οι φαβέλες, παρά την πολύ προβληματική τους σχέση με την επίσημη πόλη, πάντα παράγουν μορφές πολιτιστικής έκφρασης που καθορίζουν την ταυτότητα του Ρίο ντε Ζανέιρο. Στο παρελθόν, σημαντικοί τραγουδιστές σάμπας ζούσαν στις φαβέλες. Σε ακαδημαϊκά κείμενα και στίχους τραγουδιών πολλοί είναι αυτοί που λένε ότι η σάμπα γεννήθηκε στους λόφους. Οι σχολές σάμπας έχουν την έδρα τους, μέχρι σήμερα, σε αυτούς τους χώρους. Πιο πρόσφατα, το «φανκ καριόκα»[3] αναδύθηκε κυρίως στις φαβέλες και σε λαϊκά μέρη και από εκεί κατέληξε να ενσωματωθεί από τα μέσα ενημέρωσης και από άλλες κοινωνικές τάξεις. Αυτό που παράγεται στις φαβέλες του Ρίο καταλήγει αργά ή γρήγορα να ενσωματωθεί από την υπόλοιπη πόλη και δημιουργεί στους κατοίκους της μια ενιαία ταυτότητα. Ως ένα είδος απάντησης στη μη ανεκτικότητα του κράτους και της πόλης απέναντι στις φαβέλες, οι κάτοικοί τους δημιουργούν αυτό που, λίγο καιρό αργότερα, λανσάρεται ως το «πρόσωπο του Ρίο».

μετάφραση:
Ματούλα Παπαδημητρίου

1. Ο Πόλεμος των Κανούδος (αγροτική κοινότητα της ζώνης Ιταπικούρου, βορειοανατολικά της Μπαΐα) ξεκίνησε το 1896 και διάρκεσε ένα χρόνο, κινητοποιώντας περισσότερους από 10.000 στρατιώτες από 17 πολιτείες της Βραζιλίας. Εκτιμάται ότι σκοτώθηκαν πάνω από 25.000 άνθρωποι, με αποκορύφωμα την ολοκληρωτική καταστροφή της πόλης.
2. Έτσι αποκαλείται το Ρίο (σ.τ.μ.)
3. Της πόλης του Ρίο (σ.τ.μ.)

τα απαγορευμένα τραγούδια της φαβέλας

Η είδηση είναι σε μία από τις δύο μεγαλύτερες εφημερίδες της Βραζιλίας: «Η αστυνομία στέλνει στον εισαγγελέα 13 τραγουδιστές funk που παίζουν σε χορούς στις φτωχές συνοικίες του Ρίο». Κατηγορούνται για υπεράσπιση της διακίνησης ναρκωτικών. Σύμφωνα πάντα με την αστυνομία, «τα τραγούδια τους εξυμνούν εμπόρους ναρκωτικών, τη χρήση ναρκωτικών, καθώς και εγκληματικές οργανώσεις και πράξεις». Η αστυνομική έρευνα κράτησε έναν χρόνο. Η αστυνομία συγκέντρωσε βίντεο, φωτογραφίες και ηχητικά ντοκουμέντα για να στείλει στον εισαγγελέα τους τραγουδιστές. Επίσης, συνέλαβαν τον ιδιοκτήτη ενός ραδιοφωνικού σταθμού στο Ίντερνετ, ο οποίος έπαιζε τα διάσημα **proibidoes**, τα απαγορευμένα τραγούδια. Κινδυνεύει με φυλάκιση έξι μηνών.

Τα «απαγορευμένα» μιλούν για τους «ήρωες» της κοινότητας που σκοτώθηκαν στις μάχες με την αστυνομία, για «ηρωικές» ληστείες, για τη ζωή, γενικά, στη φαβέλα.

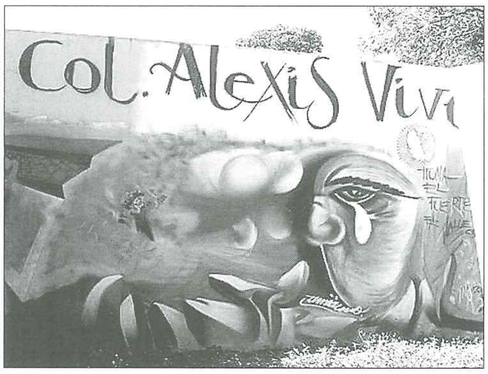
Απαγορεύεται να ακουστούν σε ραδιόφωνα, κυκλοφορούν σε παράνομες ηχογραφήσεις και παίζονται σε «χοροεσπερίδες» της γειτονιάς. Οι στίχοι ενός από τους κατηγορουμένους περιγράφουν τις ληστείες αυτοκινήτων, αναφέρουν τις προτιμητέες μάρκες και λένε πως τα θύματα δεν πρέπει να αντιδρούν:

«Audi, Civic, Honda / Citröen e o Corolla / Mas se tentar fugir / Pa! Pum! / Tiryo na bola [na cabena] / Na Chatuba i 157»

«Audi, Civic, Honda / Citröen και Corolla / αλλά αν προσπαθήσεις να φύγεις / παμ! πουμ! / Σφαίρα στο κεφάλι».

Κ.Η.

Βενεζουέλα: η πατρίδα αρχίζει στα μπάρριος

Το 1989, στη διάρκεια της εξέγερσης του Καράκας, στο Καρακάσο όπως ονομάστηκε, οι κάτοικοι των φτωχογειτονιών έδιναν τη δική τους μάχη κατά των διεφθαρμένων πολιτικών κομμάτων που εννέα χρόνια αργότερα οδήγησε στην εκλογή του Τσάβες στην προεδρία της χώρας. Έκτοτε, οι φτωχογειτονιές του Καράκας έγιναν το κύριο πολιτικό οχυρό της μπολιβαριανής επανάστασης. Το 2002, στη διάρκεια του τριήμερου πραξικοπήματος που είχε οργανώσει η CIA με τη σύμπραξη εσωτερικών στρατιωτικών, πολιτικών και οικονομικών κύκλων, οι κάτοικοι αυτών των γειτονιών κινητοποιήθηκαν μαζικά και κατάφεραν, σε συνεργασία με φιλολαϊκές στρατιωτικές δυνάμεις, να επαναφέρουν τον Τσάβες στην προεδρία.
Τον Φλεβάρη του 2002, δύο μήνες πριν το πραξικόπημα, με προεδρικό διάταγμα δημιουργήθηκαν οι **Επιτροπές Αστικής Γης** (Comites de Tierra Urbana-CTU), με στόχο να «ξεπληρώσει το κράτος το τεράστιο χρέος που έχει απέναντι στους ξεχασμένους της χώρας» και να προωθηθεί ο εκδημοκρατισμός και ο μετασχηματισμός της πόλης. Με πρωταρχικό στόχο την κατοχύρωση της ιδιοκτησίας για τα εκατομμύρια των κατοίκων που ζουν σε αυθαίρετους οικισμούς, οι CTU αριθμούν σήμερα 5.000 οργανώσεις βάσης που βρίσκονται σε όλες τις μεγάλες πόλεις και αγκαλιάζουν γύρω στα 2 εκατομμύρια οικογένειες. Ήδη 200.000 οικογένειες έχουν κατακτήσει την ιδιοκτησία, συλλογική ή ατομική, της γης όπου κατοικούν.

Μέσα από τη δράση τους οι CTU έχουν επεκτείνει τους στόχους τους και έχουν βαθύνει την πολιτική τους ωριμότητα. Το τελευταίο διάστημα συγκροτούν μαζί με το **Εθνικό Αγροτικό Μέτωπο Ezequiel Zamora** και με **ιθαγενικές κοινότητες**, την **Ένωση των Ελεύθερων και Εναλλακτικών Κοινοτικών Μέσων Επικοινωνίας**, τις **Κοινότητες Εργατων Ορυχείων** στα νοτιοανατολικά της χώρας κ.ά. Ένα κίνημα των από κάτω που, μέσα στα πλαίσια της μπολιβαριανής επανάστασης, αμφισβητεί επιλογές και πρόσωπα των υψηλών κλιμακίων της κυβέρνησης. Στις 24 Γενάρη οι CTU ζητώντας την αυτοκυβέρνηση των μπάρριος διακήρυξαν: «**Για μας η πατρίδα αρχίζει στον τόπο, στο έδαφος**. Δεν είναι μια αφηρημένη έννοια συμβόλων και κενών λέξεων. Σφυρηλατείται στα μπάρριος. Προτείνουμε να ξαναδημιουργήσουμε τη δημοκρατία από το έδαφος, σε συμφωνία με τους κατοίκους τους για να προσδιοριστούν οι κανόνες και οι μορφές αυτοκυβέρνησης. Προτείνουμε έναν συνταγματικό χάρτη για τα μπάρριος, ο οποίος θα εγγυάται αξιοπρεπείς υπηρεσίες και κατοικίες, θα προωθεί παραγωγικά εγχειρήματα, θα γεννά προγράμματα ενδογενούς ανάπτυξης και θα δίνει αξιοπρέπεια στη ζωή των φτωχογειτονιών».

Στο μαχητικό μπάρριο **23 του Γενάρη** γεννήθηκε, μετά το πραξικόπημα του 2002, η συλλογικότητα **Alexis Vive** (Ο Αλέξης ζει), από νέους που βρέθηκαν στην πρώτη γραμμή των λαϊκών κινητοποιήσεων. Η συλλογικότητα πήρε αυτό το όνομα για να τιμηθεί ο Αλέξις Γκονσάλες, σύντροφός τους που δολοφονήθηκε από την αστυνομία στα γεγονότα του πραξικοπήματος. Σήμερα η δράση της έχει επεκταθεί και στα άλλα μπάρριος του Καράκας.

Μέσα στις φτωχογειτονιές δίνει τη μάχη της για την καταπολέμηση των ναρκωτικών (πολλοί νεαροί αυτών των γειτονιών πηγαίνουν για αποτοξίνωση στην Κούβα, βάσει ειδικής συμφωνίας που έχει υπογραφεί μεταξύ Βενεζουέλας και Κούβας), αγωνίζεται «να αναλάβει η ίδια η κοινότητα την ευθύνη της πραγματικότητας που αντιμετωπίζει και να ασκήσει εξουσία». Έχει προτείνει συνεργασία σε 5 πανεπιστήμια «με σκοπό να προωθηθεί η παιδαγωγική της εξέγερσης, η επαναστατική σκέψη». Ασκούν πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες στις γειτονιές και οργανώνουν τα μπολιβαριανά αντιιμπεριαλιστικά *καμπαμέντος*, με το σύνθημα: «έτσι δημιουργείται ο σοσιαλισμός - από τις φλέβες του μπάρριο». Οι ίδιοι διατείνονται πως προετοιμάζονται «ιδεολογικά και σωματικά για τον εσωτερικό πόλεμο μέσα στην ίδια την επανάσταση.Θα είναι ένας πόλεμος των τίμιων απέναντι στους μη τίμιους. Στη δεκαετία του '60 η Βενεζουέλα υπονομεύθηκε από τα ναρκωτικά και από την επιβολή του καταναλωτισμού. Έμαθαν στον λαό να περιμένει τα πάντα από την κυβέρνηση-πατέρα. Σήμερα υπάρχουν σύντροφοι που δεν δίνουν προτεραιότητα στη συνείδηση. Για μας, αντίθετα, προέχει ο άνθρωπος. Σήμερα δεν βγαίνουν ανοιχτά στις γειτονιές να πουν πως είναι αντίθετοι στον Τσάβες. Κάνουν σιωπηλά τη δουλειά τους, αλλά κι εμείς επίσης σιωπηλά τους αντιμετωπίζουμε. Και θα τους δώσουμε ως οργανωμένος λαός ένα μάθημα αξιοπρέπειας. Οι πρόσφατες δημοτικές εκλογές είχαν 85% αποχή. Εδώ στις συνοικίες το ξέρουμε, ο κόσμος πιστεύει στον Τσάβες σαν κάποιος να έχει ρίξει ένα καλώδιο στο χώμα και να γείωσε τον μπολιβαρισμό με την πραγματικότητα. Πιστεύουμε πως ο πρόεδρος πράττει σωστά. Το πρόβλημα είναι πως δεν έχει μηχανισμό να τον υποστηρίζει. Πιστεύουμε ότι αυτός ο μηχανισμός είναι ο λαός και ότι είτε ο Τσάβες περιμένει τον λαό να κάνει την επανάσταση μέσα στην επανάσταση ή θα 'ρθει η στιγμή που θα βρει έναν λαό απέναντί του. Δεν είναι το ίδιο να μιλάς για τον σοσιαλισμό του 21ου αιώνα και να φτιάχνεις τον σοσιαλισμό σήμερα, στην πράξη. Το σημαντικό είναι πως το επιχειρούμε και θα τα καταφέρουμε».

Στέλιος Γαβριηλίδης

οι πομπλασιόνες της Χιλής

Η πρώτη κατάληψη γης: Λα Λέγουα, 1947

Η ιστορία των καταλήψεων γης στη Χιλή με σκοπό την ίδρυση λαϊκών κατοικιών, των **καμπαμέντος** (campamentos), αρχίζει από το 1947. Να σημειώσουμε ότι οι συνοικίες που προκύπτουν από κατάληψη γης ονομάζονται **πομπλασιόνες** (poblaciones) και οι κάτοικοί τους **πομπλαδόρες** (pobladores).

Με την επικράτηση των χημικών λιπασμάτων στις αγροτικές καλιέργειες που είχε ως αποτέλεσμα το κλείσιμο των εργοστασίων νιτρικών αλάτων στον Βορρά της Χιλής, χιλιάδες άνεργοι εργάτες αναγκάστηκαν να μετακινηθούν στο Σαντιάγο προς αναζήτηση νέων ευκαιριών εργασίας. Το κύμα αστυφιλίας δημιούργησε τεράστιο πρόβλημα στέγης στην ευρύτερη περιοχή της πρωτεύουσας της Χιλής. Επίσημες στατιστικές αναφέρουν ότι το 1960 σε συνολικό πληθυσμό 7,3 εκατ. κατοίκων σημειωνόταν έλλειψη 490.000 σπιτιών, ενώ το 1970 σε πληθυσμό 9,3 εκατ. κατοίκων η έλλειψη ανήλθε στα 600.000 σπίτια.

Το 1947, με την καθοδήγηση του Λαϊκού Μετώπου (Frente Popular), καταλαμβάνεται από εργάτες και τις οικογένειές τους η τοποθεσία **Λα Λέγουα** (La Legua, τοπωνύμιο που σημαίνει **Λεύγα**, καθώς απέχει απόσταση περίπου μιας λεύγας από το κέντρο του Σαντιάγο). Σιγά σιγά άρχισαν να καταφθάνουν και άλλοι άστεγοι και να κατασκευάζουν με ξύλα, λαμαρίνες και χαρτόνια μικρά σπιτάκια.

Έτσι δημιουργείται, το 1951, η πομπλασιόν Λα Λέγουα, η οποία διατηρείται ως σήμερα και έχει γράψει τη δική της ιστορία στο κίνημα της Χιλής. Από τις πρώτες μέρες της ίδρυσής της γίνεται τόπος συσπείρωσης των σοσιαλιστών και των κομουνιστών με διοργάνωση συναυλιών και λαϊκών χορών κάθε σαββατοκύριακο, καθώς και πολιτικών εκδηλώσεων.

Χαρακτηριστική είναι η σθεναρή αντίσταση που προέβαλε κατά του στρατιωτικού πραξικοπήματος τον Σεπτέμβρη του 1973. Στις 11 Σεπτεμβρίου, οι πολίτες της πομπλασιόν, με την υποστήριξη και εργατών του γειτονικού εργοστασίου Sumar, κατάφεραν να αχρηστεύσουν ένα στρατιωτικό ελικόπτερο, ένα λεωφορείο της αστυνομίας και ένα ασθενοφόρο. Την ίδια μέρα η Λα Λέγουα θρηνεί τα τρία πρώτα της θύματα στον αντιδικτατορικό αγώνα. Την επόμενη μέρα ο στρατός πολιόρκησε με μεγάλες δυνάμεις από ξηρά και αέρα την ηρωική πομπλασιόν, η οποία αντιστεκόταν με μανία. Κατάφερε να την υποτάξει μόλις στις 16 Σεπτεμβρίου. Στρατιωτικές δυνάμεις εισέβαλαν στη Λα Λέγουα, κατάστρεψαν και έκαψαν πολλά σπίτια, χτύπησαν και βασάνισαν γυναίκες και παιδιά και συνέλαβαν 400 πολίτες. Στη διάρκεια της στρατιωτικής χούντας, η Λα Λέγουα έχει να επιδείξει ηρωικές πράξεις αντίστασης, τις οποίες πλήρωσε με 54 νεκρούς.

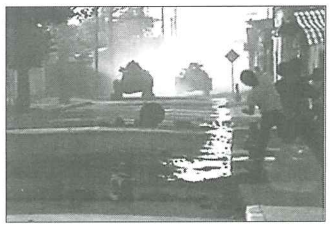

Εισβολή του στρατού στη Λα Λέγουα.
Σκηνή από την ταινία «Ματσούκα».

Λα Βικτόρια: η ιστορικότερη κατάληψη της Λατινικής Αμερικής

Στις 30 Οκτωβρίου 1957, δέκα χιλιάδες άστεγοι από την περιοχή Σανχόν ντε λα Αγουάδα μετά από δυναμική πορεία, που οι κατασταλτικές δυνάμεις δεν τόλμησαν να εμποδίσουν, καταλαμβάνουν την τοποθεσία Λα Φέρια που ήταν ιδιοκτησία του κρατικού οργανισμού κατοικίας Corvi. Είχε προηγηθεί μεγάλη πυρκαγιά στις 23 Οκτωβρίου, η οποία έκαψε αρκετές ξύλινες παράγκες στις νότιες συνοικίες του Σαντιάγο.

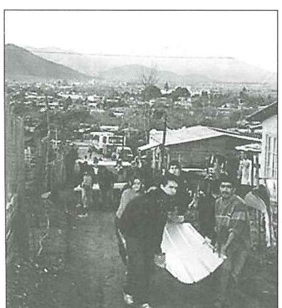
Από τη στιγμή που κατέλαβαν την περιοχή κραυγάζοντας το σύνθημα «Victoria» (Νίκη), η πομπλασιόν πήρε το όνομά της: Λα Βικτόρια (La Victoria). Αμέσως μετά την κατάληψη άρχισε η κατασκευή κατοικιών από ξύλο και χώμα. Το γεγονός είχε ευρύτατη κάλυψη από τα μέσα ενημέρωσης της εποχής και υπήρξε η απαρχή για μεγάλο κίνημα καταλήψεων γης σε όλη τη Λατινική Αμερική. Με τη συμπαράσταση των φοιτητών άρχισαν να χαράζουν δρόμους και πλατείες, ενώ αξίωναν την αναγνώριση της πομπλασιόν από το κράτος. Στα τέλη του 1958, το κράτος παραχώρησε τις εκτάσεις στους καταληψίες. Το 1962, λειτούργησε το πρώτο σχολείο. Φυσικά, όλα κατακτήθηκαν με σκληρούς αγώνες. Σε μια σύγκρουση σκοτώθηκε ένα μικρό κοριτσάκι, η Ερμίντα, για την οποία ο Βίκτορ Χάρα έγραψε ένα τραγούδι.

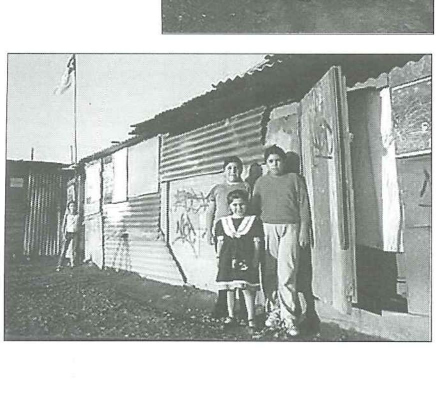
Η Λα Βικτόρια έγινε κέντρο συσπείρωσης αριστερών καλλιτεχνών και διανοούμενων. Η Βιολέτα Πάρρα τραγουδούσε τακτικά εκεί ενώ ο Βίκτορ Χάρα συμμετείχε στην κατάληψη και δημιούργησε σ' αυτήν. Τα χρόνια εκείνα στις πομπλασιόνες

ακμάζουν οι λαϊκές τέχνες, οι τοίχοι καλύπτονται με τοιχογραφίες (μουράλες), τραγούδια γράφονται καθημερινά και γεννιέται το κίνημα της Nueva Canción Chilena (Νέο Χιλιάνικο Τραγούδι), ενώ ιδρύεται και η εταιρεία Dicap που κάνει την παραγωγή των τραγουδιών του μουσικού κινήματος το οποίο θα επηρεάσει βαθύτατα το νεότερο τραγούδι στη Λατινική Αμερική.

Στη συνέχεια, έρχεται η μακριά νύχτα της δεκαεφτάχρονης χούντας του Πινοτσέτ. Η Λα Βικτόρια αντιστέκεται από τις πρώτες ώρες της 11ης Σεπτέμβρη. Η χούντα απαντάει με συλλήψεις, βασανισμούς, εξορίες και εκτελέσεις. Από τις πρώτες μέρες η Λα Βικτόρια, αλλά και ολόκληρος ο κόσμος, θρηνεί την εκτέλεση, μετά από φρικτά βασανιστήρια, στο κλειστό εθνικό στάδιο της Χιλής **του Βίκτορ Χάρα.** Παρά τη λύσσα που επιδεικνύει η χούντα, η αντίσταση της πομπλασιόν είναι ηρωική και τα στενά της δρομάκια είναι δύσβατα και επικίνδυνα για τις δυνάμεις καταστολής. Ο Πινοτσέτ ασφαλτοστρώνει τους δρόμους της για να έχουν εύκολη πρόσβαση τα στρατιωτικά και αστυνομικά οχήματα και οι κάτοικοι τοποθετούν παρατηρητήρια με καθρέφτες στις εισόδους της. Μόλις οι κατασταλτικές δυνάμεις πλησιάζουν, σημαίνει συναγερμός στην πομπλασιόν και η αντίσταση αρχίζει...

Μετά την πτώση της δικτατορίας, η Λα Βικτόρια συνεχίζει τους αγώνες για την τιμωρία των δολοφόνων και των βασανιστών. Εδώ και μερικά χρόνια διαθέτει ελεύθερο ραδιοφωνικό και τηλεοπτικό σταθμό, κάτι αρκετά σημαντικό για τη Χιλή, που έχει μόνο ένα κρατικό και πέντε ιδιωτικά κανάλια.

Herminda de La Victoria

Herminda de la Victoria, murió sin haber luchado derecho se fue a la gloria, con el pecho atravesado. Las balas de los mandados mataron a la inocente, lloraban madres y hermanos en el medio de la gente. Hermanos se hicieron todos, hermanos en la desgracia peleando contra los lobos, peleando por una casa. Herminda de la Victoria, nació en el medio del barrio creció como mariposa, en un terreno tomado. Hicimos la población, y han llovido tres inviernos Herminda en el corazón, guardemos tu recuerdo.	Η Ερμίντα από τη Βικτόρια, πέθανε χωρίς να' χει αγωνιστεί απέκτησε δικαίωμα στη δόξα, με κομματιασμένο το στήθος. Οι σφαίρες των εντολοδόχων σκότωσαν την αθώα, έκλαψαν μάνες κι αδέλφια μέσα στο πλήθος. Αδέλφια έγιναν όλοι, αδέλφια στην δυστυχία παλεύοντας κόντρα στους λύκους, παλεύοντας για ένα σπίτι. Η Ερμίντα από τη Βικτόρια, γεννήθηκε στο κέντρο του μπάρριο, μεγάλωσε σαν πεταλούδα, σ' έναν τόπο κατειλημμένο. Φτιάξαμε την πομπλασιόν, και έβρεχε τρεις χειμώνες Ερμίντα στην καρδιά μας κρατάμε τη θύμησή σου.

Από το LP *La Población* του Βίκτορ Χάρα. Στο ίδιο LP περιέχονται και τα τραγούδια *La toma* (Η κατάληψη) και *Marcha de los pobladores* (Πορεία των πομπλαδόρες) που αναφέρονται στη Βικτόρια.

Λα Μπαντέρα, η κατάληψη της επαναστατικής Αριστεράς

Στη διετία 1967-1969, η επιρροή του Κινήματος Επαναστατικής Αριστεράς (MIR) στην εργατική τάξη, τους φτωχούς και τους άστεγους της Χιλής ολοένα και μεγαλώνει. Μια από τις βασικές διεκδικήσεις που έθετε το MIR ήταν «μια στέγη για κάθε πολίτη της Χιλής».

Όταν η κυβέρνηση Φρέι προσπάθησε να «εξωραΐσει» την άσχημη εικόνα της πόλης, με αφορμή την επίσκεψη του προέδρου της Ιταλίας Άλντο Μόρο στο Σαντιάγο, οι κάτοικοι των πομπλασιόνες και οι άστεγοι κινητοποιήθηκαν απαιτώντας στέγη και καλύτερες συνθήκες κατοικίας. Τότε δημιουργείται επιτροπή από πομπλαδόρες και ηγέτες του MIR που προετοιμάζει την επόμενη μεγάλη κατάληψη γης. Να αναφέρουμε δύο από τα μέλη της επιτροπής: τον **Τσίκο Σαμόρα,** που αργότερα βρέθηκε μαζί με τον Τσε στη Βολιβία και έχασε τη ζωή του σε μια μάχη με τον κυβερνητικό στρατό, και τον **Βίκτορ Τόρο,** που σήμερα είναι ο ηγέτης των καταλήψεων στο Μπρονξ της Νέας Υόρκης.

Ακολουθούν συνελεύσεις στις πομπλασιόνες με συμμετοχή αστέγων, πομπλαδόρες, εργατών του κρατικού οργανισμού κατοικίας, καθώς και εργατών των εργοστασίων Sumar, Yarur, Cotralaco και Hirmas.

Παράλληλα, ακτιβιστές του MIR εργάζονται στην κεντρική αγορά του Σαντιάγο, όπου και προπαγανδίζουν την επερχόμενη κατάληψη με τα συνθήματα: «σπίτι ή θάνατος», «κατοικία ή σκατά», «μόρφωση και κατοικία», «για τα παιδιά μας, πάμε για κατάληψη», «ένα σπιτάκι για να ζεις, ένα σπιτάκι μαζί με το MIR».

Μετά από μεγάλη γενική συνέλευση, τα ξημερώματα της 26ης Γενάρη του 1969, τριακόσιες οικογένειες καταλαμβάνουν το κρατικό κτήμα **Λα Μπαντέρα** (La Bandera). Αρχίζουν αμέσως να κατασκευάζουν μικρά σπιτάκια 4-5 τετραγωνικών μέτρων το καθένα. Ως το βράδυ οι οικογένειες έχουν γίνει χίλιες και η κατασκευή συνεχίζεται με παράλληλο σχεδιασμό οικο-

δομικών τετραγώνων, δρόμων και πλατειών. Παράλληλα, ένα μαζικό κίνημα που αποτελείται από κατοίκους των διπλανών μπάρριος, μαθητές, φοιτητές, εργάτες, ιερωμένους και μέλη εκκλησιαστικών οργανώσεων, δημοσιογράφους και καλλιτέχνες αγκαλιάζει την κατάληψη και εμποδίζει τις δυνάμεις καταστολής να επέμβουν.

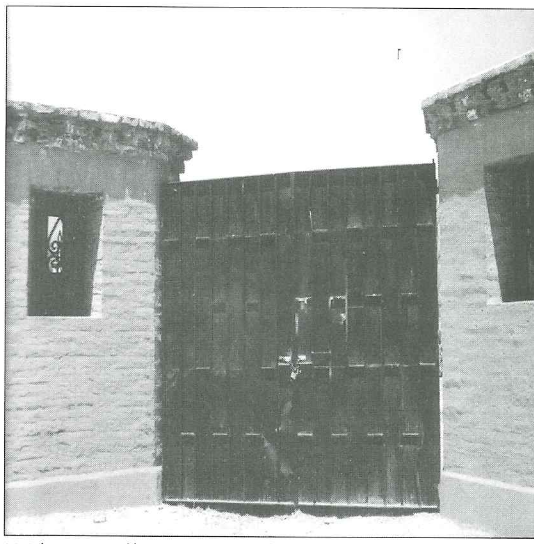
Η κατάληψη ορίζει λαϊκή επιτροπή για τη διαχείριση των προβλημάτων που προκύπτουν και ο Βίκτορ Τόρο τοποθετείται επικεφαλής της κατάληψης. Η επιτροπή βάζει φρουρές στους γύρω δρόμους, ενώ μια οικονομική επιτροπή επισκέπτεται καταστήματα στην πόλη και την κεντρική αγορά για να εξασφαλίσει τρόφιμα για τις πρώτες μέρες της κατάληψης, επειδή οι πομπλαδόρες ήταν απασχολημένοι με την κατασκευή των κατοικιών. Άλλη επιτροπή, αποτελούμενη από γυναίκες, επιβλέπει τη διανομή των τροφίμων και την οργάνωση του καταυλισμού. Παράλληλα, εκδίδεται και ημερήσιο δελτίο της κατάληψης, το El Fonolita, με ειδήσεις από και για τους κατοίκους του καταυλισμού. Από τις πρώτες μέρες λειτουργούν παιδικός σταθμός, δημοτικό σχολείο και κέντρο υγείας. Πολύ σύντομα επιτυγχάνεται η ύδρευσή του.

Παράλληλα, το Σαντιάγο συγκλονίζεται από μεγάλες διαδηλώσεις κατά του καπιταλιστικού συστήματος, με κύριο σύνθημα ένα σπίτι για κάθε οικογένεια της Χιλής. Η επιτροπή της κατάληψης διοργανώνει λαϊκά φεστιβάλ, θεατρικές ομάδες και λαϊκό πανεπιστήμιο. Οργανώνεται το πρώτο συνέδριο αστέγων του Σαντιάγο, στην περίοδο προετοιμασίας του οποίου χίλιοι άστεγοι καταλαμβάνουν την περιοχή Ρανκίλ και αρχίζουν την κατασκευή ενός νέου καταυλισμού χωρίς η κυβέρνηση να μπορεί να αντιδράσει. Ακολουθούν καταλήψεις στις περιοχές Λα Φλορίδα, Λα Ουνιόν, Πουδαέλ και Λα Ορμίδα. Πλέον το κίνημα των καταλήψεων έχει πάρει μεγάλες διαστάσεις. Διοργανώνεται το πρώτο συνέδριο των πομπλαδόρες του Σαντιάγο στον καταυλισμό Ρανκίλ και ιδρύεται η **Ένωση των Επαναστατών Πομπλαδόρες.** Το Ρανκίλ γίνεται ορμητήριο για τις αριστερές δυνάμεις της Χιλής και προετοιμάζει την επερχόμενη νίκη της Λαϊκής Ενότητας. Παράλληλα, με την καθοδήγηση του MIR σχεδιάζεται ένας πρότυπος καταυλισμός στο Σαντιάγο με την ονομασία Λα Νουέβα Αβάνα, καθώς και ο καταυλισμός Λένιν στην Κονσεπσιόν.

Τον Ιούλη του 2004 στο θέατρο Providencia του Σαντιάγκο ανέβηκε το μιούζικαλ «La Bandera» με θέμα την κατάληψη στη συνοικία Λα Μπαντέρα.

Πενιανόλεν, μια κατάληψη στο σημερινό Σαντιάγο

Στις 21 Απριλίου του 1999, διακόσιες οικογένειες αστέγων κατέλαβαν στη συνοικία του Πενιανόλεν (Penanolen) μια έκταση γης που ανήκε στον ιδιώτη Μιγκέλ Νασούρ και βρίσκεται δίπλα στη Βίγια Γκριμάλντι, τον πιο εφιαλτικό τόπο βασανιστηρίων της στρατιωτικής χούντας· το δικό μας ΕΑΤ- ΕΣΑ ήταν, συγκρινόμενο με τη Βίγια Γκριμάλντι, κολέγιο! Από τότε έχει αρχίσει ένας δικαστικός πόλεμος μεταξύ του ιδιοκτήτη και των καταληψιών, με το κράτος να παίζει τον ρόλο του Πόντιου Πιλάτου και να λέει ότι σέβεται τις αποφάσεις της δικαστικής εξουσίας. Οι αποφάσεις των δικαστηρίων είναι πάντα σε βάρος των καταληψιών και απαιτούν την εκκένωση της κατάληψης. Αυτές, όμως, δεν μπορούν να υλοποιηθούν, αφενός μεν γιατί αυτοί δεν εγκαταλείπουν τον καταυλισμό και, αφετέρου, γιατί υπάρχει ένα δυναμικό κίνημα συμπαράστασης. Εδώ να αναφέρουμε την κοινωνιολογική ταυτότητα του Πενιανόλεν, που είναι μια αρκετά ιδιόμορφη συνοικία. Το Πενιανόλεν είναι μια συνοικία που κατοικείται από πλούσιους και φτωχούς. Μια κεντρική λεωφόρος χωρίζει τους δύο τομείς της συνοικίας και στη μέση της είναι κτισμένο ένα τείχος! Γιατί οι πλούσιοι φοβούνται τις επιδρομές των φτωχών! Όμως, στο Πενιανόλεν διαμένουν και αρκετοί εύποροι αριστεροί, καθώς και καλλιτέχνες οι οποίοι είναι με το μέρος των πομπλαδόρες του καταυλισμού. Επίσης, όταν υπάρχει αστυνομική δύναμη για την εκδίωξη των καταληψιών, καταφτάνουν επί τόπου δυνάμεις αλληλεγγύης από τις άλλες πομπλασιόνες, καθώς και φοιτητές και εργάτες για συμπαράσταση στους καταληψίες. Με τον τρόπο αυτό η κατάληψη του Πενιανόλεν βρίσκεται σήμερα στον έβδομο χρόνο ζωής της, έχει οργανώσει τις υποδομές της και συνεχίζει...

Η Βίγια Γκριμάλντι στη συνοικία Πενιανολέν

Οι άλλες πομπλασιόνες και τα μπάρριος

Το μπάρριο **Σέρρο Νάβια** προέρχεται από την πομπλασιόν Λας Μπαρράνκας, η οποία δημιουργήθηκε από μια κατάληψη που έγινε μετά από σκληρούς αγώνες διάρκειας 6 μηνών, στα μέσα της δεκαετίας του '60. Το στρατιωτικό καθεστώς διαίρεσε την πομπλασιόν σε τρία μέρη για να μπορεί να την ελέγχει. Ένα από αυτά είναι το μπάριο Σέρρο Νάβια, του οποίου ο πληθυσμός αποτελείται από εργάτες και ιθαγενείς Μαπούτσε (το 14,5%). Είναι γνωστό από τα ωραιότατα *μουράλες* που διακοσμούν τους τοίχους του, τα περισσότερα δημιουργήματα της **Μπριγάδας Ραμόνα Πάρρα** (Brigada Ramona Parra), η οποία δημιουργήθηκε στη Λας Μπαρράνκας στα χρόνια της Λαϊκής Ενότητας. Έργα της Μπριγάδας Ραμόνα Πάρρα θαυμάσαμε και στην Ευρώπη, στα χρόνια της εξορίας, καθώς οι περισσότερες αφίσες για τη Χιλή στα δύσκολα αυτά χρόνια ήταν δημιουργίες αυτής της ομάδας.

Το μπάρριο **Βίγια Φράνσια,** κοντά στον κεντρικό σταθμό του Σαντιάγο, κλέβει τη δημοσιότητα κάθε χρόνο στις 11 του Σεπτέμβρη για τις συγκρούσεις με τις αστυνομικές δυνάμεις. Είναι συγκρούσεις που αρχίζουν στις 8 το βράδυ και διαρκούν ως το ξημέρωμα. Αυτές προκαλούνται από τους νέους του μπάρριο, ως φόρος τιμής για τη σκληρή δολοφονία από αστυνομικούς των αδελφών Ραφαέλ και Εδουάρδο Βεργάρα Τολέδο (18 και 20 ετών) τη νύχτα της 29ης Μαρτίου του 1985. Ήταν δυο αδέρφια με πλούσια αντιστασιακή δράση και ήταν δύο από τους 53 κατοίκους που δολοφόνησε η χούντα κατά τη διάρκεια του 1985.

Βαλπαραΐσο

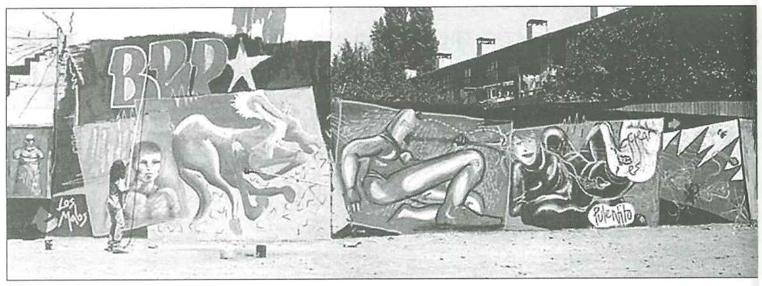
Θα κάνουμε μια μικρή αναφορά στα μπάρριος-λόφους του Βαλπαραΐσο. Αυτοί οι λόφοι, που είναι σχεδόν εκατό και έχουν μικρά σπιτάκια με πανέμορφα έντονα χρώματα (λέγεται ότι τα βάφουν με τις μπογιές που περισσεύουν από τις βάρκες τους), ήταν εστίες αντιδικτατορικής πάλης κατά τα χρόνια της στρατιωτικής χούντας. Να αναφέρουμε χαρακτηριστικά ότι το 2003 είδαμε να διατηρούνται *μουράλες* στους τοίχους από την εποχή της Λαϊκής Ενότητας. Μάθαμε ότι αυτά ανακηρύχτηκαν πολιτιστικά μνημεία και γίνεται η αποκατάστασή τους.

Κλείνοντας, να αναφέρουμε ότι στα μπάρριος της Χιλής συνεχίστηκε το κίνημα του *Νέου Χιλιάνικου Τραγουδιού* (Nueva Canción Chilena) στη διάρκεια της στρατιωτικής χούντας, που όχι μόνο είχε απαγορευθεί, αλλά διωκόταν ακόμη και η κατοχή δίσκων και η απλή αναφορά σε αυτό.

Μιχάλης Αντισάκης

Πηγές: Μανουέλ Καστέλς, *Πόλη και κοινωνικοί αγώνες*, εκδ. Αγώνας, 1980
www.sitios.cl, www.purochile.org, www.chilememoria.com
Πολύτιμη ήταν και η βοήθεια του Χιλιάνου φίλου Χάιμε Σβάρτ με τα στοιχεία που μας έδωσε και τις ιστορίες που μας αφηγήθηκε.

Μπριγάδα Ραμόνα Πάρρα

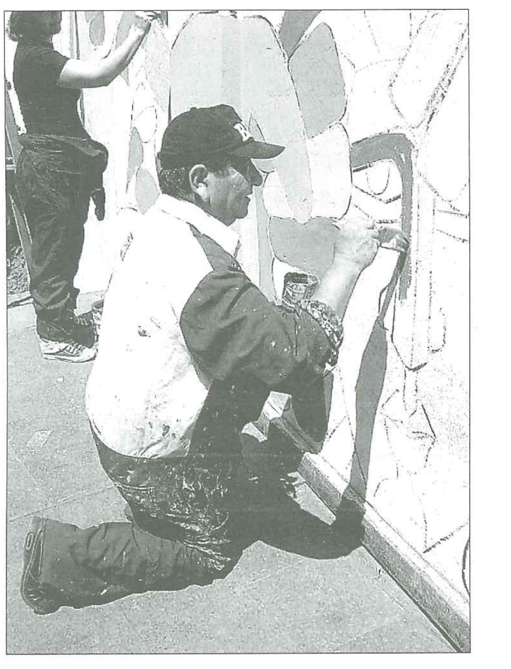

«Θα ζωγραφίσουμε ακόμη και τον ουρανό». Όπου εμφανίζεται αυτό το σύνθημα, σημαίνει ότι η Μπριγάδα Ραμόνα Πάρρα και οι τοιχογράφοι της πέρασαν από εκεί.

Το 1946, κατά τη διάρκεια μιας διαδήλωσης στο κέντρο του Σαντιάγο, μια νέα γυναίκα, η Ραμόνα Πάρρα, μέλος της Κομουνιστικής Νεολαίας Χιλής δολοφονείται. Η Ραμόνα Πάρρα έγινε σύμβολο της αντίστασης ενάντια στην καταπίεση και αργότερα, στις αρχές της δεκαετίας του '70, έδωσε το όνομά της σε μια ομάδα νέων τοιχογράφων.

Η ομάδα λειτούργησε στην παρανομία τον περισσότερο καιρό γεμίζοντας τους τοίχους των δρόμων του Σαντιάγο με τοιχογραφίες πολιτικού περιεχομένου. Ανέπτυξε πολύ μεγάλη δράση πριν την εκλογή και κατά τη διάρκεια της προεδρίας Αλιέντε. Κατά τη διάρκεια της χούντας εξόριστα μέλη της στην Ευρώπη έκαναν γνωστή την τεχνοτροπία της ομάδας σχεδιάζοντας όλες τις αφίσες των αντιστασιακών και τα εξώφυλλα των δίσκων του Νέου Χιλιάνικου Τραγουδιού. Η δράση της ομάδας συνεχίζεται μέχρι και σήμερα.

Για περισσότερα: **www.colectivobrp.cl**

ιστορική αναδρομή στα κινήματα πόλης του Μεξικού

Η ιστορία των κινημάτων πόλης του Μεξικού έχει τις ρίζες της στην εκβιομηχάνιση της χώρας στα τέλη του 19ου και τις αρχές του 20ού αιώνα. Οι πρώτες οργανωμένες εξεγέρσεις πολιτών γεννήθηκαν σε πόλεις-κέντρα που, εξαιτίας της γρήγορης εκβιομηχάνισης, συγκέντρωναν ολοένα και περισσότερους μετανάστες. Ζούσαν σε άθλια παραπήγματα ή υπόγεια, ή ακόμα, σε ορισμένες περιπτώσεις, σε ενοικιαζόμενα ισόγεια δωμάτια, εκκλησιαστικής ιδιοκτησίας. Τέτοιες πόλεις είναι η Βερακρούς, η Μέριδα, η Γουαδαλαχάρα, η Πόλη του Μεξικού και άλλες. Οι συνθήκες ζωής σε αυτές τις γειτονιές που, συνήθως, ήταν στο κέντρο της πόλης, μπορούν να συγκριθούν με εκείνες του Μάντσεστερ στην Αγγλία και της Μιλούζ στη Γαλλία στα τέλη του 18ου αιώνα.

Κατά τη δεκαετία του '60 η επιταχυνόμενη εκβιομηχάνιση και αστικοποίηση της χώρας, η αρχή μιας γενικευμένης πολιτικής αμφισβήτησης απέναντι στο κυρίαρχο κόμμα και η επίδραση των ιδεών της φοιτητικής εξέγερσης του '68 και των αριστερών οργανώσεων, σηματοδοτούν την έναρξη των σύγχρονων κινημάτων πόλης. Δημιουργούνται νέα αριστερά ρεύματα αμφισβήτησης επηρεασμένα από μαρξιστικές απόψεις (Γκράμσι, Μάο, Τρότσκι), αλλά και από το μεξικάνικο επαναστατικό κίνημα (Ζαπάτα, Βίγια, Φλόρες Μαγόν).

Την ίδια εποχή αναπτύσσονται οι ιδέες της Θεολογίας της Απελευθέρωσης μέσω των εκκλησιαστικών οργανώσεων βάσης, που ασχολούνται δραστήρια με τις ανάγκες των καινούργιων κατοίκων της πόλης, δημιουργώντας ένα ρεύμα εθνικοαπελευθερωτικών-χριστιανικών ιδεών μέσα στις πιο ξεχασμένες από τα επίσημα μέσα φτωχογειτονιές.

Τα κινήματα που γεννιούνται σε αυτή τη φάση, και μέχρι το 1985, χαρακτηρίζονται από τη μεγάλη συμμετοχή λαϊκών στρωμάτων, κυρίως εργατών, μικροπωλητών και οικιακών βοηθών. Η μεγάλη συμμετοχή ατόμων διαφορετικής εθνολογικής καταγωγής, ιδιαίτερα ιθαγενών από το κεντρικό και το νότιο Μεξικό, είναι, επίσης, αποφασιστική για το χαρακτήρα που θα πάρει το κίνημα αυτό στη συνέχεια.

Οι καθημερινές πολιτιστικές εκδηλώσεις σε αυτές τις γειτονιές, έντονα επηρεασμένες από τις ιθαγενικές παραδόσεις και μετασχηματισμένες από τις συνθήκες της πόλης, συμβάλλουν και δηλώνουν ταυτόχρονα την πολυμορφία του κινήματος πόλης, που έχει πολυεθνοτικό λαϊκό χαρακτήρα. Έτσι, μέσα από τα κινήματα που γεννιούνται αυτή την εποχή, ξεπηδούν κοινότητες και οργανώσεις που αυτοαποκαλούνται «λαϊκά κινήματα πόλης» και όχι γενικά, «κοινωνικά». Αντίθετα, από το 1985 και μετά, η βάση των κινημάτων αυτών διευρύνεται με μεσοαστικά στρώματα, μετασχηματίζοντας, έτσι, τα περισσότερα από αυτά σε «κοινωνικά κινήματα πόλης».

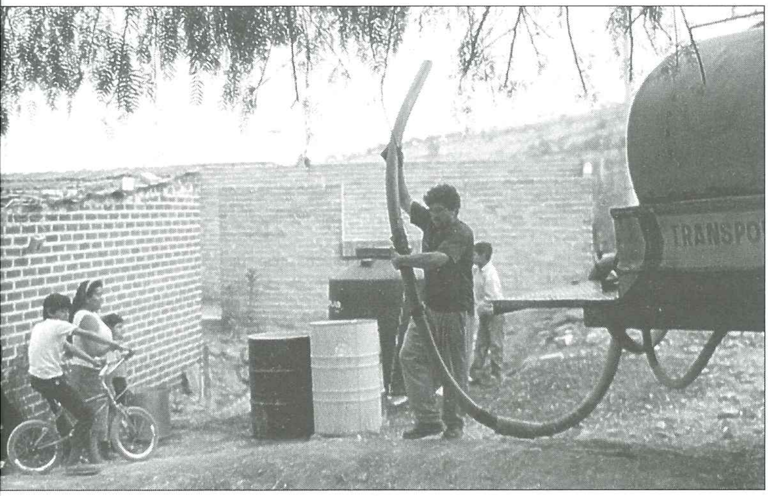
Μπορούμε να διακρίνουμε τρεις βασικές περιόδους στην εξέλιξη των κινημάτων πόλης του Μεξικού.

Πρώτη περίοδος, 1968-1980

Μεταξύ 1968 και 1975, η λαϊκίστικη πολιτική της κυβέρνησης Ετσεβερρία στον τομέα της κατοικίας χαρακτηρίζεται από την ανοχή καταλήψεων γης. Οι αρχηγοί των κοινοτήτων, συνδεδεμένοι με πολιτικούς της κυβέρνησης, συνεχίζουν να ελέγχουν τις φτωχογειτονιές, στις οποίες, όμως, αρχίζουν να υπάρχουν πιο οργανωμένες λαϊκές αντιστάσεις. Το 1969, στη **Νεσαουαλκόγιοτλ,** γεννιέται ένα από τα πιο σημαντικά κινήματα αντίστασης, ενώ το 1972 στο **Σάντο Ντομίνγκο ντε Κογιοακάν,** γίνεται η μεγαλύτερη κατάληψη γης από άστεγους. Αντίστοιχα κινήματα, μικρότερης όμως εμβέλειας, ξεσπούν στα βόρεια της Πόλης του Μεξικού κοντά σε βιομηχανικές ζώνες καθώς και στο κέντρο της πόλης από φτωχούς ενοικιαστές.

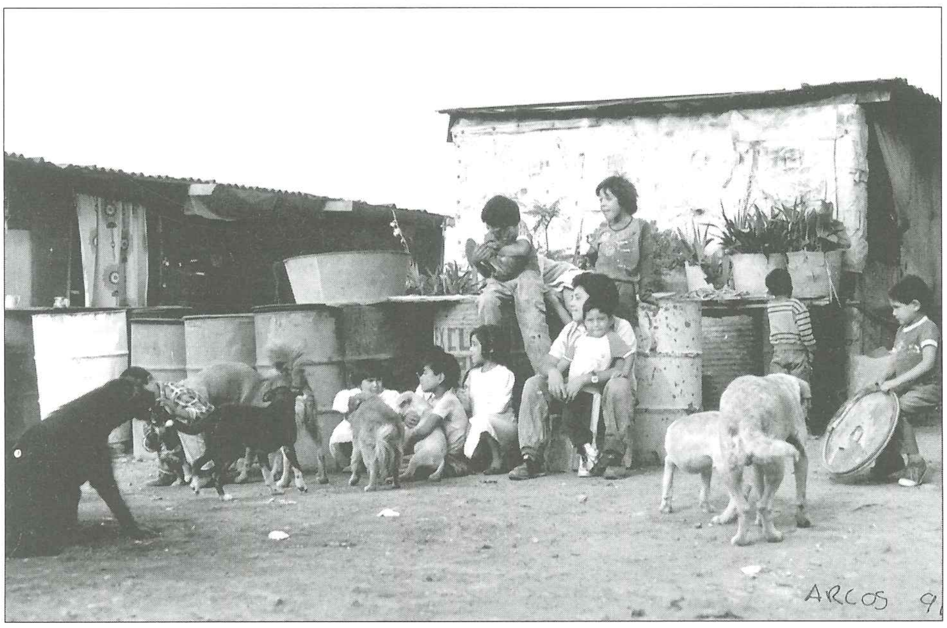

Η **Πόλη της Νέσα** (όπως αποκαλούν οι κάτοικοί της τη συνοικία-πόλη Νεσαουαλκόγιοτλ) χτίστηκε από χιλιάδες εσωτερικούς μετανάστες, πάνω σε εκατοντάδες στρέμματα βάλτων της λίμνης Τεσκόκο, κρατικής, δημοτικής ή κοινοτικής ιδιοκτησίας, που κατατμήθηκαν παράνομα από μεσίτες. Ενώ κατοικείται από το 1940, γνώρισε μεγάλη εισροή μεταναστών το '60 και, αρχικά, χτίζουν εκεί τις παράγκες τους χωρίς να διαθέτουν τα στοιχειώδη. Μπροστά στην άρνηση της υλοποίησης των υποσχέσεων, δημιουργείται ένα μεγαλειώδες κίνημα που, μεταξύ άλλων, επιβάλλει την άρνηση πληρωμής των χρεών στους μεσίτες. Το κίνημα χαρακτηρίζεται από την έντονη παρουσία γυναικών και ολόκληρων οικογενειών. Το '70 πολλοί συντελεστές του κινήματος αυτού κυνηγήθηκαν ή έμειναν για χρόνια στην παρανομία, ενώ πρόσφατα, ορισμένοι εκλέχθηκαν στη δημοτική αρχή, ενώ άλλοι συνεχίζουν στην απέναντι όχθη... Σήμερα, η πόλη της Νέσα έχει πάνω από 1,5 εκατομμύριο κατοίκους και είναι έντονα πυκνοδομημένη και ενσωματωμένη στην Πόλη του Μεξικού. Τα τενεκεδόσπιτα έχουν γίνει ευπρεπή διώροφα και οι δρόμοι είναι ασφαλτοστρωμένοι. Οι αγώνες της, αλλά και η σύγχρονη πολιτιστική δημιουργία πολλών κατοίκων έχουν ξεπεράσει τα όρια της πόλης.

Το **Σάντο Ντομίνγκο ντε Κογιοακάν** χτίστηκε σε μια απόξενη βραχώδη πλαγιά ηφαιστειογενών πετρωμάτων από μαζική κατάληψη γης, η οποία ενθαρρύνθηκε από εκκλησιαστικές οργανώσεις. Οι κάτοικοί της είναι εσωτερικοί μετανάστες, κυρίως του Νότου. Σ' αυτή τη γειτονιά δουλεύουν ως δάσκαλοι φοιτητές του κοντινού Πανεπιστημίου, με στόχο τη διαμόρφωση ενός κινήματος αντίστασης.

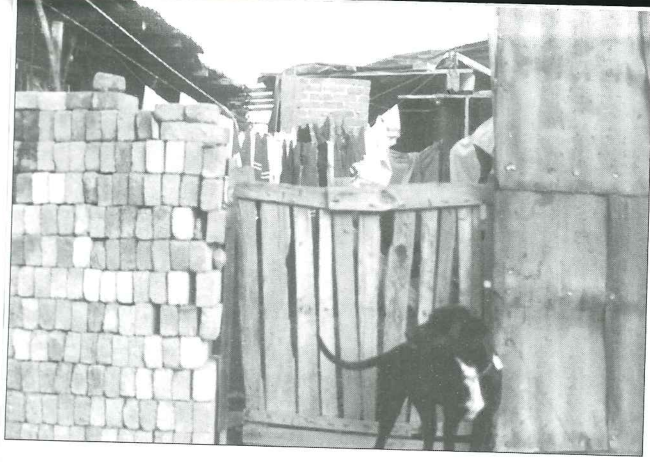
Μεταξύ 1975 και 1980, περίοδο οικονομικής κρίσης και προεδρικής αλλαγής, η κρατική πολιτική για την κατοικία και τα κοινωνικά δικαιώματα συντηρητικοποιείται. Αυτή την περίοδο γεννιούνται καινούργιες μαζικές οργανώσεις στις πολιτείες Μπάχα Καλιφόρνια, Σονόρα και Κοαουίλα, καθώς και λαϊκά μέτωπα διαφόρων πολιτικών αποχρώσεων, που δρουν στις γειτονιές της Πόλης του Μεξικού και, τελικά, δημιουργούν το Εθνικό Συντονιστικό Λαϊκών Κινημάτων Πόλης (CONAMUP), το 1980. Η CONAMUP αγκαλιάζει μεγάλα τμήματα της κοινωνίας: οργανώσεις μικροπωλητών, γυναικείες κινήσεις, συνδικάτα οδηγών και λεωφορείων, ορισμένα τμήματα βιομηχανικών εργατών (υφαντουργεία κ.λπ.), φοιτητές, αγροτικούς αυτόνομους συνεταιρισμούς, οργανώσεις ομοφυλόφιλων κ.ά.

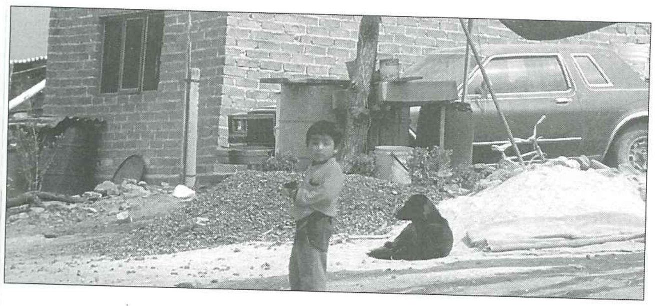
Δεύτερη περίοδος, 1980-1988

Από το 1980 έως το 1988, η CONAMUP συντονίζεται με άλλα κινήματα στη χώρα και συμμετέχει στη δημιουργία συντονιστικού με άλλα κινήματα πόλης της Λατινικής Αμερικής. Μπορούμε να πούμε ότι τα κινήματα πόλης στο Μεξικό χειραφετούνται και αυτοπροσδιορίζονται ως λαϊκό κίνημα πόλης. Το 1983 δημιουργούν, μαζί με φοιτητές, εργατικές και αγροτικές οργανώσεις, την Εργατική Λαϊκή Εθνοσυνέλευση, που καταλήγει στη διοργάνωση γενικής απεργίας. Το 1984, σε 85 πόλεις του Μεξικού έχουμε καταλήψεις γης ενώ, ταυτόχρονα, σε άλλες πόλεις ξεσπούν κινήματα μικροπωλητών, οδηγών λεωφορείων, καθώς και οι πρώτες οργανωμένες αντιδράσεις σχετικές με περιβαλλοντικά θέματα.

Το 1985, λόγω του σεισμού στην Πόλη του Μεξικού, οι κάτοικοι αυθόρμητα παίρνουν την κατάσταση στα χέρια τους: παρέχουν άμεση βοήθεια στους πληγέντες, δημιουργούν ένα κίνημα αποκατάστασης των αστέγων, που, τελικά, αγκαλιάζει όλους τους άστεγους της πόλης και τους φτωχούς κατοίκους της και, ταυτόχρονα, διευρύνεται σε μεσοαστικά στρώματα που ζουν κυρίως στο κέντρο

της πόλης. Χαρακτηριστική φιγούρα της εποχής που έμεινε μέχρι σήμερα είναι ο Super Barrios, ένας δυνατός εκπρόσωπος που εμφανίζεται στις συνελεύσεις αλλά και στις συνεδριάσεις με τους εκπροσώπους της κυβέρνησης, ντυμένος σούπερμαν. Είναι η συλλογική δύναμη που κρύβεται πίσω από αυτή τη φιγούρα, που ποτέ κανείς δεν πρέπει να γνωρίζει ποιος είναι.

Με τη συνεργασία αρχιτεκτόνων, κοινωνιολόγων, πολεοδόμων καθώς και πολλών καλλιτεχνών δημιουργούνται πρότυπες λαϊκές συνοικίες, είτε με ανάκτηση περιοχών από πιθανές αναπλάσεις που θα έδιωχναν τους κατοίκους είτε με πολεοδόμηση και κατασκευή στην περιφέρεια λαϊκών συνοικιών.

Την περίοδο 1984-1988 τα κινήματα πόλης περνάνε σε συνολικότερα θέματα υποδομής, εκπαίδευσης, υγείας και αρχίζουν να ασχολούνται πιο συστηματικά με θέματα περιβάλλοντος και πολιτισμού. Συνέβαλαν, με τη συνδρομή μη κυβερνητικών οργανώσεων, πανεπιστημιακών, φοιτητών και ακτιβιστών της πόλης, στη μετατροπή ορισμένων τενεκεδουπόλεων σε πόλεις με στοιχειώδεις ανθρώπινες συνθήκες ζωής και στην επιδότηση των φτωχών οικογενειών (πρωινό στα σχολεία, επίδομα γάλακτος και τορτίγιας, οικιστικό επίδομα και δάνειο κ.λπ.).

Περίοδος 1988-μέχρι σήμερα

Το 1988 η CONAMUP συμμετέχει ενεργά στη δημιουργία ευρύτερου αριστερού μετώπου αντιπολίτευσης με επικεφαλής τον Κουαουτέμοκ Κάρδενας. Το μέτωπο, όμως, αυτό διαλύεται μετά τις εκλογές που χάνονται από νοθεία, για να οδηγήσει στη γένεση, του γνωστού πλέον, Κόμματος της Δημοκρατικής Επανάστασης (PRD). Η αναγκαστική τοποθέτηση των συντελεστών της CONAMUP μέσα, έξω ή σε συνεργασία με αυτό το κόμμα γίνεται αφορμή διάσπασης και στη συνέχεια διάλυσής της. Τα δύο συντονιστικά που προέκυψαν και οι συντελεστές των κινημάτων πόλης δεν παίζουν πια ιδιαίτερο ρόλο στις λαϊκές διαδηλώσεις.

Σε μια περίοδο που η κυβέρνηση του Σαλίνας υπόσχεται τη μετατροπή της χώρας από τριτοκοσμική σε αναπτυγμένη και οι αριστερές ιδέες περνούν σοβαρή κρίση, ενώ οι αριστεροί εκπρόσωποί τους έχουν εξοντωθεί, εξαφανιστεί ή ενσωματωθεί, ο ατομισμός γενικεύεται. Το κυβερνητικό κόμμα ακολουθεί, από τη μια, λαϊκίστικη πολιτική που ευνοεί ξανά τους «αρχηγούς» και τους μεσίτες να προχωρούν σε νέες κατατμήσεις γης στα πιο απομακρυσμένα περιαστικά μέρη και, από την άλλη, έχει δημιουργήσει έναν τεράστιο γραφειοκρατικό πολεοδομικό μηχανισμό κοινωνικών παροχών κατοικίας και δήθεν προστασίας του περιβάλλοντος. Πολλές από τις εναπομείνασες οργανώσεις των κινημάτων πόλης παίζουν τον ρόλο του διαμεσολαβητή για την απόκτηση κατοικίας μέσω κοινωνικών παροχών. Ταυτόχρονα, η μεγάλη πίεση και καταδίωξη των εκπροσώπων του κινήματος οδηγεί σε αναδίπλωσή του.

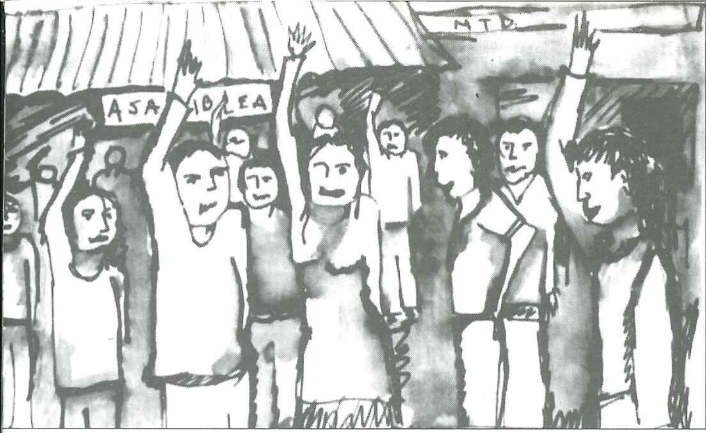
Μετά το 1994 μια σειρά οργανώσεων που δημιουργήθηκαν από συντελεστές της CONAMUP ξαναμαζικοποιούνται με τη μορφή «οργανώσεων πόλης», που δρουν ταυτόχρονα σε διαφορετικά σημεία της πόλης και όχι μόνο σε μια γειτονιά με ποικίλους τρόπους: αλλού χτίζουν ένα σχολείο, λαϊκά μαγειρεία και συνεταιρισμούς, αλλού χτίζουν τις δικές τους κοινότητες με κρατικές παροχές, αλλού, τέλος, συμμετέχουν σε περιβαλλοντικά κινήματα, εργατικές απεργίες, γυναικείες κινητοποιήσεις κ.λπ. Σήμερα υπάρχουν πάνω από 30 τέτοιες οργανώσεις.

Η δημιουργία του EZLN (Ζαπατιστικού Στρατού Εθνικής Απελευθέρωσης) στην πολιτεία Τσιάπας και η πρόθεσή του να γενικεύσει την πάλη σε εθνικό επίπεδο βρίσκει πρώτους αποδέκτες, εκτός από τις ιθαγενικές κοινότητες, οργανώσεις που προέκυψαν από τα κινήματα πόλης. Οι Ζαπατίστας, με το πολύμορφο κάλεσμά τους (εθνοσυνελεύσεις, φόρουμ, ίδρυση οργανώσεων φιλικών προς τους Ζαπατίστας μέσα στις γειτονιές), καταφέρνουν, μέσα σε δέκα χρόνια από την εξέγερσή τους, να επηρεάσουν αποφασιστικά πολλές από τις οργανώσεις των κινημάτων πόλης και, ορισμένες φορές, να δημιουργήσουν και νέα κινήματα. Τα βοηθούν να αποκτήσουν ένα νέο πολιτικό προσανατολισμό, επαναφέροντας το θέμα της συμμετοχικής δημοκρατίας, του κοινοτικού τρόπου ζωής, της αυτονομίας, της πολιτικής ανεξαρτησίας από τα κόμματα, της διεκδίκησης του δικαιώματος στην πόλη και συνολικότερων δημοκρατικών αλλαγών. Οι στόχοι αυτοί, ενώ αποτελούσαν τον κορμό του κινήματος πόλης στην ακμή του, είχαν σχεδόν ξεχαστεί. Οι ιδέες των Ζαπατίστας βάζουν, τέλος, και νέες διαστάσεις στα κινήματα πόλης που αφορούν στα δικαιώματα των ιθαγενών, των φτωχών της πόλης, των γυναικών και των νέων. Παράλληλα, αναζητείται μια άλλη παιδεία, που θα παίρνει υπόψη τις πολιτιστικές παραδόσεις του τόπου και τη σχέση με τη φύση.

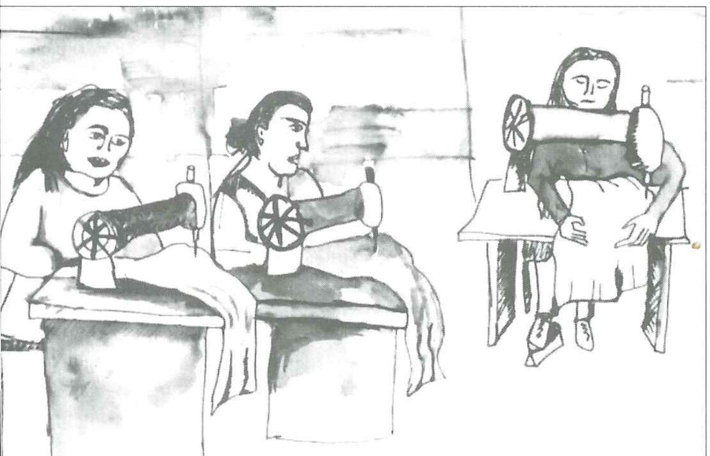
Σήμερα, δώδεκα χρόνια μετά την εξέγερση των Ζαπατίστας και μπροστά στο νέο άνοιγμά τους προς την κοινωνία, μέσω της περιοδείας που πραγματοποιούν στη χώρα, οι πρώτοι αποδέκτες των ιδεών τους στις πόλεις και οι πρώτοι υποδοχείς τους θα είναι πάλι τα κινήματα πόλης, που, όλο και περισσότερο, αποδεσμεύονται από στενές κομματικές πρακτικές. Η διαδικασία αλλαγής τους, όμως, είναι μάλλον ακόμα επίπονη...

Κρίστη Πετροπούλου

Υ.Γ. Το κείμενο αυτό βασίστηκε σε εκτενή βιβλιογραφία και συνεντεύξεις αλλά και συμμετοχή στα κινήματα πόλης του Μεξικού από το 1995 έως το 2000. Οι φωτογραφίες είναι της Κρίστης Πετροπούλου.

Σκίτσα που δημιούργησε το Συντονιστικό των Κινημάτων ΄Ανεργων Εργαζομένων (MTD) Anibal Verón, εμπνευσμένα από την καινούργια καθημερινότητα στις γειτονιές των αργεντίνικων πόλεων.

πικετέρος:
διεκδικώντας εργασία, επινοώντας τη γειτονιά

του Μαρτίν Ομπρεγόν
μέλος του MTD Aníbal Verón στο Λαϊκό Μέτωπο Darío Santillán, Λα Πλάτα, Αργεντινή, Φεβρουάριος 2006, για την «αλάνα»

Οι παραδοσιακοί τρόποι πολιτικής αντιπροσώπευσης στην Αργεντινή εκφράστηκαν για δεκαετίες μέσω των πολιτικών κομμάτων και των μεγάλων συνδικάτων. Ωστόσο, από τα τέλη της δεκαετίας του '90, την ίδια στιγμή που προκαλούνταν δραστικές αλλαγές στην κοινωνική δομή ως αποτέλεσμα των νεοφιλελεύθερων πολιτικών, αναδύθηκαν καινοτόμα φαινόμενα στους τρόπους οργάνωσης και αγώνα των λαϊκών στρωμάτων.

Τα υψηλά ποσοστά φτώχειας και ανεργίας, σε συνδυασμό με την κρίση της παλιάς συνδικαλιστικής και κομματικής αντιπροσώπευσης, έφεραν τις πιο φτωχές γειτονιές των μεγάλων πόλεων στο κέντρο της πολιτικής πράξης. Στο πλαίσιο της συλλογικής δράσης το τοπικό πήρε νέα διάσταση· και ήταν στις φτωχές γειτονιές των μεγάλων αστικών κέντρων εκεί όπου αναδύθηκαν και εδραιώθηκαν νέα πολιτικά υποκείμενα: οι πικετέρος.

Πώς και γιατί δημιουργήθηκαν οι οργανώσεις ανέργων;

Οι πρώτες οργανώσεις άνεργων εργαζομένων εμφανίζονται στα μέσα του 1997 στη νότια ζώνη του Μπουένος Άιρες, ως αποτέλεσμα των υψηλών ποσοστών φτώχειας και ανεργίας που παρήγαν οι νεοφιλελεύθερες πολιτικές της δεκαετίας του '90. Ανάμεσα στο 1996 και το 1997 δημιουργήθηκαν σε πολλά σημεία της ενδοχώρας πραγματικές παραγκουπόλεις. Οι κάτοικοί τους απαιτώντας από την τοπική και την εθνική κυβέρνηση την υιοθέτηση μέτρων καταπολέμησης της ανεργίας κατέφευγαν στο μπλοκάρισμα των δρόμων, που συχνά αποτελούσαν τη μόνη δίοδο επικοινωνίας αυτών των πόλεων. Σε ορισμένες από τις πόλεις αυτές, οι οποίες πρωτοστάτησαν στα κοψίματα δρόμων, οι συνέπειες των πολιτικών λιτότητας του νεοφιλελευθερισμού υπήρξαν πραγματικά τραυματικές. Είναι η περίπτωση της **Κουτράλ-Κο** (Cutral-Co) και της **Πλάσα Ουινκούλ** (Plaza Huincul) στην επαρχία της Νεουκέν, όπου η ιδιωτικοποίηση της κρατικής εταιρείας πετρελαίου (YPF) άφησε στην περιοχή έναν υψηλότατο δείκτη ανεργίας. Το κλείσιμο των δρόμων και η απαίτηση εργασίας άρχισε να ονομάζεται **«πικέτε»** και οι άντρες και οι γυναίκες που συμμετείχαν στα μπλόκα γίνονται γνωστοί, από τότε, ως οι **«πικετέρος»**.

Μπροστά στην έκταση των διαδηλώσεων και τη γρήγορη εξάπλωσή τους σε ολόκληρη τη χώρα, η εθνική κυβέρνηση απάντησε χορηγώντας ένα επίδομα ανεργίας 150 πέσος σε όσους συμμετείχαν στα μπλόκα, με στόχο να θέσει υπό έλεγχο τους ηγέτες των κινημάτων και συγχρόνως να συγκρατήσει και να διαιρέσει το κοινωνικό κίνημα. Να σημειώσουμε ότι το επίδομα συνεχίζει και σήμερα να είναι 150 πέσος (περίπου 40 ευρώ) μηνιαίως. Βέβαια, σύμφωνα με τις επίσημες στατιστικές, για να μην βρίσκεται κανείς στην απόλυτη φτώχεια χρειάζεται περίπου 350 πέσος.

Στη νότια ζώνη του Μπουένος Άιρες, πυρήνες αγωνιστών σκέφτηκαν ότι η οργάνωση των ανέργων στις πιο φτωχές περιοχές της πρωτεύουσας και της περιφέρειάς της γύρω από τη διεκδίκηση επιδομάτων εργασίας θα μπορούσε να αποτελέσει ισχυρό άξονα για την ανάπτυξη των πολιτικών και κοινωνικών δυνά-

Λαϊκό εστιατόριο «Η ελπίδα» - Γειτονιά που αντιστέκεται - Σάββατο και Κυριακή»

μεων. Έτσι δημιουργούνται τα πρώτα **MTD** (Κινήματα Ανέργων Εργαζομένων) που ισχυροποιήθηκαν μέσω του αγώνα για τη διεκδίκηση επιδομάτων, αγαθών και επιδοτήσεων για την έναρξη λειτουργίας παραγωγικών προγραμμάτων. Σήμερα μερικά από αυτά τα πρώτα κινήματα είναι μέρος του **Λαϊκού Μετώπου Darío Santillan** (FPDS).

Η σχέση των κινημάτων με το κράτος και την εξουσία

Από τη στιγμή της δημιουργίας τους η σχέση των κινημάτων μας με το κράτος υπήρξε ασταθής και ταραχώδης, δεδομένου ότι είχε να κάνει με την οικοδόμηση ενός αυτόνομου πολιτικού προτάγματος με πόρους που αποσπούσαμε από το ίδιο το κράτος (αρχικά με προγράμματα εργασίας και στη συνέχεια με τρόφιμα για τα κοινοτικά μαγειρεία). Ίσως, όμως, μια από τις μεγαλύτερες επιτυχίες των πικετέρος ήταν η μετατροπή των επιδομάτων εργασίας (που χρησιμοποιούνται από το κράτος ως μηχανισμός καθυπόταξης και κοινωνικής πειθαρχίας) σε ένα χρήσιμο εργαλείο για τη δημιουργία πολιτικών δομών αυτόνομων από το κράτος και τα παραδοσιακά κόμματα.

Σήμερα, τα κινήματά μας συνεχίζουν να εξαρτώνται σε μεγάλο μέρος από τα επιδόματα εργασίας και την παροχή τροφίμων, αλλά με βάση αυτές τις κατακτήσεις αναπτύχθηκε ένα σύνολο δράσεων που ξεπερνάνε την απλή διεκδίκηση. Οι οργανώσεις μας αυτοπροσδιορίζονται ως αυτόνομες από το κράτος και στοχεύουν στη δημιουργία μορφών αυτοοργάνωσης με αφετηρία αυτό που ονομάζουμε δημοκρατία της βάσης, σύμφωνα με την οποία οι αποφάσεις λαμβάνονται από τους συντρόφους στις συνελεύσεις των γειτονιών.

Με αυτή την έννοια, οραματιζόμαστε το χτίσιμο μιας λαϊκής εξουσίας. Αντιλαμβανόμαστε την εξουσία ως κοινωνική σχέση και γι' αυτό, όσο πιο πολλή εξουσία συγκεντρώνει ο λαός, τόσο λιγότερη εξουσία έχουν οι κυβερνήσεις και οι κυρίαρχες τάξεις για να αποφασίζουν για εμάς. Το πολιτικό μας σχέδιο είναι αυτόνομο από το κράτος, αλλά σε κάποιες περιπτώσεις επωφελούμαστε από τους πόρους του για να προωθήσουμε τη δημιουργία του.

Οι σύντροφοι που συμμετέχουν στις ομάδες των πικετέρος το κάνουν ξεκινώντας από μια βασική ανάγκη (ένα επίδομα εργασίας ή ένα πιάτο φαγητό). Από εκεί ξεκινάει μια διαδικασία κατά την οποία είναι εφικτό να προταθούν άλλοι αγώνες και άλλες διεκδικήσεις. Πολύ συχνά κάτοικοι των γειτονιών που έρχονται μόνο για το επίδομα ή για τα τρόφιμα που παρέχονται, αρχίζουν να αντιλαμβάνονται την ανάγκη του αγώνα για πρόσβαση στην υγεία και την εκπαίδευση στη γειτονιά, να δείχνουν την αλληλεγγύη τους σε περιπτώσεις καταστολής και να καταλαβαίνουν ότι η φτώχεια και η ανεργία δεν είναι φυσικά φαινόμενα αλλά συνέπεια μιας συγκεκριμένης μορφής οργάνωσης της κοινωνίας. Επίσης, τα εργαστήρια της Λαϊκής Εκπαίδευσης δυναμώνουν αυτές τις διαδικασίες. Εκεί συζητάμε και στοχαζόμαστε πάνω στην κατάστασή μας και την ανάγκη κοινωνικής αλλαγής.

Δώσε Δέκα (Tire Dié) του Φερνάντο Μπίρρι, Αργεντινή, 1958-1960

Ο Φερνάντο Μπίρρι με την ταινία Tire Dié εισχωρεί σε μια παραγκούπολη της Σάντα Φε. Οι γραμμές των τρένων διασχίζουν την παραγκούπολη που εκτείνεται μέχρι το μολυσμένο ποτάμι.

Η ταινία ξεκινάει με εικόνες της πόλης από αεροπλάνο, ενώ παράλληλα μια φωνή καταθέτει στατιστικά στοιχεία και αριθμούς, που σχετίζονται με τη ζωή στην πόλη αυτή. Τα απρόσωπα δεδομένα οικονομικής και στατιστικής ανάλυσης δεν καταφέρνουν να συλλάβουν την εικόνα των καθημερινών συνθηκών διαβίωσης (όπως και το πλάνο από ψηλά). Οι εικόνες από τη θέση του αεροπλάνου τελειώνουν με τα εξής λόγια: «Φτάνοντας στις όχθες της πόλης Σάντα Φε, όπως και σε τόσες άλλες οργανωμένες πόλεις, η στατιστική γίνεται αβέβαιη».

Κεντρικό θέμα της ταινίας το καθημερινό παιχνίδι-τελετουργικό των παιδιών της παραγκούπολης, που ανεβαίνουν στη γέφυρα του τρένου και τρέχουν πάνω σε αυτή, για να ζητήσουν δέκα λεπτά από τους επιβάτες του τρένου που περνά ανάμεσα στις τέσσερις και τις πέντε το απόγευμα. Οι επιβάτες κοιτούν με απορία τα παιδιά να τρέχουν πάνω στο στενό περιθώριο της γέφυρας, απ' όπου πολλές φορές πέφτουν.

Η ταινία είναι από τις πρώτες του κινήματος του Νέου Λατινοαμερικάνικου Κινηματογράφου και προέκυψε από συμμετοχική προσπάθεια. Αποτελεί καθαρό ντοκιμαντέρ, καθώς δεν εμφανίζει δραματουργικές προθέσεις. Δείχνει τη σκληρή καθημερινότητα των κατοίκων της παραγκούπολης, δίνοντας έμφαση στις εμπειρίες και τα βιώματα της παιδικής ηλικίας. Ωστόσο, στην ίδια ντοκιμαντερίστικη λογική είναι δυνατό να εισέλθουν στοιχεία μυθοπλασίας.

Βάσια Έξαρχου

Αντιστάσεις και αυτόνομα προγράμματα

Σε όλες τις γειτονιές η οργάνωση είναι περίπου η ίδια: με τα επιδόματα που κατακτώνται μέσω της κινητοποίησης οργανώνονται ομάδες εργασίας που στήνουν **κοινοτικά και παραγωγικά εγχειρήματα.** Τα κοινοτικά εγχειρήματα είναι αυτά που επιτρέπουν την ικανοποίηση βασικών αναγκών των μελών του κινήματος, όπως τα λαϊκά μαγειρεία και οι κοινοτικές ιματιοθήκες. Τα παραγωγικά είναι αυτά που αναπτύσσουν μια δραστηριότητα που μπορεί να αφήσει ένα πλεόνασμα που μοιράζεται, ανάλογα με την περίπτωση, στα μέλη της ομάδας εργασίας και το ταμείο του MTD. Αυτά τα προγράμματα ποικίλλουν: οργανικές καλλιέργειες, κτηνοτροφία, ξυλουργεία, σιδηρουργεία, κονσερβοποιεία, φούρνοι, βιοτεχνίες ρούχων, κ.λπ.

Επιδίωξη είναι αυτά τα προγράμματα να μπορούν να αυτοχρηματοδοτούνται, χωρίς να εξαρτώνται από την κρατική βοήθεια. Προς το παρόν, αυτός ο στόχος είναι πολύ δύσκολο να επιτευχθεί, δεδομένου ότι πρόκειται για πολύ μικρές εμπειρίες που μετά βίας αντιστέκονται στις συνθήκες που επιβάλλουν οι κανόνες της καπιταλιστικής παραγωγής.

Όπως και να 'χει, αυτές οι εμπειρίες είναι πολύ σημαντικές, γιατί σύντροφοι που βρίσκονται σε κατάσταση απόλυτης φτώχειας βλέπουν ότι με τον αγώνα και την οργάνωση είναι δυνατό να προχωρήσεις και δεν είναι απαραίτητο να έχεις ένα αφεντικό για να μπορείς να δουλέψεις. Μια από τις μεγάλες προκλήσεις των παραγωγικών προγραμμάτων μας είναι να πετύχουμε την αυτοοργάνωση όλων των ομάδων εργασίας («να κυβερνούν υπακούοντας», όπως λένε οι Ζαπατίστας).

Πέρα από τα παραγωγικά προγράμματα, στις διάφορες γειτονιές πραγματοποιούνται τοπικοί αγώνες, από την πρόληψη και την καταγγελία περιπτώσεων αστυνομικής βίας, μέχρι την κατάληψη γης για το χτίσιμο κατοικιών και τη διεκδίκηση καλύτερων συνθηκών στη γειτονιά (φως, βελτίωση δρόμων, πόσιμο νερό, κ.λπ.)

Κάθε χρόνο, για δύο μέρες, μια διαφορετική παρέλαση διασχίζει τις βόρειες συνοικίες του Μπουένος Άιρες. Πρόκειται για το «Πολιτιστικό Καραβάνι των Γειτονιών», μέσα από το οποίο οργανώσεις γειτονιάς, με θεατρικά δρώμενα, κουκλοθέατρο, μουσική και χορό, παρουσιάζουν από γειτονιά σε γειτονιά τα προβλήματά τους και τους μικρούς και μεγάλους αγώνες που αναπτύσσουν για να τα αντιμετωπίσουν.

Στο Καραβάνι που πραγματοποιήθηκε στις 16 και 17 Δεκεμβρίου 2005, συμμετείχαν τριάντα περίπου άρματα.

Πολιτισμός και τέχνη που παράγεται στις γειτονιές

Μέσα από τον αγώνα και τις κινητοποιήσεις έχουν αναδυθεί ποικίλες καλλιτεχνικές εκφράσεις. Πολλοί σύντροφοι απεικονίζουν με σχέδια και τοιχογραφίες στις γειτονιές ζητήματα που έχουν να κάνουν με τους χαρακτηριστικούς τρόπους οργάνωσης και αγώνα των «πικετέρος». Με τον ίδιο τρόπο, σύντροφοι και συντρόφισσες έχουν φτιάξει ποιήματα που αναφέρονται στην καθημερινή μας στράτευση και σε συντρόφους που δολοφονήθηκαν από την καταστολή, όπως ο Νταρίο Σαντιγιάν και ο Μασιμιλιάνο Κοστέκι.

Πιστεύουμε ότι οι καλλιτεχνικές και πολιτιστικές εκφράσεις είναι θεμελιώδεις για να προσελκύσουμε νέους συντρόφους και να αναπτύξουμε μια εναλλακτική πρακτική από αυτή του συστήματος. Εργαστήρια μουσικής και θεάτρου στις γειτονιές, δημιουργία ομάδων «μούργας», εργαστήρια κουκλοθέατρου, είναι μερικές από τις δραστηριότητες που πραγματοποιούνται. Υπάρχει επίσης μια ομάδα που έχει δουλέψει πάνω στη δημιουργία ντοκιμαντέρ που αντανακλούν τις πρακτικές και τις πολιτικές αντιλήψεις μας και με συντρόφους από διάφορες γειτονιές έχει συγκροτηθεί ένα μουσικό γκρουπ με το όνομα «Κόντρα στον άνεμο», που ξεχωρίζει γιατί επιχειρεί να διασώσει ένα μέρος από τον μακρύ αγώνα των λαών της Λατινικής Αμερικής. Τους τελευταίους μήνες δημιουργήθηκε, μέσα στο Μέτωπο Νταρίο Σαντιγιάν, τομέας πολιτισμού, με στόχο να διοχετευθούν εκεί όλες αυτές οι εμπειρίες.

μετάφραση: Κώστας Παπαθωμόπουλος

Λα Ορούγα

Η Αυτόνομη Συλλογικότητα Λαϊκής Εκπαίδευσης και Δημιουργίας Λα Ορούγα δημιουργήθηκε το 2004 στη γειτονιά Μπαλβανέρα του Μπουένος Άιρες. Στόχος της είναι να οδηγήσει τα παιδιά να ανακαλύψουν μέσα από το παιχνίδι θεματικές που ούτε το σχολείο ούτε τα μέσα προσεγγίζουν, όπως για παράδειγμα η ανάκτηση του εργοστασίου Μπρούκμαν. Το εργοστάσιο βρίσκεται στη γειτονιά τους και τα παιδιά έζησαν όλη τη διαδικασία ανάκτησής του από τους εργαζόμενους. Τις μέρες των επεισοδίων τα παιδιά αναγκάστηκαν να φύγουν τρέχοντας από το σχολείο τους γιατί τα δακρυγόνα έσκαγαν στην αυλή του. Τα μέλη της συλλογικότητας ωθούν τα παιδιά να δημιουργήσουν παραμύθια ανακατεύοντας στοιχεία της φαντασίας τους με γεγονότα που έχουν ζήσει.

Η συλλογικότητα απευθύνεται και στους ενήλι-

κες, προσκαλώντας τους να συνεργαστούν μαζί τους στη δημιουργία και πραγματοποίηση διαφόρων εργαστηρίων σε πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα αλλά και να συμμετέχουν και οι ίδιοι στην εκπαίδευση των παιδιών τους.

Βιβλιοθήκη στην πλατεία

Μαζί με τα παιδιά, τους έφηβους και τους ενήλικες η Λα Ορούγα δημιούργησε μία δωρεάν και ανοιχτή βιβλιοθήκη στην πλατεία της γειτονιάς. Η βιβλιοθήκη τροφοδοτείται από δωρεές προσώπων χωρίς δημοτική ή κυβερνητική υποστήριξη. Η βιβλιοθήκη είναι ο αγώνας των κατοίκων να ανακτήσουν το δημόσιο έδαφος ως τόπο αγώνα, μνήμης και αντίστασης.

οι φαβέλες και οι όψεις τους, ο κόσμος και οι συνήθειές τους

ανοίγοντας τις πόρτες της κρεολικής Αϊτής

της Λούσια Σκρομόφ

Πουέρτο Πρίνσιπε, Αϊτή, Ιανουάριος 2006, για την «αλάνα»

Αϊτή σημαίνει ορεινή γη, όνομα που της έδωσαν οι ιθαγενείς που κάποτε έζησαν σε αυτό το μικρό, έκτασης 27.750 χλμ, κομμάτι γης.

Σε όλα, ή σχεδόν όλα, η Αϊτή, η οποία καμαρώνει για την πιο όμορφη ιστορία απελευθέρωσης, ακολούθησε τα βήματα των υπόλοιπων χωρών της Λατινικής Αμερικής. Η εικόνα της σήμερα είναι μια ακόμα εικόνα φτώχειας, ζωγραφισμένη με τα φωτεινά και έντονα χρώματα της ηπείρου. Οι δρόμοι των πόλεων και των χωριών της είναι γεμάτοι ανθρώπους που κάθονται στα πεζοδρόμια, τόσο ανεπιτήδευτα όσο και τα προς πώληση προϊόντα τους. Όσοι ανεβαίνουν ή κατεβαίνουν τους λόφους φτιάχνουν το φαγητό τους στα πλαϊνά του δρόμου, σε καζάνια και τηγάνια, με κάρβουνα, χωρίς να αντιλαμβάνονται ότι τα δάση καλύπτουν σήμερα λιγότερο από το 1% της χώρας. Είναι αυτοί που κατοικούν τα πολύβουα πεζοδρόμια των στενών και στριφογυριστών δρόμων, περιοχές όπου συγκεντρώνονται οι φτωχοί, όσοι έχουν πτωχεύσει, αυτοί που σχηματίζουν έναν αληθινό στρατό άνεργων και υποαπασχολούμενων. Στην πλειοψηφία τους είναι πλανόδιοι μικρέμποροι, οδηγοί φορτηγών και υπηρέτριες.

Οι φαβέλες, που ονομάζονται **μπιντοβίλς** (bidonvilles), έχουν ως πρώτη ύλη τον κάτοικο της υπαίθρου που παίρνει το δρόμο προς την πόλη, αναζητώντας μια ευκαιρία που ποτέ δε θα βρει. Η αποχέτευση, εκεί, είναι άγνωστη λέξη. Στην καλύτερη περίπτωση, το νερό βγαίνει από τη βρύση μια φορά την ημέρα, αν βέβαια υπάρχει βρύση, και σχεδόν ποτέ δεν υπάρχει ηλεκτρισμός. Η έλλειψη φωτός στις μεγάλες πόλεις δεν τρομάζει τους χωρικούς. Μια ζωή έχουν ζήσει στο σκοτάδι. Και στο σκοτάδι αυτό περιλαμβάνεται το 80% του αναλφαβητισμού, σε μια χώρα όπου η ελίτ διαβάζει τις εφημερίδες και τα περιοδικά της σε άπταιστα γαλλικά.

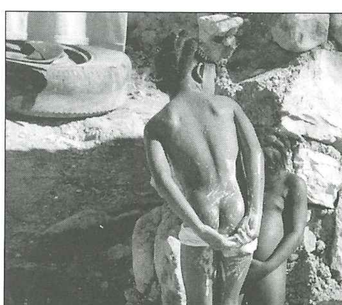
Το ραδιόφωνο είναι το μοναδικό μέσο ενημέρωσης αυτού του πληθυσμού, γιατί σε αυτό μιλιέται η *κρεγιόλ*, η γλώσσα της εθνικής ταυτότητας. Αυτό, βέβαια, δεν ήταν πάντα κάτι δεδομένο. Είναι μια κατάκτηση του κινήματος αντίστασης στη δικτατορία του Ντιβαλιέ.

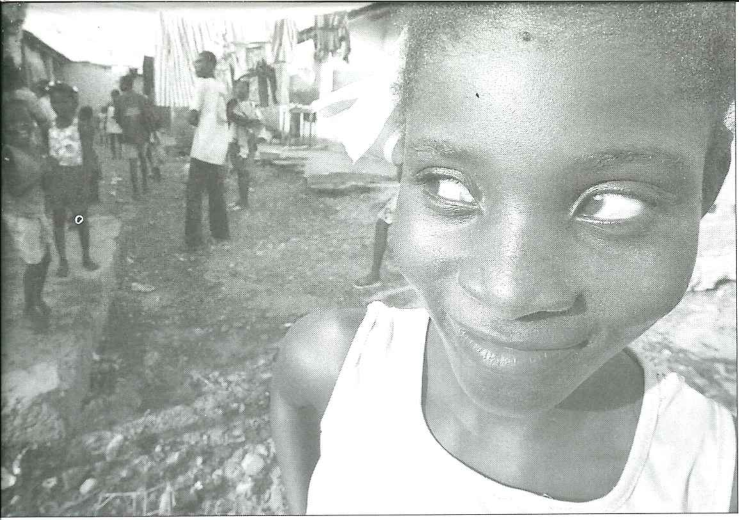
Τα σκουπίδια είναι δημοκρατικά. Βρίσκονται παντού. Αποτελούν μέρος του τοπίου και στις πιο φτωχές περιοχές επιπλέουν στα ρυάκια που διασχίζουν την πόλη, ευνοώντας τα κουνούπια που, χωρίς αμφιβολία, μεταδίδουν περισσότερες ασθένειες σε αυτόν τον εξαθλιωμένο πληθυσμό που υποσιτίζεται και έχει προσδόκιμο ζωής 49 μόλις χρόνια.

Δεν υπάρχουν δημόσια σχολεία για όλους. Ο μειωμένος αριθμός τους περιορίζεται ακόμα περισσότερο στις φτωχογειτονιές. Οι λίγοι που παρακολουθούν μαθήματα τα εγκαταλείπουν, συνήθως, στα δέκα τους χρόνια, σε αναζήτηση κάποιου είδους εργασίας. Θα πρέπει να σημειωθεί, φυσικά, ότι στην Αϊτή των οκτώ εκατομμυρίων κατοίκων, μόνο 110.000 έχουν νόμιμη και επίσημα καταγεγραμμένη εργασία.

Στις φαβέλες της Αϊτής δεν υπάρχουν ναρκομανείς γιατί δεν έχουν λεφτά για να αγοράσουν ναρκωτικά· αυτά απλώς διασχίζουν τη χώρα για να καταλήξουν στον μεγαλύτερο καταναλωτή του κόσμου: τις ΗΠΑ. Ένα κύμα απαγωγών σαρώνει την πόλη. Αυτό είναι πρωτοφανές για τους Αϊτινούς. Η μεσαία τάξη και οι πλούσιοι νιώθουν απειλούμενοι. Όσοι μπορούν εγκαταλείπουν τη χώρα ενώ άλλοι, τρομοκρατημένοι, αλλάζουν τις συνήθειές τους. Προσπαθούν να μη βγαίνουν το βράδυ. Οι φαβέλες είναι ο προορισμός των θυμάτων των απαγωγών και, για άλλη μια φορά, το καταφύγιο των απαγωγέων. Η καθημερινή συμβίωση, όμως, των εργαζόμενων με το έγκλημα προκαλεί αμηχανία. Είναι άνθρωποι απλοί, στην πλειοψηφία τους θρησκευόμενοι, που δεν βλέπουν με καλό μάτι την πορνεία των νέων και δεν συμφωνούν με τη βία που εδραιώθηκε στη χώρα.

Αυτή η βία εκφράζεται μέσα από τη ραπ που τραγουδιέται σε στίχους *κρεγιόλ* και που είναι ευρέως διαδεδομένη στους στενούς και γεμάτους νέους ανθρώπους δρόμους. Οι καλλιτέχνες των πλαστικών τεχνών πασχίζουν να απεικονίσουν τους ήρωές τους, τις παραδοσιακές γιορτές, όπως το Καρναβάλι, και τις τελετές βουντού, τις καθημερινές δραστηριότητες όπως τις γυναίκες να πλένουν ρούχα στα

ρυάκια ή τις τραγωδίες που προκαλούνται από τις πλημμύρες. Οι μικροί χειροτέχνες φτιάχνουν σιλουέτες από φυτικά νήματα, από ξύλο ή από δέρμα. Η παραγωγή συναρτάται πάντα με τη δυσκολία πώλησης. Ο τουρισμός έχει πέσει. Κανείς δεν θέλει να πληρώσει για να δει τη δυστυχία.

Ωστόσο, ούτε η βία ούτε η φτώχεια κατορθώνουν να σβήσουν το ανοιχτό χαμόγελο που απλώνεται σε αυτή τη μαύρη, με πολύχρωμες ενδυμασίες χώρα, που τους υποδέχεται όλους με τη χαρά που εκφράζει κάθε λέξη αυτής της *κρεγιόλ*.

Οι φαβέλες της πρωτεύουσας

Το Πουέρτο Πρίνσιπε ιδρύθηκε το 1749, κατά τη διάρκεια της γαλλικής αποικιοκρατίας. Ήταν πάντοτε μια μικρή πόλη, μέχρι την έλευση της δημογραφικής έκρηξης που τη μετασχημάτισε. Σήμερα έχει περίπου δύο εκατομμύρια κατοίκους. Η πόλη διογκώθηκε τη δεκαετία του '80, με την πτώση της δικτατορίας του Ντιβαλιέ. Οι διαδοχικές οικονομικές κρίσεις και η επιβολή της νεοφιλελεύθερης πολιτικής αύξησαν τη φτώχεια και προκάλεσαν μαζικές μετακινήσεις του πληθυσμού από την ύπαιθρο στην πόλη.

Ως πρωτεύουσα διαθέτει τον μεγαλύτερο αριθμό φαβέλων. Δεν μπορεί να υπολογιστεί με ακρίβεια το μέγεθός τους αλλά είναι προφανές πως ξεπηδάνε από παντού. Είναι λίγες οι φαβέλες στο κέντρο της πόλης· στην πλειονότητά τους βρίσκονται στις παρυφές της και τα σπίτια τους είναι φτιαγμένα από ξύλο και ό,τι άλλο υλικό συγκεντρώνεται από τους δρόμους. Υπάρχουν όμως και σπίτια από χαρτόνι (Σιτέ Καρτόν) σε μια χώρα που βρίσκεται στο πέρασμα των τυφώνων. Πολλές φαβέλες υπήρξαν εύπορες συνοικίες, σταδιακά, όμως διογκώθηκαν και απέκτησαν χαρακτηριστικά φαβέλας. Στη Σιτέ Σολέιγ, για παράδειγμα, τα σπίτια της αρχικά ήταν από τούβλα και έμεναν οι εργάτες της κοντινής βιομηχανικής ζώνης. Μετά την πτώση της δικτατορίας το έντονο μεταναστευτικό ρεύμα άλλαξε την εικόνα της φέρνοντας τα σπίτια από τσίγκο, ξύλο και χαρτόνι. Γρήγορα εξελίχθηκε στην πιο γνωστή φαβέλα της Αϊτής, λόγω της της βίας και των διαδηλώσεων υπέρ του πρώην προέδρου Αριστίντ.

Το κράτος, οι φαβέλες, η αντίσταση

Όπως όλες οι υπόλοιπες δημόσιες υπηρεσίες, το σύστημα υγείας υπολειτουργεί. Τα δημόσια ιατρικά κέντρα, που είναι, ούτως ή άλλως, ελάχιστα σε ολόκληρη τη χώρα, είναι ακόμη λιγότερα στις φτωχογειτονιές. Ωστόσο, οι Αϊτινοί δέχονται τη φροντίδα των Κουβανών γιατρών. Το 1996 και το 1997 υπογράφτηκε μια συμφωνία ανάμεσα στην Κούβα και την κυβέρνηση του Ρενέ Πρεβάλ και από τότε Κουβανοί γιατροί όλων των ειδικοτήτων βρίσκονται σε κάθε σημείο της χώρας και είναι πάντα στη διάθεση των Αϊτινών. Μέσα στα όρια που επιβάλει η καθυστέρηση της χώρας και η έλλειψη εξοπλισμού και βασικών φαρμάκων, πραγματοποιούν ένα αξιοθαύμαστο έργο.

Καμιά δημόσια υπηρεσία δεν λειτουργεί καλά. Το Ακρωτήρι της Αϊτής που πριν 20 χρόνια θεωρούνταν το στολίδι της Καραϊβικής, σήμερα έχει μετατραπεί σε έναν δύσοσμο σορό από σκουπίδια και έχει εγκαταλειφθεί στην τύχη του. Το Πουέρτο Πρίνσιπε, με 257 χρόνια ιστορίας και γνωστό ως η πιο ζωντανή πολιτικά πόλη της χώρας, αντιμετωπίζει την ίδια μοίρα.

Με την απουσία των δημόσιων υπηρεσιών και τις διαδοχικές κρίσεις, οι φαβέλες νιώθουν εγκαταλειμμένες και οι κάτοικοί τους περιφρονημένοι. Έτσι, σήμερα αποτελούν εστίες διαμαρτυρίας διάφορων αποχρώσεων: από διαδηλώσεις μέχρι απαγωγές. Είναι κάποια από τα μέσα που βρήκε ο κόσμος για να αντιδράσει στον αποκλεισμό, να απαιτήσει δουλειά και να δείξει την οργή του.

Άλλες διέξοδοι είναι το οργανωμένο έγκλημα, με δραστηριότητες όπως ληστείες και απαγωγές, που έχουν αυξηθεί αισθητά. Τα αρχηγεία τους εδράζονταν αρχικά στις μικρότερες φαβέλες, οι έφοδοι όμως της αϊτινής αστυνομίας και των κυανόκρανων του ΟΗΕ έχουν αναγκάσει τις συμμορίες να καταφύγουν σε μεγαλύτερους οικισμούς. Εκμεταλλευόμενες την κοινωνική αστάθεια, κλείνουν τους δρόμους για να εμποδίσουν την είσοδο των στρατευμάτων και σχεδόν καθημερινά γίνεται ανταλλαγή πυροβολισμών σε αυτές τις περιοχές. Παρόλο που οι εκπρόσωποι της προσωρινής κυβέρνησης και του ΟΗΕ το αρνούνται, σε αυτό τον πόλεμο υπάρχουν νεκροί ανάμεσα στους άμαχους κατοίκους των φαβέλων.

Σήμερα, η κατάσταση στις φαβέλες αποτελεί ένα ερωτηματικό. Ο πληθυσμός, σαστισμένος με το φαινόμενο των απαγωγών, συγχέει τους εργαζόμενους με τους παράνομους, την αντίσταση απέναντι σε μια κατάσταση απόλυτης φτώχειας με τη βία των ένοπλων συμμοριών. Οι αναλύσεις αυτού του φαινομένου είναι πολλαπλές τόσο από τα δεξιά όσο και από τα αριστερά, με διαφορετικά, βέβαια, κίνητρα. Ξεκινούν από τη συνενοχή των δυνάμεων του ΟΗΕ με τις πάνοπλες συμμορίες και, καυτηριάζοντας τη διαφθορά της αϊτινής αστυνομίας, καταλήγουν στη διαπίστωση ότι πίσω από αυτά βρίσκεται δάκτυλος του Αριστίντ.

Πράγματι, μέχρι τώρα δεν υπάρχει τρόπος να αποδειχθεί κάποια από αυτές τις υποθέσεις, δεδομένου ότι η είσοδος στις φαβέλες που είναι αναμεμειγμένες στο εμπόριο όπλων, και πιθανόν, στο εμπόριο ναρκωτικών και το οργανωμένο έγκλημα, είναι κλειστή για τους επισκέπτες. Η αντιμετώπιση του φαινομένου δεν βολεύει κανέναν, αφού οι φαβέλες αποτελούν για πολλούς πηγή εσόδων και για άλλους πηγή φόβου. Υπάρχει ο φόβος απέναντι στις συμμορίες και ο φόβος για τα αντίποινα της αϊτινής αστυνομίας. Για το ότι υπάρχει, όμως, κάτι σάπιο σε αυτό το βασίλειο της Δανιμαρκίας, δεν χωράει καμία αμφιβολία.

Μετάφραση: Κώστας Παπαθωμόπουλος

ghetto (γκέτο)

Τμήμα πόλεως, όπου μια κοινωνική μειονότητα (με κοινή εθνική ταυτότητα, κουλτούρα ή θρησκεία) για λόγους προκαταλήψεων ή αποκλεισμού της, κατοικεί περιθωριοποιημένη, μακριά από τις υπόλοιπες κοινωνικές ομάδες.

Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, Γ. Μπαμπινιώτη

slum (φτωχομαχαλάς)

Η πόλη ή συνοικία που συνήθως χαρακτηρίζεται από υψηλά επίπεδα φτώχειας και ανεργίας. Κέντρα ανάπτυξης πολλών κοινωνικών προβλημάτων (εγκληματικότητα, διακίνηση ναρκωτικών, αλκοολισμός και απόγνωση) Wikipedia

barrio (γειτονιά)

Χρησιμοποιείται συχνά στις ΗΠΑ αναφερόμενο σε γειτονιές με μεγάλο ποσοστό ισπανόφωνων κατοίκων. Η λέξη συχνά υπονοεί υψηλό επίπεδο φτώχειας. Wikipedia

chinatown (τσάιναταουν)

Η κινέζικη συνοικία. Στις ΗΠΑ υπάρχουν τουλάχιστον 23 και στον Καναδά άλλες 6 τέτοιες συνοικίες. Σε αυτές συνυπάρχουν οι κατοικίες αλλά και οι επιχειρήσεις Ασιατών, με κύρια προέλευση την Κίνα. Wikipedia

chicano (τσικάνο)

Όρος που αναφέρεται στο σύνολο των ανθρώπων εκείνων που έχουν μεξικανικές ρίζες αλλά κατοικούν στις ΗΠΑ (κυρίως μετανάστες δεύτερης και τρίτης γενιάς). Προέρχεται από το: mexicano > xicano > chicano

Wikipedia

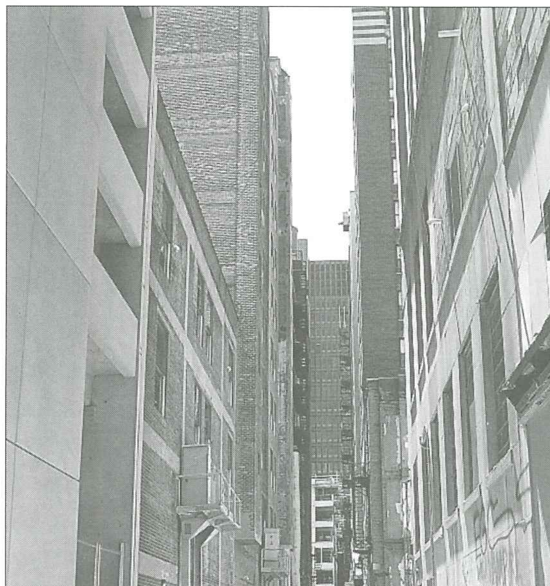

Δυτικό Μανχάταν, Ματ Σέιβερ, 2005

Ίρβινγκ Νόρμαν, *Slums*, ακουαρέλα, 1946

το αμερικάνικο όνειρο

Ντιτρόιτ, Ματ Σέιβερ, 2005

Από τα κυριότερα χαρακτηριστικά των σύγχρονων μητροπόλεων των ΗΠΑ είναι η συγκέντρωση σε αυτή πολλών και διαφορετικών φυλών και πολιτιστικών παραδόσεων. Χώρα κατοικημένη, εξαρχής, από ανθρώπους διαφορετικών εθνοτήτων, δεν παύει μέχρι σήμερα να αποτελεί πόλο έλξης για μετανάστες από κάθε σημείο του πλανήτη. Στην ιστορία της χώρας, από το 1776, οπότε και δημιουργήθηκαν οι 13 πρώτες Πολιτείες, έχουν υπάρξει πολλά μεταναστευτικά ρεύματα. Ο πληθυσμός της, που αρχικά αποτελείτο από Άγγλους, Γάλλους και Ισπανούς, αυξήθηκε δραματικά σε διάφορες περιόδους, με κυρίαρχες την εποχή του δουλεμπορίου και του μεγάλου μεταναστευτικού ρεύματος από τις ευρωπαϊκές χώρες τον 19ο και τον 20ό αιώνα

Κόσμος από διαφορετικές φυλές, κράτη, πολιτισμούς, βρέθηκε να συναθροίζεται στις μεγαλουπόλεις της αχανούς χώρας, για να συμπληρώσουν με τη σειρά τους το παζλ των ήδη υπαρχόντων εκεί «πολυφυλετικών» κατοίκων.

Από την εποχή της πρώτης συγκέντρωσης στους μεγάλους αυτούς πυρήνες κατοίκησης έως τη σημερινή πολυπλοκότητα, η εξέλιξη της μητρόπολης στις ΗΠΑ υπήρξε ραγδαία. Από τη μια η οικονομική ανάπτυξη, η ανάγκη κάλυψης νέων θέσεων εργασίας, η ευκολία πρόσβασης σε υπηρεσίες στα αστικά αυτά κέντρα και, από την άλλη, παράγοντες όπως η ανεργία, η ανέχεια και

Αριστερά: Νέα Υόρκη.
Δεξιά: Γκράφιτι από το ισπανικό Χάρλεμ, στο οποίο εικονίζονται ο Χοσέ Μαρτί, ο Μάρκος, Μαύροι Πάνθηρες και ο Μάλκομ Χ.

ο υπερπληθυσμός στις περιοχές προέλευσης οδήγησε ένα μεγάλο αριθμό ανθρώπων να εγκαταλείψει τον τόπο του και να μεταναστεύσει στη **«χώρα της ευκαιρίας»** όπου «όλα είναι δυνατά». Η εικόνα, άλλωστε, που έχει ο μέσος μετανάστης για τις ΗΠΑ, πριν αποκτήσει προσωπική άποψη προέρχεται, κυρίως, από ταινίες που έχει δει και που μιλούν για οικονομική επιτυχία, γρήγορα αυτοκίνητα και εξοχικές επαύλεις, για το **«αμερικάνικο όνειρο»** που μπορεί να κατακτήσει...

Ghettoes, barrios, slums: λέξεις που χαρακτηρίζουν περιοχές της πόλης και που, συνήθως, φέρνουν στο μυαλό φτωχογειτονιές, περιθώριο, συμμορίες, εγκληματικότητα αλλά και, ταυτόχρονα, έναν κόσμο πολύχρωμο που κινείται και ζει ακόμα στο δρόμο, που μιλάει με τον γείτονά του και προσπαθεί να ανταπεξέλθει στις συνθήκες ζωής που του επιβάλλονται από την πραγματικότητα μιας «ξένης» πόλης. Γειτονιές Ιταλών, Ιρλανδών, Chicanos, Λατίνων, Κινέζων, Κορεατών, Αράβων, μαύρων... Γειτονιές που δημιουργήθηκαν σταδιακά ή οργανωμένα, αλλά, κυρίως, γειτονιές που συγκεντρώνουν το διαφορετικό και παράγουν πολιτισμούς και ιστορίες.

Από τη μια η ανάγκη συγκέντρωσης της κάθε μειονότητας σε κοινούς χώρους, η διατήρηση της επαφής με ομοεθνείς, ομόθρησκους κ.λπ., η ανάγκη για ασφάλεια, στο μέτρο του δυνατού, μεταξύ ανθρώπων που βρίσκονται στην ίδια οικονομική κατάσταση και, από την άλλη, η σκληρή πραγματικότητα της ρατσιστικής αντιμετώπισης, της δυσκολίας εξασφάλισης των προς το ζην και της ανεργίας ή της, χαμηλά αμειβόμενης, βαριάς εργασίας, διευκόλυναν τη διαμόρφωση της σημερινής κατάστασης των αμερικανικών μητροπόλεων. Τσάιναταουν, Κορέα Τάουν, Μικρή Ιταλία, Μικρό Τόκιο, Μικρή Αρμενία, Ισπανικό Χάρλεμ, Μικρή Κεντρική Αμερική: ανεξάρτητα από το πώς ονομάζεται η «γειτονιά», ο διαχωρισμός στην κατοικία μιας φυλετικής, εθνικής ή θρησκευτικής ομάδας από τις άλλες, αλλά και από την, για χρόνια, κυρίαρχη ομάδα των «μέσων Αμερικανών πολιτών» είναι περίπου ο κανόνας.

Η περίπτωση της Πόλης των Αγγέλων (Los Angeles)

Το Λος Άντζελες είναι, ίσως, από τις μεγαλύτερες και πιο πυκνοκατοικημένες πόλεις της αμερικανικής ηπείρου. Το γεγονός αυτό, βέβαια, δεν είναι σε καμιά περίπτωση τυχαίο. Αρχικά τα εύφορα εδάφη, και, στη συνέχεια, η άνθηση της βιομηχανίας του κινηματογράφου αλλά και η γειτνίαση της Καλιφόρνιας με το Μεξικό αποτέλεσαν σημαντικούς παράγοντες που τράβηξαν ένα μεγάλο κομμάτι του μεταναστευτικού πληθυσμού στην Πόλη των Αγγέλων. Το πρώτο Λος Άντζελες, από το 1787-1788, ήταν ένας οικισμός ισπανικών καταβολών βασισμένος στη γεωργία. Την περίοδο 1889-1900 εξελίχθηκε σε πόλη, δημιούργημα ενός έντονου ρεύματος εσωτερικής και εξωτερικής μετανάστευσης, η οποία πραγματοποιήθηκε κυρίως με την άφιξη του διηπειρωτικού σιδηροδρόμου. Την περίοδο 1900-1940, το τρίτο Λος Άντζελες καθιερώθηκε ως πόλη εξέχουσας σημασίας, με το Downtown της να αποτελεί το κέντρο μιας ευρύτερης περιφέρειας από πόλεις. Το τέταρτο σημερινό Λος Άντζελες εξελίχθηκε σε μητρόπολη την περίοδο 1940-2000, αποτελώντας το σημαντικό οικονομικό κέντρο της αμερικανικής Δύσης.

Στην πόλη υπάρχουν συνοικίες με ονόματα όπως: Μικρή Κεντρική Αμερική, Τσάιναταουν, Κορέα Τάουν, Μικρή Αιθιοπία, Μικρή Περσία κ.ά., που σηματοδοτούν χαρακτηριστικά την ποικιλία και την πολυπλοκότητα του πληθυσμού της πόλης. Και αν κάποιες από τις παραπάνω γειτονιές επέλεξαν έναν «εθνικό» συγκεντρωτισμό ή σχεδιάστηκαν έτσι για χωροταξικούς λόγους (νέες επεκτάσεις κ.λπ.), σε πολλές περιπτώσεις ο χωρικός διαχωρισμός των μειονοτήτων δεν είναι αποτέλεσμα επιλογής, αλλά προϊόν εξαναγκασμού. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το σύγχρονο σχέδιο δημιουργίας του νέου εμπορικού κέντρου της πόλης (Downtown). Το παλιό Downtown, εκείνο που για χρόνια υπήρξε σύμβολο ευμάρειας της γύρω περιοχής, αποτελεί έναν από τους κύριους τόπους κατοικίας, εργασίας και διασκέδασης των φτωχών ισπανόφωνων και μαύρων πληθυσμών. Αυτός ήταν ίσως ο μόνος λόγος για τον οποίο το νέο κέντρο της πόλης σχεδιάστηκε δίνοντας έμφαση στην ασφάλεια και τον απόρθητο χαρακτήρα, με μια σειρά προσεκτικά επιλεγμένων επεμβάσεων στο οδικό δίκτυο, έτσι ώστε να αποκλειστεί κάθε αλληλεπίδραση μεταξύ παλιού και νέου, πλούσιων και φτωχών.

Δημιουργώντας την πόλη του Λας Βέγκας (Las Vegas)

Άλλο χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι αυτό της πόλης του Λας Βέγκας. Η ερημική σιδηροδρομική πόλη, που μετασχηματίστηκε στη γνωστή τουριστική όαση των 14 δισ. δολαρίων το χρόνο, αρχικά κατοικούνταν από μια πλειοψηφία μαύρων, απόγονων των στρατιών σκλάβων που είχαν μεταφερθεί στο Νέο Κόσμο κατά τους προηγούμενους αιώνες. Καθώς εξόριστοι χαρτοπαίχτες του Λος Άντζελες άρχισαν να αγοράζουν τα παλιά καζίνα στο κέντρο του Λας Βέγκας, στα τέλη της δεκαετίας του '30, οι ντόπιοι μαύροι κάτοικοι ήταν εκείνοι που αρχικά εργάζονταν σε αυτά. Το 1941, όταν άνοιξε το πρώτο καζίνο και ξενοδοχείο ανάπαυσης, χρησιμοποιήθηκαν περιοριστικά συμβόλαια για να διωχθούν οι μαύρες οικογένειες από το κέντρο και να εξαναγκαστούν να εγκατασταθούν στο δυτικό Λας Βέγκας, έναν χερσότοπο με πολύ μικρή ανάπτυξη. Έτσι, το 1947 ο διαχωρισμός λευκών και μαύρων στο Λας Βέγκας ήταν απόλυτος. Οι μαύροι μπορούσαν να πλένουν πιάτα, να στρώνουν κρεβάτια, ακόμη και να ψυχαγωγούν, όπως η Λένα Χορν και ο Σάμι Ντέιβις Τζούνιορ, αλλά δεν μπορούσαν να δουλέψουν ως κρουπιέρηδες ή στα μπαρ, να μείνουν σ' ένα ξενοδοχείο ή να ζήσουν σε λευκή γειτονιά και να πηγαίνουν σε λευκό σχολείο.

Σήμερα, το δυτικό Λας Βέγκας με πληθυσμό 20.000 άτομα, είναι ο αντίποδας στις πλούσιες ιδιοκτησίες του κέντρου. Εδώ δεν υπάρχουν ξενοδοχεία, καζίνα, σούπερ μάρκετ, τράπεζες, ακόμα και η συγκοινωνία είναι κακή. Παρ' όλα αυτά, η περιοχή ελάχιστα προσομοιάζει με το στερεότυπο της ψυχρής ζώνης ενός γκέτο. Τα απομονωμένα σπίτια της δεν διαθέτουν τους κατάφυτους χλοοτάπητες και τις πισίνες της πίσω αυλής των λευκών νοικοκυριών, αλλά είναι περιποιημένα, με σειρές από σκιερά δέντρα, για προστασία απέναντι στις υψικαμίνους της ζέστης της ερήμου... **Κωνσταντίνα Γαβαλά**

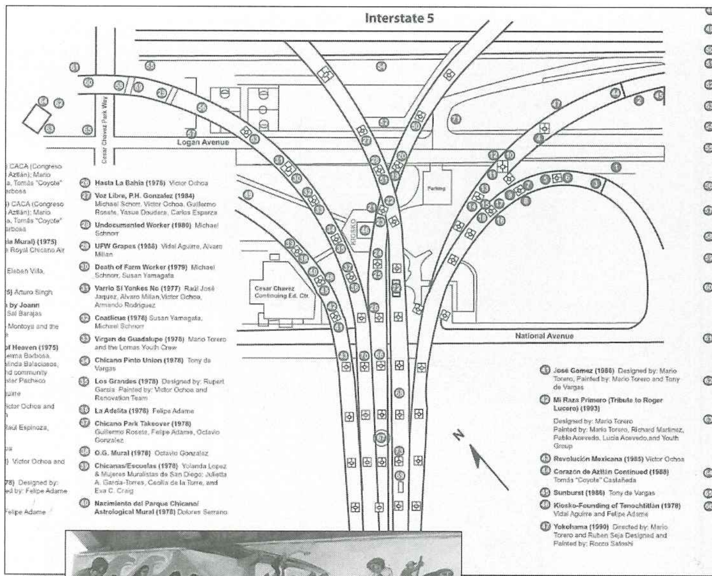
Τσικάνο Παρκ στη γειτονιά Λόγκαν, Σαν Ντιέγκο, Καλιφόρνια

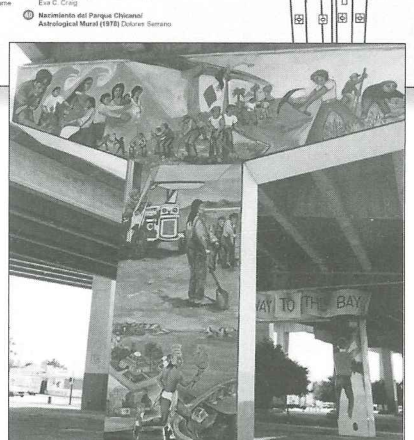
Το Τσικάνο Παρκ ιδρύθηκε στις 22 Απριλίου του 1970, όταν η κοινότητα του μπάρριο Λόγκαν και τσικάνος ακτιβιστές ένωσαν τις δυνάμεις τους διαμαρτυρόμενοι στην κατασκευή αστυνομικού σταθμού για τους αυτοκινητόδρομους, εκεί όπου σήμερα βρίσκεται το πάρκο. Η κατασκευή του αστυνομικού σταθμού ήταν η σταγόνα που ξεχείλισε το ποτήρι.

Οι κάτοικοι, με την καθοδήγηση των «Καφέ Μπερέδων» και άλλων ακτιβιστών της κοινότητας, κατέλαβαν την έκταση και αντιστάθηκαν για μέρες απέναντι σε αστυνομία και μπουλντόζες, ενώ ταυτόχρονα διεξάγονταν διαπραγματεύσεις. Τελικά, η έκταση παραχωρήθηκε για κοινοτικό πάρκο. Η κοινότητα, μερικούς μήνες αργότερα, δημιούργησε με τον ίδιο τρόπο την Ελεύθερη Κλινική των Τσικάνο και το Πολιτιστικό Κέντρο της Φυλής στο πάρκο Μπαλμπόα.

Οι τοιχογραφίες στο Τσικάνο Παρκ έχουν ζωγραφιστεί από καλλιτέχνες Τσικάνο και απεικονίζουν κοινωνικά, πολιτικά και πολιτισμικά θέματα από τον αγώνα των Τσικάνο.

Κάθε χρόνο η κοινότητα του μπάρριο Λόγκαν, η μεγαλύτερη στο Σαν Ντιέγκο, αλλά και άνθρωποι απ' όλες τις ΗΠΑ, συγκεντρώνονται για να γιορτάσουν την κατάληψη του Τσικάνο Παρκ. **Για περισσότερα βλ. www.chicano-park.org**

Στο σχεδιάγραμμα με τις βούλες εμφανίζονται τα σημεία όπου υπάρχουν τοιχογραφίες.

«Να σώσουμε το μπάρριο Λόγκαν»

Πηγές:
Mike Davis, *Εξεγέρσεις στις μητροπόλεις των ΗΠΑ / Το L.A. ήταν μόνο η αρχή,* Futura 2000.
Mike Davis, *Πέρα από το Blade Runner / Αστικός έλεγχος - Οικολογία του φόβου,* Futura 1998.
http://www.wikipedia.org

Το Μίσος, Γαλλία

από τους «Ξεχασμένους» στην «Πόλη του Θεού»

οι ταινίες των παραγκουπόλεων οι ιστορίες «των παιδιών του δρόμου»

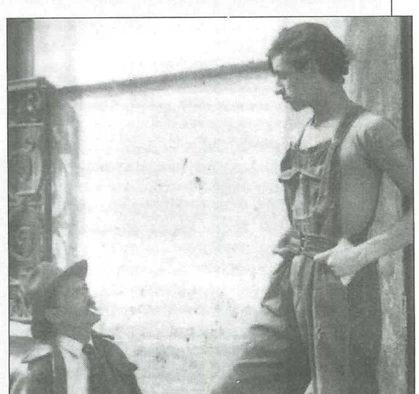
Οι αυτοσχέδιες παραγκουπόλεις, γνωστές με πολλά διαφορετικά ονόματα, έχουν εγκατασταθεί ως μόνιμο «οικιστικό φαινόμενο» στις ολοένα αυξανόμενες εκτάσεις των λατινοαμερικάνικων πόλεων. Παράλληλα, οι διαφορετικές εκδοχές των εικόνων τους έχουν μεταφερθεί στην κινηματογραφική οθόνη. Θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί την ύπαρξη μιας διακριτής θεματικής επιλογής για τον λατινοαμερικάνικο κινηματογράφο, μιας επιλογής που έχει από καιρό κατευθύνει τη διαδικασία κινηματογράφησης στο εσωτερικό αυτών των πόλεων-γειτονιών, διαμορφώνοντας μια κινηματογραφική παράδοση που εξακολουθεί να εξελίσσεται.

Η παρουσία του Μπουνιουέλ στο Μεξικό, όπως και άλλων ξένων κινηματογραφιστών στη Λατινική Αμερική, σίγουρα άφησε διάφορες εικονογραφημένες ιδέες στον αυτόχθονα κινηματογράφο. Εξίσου σημαντική στάθηκε, ωστόσο, η επαφή με κινηματογραφικά κινήματα και παραδόσεις άλλων χωρών. Ήταν ο ιταλικός

Οι ξεχασμένοι (Los olvidados) του Λουίς Μπονιουέλ, Μεξικό, 1950

Η ταινία Los olvidados του Λουίς Μπουνιουέλ, είναι από τις πρώτες που, το 1950, αναζήτησε το θέμα της στις περιφερειακές ζώνες της Πόλης του Μεξικού, εκεί όπου σε φτωχές γειτονιές πολλοί άνθρωποι προσπαθούν να επιβιώσουν στο «περιθώριο» της αστικής πραγματικότητας. Ο Λουίς Μπουνιουέλ περιπλανήθηκε για έξι μήνες σε αυτές τις συνοικίες, μαζί με τον συνεργάτη του στο σενάριο Λουίς Αλκορίσα και το σκηνογράφο Έντουαρντ Φιτζέραλντ, για να μπορέσει να αφηγηθεί την ιστορία μιας παρέας «περιθωριακών» νέων.

Όπως υποδεικνύεται από την αρχή της ταινίας, τα γεγονότα που αναπαρίστανται βασίζονται στην πραγματικότητα, σε χαρακτήρες αυθεντικούς, παραδείγματα αυτού που μπορούμε να συναντήσουμε στην περιφέρεια οποιασδήποτε μεγάλης πόλης χωρίς εξαίρεση (σε αυτή την περίπτωση της Πόλης του Μεξικού), όπου αναπαράγονται «εστίες μιζέριας» που καταλήγουν σε αληθινά «φυτώρια εγκληματικότητας».

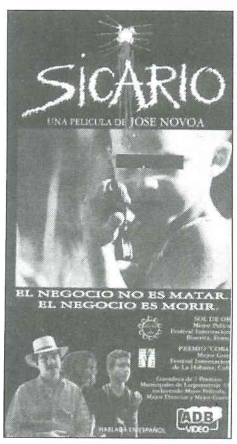
Η ταινία δέχτηκε από την αρχή σκληρή κριτική για την προσβλητική εικόνα του Μεξικού, που θεωρήθηκε ότι παρουσιάζει, και απέτυχε στα ταμεία της ίδιας της χώρας. Δέχτηκε αναγνώριση στην Ευρώπη, αλλά και από πολλούς λατινοαμερικάνους κινηματογραφιστές, οι οποίοι βρήκαν σε αυτή την ταινία την προσπάθεια αποκάλυψης μιας «ξεχασμένης» κοινωνικής πραγματικότητας, τη μεταφορά των ιστοριών «των παιδιών του δρόμου» σε ένα κινηματογραφικό έργο.

νεορεαλισμός που θα επηρέαζε βαθιά διάφορους κινηματογραφιστές της περιοχής. Ορισμένοι, όπως ο Φερνάντο Μπίρρι, ο Πάουλο Σέσαρ Σαρασένι, ο Χούλιο Γκαρσία Εσπινόσα και ο Τομάς Γκουτιέρρες Αλέα (ανάμεσα σε πολλούς άλλους) θα σπουδάσουν κινηματογράφο στην Ιταλία και δεν θα αργήσαν να ακολουθήσουν τα ίχνη μιας τέτοιας εκπαίδευσης.

Οι ταινίες του ιταλικού νεορεαλισμού (Κλέφτης ποδηλάτων, Το θαύμα στο Μιλάνο, του Βιτόριο ντε Σίκα, Οι νύχτες της Καμπίρια, του Φεντερίκο Φελίνι κ.ά.), γυρισμένες σε πραγματικούς χώρους της περιφέρειας των ιταλικών πόλεων, αποτέλεσαν παραδείγματα για έναν νέο, κοινωνικά εμπνευσμένο κινηματογράφο. Με τον ιταλικό νεορεαλισμό αναδεικνύονται οι μικρές αφηγήσεις που συνθέτουν την κοινωνική πραγματικότητα, καθώς και η σημασία του χώρου, όχι απλά ως σκηνικό εξέλιξης της πλοκής αλλά και ως «ανταγωνιστή», συμμέτοχο στη διαμόρφωση της κάθε ιστορίας. Μέσα από το κινηματογραφικό αυτό κίνημα φάνηκαν οι δυνατότητες του κινηματογράφου να εμπλακεί στην κοινωνική προβληματική και να αποκαλύψει τα κοινωνικά και πολιτισμικά σημεία των «οριακών» τόπων της αστικής ζωής. Την ίδια κοινωνική πρόθεση ακολουθούν πολλοί λατινοαμερικάνοι κινηματογραφιστές. Μέσα από την παρατήρηση των δικών τους αντίστοιχων κοινωνικών προβλημάτων υποστήριξαν και υιοθέτησαν τη λογική του ντοκιμαντέρ. Το 1962, ο Αργεντινός Φερνάντο Μπίρρι διατυπώνει στο Μανιφέστο της Σάντα Φε, την άποψή του για την αναγκαία λειτουργία του ντοκιμαντέρ ως τεκμηρίου «υποανάπτυξης», τονίζοντας ότι το *«να στέκεσαι απέναντι σ' αυτή την πραγματικότητα και να την τεκμηριώνεις, να τεκμηριώνεις την υποανάπτυξη»*.

Πληρωμένος δολοφόνος (Sicario) του Χοσέ Ραμόν Νοβόα, Βενεζουέλα, 1994

Η ταινία Sicario αφηγείται την ιστορία ενός νέου, του Χάιρο, που ζει σε μια φτωχή γειτονιά, που βρίσκεται σε ένα λόφο κοντά στην πόλη Μεντεγίν την οποία ελέγχει το καρτέλ ναρκοεμπορίου της Κολομβίας. Εκεί μοιράζεται ένα μικρό ράντσο με τη μητέρα του, τον μικρότερο αδερφό του και την αδερφή του που έχει ένα παιδί. Για να βοηθήσει την οικογένειά του παίρνει την απόφαση να προσχωρήσει στο sicariato, τις οργανωμένες, από το καρτέλ των ναρκωτικών της Μεντεγίν, δολοφονίες.

Η πωλήτρια με τα τριαντάφυλλα (La vendedora de rosas) του Βίκτορ Γαβίρια, Κολομβία, 1998

Ο σκηνοθέτης της ταινίας, Βίκτορ Γκαβίρια, γράφει στο περιοδικό *Nùmero*, το 1998: *«Η μυθοπλασία είναι ο περιφερειακός-παρακαμπτήριος δρόμος που ακολουθούμε διά μέσου της φαντασίας για να φτάσουμε στην αλήθεια αυτού που υπάρχει εδώ έξω, στην αλήθεια της φευγαλέας-υπεκφεύγουσας δικής μας πραγματικότητας όλων των ημερών»*.

Η ταινία αφηγείται δύο μέρες από τη ζωή της Μόνικα, ένα κορίτσι 13 χρονών που πουλάει τριαντάφυλλα στο δρόμο, κοιμάται σε ένα σπιτάκι, ένα είδος πανδοχείου, με άλλα «παιδιά του δρόμου» της πόλης Μεντεγίν και ονειρεύεται, φέρνοντας στο μυαλό της τη γιαγιά της που έχει πεθάνει.

Ο Βίκτορ Γκαβίρια έστησε το σενάριο της ταινίας με βάση το παραμύθι του Χανς Κρίστιαν Άντερσεν Το Κοριτσάκι με τα Σπίρτα. Στην ταινία το κορίτσι με τα τριαντάφυλλα προσπαθεί να επιβιώσει στους δρόμους της Μεντεγίν, ψάχνοντας παράλληλα την ανθρώπινη ζεστασιά και την αγάπη της χαμένης της γιαγιάς. Στην πορεία συναντά και άλλα παιδιά που βρίσκονται στην ίδια κατάσταση, παίζουν ριψοκινδυνεύοντας και παίρνουν ναρκωτικά.

Στο γύρισμα υπήρχαν συχνά καθυστερήσεις και προβλήματα, αφού η καθημερινότητα σε αυτά τα μέρη είναι απρόβλεπτη. Μια μέρα στον τόπο του γυρίσματος εμφανίστηκε μια συμμορία της περιοχής που σκότωσε τρεις αστυνομικούς μπροστά στο συνεργείο. Ακόμα, καθώς οι πρωταγωνιστές της ταινίας είναι πραγματικοί, είναι παιδιά που ζουν στους δρόμους αυτούς, εθισμένα πολλά από αυτά στα ναρκωτικά, το πρόγραμμα του γυρίσματος δεν μπόρεσε να βγει έτσι όπως προβλεπόταν από την αρχή

«... δεν είναι το είδος της ταινίας στην οποία κάποιος μπορεί να ορίσει πάνω στο χαρτί πόσες μέρες γυρίσματος χρειάζεται, γιατί το να δουλεύεις με φυσικούς ηθοποιούς, παιδιά που ζουν στο δρόμο, είναι τελείως απρόβλεπτο. Ούτε τα ίδια δεν ξέρουν πώς θα είναι μέσα σε δέκα λεπτά». (Ε. Γκόγκελ, παραγωγός της ταινίας)

Η ιστορία είναι εμπνευσμένη από την ιστορία ενός κοριτσιού που πουλούσε τριαντάφυλλα, αλλά πέθανε μαχαιρωμένο πριν αρχίσει το γύρισμα.

Και η πρωταγωνίστρια όμως της ταινίας είναι ένα κορίτσι του δρόμου. Αν και τα παιδιά δεν ήταν ηθοποιοί, όλα όσα γίνονται στην ταινία τα είχαν ζήσει τα ίδια, το σενάριο ήταν μέρος των βιωμάτων τους.

η στροφή του κινηματογραφικού βλέμματος στα κοινωνικά-χωρικά όρια των λατιναμερικάνικων πόλεων

Η κάμερα αρχίζει να χαρτογραφεί το τοπίο της «υπανάπτυξης». Σε αυτή τη στροφή προς μια πιο στρατευμένη κοινωνικά, ενασχόληση με το ντοκιμαντέρ, γίνεται ταυτόχρονα και χωρική επιλογή. Το κινηματογραφικό βλέμμα στρέφεται στα κοινωνικά και χωρικά όρια των λατινοαμερικάνικων πόλεων, στο τοπίο των παραγκουπόλεων και στη ζωή των αληθινών κατοίκων των περιοχών αυτών.

Τις ταινίες τις χαρακτηρίζει, τελικά σε μεγάλο βαθμό, ο χώρος που αποτελεί το σκηνικό τους, ανήκουν σε μια κατηγορία που αναπαριστά τις περιφέρειες των πόλεων, τις παραγκουπόλεις της Λατινικής Αμερικής. Κινούνται από το ντοκιμαντέρ ως τη μυθοπλασία, συνθέτουν αληθινά με φανταστικά κινηματογραφικά στοιχεία, και γι' αυτό έχουν χαρακτηριστεί ως docudramas. Υπάρχουν αντίστοιχες ταινίες που έχουν γυριστεί στις περιφέρειες άλλων πόλεων και άλλων χωρών, όπως Το μίσος (γκέτο στο Παρίσι). Μετά Το μίσος, στη Γαλλία εμφανίστηκαν και άλλες ταινίες από τα γκέτο, με πρωταγωνιστές νέους των περιοχών αυτών. Συνεισφέρουν και αυτές στον ίδιο προβληματισμό, καταθέτοντας το δικό τους βλέμμα πάνω στην ιδιαίτερη ψυχοσύνθεση, τα βιώματα των παιδιών και των νέων που ζουν στα όρια των πόλεων, στα όρια της παρανομίας και της βίας.

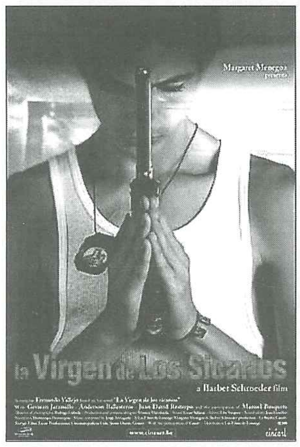
Οι ταινίες αυτές έχουν κατηγορηθεί πολλές φορές ότι διαστρεβλώνουν την πραγματικότητα, ότι παρουσιάζουν μια υπερμεγεθυμένη και προσβλητική για την κάθε χώρα εικόνα. Για την ταινία «Πόλη του Θεού», οι ίδιοι οι κάτοικοι της ομώνυμης συνοικίας έχουν εκφράσει την αντίθεσή τους. Ωστόσο, δυνατότητα της κινηματογραφικής εικόνας είναι να διευρύνει τα όρια της αντίληψης, ενσωματώνοντας ιστορίες που δύσκολα πιστεύεις ότι υπήρξαν ή που θα μπορούσαν να υπάρξουν. Η αυθεντικότητα των προσώπων και του χώρου στις ταινίες αυτές είναι χαρακτηριστικά ενός κινηματογράφου που ενθαρρύνει τη δημιουργική συμμετοχή στην κατάθεση μιας πραγματικότητας.

Παράλληλα, αρχίζουμε να βλέπουμε σήμερα τη δυνατότητα ομάδων να αυτοδιαχειρίζονται και να προβάλουν την εικόνα τους. Γίνεται πλέον δυνατή η χρήση της οπτικο-ακουστικής τεχνολογίας στο τοπικό επίπεδο, όπου κοινωνικά κινήματα δραστηριοποιούνται και καταθέτουν την εικόνα της ιστορίας και των καθημερινών τους αγώνων. Μέσα από τη συλλογική χρήση του μέσου της κάμερας, εμφανίζονται νέα είδη ταινιών, νέες διαδικασίες μεταφοράς μιας πραγματικότητας σε εικόνα, καθώς και νέα θέματα που δίνουν μια πιο θετική προοπτική, αυτή που ήδη υπάρχει σε πολλές παραγκουπόλεις της Λατινικής Αμερικής.

Βάσια Έξαρχου

Η παρθένος των πληρωμένων δολοφόνων
(La virgen de los sicarios) του Μπάρμπετ Σρέντερ, Γαλλία, Κολομβία, Ισπανία, 2000

Η ταινία ξεκινάει με την επιστροφή (μετά τριάντα χρόνια) του συγγραφέα Φερνάντο Βαγιέχο στην πόλη Μεντεγίν, πόλη όπου γεννήθηκε και μεγάλωσε. Οι γονείς του έχουν πεθάνει, μέρος της πόλης έχει καταστραφεί, ενώ η μαφία των ναρκωτικών τρομοκρατεί τους κατοίκους με τις συμμορίες των δολοφόνων που χρηματίζει. Σε ένα μπουρδέλο αγοριών, ο συγγραφέας συναντάει τον άλλο πρωταγωνιστή της ταινίας, τον Αλέξις, που είναι δεκαέξι ετών και συμμετέχει στο κύκλωμα των δολοφονιών. Μεταξύ τους αναπτύσσεται αγάπη, ο Αλέξις όμως δολοφονείται και ο Φερνάντο θα συναντήσει στον δρόμο ένα άλλο αγόρι του δρόμου, στο οποίο θα προβάλλει την απουσία του Αλέξις και στην πορεία θα το ερωτευτεί.

Το σενάριο είναι βασισμένο στο μυθιστόρημα του Κολομβιανού συγγραφέα Φερνάντο Βαγιέχο La virgen de los sicarios, που περιέχει αυτοβιογραφικές εμπειρίες. Ένα μυθιστόρημα που δέχτηκε πολεμική κριτική για τον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζει τη θρησκεία και την ομοφυλοφιλική σχέση. Την ίδια μεταχείριση δέχτηκε και η ταινία, ενώ το καθεστώς της βίας στην περιοχή ενέτεινε τα προβλήματα του γυρίσματος. Στο ημερολόγιο των γυρισμάτων του σκηνοθέτη Σρέντερ, εμφανίζονται δολοφονίες σε καθημερινή βάση. Το γύρισμα έγινε με την παρουσία ομάδας ασφάλειας και η προβολή της στην Κολομβία αντιμετώπισε πολλά εμπόδια.

Στις ταινίες που παρουσιάστηκαν βασικοί ήρωες είναι παιδιά των δρόμων των παραγκουπόλεων. Θέμα αποτελούν οι διαφορετικές μικροϊστορίες που φτιάχνονται από την καθημερινότητα και τον τρόπο ζωής τους μέσα σε αυτές τις γειτονιές. Κοινό χαρακτηριστικό, ο κίνδυνος που πολλές φορές διατρέχουν και τα εγκλήματα που φτάνουν να διαπράξουν, η μοναξιά που συναντάνε και η ανέμελα αυτοκαταστροφική τους διάθεση. Οι πρακτικές της θρησκείας, το ποδόσφαιρο, η μουσική και ο χορός εμφανίζονται σχεδόν σε όλες, καθώς είναι κομμάτια της ζωής αυτών των γειτονιών.

Βιβλιογραφία

Οι ανοιχτές φλέβες της Λατινικής Αμερικής, τ. α΄ και β΄, Εδουάρδο Γκαλεάνο, εκδόσεις Θεωρία - παρεμβάσεις/αντιιστορία, Αθήνα, 1982.

Las cuidades hablan. Identidades y movimientos sociales en seis metrópolis latinoamericanas, Tomás R. Villasante (coordinador), εκδ. Nuevo Sociedad, Καράκας, 1994.

La memoria filmada, América Latina a través de su cine, Συντονιστές: Ma Dolores Pérez Murillo, David Fernandez Fernandez, Συγγραφείς: Asociación Intrahistoria y Oralidad, εκδ. Iepala, Μαδρίτη, 2002.

Cine documental en América Latina, Paulo Antonio Paranagua, εκδ. Catedra, signo e imagen, Μαδρίτη, 2003

Tierra en trance, El cine latinoamericano en 100 películas, Alberto Elena y Marina Díaz López, εκδ. Alianza Editorial, Μαδρίτη, 1999

Το Μίσος, σενάριο και φωτογραφίες από την ταινία, Ματιέ Κασοβίτς, Ζιλ Φαβιέ, εκδ. Στάχυ, Αθήνα, 1996.

περιοδικά

Secuencias, «El documental latinoamericano - claves y variaciones», Javier Herrera, τ. 18, Μαδρίτη, 2003.

Σε αυτή την «αλάνα»
συναντήθηκαν οι:

animal από το UFU.gr, Μιχάλης Αντσάκης, Ιωάννα Βίτσου, Κωνσταντίνα Γαβαλά, Στέλιος Γαβριηλίδης, Βάσια Εξάρχου, Κρίτωνας Ηλιόπουλος, Κώστας Κατσούδας, Νίκος Καρακώστας, Κλαούντια Κορόλ, Νίκος Κοκκάλας, Αντζερού Κωστάρη, Πατρίσια Λάνες, Ελένη Μαλλιαρού, Θοδωρής Ματσίκας, Ευγενία Μιχαλοπούλου, Γκλόρια Μουνιός Ραμίρες, Λευτέρης Μπέκος, Μυρτώ Μπολώτα, Ελπίδα Νίκου, Μαρτίν Ομπρεγόν, Ματούλα Παπαδημητρίου, Λένα Παπαδοπούλου, Κώστας Παπαθωμόπουλος, Κρίστη Πετροπούλου, Λούσια Σκρομόφ, Σταύρος Σταυρίδης, Χρήστος Στεφάνου, Ηλίας Τζουράς, Μαριώ Χαϊδοπούλου-Βρυχέα, Τασούλα Χεπάκη, Χρίστος Χρυσανθακόπουλος

ΣΗΜΕΙΑ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ

Κεντρική διάθεση: **ΣΤΕΚΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ,** Τσαμαδού 13, Αθήνα, τηλ. 210-33.04.679, 210-38.13.928

ΑΘΗΝΑ: **«ΒΑΒΕΛ»** (Λόντου 1 & Ζ. Πηγής), **«ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ»** (Θεμιστοκλέους 37), **«ΕΚΤΟΣ ΤΩΝ ΤΕΙΧΩΝ»,** (Μπενάκη 53), **«ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ»,** (Βαλτετσίου 53), **«ΟΥΤΟΠΙΑ»** (Σουλτάνη 8), **«ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ»** (Γραβιάς 1), **«ΠΟΛΙΤΕΙΑ»** (Ασκληπιού 22), **«SOLARIS»** (Μπόταση 6), **«ΑΠΡΟΒΛΕΠΤΟ»** (Ρ. Φερραίου 25, Ηλιούπολη) • **ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ για το ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ και ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΟ ΕΜΠΟΡΙΟ «ο Σπόρος»** (Σπ. Τρικούπη 21) • **«ΛΕΣΧΗ»** (Δερβενίων 50 και Μπενάκη) • **«Ελεύθερος Κοινωνικός Χώρος NOSOTROS»** (Θεμιστοκλέους 66) και στα κεντρικά περίπτερα της πλατείας Εξαρχείων και Κάνιγγος.

ΑΓΡΙΝΙΟ: **«ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ»** (Καζαντζή 12), καφέ **«ΑΛΒΕΔΟΝ»** (Πλ. Παναγοπούλου) • **ΒΕΡΟΙΑ:** Κρίστη Πετροπούλου, τηλ. 23310-25875 • **ΗΡΑΚΛΕΙΟ:** **«ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ»** (Αναλήψεως 19, 2810-341060), Αριστείδης Παπαδάκης, τηλ. 2810-242451 • **ΠΑΤΡΑ:** ουζερί **«ΧΑΣΟΜΕΡΙ»** (απέναντι από το Κάστρο), Γιάννης Αδαλόπουλος 2610-273547 • **ΣΠΑΡΤΗ:** **«ΙΔΙΟΜΟΡΦή»** (Δωριέων 45, 27310-82203) • **ΧΑΝΙΑ:** **ΣΤΕΚΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ** (Χατζημιχάλη Νταλιάνη 67), βιβλιοπωλεία **«ΣΧΗΜΑ»** (Δημοκρατίας 38), **«ΠΟΛΥΕΔΡΟ»** (Μπονιαλή 26).

ΤΡΙΜΗΝΗ ΕΚΔΟΣΗ

αλάνα

Το περιοδικό αυτό αποτελεί το προϊόν μιας συλλογικότητας που ερευνά και συζητά τις εξελίξεις στις Αμερικές.

Στέκι Μεταναστών
Τσαμαδού 13, Εξάρχεια
τηλ.: 210-33.04.679
e-mail: e.alana@gmail.com

Διορθώσεις και επιμέλεια κειμένων: Νίκος Κοκκάλας, Ηλίας Τζουράς, Κώστας Παπαθωμόπουλος

Στη συλλογή φωτογραφικού υλικού βοήθησαν: Αρίστος Γιαννόπουλος, Χοσέ Λουίς Ουμάνες, Λούσια Σκρομόφ και, εν αγνοία τους, πολλά site στο διαδίκτυο!!!

Σκίτσο: Χερουβείμ

Λογότυπο: Ιωάννα Βίτσου, Παναγιώτης Βωβός-Τουμπάνης

Καλλιτεχνική επιμέλεια: Ιωάννα Βίτσου, Κωνσταντίνα Γαβαλά, Αλέκος Λύτρας, Μυρτώ Μπολώτα, Ματούλα Παπαδημητρίου

Εκτύπωση: Δεκάλογος

Βιβλιοδεσία: Πτύξις

Τσιάπας, καλοκαίρι 2005. φωτό: Χρήστος Στεφάνου